

HETEDIK RÉSZ:
O K M Á N Y T Á R.

I.

ELŐZMÉNYEK.

1—3 okmány.

*1., György Ferencz konziliárusnak f.-házak létesítése iránt a helyt. t.-hoz
1763. szept. 26-án beterjesztett javaslata.*

Ad

Excelsum Consilium Regium Locumttle Dominos Dominos Gratosissimos
Colendissimos

Obsequiosa Relatio

Consiliarii Francisci György

Circa erigendas in Regno Hungariae Domos correctorias depromta.

Excelsum Consilium Locumttle Regium Domini Domini gratiosissimi
colendissimi.

Ab exiguo retro Annorum Spatio non pauca sunt exempla, quod ubi jam per unum, jam per alterum Comitatum, et etiam Liberarum, Regiarumque Civitatum apud Excelsum Regium Locumttle Consilium, per idem vero apud Sacram, et Apostolicam Suam Majestatem preces interpositae fuissent, quatenus Deliri, et Furibundi, qui in gremio ipsorum reperiebantur, ad Hospitalia, et Domos Correctorias pro talibus destinatas, et intra Regnum nullibi existentes applicarentur, per summefatam suam Mattem indentidem rescriptum fuerit, ut cum petita talium accomodationi locus dari, et assignari haud possit, interesset vero, ne liberum talibus intra homines agendi commercium admitatur, neve tales in libertate sua sibi, et aliis, ac publico ipsi perniciosi, sine cura, et custodia relinqvantur, ideo si tales Ope Domestica destituti forent, ex nobili Magistratus Officio, et simul cristiane Charitatis Lege de subsistentia, et simul etiam mediis ad recuperandam ejusmodi Delirorum mentem conducentibus provideatur.

Ac quia ultra hos, et tales pro incumbentia Magistratum e publica cassa providendos oporteret etiam ipsa Lege Regni, et notanter Article 11° Anni 1723. exigente, ut Parentibus, et Superioribus suis inobedientes nullius frugi, et bonas quasvis adhortationes spernentes, autoritate Magistratuali compescantur, neutrum autem hoc eo, quo expedientissimum est modo sine constituendis ad id Domibus Correctoriis fieri, effectuique mancipari posset.

Huic Benigus Sacrae, et Apostolicae Suae Majestatis, velut peculiarem eatenus sollicitudinem commonstrantis jussu circulariter Comitatus, et Civitatibus fore intimandum, ut vel ex his, quae praemittuntur, necessitatem Domuum castigatarum expendendo, mutua in id conferant Consilia, ubi? et in quibus potissimum Regni Hungariae Locis, quave modalitate tales correctoriae Domus, in quas pro Castigatione nullius frugi tam Masculi, quam etiam Mulieres recipi, sed et Delirio infelicitum Cura debite suscipi valeat, exigendae videantur, super hoc autem circumstantialem Exselso Regio Locumtli Consilio ut primum faciant Relationem; salvo in reliquo sublimiori Excelsi Consilii Determinio, cujus altis gratiis me devoveo, et maneo.

Excelsi Consilii Regii

Locumtenentialis

Humillimus, Obsequiosus

servus

Franciscus Györy.¹

2., *A helyt.-tanácsnak a törvényhatóságokhoz 1763. szeptember 30-án kibocsátott körrendelete, mely szerint f.-házaknak hol és miképen leendő létesítésére nézve véleményes jelentés teendő.*

Illustrissimi, Rendissimi, Splēs, ac Magnifici, Perillres item, ac Grosi Domini nobis observandissimi.

Postquam certa mulier Anna Nagyiday nominata ob praestitum militi Desertori Fautoratum per Comitatum Bihariensem judicata, et per subsecutam etiam Benignam Resoluonem Regiam, ad decennem Captivitatem in quopiam Fortalitio subeundam condemnata fuisset, Consilium Aulae Bellicum suo loco reinsinuavit, nullum omnino Praesidium, et Domum Correctoriam superesse, in qua pfata Anna Nagyiday ob praestitum militi profugo fautoratum ad Poenam sibi promeritam condemnata cum debita Praecautione recipi possit.

Itaque sua Mattas Sacratissima Consilio huic Locumtentli Regio benigne committere dignata est, quatenus tam de memorata Nagyiday ad Labores Provinciales qualiter applicanda, quam et super Domibus Correctoriis, in quas pro Castigaone hujusmodi, et alterius nullius frugi tam masculi, quam etiam mulieres recipi valeant, ubi, et in quibus potissimum Regni Hungariae Locis, quave modalitate erigendis, suam (auditis etiam audiendis) suae Matti Sacrae Opinionem demisse repraesentet.

¹) O. l. 1763. szept. 26-án prezentálva.

Veluti igitur Consilium hoc Locumtli Regium respectu suprafatae Annae Nagyiday ad Labores Provinciales qualiter applicandae plibatam Comitatum Bihariensem sub hodierno audit; ita Praettis D: vris de Benigno Jussu Regio hicce intimat, qvatenus super praeattactis Domibus Correctoriis, ubi et in qvibus Regni hujus Locis, qvave modalitte erigendis, suam Consilio huic Locumtli Regio submittere noverint Informaonem.

Caeterim: Isthic advolutas duorum Criminis Homicidii reorum utpote Michaelis Rovnyák, et Pauli Palovcsek Personarum descriptionem, Consilium hoc Locumtli Regium finem in eum transmittit, qvatenus circa eorum Perquisitionem in gremio sui opportuna disponere, et pro Casu Comprehensionis eorum, Consilium id hoc Lle Regium informare noverint. Datum ex Consilio Regio Locumtenentli Posonii Die Trigesimo Septembris Anno Millesimo, Septingentissimo, Sexagesimo tertio celebri. Praettarum Dominaorum vrarum

Ad officia paratmi

Comes Josephus Keglevich m. p.

Ladislav Balogh m. p.

Joannes Hlavács m. p.¹

3., 1768. február 20-án kell legfelsőbb rendelet az iránt, hogy a létesítendő f.-ház részére az esztergomi érsekség jövedelméből 3000 frt telétbe helyeztessék.²

Extractus Benigni Mandati dd^o 20^{ae} Febr. 1768. Viennae expediti.

Caeterum: Siqvidem clementer resolvissimus, ut é Proventibus Archiepiscopalibus Dioecesis Strigoniensis, ad rationem erigendae Domus Correctoriae ter Mille Floreni deponantur.

Idcirco noverint Delictio, et Fidelitates Vestrae hanc ipsam Summam Suo loco levare curare, et pro Eadem Domo Correctoria apud Aerarium Nostrum regium Camerale erga Stabilitum hoc tempore Interusurium elocare. Datum ut Supra.

Maria Theresia m. p.

Comes Franc. Eszterházy m. p.

Ladislav Battha m. p.

II.

SZEMPCZI FENYÍTŐHÁZ.

1—8 okmány.

1., A szempczi f.-ház 1770. augusztus 20-án illetőleg 1772. február 21-én kell alapító-levele.

¹) Csongrád m. levéltára N^o Proth. 18

²) O. I.

Nos Maria Theresia Dei Gratia Romanorum Imperatrix vidua, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, et Slavoniae, etc. Regina Apostolica, Archidux Austriae, Dux Burgundiae, Magna Princeps Transylvaniae, Dux Mediolani Mantuae, Parmae, Comes Habsburgi, Flandriae, Tyrolis etc. Vidua Dux Lotharingiae, et Barri Magna Dux Hetruriae etc. etc. Memoriae commendamus Tenore Praesentium significantes quibus expedit universis: quod Fidelis noster Nobis sincere dilectus Spectabilis ac Magnificus Comes Franciscus Eszterházy de Galantha, Perpetuus in Franko, Aurei Velleris, prout ex Insignis Ordinis Sancti Stephani Regis Apostolici Magnae Crucis Eques, Camerarius, Consiliariusque noster Actualis Intimus, Comitatus Mossoniensis Supremus Comes, et per Antelatum nostrum Hungariae Regnum Aulae nostrae, prout et praefati Insignis ordinis Cancellarius exhibuerit, et praesentaverit Nobis certam quandam Fassionem in Archiducali Civitate nostra Vienna Austriae Die Vigesima Mensis Augusti Anno Millesimo Septingentesimo Septuagesimo emanatam. Subscriptioneqve, et Sigillo suo roboratam, qua mediante Idem Comes matura Animi suae Deliberatione praehabita, ad secundandam in exigenda Domo Castigatoria piam, et salutarem, atque publico Regni Regni nostri Hungariae perquam utilem Intentionem nostram Allodium suum in Oppido Szencz Comitatus Poseniensi ingremiato existens, cum adnexis aedificiis, in usus, et commoda memoratae Domus Correctoria accomodandum, ac praeterea tantum ex vicino ad huc Terreno ad rationem ejusdem Domus Correctoriae occasione Traditionis, et Resignationis praedicti Allodii sui excindendum sponte, libere, in perpetuum, ac irrevocabiliter obtulisse dignoscitur Tenoris infrascripti Supplicatum itaque extitit Majestati nostrae Nomine, et in Persona suprafati Comitatus debita cum Instantia humillime, quatenus super eadem Fessione Benignas Literas nostras Testimoniales extradare dignaremur; cujus quidem Fessionis Tenor sequitur in hunc modum: Ego Comes Franciscus Eszterházy de Galantha Perpetuus in Franko, utriusque Sacrae Caesareae, et Regio Apostolicae Majestatis Camerarius, et actualis Intimus Status Consiliarius, Comitatus Mossoniensis Supremus Comes, Insignis Ordinis Sancti Stephani Regis Apostolici Magnae Crucis Eques, per Inclytum Regnum Hungariae Aulae, prout et dicti Ordinis Sancti Stephani Cancellarius, nec non Cubiculariorum Regalium Magister, assumptis in me Oneribus Fratrum, ac Consanguineorum, atque Successorum meorum, do pro Memoria Universis et Singulis, ad quos praesens Negotium quacunqve ratione nunc, aut in futurum pertinet, aut pertinere posset: Ovoid posteaquam Augustissima Imperatrix, et Regina Apostolica Maria Theresia (Titt) pro Regia sua, qua in publicum Regni Hungariae Bonum continuo fertur, cura et sollicitudine, praeter innumera alia exuberantis Clementiae, et Munificentiae Caesareo Regiae Monumenta ad Posterorum Memoriam transfusa eo quoque pietissime reflectere dignata fuisset, ut in quantum Idem Regnum suum Hungariae pro Salutari eorundem Correc-

tione, qvi dissolutae, et depravatae Indolis sunt, atqve non sine totius publici gravi onere in Consortio aliorum proborum Concivium degunt, Domo Correctoria necdum provisum esset, hac etiam in parte benigne prospiciatur, sineqve hoc Correctoriam ejusmodi Domum in Praefato Regno suo Hungariae constituendam, et exigendam omnino benigne decrevisset, praehabita matura animi mei deliberatione, ad Secundandam pientissimam hanc, atqve etiam publico Regni Hungariae perquam utilem Altefatae Suae Majestatis Intentionem Allodium meum in Oppido Szencz Comitatus Posoniensi ingremiato existens cum adnexis Aedificiis in usus, ac commoda memoratae Domus Correctoriae accomodandum, ac praeterea tantum ex Vicino adhuc Terreno ad rationem ejusdem Domus Correctoriae Occasione Traditionis, et resignationis praedicti Allodii mei excindendum sponte, libere in perpetuum, ac irrevocabiliter obtulerim, quantum nimirum ipsum hocce Allodium cum adnexis Aedificiis in circumferentia et Extensione sua exportaret; Supplicans humillime, ut hoc erga Deum Immortalem Cultus, et Pietatis, ac ad obsecundandas benignas Altaefatae suae Majestatis Intentiones prompti, paratiqve animi mei, non secus in Patriam observantiae Argumentum benigne acceptare, ac etiam consensu suo Regio probare dignaretur. Qvam humillimam oblationem meam siquidem summe-fata sua Majestas clementer acceptare dignata est, dictum Allodium meum cum adnexis Aedificiis, et occasione traditionis excindendo praeattacto Terreno, nullum Jus, nullamve Juris proprietatem mihi, meisqve reservando, pro parte antelatae Domus Correctoriae Sponte, libereqve Virtute Praesentium in perpetuum cedo, dono, ac in illam pleno Jure his tamen conditionibus transfero Primo: Ut Juribus Dominalibus per curatores suprafatae Domus correctoriae nulla ratione, ac nullo sub titulo nunc, vel in futurum praejudicetur, et per me donati fundi ad Mensuram redactos Limites nulla ratione excedant, Secundo: si futuris temporibus dictam correctoriam Domum ad alium Regni Locum transferri, aut quacunqve alia etiam ex ratione ibidem cessare contigeret, Domus illa cum accessoriis sine consensu meo, Successorumqve meorum ad nullum alium usum converti possit, verum ipso facto, et absqve omni refusione ad Me, ac Haeredes, Successoresqve meos redeat. In cujus itaqve per me factae Donationis, ac Cessionis majorem fidem has Literas Fassionales, accessionales coram Cancellaria Regia Hungarico-Aulica in majorem securitatem authenticandas ac Manus propriae Subscriptione, Sigilliqve mei appressionem raboratas dedi Vienna, Die Vigesima Mensis Augusti Anno Domini Millesimo Septingentesimo Septvagesimo. Comes Franciscus Eszterházy m. p. (L. S.) Super qua modo praevio celebrata Fessione praesentes Literas nras Testimoniales Secreto Sigillo nro, qvo, ut Regina Hungariae Apostolica utimur Communitas, Eidem Comiti Francisco Eszterházy extradandas esse duximus, et concedendas. Datum in Archi Ducali Civitate nostra Vienna Austriae, Die Vigesima Prima Mensis February Anno Domini Millesimo Septingente-

simo Septvagesimo Secundo. Regnorum nostrorum: Hungariae, Bohemiae, et reliquorum Anno Trigesimo Secundo.

Maria Theresia m. p.

(L. S.)
(impress:)

Comes Georgius Fekete m. p.

Ferdinandus Scultety m. p.¹

2., *A szempczi f.-ház létesítése alkalmából a helyt.-t. által 1772. ápr. 13-án kibocsátott körrendelet.*

Másolat.

1618. Illustrissimi etc.

Materna cura et sollicitudo, quae pro regnorum suorum commodis nullo non tempore vigilare solet, animum SSmae Caes. et Apostolicae Regiae Majestatis jam dudum eo defixum tenuerat, ut cum in vasta Hungariae regione nullibi locorum domus ejusmodi habeatur, in qua depravatae indolis atque incorrigibilis vitae homines emendationem et respective pro delictis suis successive poenam obtineant ac simul hoc modo istis de medecina ad mensuram delictorum suorum porrigenda consulatur, publicum vero, quod ex defectu ejusmodi domus angustiatur, talium incorrigibilium ratione consilium arripere saepe dubium haesit, sublevetur, pro ea intra fines Regni istius hic, vel ibi constituenda modus inveniatur.

Adstilit, ut alia pro zelo et constanti in promovendas benignas Intentiones Caes. Regias devotione sua huicce in bonum publicum directae, benignae ideae excell. dominus comes Franciscus Eszterházy cancellarius regius etc. etc. dum in haereditatis suae loco oppido Szempcz comitatus Poseniensis ingremiato amplius et peculiari in hunc finem conciunato instrumento suo designatum terrae spatium pro usibus ejusdem domus, imo structurae etiam jam praeve existentis, et opportune pro scopo isto deservientis notabilem partem effective resignari faceret. Domus haec correctoria et publicarum operarum his conatibus omnibusque iis, quae ad instructionem et cynosuram ejusdem domus pertinent, studio et assiduitate domini Consilarii Aulici a Kempelen elaboratis eam faciem obtinuit, ut jam-jam in promptu esset, quo ejusmodi incorrigibiles, qui hic, vel ibi iutra Regnum Hungariae comperiuntur, ibidem recipi valeant. Clementer intaque constituit atefata sua Majestas Sacratissima, ut de hoc regalis providentiae Suae novo rursus testimonio universi Regni comitatus, liberae item regiaeque civitates et districtus sepe-ratus portas habentes continuo certiores reddantur, ac uni cuique significetur; ita benigne dispositum est:

¹) O. l. 1905 évi 1782. sz. a. Helyt. t. titkos l.-tár. Nr. 40.

1. Ut non minus publicae jurisdictiones atque privati, seu videlicet parentes, seu alii ejusmodi potestate praediti, incorrigibiles et excessuosos, alios de ordine ob delicta sua poenae ordinariae minus obnoxias, vel caeteroquin ex peculiari gratia et clementia Caes. Regia ab ea relevatos eorsum destinare et relegare valeant, ea expressa tamen cum conditione, ut privati quidem proles suas in domum hauc assumi cupientes, de intertentione ac subsistentia earundem ipsimet providere debeant, ac si quipiam distinctioris generis ejusmodi homines essent, talibus quidem etiam de meliori prolium intente in domo eadem correctoria prospicere liberum sit, omnes nihilominus ejusmodi privati pro sola idgenus incorrigibilium receptione, ac custodia dietim 3 florenos in antecessum deponendos habebuntur; quod vero alios sententia mediante eo remittendos et suam intertentionem inde a domo correctoria habituros concernit, praevie firmum, securumque esse debet, ut respectu talis in singulas dies cruciferi 4. numerentur.

2. Generaliter ita statuendum esse, clementer visum est, ut cum nemo sine positivo indultu consilii hujus Locumtenentialis Regii illuc recipi possit, pro omni casu eorsum destinatorum incorrigibilium debita Consilio huic Lacumtenentiali Regio praevie semper remonstratio fiat, quo taliter investigatione eorum, quae necessaria sunt, praemissa tandem pro re nata abhinc Determinatio fieri valeat.

3. Incorrigibilibus et disciplinae domus ejusdem egentibus indiscriminatim cujuscunque religionis fuerint, illic Locum futurum, quin ad exercitia illic in cultu futurae orthodoxae religionis quisquam ab ea alieus cogatur et quod cuique aliam religionem profiteri privatim non tamen pluribus adinvicem convenientibus preces suas in silentio absolvere licitum erit.

4. Qui per sententiam legalis jurisdictionis corsum relegati fuerint, eorum intuitu lata sententia semper una etiam horsum repraesentetur, ut inde qualitas, tempusque poenae decerni et in ejus conformitate in domo eadem castigatoria tractari possit.

5. Dum quospiam tales per sententiam judicatos dissitis partibus ad repetitam domum mitti contigerit, obvii comitatus circa eorum promotionem mutuo sibi adiutorio esse debeant.

6. Suprema domus ejusdem inspectione ad Consilium hoc Lacumtenentiale Regium spectante, in particulari gremialis Consiliarius Dominus Franciscus Skerlec curam et vigilantiam ibidem habebit. Quocirca:

7. Si quidam infelices nobiliores parentes proles suas incorrigibiles ad domum hanc correctoriam mittere quidem desiderarent, nomina attamen sua coram universo Jurisdictionatu Magistratus, aut coram Consilio isthoc Locumtenentiali Regio celare ea de causa vellent, ne correctae et per domum hanc ita emendatae proles: ut boni et etiam Patriae utiles nefors cives esse possint, notam quamquam per ingressum in domum eandem incurrentes in futura sua

promotione difficultates habeant, id ipsis liberum erit, casuque in tali apud praefatum dumtaxat dominum Consilierium Skerlecz semet insinuare tenebuntur, eique soli nomen fictum, quod prolibus suis dare vellent detegere obligabuntur.

Quod ipsum proinde praeattactis Dominationibus Vestris pro congrua omnium notitia ex directione hisce de benigno jussu Regio intimat hoc consilium Lacumtenentiale Regium. Datum ex Consilio Regio Locumtenentiali Hungarico, Posonii, die 13-a Aprilis, anno 1772. celebrato.

Praeattactarum Dominationum Vestrarum benevolus, ad officia paratissimi Albertus m p. Franciscus Skerlecz m p. Ludovicus Boros m p.

Budapest, 1902. augusztus 21.

A másolat hitelül.

P. H.

Kőszeghi Sándor
Pestvármegye főleváltárnoka.

3., *A szempezi fenytőház lelkésze számára 1772-ben vagy 1773-ban kiadott utasítás.*

Instruction

für den, in dem Wartberger Zucht- und Arbeits-Hause, bestimmten
Seelsorger.

1mo Nachdeme in ein Zucht-Haus viele Gott- und ruchlosse Menschen zusammen zukommen pflegen, als ist vorzüglich nötig, dass diese Leute durch eyfrig- und unermüdeten Seelsorger nicht nur auf einen Bessern Weg gebracht, und in denen Grund-Sätzen der Religion durch allwöchentliche Kirchen-Lehren, und Predigten wohl unterrichtet, sondern auch bey zunehmender Andacht darinnen gestärket, öfters zur Heiligen Beicht dergestallten angehalten, und im Glauben so unterrichtet werden, dass gleichwie sie an ihrem Leibe gezüchtigt, also auch an ihrer Seele gereiniget, und zum guten gebracht werden mögen;

2do Da sichs eben füget, dass von denen P. P. Piaristen in Wartberg einer bestimmt werden, so wird demselben gegen einer Jährlichen Bestallung die Seelsorge aufgetragen, Täglichen um 9. Uhr eine Heilige Messe zulessen, worbey alle Catholische erscheinen haben;

Die Weiber zuerst, und nehmen den vorwärts verschlagenen Theil der Kirchen ein, welchen die Männer folgen, und in den Ruckwärtigen Theil zuverbleiben haben; Alle Sonn- und Feyer-Täge muss vor und Nachmittage die Grund-Lehre der Chatolischen Religion vorgetragen werden, Und dieses zwar, wenn es erforderlich ist, in mehrerley Sprachen; Ein jeder züchtling soll beym Eintritt; wenn er Lessen kann, mit einem Catechismus versehen

werden, und den zum Lehr-Amt bestimmten Geistlichen obliegen, sie alle Sonn- und Feyer-Tage Wechselweiss die Männer vor die Weiber aber Nach-Mittag in denen Arbeits-Zimmern versammleter, aus dem Catechismo zu prüfen und zu besorgen, dass jedermann wenigstens die zum Seelen-Heyl erforderliche Pflichten eines Christen vollkommen wisse.

3to Würde zwar bey dem Gutachten des Seelsorger allein stehen, wann? und wie oft ein jeder Catholischer Züchtling zur Heilig-Beicht und Abendmahl angehalten werden solle; doch mus selbes wnnigstens alle $\frac{1}{4}$ ^{tel} Jahr einmahl geschehen;

4to Bey dem Täglichen Heiligen Mess-Opfer solle entweder das bey denen Soldaten gewöhnliche Lied gesungen, oder der Rossen-Kranz laut gebetet werden; Damit jedoch dieses und alle übrigen Kirchen Functionen anständig und mit gebührender Ehrfurcht verrichtet werden, sollen die gegenwärtige Haus-Beamte überhaupt, ins besondere aber Zucht-Vatter und Zucht-Mutter, welche mit denen Züchtlingen ihres Geschlechts immer gegenwärtig seyn, und ihnen vorbeten müssen, genaue Acht tragen; Auf diese Art werden die Gott gewidmete Stunden auch würcklich mit Andacht, oder wenigstens mit der gebührenden Ausserlichen Sittsamkeit zuzubringen seyn, Wie dann jene, so darwider zuhandeln sich etwa gelüsten liessen, anfangs ermahnet, und da dieses nicht fruchtete, nach Maas ihres vergehens mit einigen streichen öffentlich gezüchtiget werden sollen;

5to Die Protestanten sollen nicht gezwungen werden, bey denen öfentlichen Andachts Uebungen zu erscheinen; doch wenn sie es selbst wollen, bleibt selbes ihnen unverwehrt, mit dem Bedingniss, dass sie Sich dabey geziemend betragen; Übrigens wird ihnen gestattet, dass ein dererselben sein Gebet nach seiner Art im Zimmer in der Stille verrichten: aber zu dem Ende keineswegs mehrere glaubens genossene eine Art von zusammenkunft halten mögen;

6to Alle Morgen, wenn sich die Züchtlinge in Arbeits zimmern versammeln, soll anstatt des Morgen Gebets der Glauben und — Fünff Vatter Unser laut gebetet werden; Ein gleiches des Abends nach geendigter Arbeit zum Nacht-gebet; vor dem Essen aber der Englische Gruss.

Schlüsslichen wird derselbe Hauptsächlich immer dahin angetragen seyn, dass der oben bestimmten vorschrift, alwo von denen Religions-Uebungen gehandelt worden, Genüge geleistet werde.¹

4., *Az évi segélyfizetését elrendelő 1778. febr. 27-én kelt legfelsőbb rendelet.*
1011.

Maria Theresia etc:

Serenissime Dux etc: Quandoquidem ad sublevandas Domus Correc-

¹) Szeged v. l.

toriae Szempczensis in evitabiles Necessitates Nobis demisse relatas, clementer resolvissimus, ut annue 2000 fni Titulo Elemosyne ad eandem Domum tamdiu dependantur, donec Domus Fiduciaria Poseniensis, quae pro Fundo ejusdem Domus Correctoriae instituta habetur, e Debitis suis passivis eliberata fuerit.

Huic quemadmodum in sequelam hujus clementissime Resolutionis Nostrae penes Cameram Nostram Regiam Hungarice-Aulicam sua via necessaria dispositio facta, praeviaque 2000 f. Summa e Fundo vacantium Ecclesiasticorum Beneficiorum assignata habetur; Ita etiam Dilectioni, et Fidelitatibus Vestris hanc Benignam Resolutionem Nostram eum in finem clementer significandam esse duximus, quatenus ad illius effectum, et intuitu eorundem 2000 f. de tempore in tempus levandorum, ac praeivium in finem applicandorum suo Loco necessarias dispositiones facere noverint. In reliquo Gratia etc: Datum Viennae Die 27^a Mensis February Anno Dni 1778.

Maria Theresia m. p. p.

Comes Franciscus Eszterházy m. p. p.

Adamus Trajcsik m. p. p.¹

5., *A f.-háznak Szempczről Tallósra s az árvaháznak Tallósról Szempczre való áthelyezése tárgyában 1779. december 10-án kibocsátott legfelsőbb rendelet.*

6009.

Maria Theresia DEI Gratia Romanorum Imperatrix etc.

Serenissime Dux, Consanquinee Nobis Charissime, Reverendissime, Reverendi, Spectabiles etc.

6096 — — — 11mo Quoniam ex multifariis Rationibus clementer resolvissimus, ut Orphandrophium Tallosiense ad oppidum Szempcz, atque vicissim hinc Domus correctoria Tallosinum transferatur; Idcirco Dilectio, et Fidelitates Vestrae per respectivos horum Institutorum Publicorum Curatos Projectum effectundae quamprimum, et quo minori fieri potuerit sumptuum Compendio hujus Translationis elaborari facient, atque illud subinde cum ulteriori demissa Opinione sua horsum repraesentabunt.

Hac autem Occasione procedentem Studiorum Commissionem eo etiam reflexam habere volumus, ut Elaborationem Regulationis Orphanotrophialis Instituti juxta generalia Principia per Benignam Resolutionem Nostram jam ante complures Menses editam, constabilita, acceleret, per Dilectionem, et Fidelitates itidem cum humillima Opinione sua Nobis repraesentandam, ut ita tandem ad alia quoque Orphanotrophia, uti Soproniense, Ginsiense, et quae alia subinde pro Publica Utilitate erigenda sunt, rite regulanda Manus quamprimum Admoveri, atque ita ea omnia, quae ad rectam Juventutis cujus-

¹) O. I. 1353/1778.

cunque Conditionis in iisdem Educationem, atque Institutionem, Rationibus Publicis adcomodatam pertinet, juxta Benignam Nostram, in Promotionem unice Boni Publici directam Intentionem certis Legibus defigi; et constabiliri valeant, dd^{to} 26^{ae} 9 bris. Quibus in reliquo Gratia etc. Datum in Archi=Ducali Civitate Nostra Vienna Austriae, Die 3^{ia} Mensis xbris Anno Domini 1779°. Maria Theresia mp. Comes Franciscus Eszterházy mp. Josephus Gaszner mp.¹

6., *A fenyítő- és árvaház kölcsönös áthelyezésére vonatkozó 1780. február 4-én kelt legfelsőbb rendelet.*

578.

Maria Theresia etc.

Serenissime Duz etc. circa Translationem orphanatrophii Tallosiensis, et vice versa Domus Correctoriae Szempcziensis reflexionibus ex una et alia Parte factis, per Dilectionem, et Fidelitates Vestras penes Peculiare Protocolum et hicce readnexa originalia sub 25^a Jan. N° 5850. horsum repraesentatis, in uberiolem Discussionem assumptis, Bneque considerata nova per comitem Cancellarium nostrum R. Hungo=Aulicum erga orphanos in eo, quod aedificium, ac fundum pro Puellis separatim accomodandis cesserit, contestata liberalitate, propositam Translationis Ideam plene adprobanus, ac una clementer volumus, ut Tractui in Tallos medio areae noviter erigendo projectata quoque contignatio adjiciatur, cunctaque ita acclerentur, ut orphani usque 13^a affuturi Men. May Szempczinum introduci valeant. Caeterum eas Dil. et Fid. vrae mox factura sunt Dispositiones, ut 4000 f. pro Puellarum aedificio per nos jam alia occasione Clementer resoluti, eorsum illico impendantur, reliqui autam 16000 f. ex fundo collecto Orphanatrophii interea anticipentur, quoad ex aliis fundis eatenus proximius clementer designandis anticipata summa haec rementionato orphanotrophio rursus bonaficari possit. Datum Viennae Die 4^a Febr. 1780.

Maria Theresia mp.

Comes Franc. Eszterházy mp.

Jos: Gaszner mp.²

7., *A szempczi f.-ház vagyonálladékanak kimutatása 1780. febr 14-éről. Dermahliher Activ-Fond des Wartberger Zucht- und Arbeit-Hausses.*

	Rh. fl.	xr.
Waaren Verlag ...	8000	—
Rohes Materiale in deutch- und hungarisch. Wolle ...	4000	—
Das Capital beym Hof-Kamer Rath v. Végh à 5 pro Cento	16000	—
Detto bey der Hung. Hof-Kamer à 3 pro Cento ...	3000	—
Summa ...	31000	—

¹) O. l. 5850/1779.

²) O. l. 984.

Hiervon einkommendes Interesse:

	Rh. fl.	xr.
Von die im Waaren Verlag befindliche 8000 fl. rechnet man 10. pro Cento Nutz.	800	—
Eben von die 4000 fl. in Material Verlag	400	—
Von die 16000 fl. Capital à 5 pro Cento	800	—
Von Capital bey der Königl. Hof Kammer à 3 p. Cento	90	—
Von 59 Hung. Züchtlingen, so theils von deren Comitaten, theils Königl. Frey-Städten ins Zuchthaus condemniret worden, und an tägl. 4 xr. anticipando eingeliefert	1435	40
Summa der Einnahme	3525	40

Jährliche Auslagen, so besagtes Hausz zu bestreuten hat.

	Rh. fl.	xr.
Für Besoldungen	2118	25
Für 155½ Klafter Holz à 4 fl. 30 kr.	699	30
Für 600 Bund Stroh à 2 kr.	20	—
Für 3 Cent. Insekt Kerzen	60	—
Lein-Oel zu 4 Lampen in 3 Gängen, und bei der Wacht zusammen die Nacht hindurch das Jahr zu brennen	30	—
Der 109 Züchtlinge ihre höchst nöthige Wäsche zu waschen jährl. 1 fl. 30 kr.	163	30
Das Jahr hindurch für dermahlige züchtlinge erfordl. Medicament	100	—
Für der Kranken Züchtlinge Speisz und Trank, die auf solchen fall dem Hausze nicht erwerben können	80	—
Für alljährl. anzuschaffendes Werkzeug, als Werck-Stühle, Ritt- und Zeicher, Kranzel, Kämmen, derley Bretter, Schpindel, Schnürr, Spin-Räder mit der unterhaltenen Reparatur	250	—
Zum Unterhalt der Züchtling Better Fournituren jährlich	150	—
Zur Aushaltung der alljährl. nöthigen Maurer, Zimmerleuth, Hafner, Schlosser dann sonstigen Hausz Reparation	200	—
Für alljährl. 2 matiger Wiener Schub-Auswechszlung Unkosten	100	—
Für 109 Züchtlinge die höchstnöthige Bekleidung, so solche nicht zu verdienen im Stande	200	—
Translat: ...	4171	25

	Rh. fl.	xr.
Translatum ...	4171	25
An die Hausz-Capelen, Wakskerzen, Kirchen-Wäsch und tägl. nöthigen Meszwein ...	20	—
Jähl. an nöthigen Brief-Porto, und Schreib-materialen Für das Individum des Jahres bey Einkauf des Mate- rialis und Veräuszerung der Manufacten an Diaeten und sonstigen Unkosten ...	150	—
Für extra Fuhrlohn au die Märke, auch sonst im Hausz Geschäften ...	200	—
Dem Presburger Versatz-Amt an Jahres Interesse für die aufgenommenem 3000 fl. Capital ...	150	—
Zu dem verbleibet noch dem Verwalter, Seelsorger, Chirurgo, Zucht-Vater und Spinnlehr-Meister alljähl. von Gehalt zurück à 50 fl. ...	250	—
Wobey hauptsächlich noch zu bemerken kommet, dass daz Hausz mit gar keinen feüer requisiten, als Feüer Spritzen, Leitern, Wagen und Wasser-Ämpern nicht versehen, welche doch in derley Häusser besonders nöthig, dahero zur successiven Anschaffung jähl. ohngefähr zu rechnen ...	50	—
Summa der Ausgaab ...	5041	25
Wenn nun die Einnahme mit ...	3525	40
gegen vohrstehender Ausgabs Summe gehalten wird so zeigt sich eine mehrere Verwendung von ...	1515	45

Welche Auslage sich ganz sicher vermehren wird, wenn die Zahl der Züchtlinge anwachsset und nöthig seyn wird die Manipulation zu verstärken.

In der Haus Instruction Art. 1° würde versprochen, dasz bis das Hausz eines theils zu Kräften kömmt, andern theils aber durch das angetragene Versatz-Amt mit einem sichern jähl. Fundo versehen seyn wird, durch die ersten 3 Jahre auf nichts anders gerechnet werden könne, als auf die dem Hausze von aller höchsten orten zufließende Allmosen, allein hirvon wurde erwehnten Hausze nichts zum theil.

1780. 14^d Febr.¹

¹) O. l. 1031/1780.

8., *A fenyítő- és árvaház egymás helyére való kölcsönös átköltöztetése ügyében kiküldött bizottság 1780. február 16-án tartott ülésének jegyzőkönyve.*

Zur Befolgung Hohen Befehls Sr. Excellenz Herrn Grafens v. Ballassa (Tit) alsz Curators des Talloscher Waisen Stifts und Einer in Betref der Allerhöchsten Ort anbefohlen Transferirung des Talloscher Waisen Stifts und Wartberger Zucht Hauses, besonders angeordneten Hoch-Löbl.-Commissions Praesidis; Ja auch zur Sicherstelung der erwehnt Wechsel weisz ange-tragene Transferirung, ist zwischen Endes untefertigte, nachstehende Einver-ständnis beschloszen word.

Erstens: Verpflichtet und verobligiret sich mit Ehr-Reputation und auch verpfänthung seines Körpers Herr Administrator erwehnten Waisen Stifts, Laut gemachter unterthännigsten vorstellung, und hierob erfolgten Allernädigsten Resolution, die drey gebäute samt Transferirung für die aus allerhöchster gnade angewiesene 20000 fr: also herzustellen, dasz nicht nur die nötige Unterkunft und Sicherheit des Zucht Hauses in Tallosch, sondern auch die Laut schon eingereichten Rises angezeichnete* gebäute, so Mitten durch den Hof laufen, auf die noch abgängige 14. Klafter, nach gut Befinden des Herrn Verwalters zu verschafen und herzustellen; Auch sowohl hierüber als übrige bey dieser Translation vorfallende aufgaaben, die mit glaubwürdigen quittungen belegende Rechnung zu legen.

Zweytens: dem Herrn Maurermeister die Beschaffung der nötigen Bau Materiallien und zahlung deren Arbeits-Leute, Benöthigte geld Subsitiien von zeit zu zeit nach anzeigenter Bedürfnisz richtig vorzustrecken.

Drittens: Die zur verwahrung der gefangenen in diesem Transferirungs-fahl über die gewöhnliche zahl nötige und auf 6 Mann und 1 Gefreythen Bestehende Militair Wacht, also zu verkösten, dasz jeder Gemeine Mann 4 xr. dem gefreythen aber 5 xr. Täglich bis verlauf 4 Wochen Bezahlet werden.

Viertens: Verbünden sich sowohl Hr. Talloscher Administrator als Hr. Verwalter von Wartberg und Maurermeister ins gesammt, dieses Tranferirungs geschäft so einzuleuthen und zu beschleunigen, dasz mit Ende April die Ver-wechszlung gänzlich geschehen solle, ja auch:

Fünftens: Alle Unnötige ausgaben und Kosten vermieden und dieses geschäft bestmöglichst befördert werde;

Sechstens: Verobligiret sich noch zur vollkommener Sicherheit ins besondere unterfertigte Maurermeister, die zur Unterkunft und Sicherheit der Wartberger gefangenen in Tallosch die anfänglich nötige gebäute, vermauerung der Thörre und ein mauerung der Kercker gütter bis Ende Marty, die gänzliche herstelung aber, Bei der gebäute bis Ende Octobris zu stande zu bringen;

Siebentes: Werden jelt besagten Herrn Maurermeister für die verfertigte gebäu-Risze, zu bestreuung seiner Reizen und titulo ihm gebührenden Diaeten überhaupt 15. Ducaten accourtiret und aufgeworfen, in jener von

Herrn Maurermeister angehoften zu versicht, dasz im fahl, als er sich bey diesen gebäu- und Transferirungs geschäft, mit besonderen Eyfer auszeichnen würde, ihme noch eine fernere remuneration desolviret werde. Urkund weszen drey gleichlaudente Exemplarien eines unter des andern fertigung ausgestellt worden sind; Pressburg den 16ten February 780.

P. H.

P. H.

P. H.

P. H.

P. H.

Ernest Edler v. Geramb

Rittmeister und Administrator.

Coram Nobis Wolfgango Osváld

qva Cassae Orphanotrophii Perceptore

et Antonio John

Commissionis Actuario

Stephan Santner

Verwalter

Martin (olvashatlan)

Maurer Meister.¹

III.

TALLÓSI FENYITŐHÁZ.

1—13 okmány.

1., *A tallósi árvaház 1763. július 16-án kelt alapító-levelé.*

Kivül:

Testimoniales Super Fessione Comitum Francisci Eszterházyi Cancellarii Regii Hungariae Aulici — — Castellum sui Tallós pro erigendo orphanotrophio cessi celebrata expeditae.

Protocollat. sub N° 46. Pag.

Augustus 1763.

Belül:

N° 20. ex Augusto 1763.

Nos MARIA Theresia etc. Memoriae commendamus, Quod Fidelis Noster Nobis sincere dilectus Spectabilis ac Magnificus Comes Franciscus Eszterhazy de Galantha (Tit) exhibuerit, et praesentaverit Nobis certam quandam Fessionem in Archi-Ducali Civitate Nostra Vienna Austriae, Die 16ta Mensis et Anni infrascripti emanatam, subscriptioneque, et sigillo suo roboratam, qua mediante Idem comes matura Animi sui Deliberatione praehabita, ad secundandam in erigendo Orphanotrophio piam, et salutarem, atque Publico Regni Nostri Hungariae perquam utilem Intentionem Nostram, Castellum suum

¹) O. I. 984/1780.

Haereditarium in Tallós, Comitatus Posoniensi ingremiatum, cum annexis Aedificiis, ac Horto Culinario, item Domuncula Hortulani, in Usus, et Comoda dicti Orphanotrophii accomodandum; Praeterea Decem Mille Florenorum Capitale sponte, libere, in perpetuum, ac irrevocabiliter obtulisse dignoscitur Tenoris infrascripti.

Supplicatum itaque extitit Matti Nostrae Nomine, et in Persona Suprafati Comitis debita cum Instantia humillime, quatenus super eadem Fessione benignas Literas Nostras Testimoniales extradare dignemur; Cujus quidem Fessionis Tenor sequitor hunc in Modum: Ego Comes Franciscus Eszterházy de Galantha etc:

Super qua Modo praevio celebrata Fessione praesentes Literas Nostras Testimoniales Secreto Sigillo Nostro, quo ut Regina Hungariae Apostolica utimur, communitas, Eidem Comiti Francisco Eszterházy extradandas esse duximus, et concedendas. Datum in Archi-Ducali Civitate Nostra Vienna Austriae 18ª Mensis Julii Anno Domini 1763. Regnorum etc:

ad N^m 20. ex Augusto 1763.

Ego Comes Franciscus Eszterházy de Galantha, Perpetuus in Frakno, Utriusque Sacratissimae Cesareae, et Regio-Apostolicae Majestatis Camerarius, Consiliariusque Actualis Intimus, Comitatus Mossoniensis Supremus Comes, et per Inclytum Hungariae Regnum Aluae Regiae Cancellarius etc. Assumptis in Me Oneribus Fratrum, ac Consangvineorum, atque Successorum meorum, do pro Memoria Universis, ac Singulis, ad quos praesens Negotium quacunque Ratione nunc, ant in futurum pertinet, ant pertinere posset: Quod posteaquam Augustissima Imperatrix, et Regina Apostolica Maria Theresia (Tit) ad relevandam Parentibus, ac tolerandae, agendaque futurae Vitae Auxiliis orbatorum Puerorum, Puellarumque infelicem sane, ac maxima Miseratione dignam Conditionem, pro ea, qua erga ejusmodi ad infelicem Orbitatis Statum, ac Conditionem redactos Orphanos fertur Clementia, ac Materna Pietate, interea etiam, donec plura, amplioraque in Regno erigi possent, Ulnum pro Centum Orphanis Publicum, ac Regiae Dignitatis Nomine decoratum constituere benigne decrevisset Orphanotrophium, praehabita matura Animi mei Deliberatione, ad secundandam pientissimam hanc, atque etiam Publico Regni Hungariae perquam utilem Altefatae Suae Majestatis Intentionem, haereditarium Castellum meum in Tallós, Comitatus Posoniensi ingremiatum, cum adnexis Aedificiis, ac Horto Culinario, item Domuncula Hortulani, in Usus, ac Comoda dicti Orphanotrophii Regii adcommodandum, praeterea Decem Mille Florenorum Capitale sponte, libere, in perpetuum, ac irrevocabiliter obtulerim. Supplicans humillime: ut hoc erga Deum Immortalem Cultus, ac Pietatis, ac ad obsecundandas benignas Altesatae Suae Majestatis Intentiones prompti, paratique Animi mei, non secus in Patriam Observantiae Argumentum benigne acceptare, ac etiam Consensu Suo Regio probare dignaretur. Quam

humillimam meam Oblationem siquidem Altefata Sua Majestas clementer acceptare dignata est, dictum Castellum meum cum supra nominatis Appertinentiis, nullum Jus, nullamque Juris Proprietatem mihi, meisque reservando, dicto Orphanotrophio Regio sponte, libereque Virtute Praesentium in perpetuum cedo, dono, ac in Illud pleno Jure, his tamen Conditionibus transfero, nempe Primo: Ut Juribus Dominalibus per Curatores supra fati Orphanotrophii Regii nulla Ratione, ac nullo sub Titulo nunc, vel in futurum praedudicetur, et per me donati Fundi ad Mensuram redactos Limites nulla Ratione excedant. Secundo: Si futuris Temporibus dictum Orphanotrophium ad alium Regni Hungariae Locum transferri contingeret, Domus illa cum Accessoriis sine Consensu meo, Successorumque meorum, ad nullum alium converti possit, verum ipso Facto, et absque omni Refusione, una cum datis Decem Mile Florenis ad me, ac Haeredes, Successoresque meos redeat. In cujus per me factae Donationis, ac Cessionis majorem Fidem has Literas Fassionales, ac Cessionales coram Cancellaria Regia Hungarico-Aulica in majorem securitatem authenticandas, ac Manus propriae Subsriptione, Sigilliique mei Appresione roboratas dedi. — Viennae Die 16. July Anno 1763.

(L. S.)

C. Franciscus Eszterhazy m. p.¹

2. *Eszterházy Ferencz gróf és a tallósi árvaház között 1773. június 2-án létrejött haszonbéri szerződés.*

Infra scripti Praesentium per Vigorem damus pro Memoria, quod Ego Comes Franciscus Eszterházi in Usum Orphanotrophii Reggii, et Fabricae Serici per Suam Majestatem SS^{mm} in Possesione mea Tallos pro publica utilitate clementer constitutae, atque in gratiam erudiendae eatenus Juventutis, quae in Orphanotrophio ibidem Regio alitur, hoc in Loco speciatim defixae ad secundandam benignam hujus modi Intentionem Regiam Domum meam intra Hortum praedicti Orphanotrophii, et Fundum ab infra Colonicalem Pauli Mandak situatam, una cum Hortulo post-funduali, alio item foris in diverticulo Kiskői Kertek in Capacitate duarum circiter Poseniens. Metratarum exciso, et jam sub certis Signis etiam circumvallato elocaverim in Arendam a prima Januarii Anni modo delabentis ad Annos Triginta duos eidem Orphanotrophio Regio sequentibus sub Conditionibus:

1mo Ut eandem Domum pro usu Orphanotrophii, nec non Culturas, et Fabrica Serici, ac etiam Habitatione hujus Fabricae Inspectoris reparare, instaurare, imo etiam ampliare possit, teneatur tamen proprio sumptu intertenere, ac etiam Fata Incendii, vel Exundationis ferre.

2do Teneatur annue titulo Recognitionis Juris mei Terrestralis tam pro Domo, quam et Horti Censu in simul Florenos Trigintas ad Cassam rationariae meae solvere.

¹) O. I. 20596/1785.

3^{tie} Cum eadem Domus medio Artis peritorum praesente Comitatus Testimonio aestimata sit ad Florenos Septingentos Triginta unum 45 cr. Hinc, si post effluxum Triginta duorum Annorum placeret mihi, vel Successoribus meis eandem recipere, tenebor quidem ego, et Successores mei, id quod ultra at-tactam moderni Valoris Summam in Adificatum fuerit, aestimatione mediante bonificare, e' converso tamen, si ipsam Domum desolari potius contingeret quoquunque pacto, tenebitur Orphanotrophium praememoratum id, quod juxta Aestimationem ad Florenos 731 cr. 45. defuerit, parato aere compenesare, at-que superaddere.

4to Ego porro Comes Franciscus Berchtold ex parte toties fati Orphanotrophii Regii, tanquam ejusdem Curator praeattactis sub Conditionibus tam ipsam Domum praeallatam, quam Hortum in Kiskő pro educandis Moris deser-vituum exarendando etiam ad Annuam praeattactorum for. Triginta Arendam idem Orphanotrophium Regium de benigne collata mihi per Suam Mattem Samam autoritate obbligo. Inquorum majus robur hors in duplici Exem-plari Partis utriusque pro Cautela deservitura extradamus. In Castro Csek-lész 2da Juny. 773. Comes Franciscus Eszterhaszy. L: S: — Franciscus Comes Berchtold. L: S: 1

3., *A tallósi 1781-ben történt egyház-látogatás (canonicavisitatio) jegyző-könyve.*

I.

Visitatio parochiae Tallosiensis. Lecta 9 Marty 1781. — §. XVIII. 30 és 31. lap.

De parochiae extensione, iurisdictionis limitibus et eius circumstantiis.

Parochia haec constat e tribus pagis. Tallos, Eperjes et Vezekény. Mater est possessio Tallós, in qua est ecclesia parochialis, quae ratione populi, tam matris, quam filialis, est in meditullio situata. Haec possessio in plano sita est, Domus duplici ordine consistunt. — In eius meditullio 1° *castellum splendidum* dein *orphanatropium* nunc verum *domus correctoria squallida* exurgit. Si per longum eundum sit parocho, indiget horae uno quadrante, si per latum, 5 minutis. tota vero parochia facile media hora circuitur.

II.

Visitatio parochiae Tallosiensis. Lecta 9 Marty 1781. §. XIX. 36—42 lap.

De capellis et oratoriis catholicis.

Ad iurisdictionem spiritualem parochi intra ambitum eius nulla reperitur capella, sed quemadmodum anno 1772. Domus correctoria Szempcz Clementia et potestate regia erecta, ita hoc currente 1780. de benigno mandato regio,

1) O. l. 40922/1787

eadem domus ad possessionem Tallos translata, eadem auctoritate regia stabilita et confirmata est. Hac ratione quoque divinus cultus et divina officia inchoata olim Szempcz. Potestate dioecesani, hoc etiam in loco eadem auctoritate firma, suo in statu et vigore permansere.

Neo erectum sacellum publicum, Mariae poenitenti sacrum, in medio ipsiusmet aedificii situm binos inter ambitus, utroque ex parte ferreis cratibus munitos, ac viridibus cortinis, ad arcendam a sacello inmunditiam omnemque sacri loci irreverentiam provisos, exteriori facie qua quatuor quibusdam columnis, ipsi muro adhaerentibus, ac non ineleganti arte elaboratis distincta ad solidam quasi — — aream versus protensum ingredientibus aditum praebet.

Ipsium limen continentibus illico sacelli evolvitur facies vivis coloribus adumbrata, simulque ipsum altare obtutui sistitur. Huius tabernaculum tres in partes, quasi tria quaedam continua, tamen saxa divisum montis calvariae refert imaginem. E saxo etenim hoc tres in altum assurgunt cruces. Domini et latronum, unaquaeque gypso picta, sub pede crucis dominicae sive in summitate tabernaculi jacet Agnus super librum, sigillis apocalipticis clausum. In tabernaculo observatur venerabile, tam pro aegrotantium necessitate, quam et pro publica odoratione, quod cum exponitur, super illud sex cerei accenduntur.

Altare provisum lapide portatili consecrato. Cuius quidem consecratio per quem et quo anno facta, hactenus ignoratur. Tegitur id mappis tribus, quas tabellae canonis et quatuor lignea maiora, sed deargenteata et duo aerea minora candelabra exornant. Intuentibus ternae arae cruces, civitatis Ierosolymitanae imago, atque siderum obscuratio expressa, in pariete coloribus ostenditur. E summitate formicis lampas e lamina deargenteata diu noctuque ante venerabile collucens pendit.

Altare non modo cancellis cingitur sed duabus etiam partibus ferreas crates prospectantibus prioribus quasi continuis communitur communicantium captivorum, qui ad praedictas crates divinis intersunt, devotioni assignatae penes aram. Cathedra subviridem colorem referens, post aram est recepta — culum sacristiae vices supplens, in hoc asservatur sacra supellex.

De officio divino.

Festis et dominicis diebus matutina hora nona offertur sacrificium (exauditis prius poenitentibus) pro populo, cui exceptis heterodoxis, intersunt omnes, excusante nempe eos instructione domestica et regia, in cuius originali nativa lingua ita legere est:

Die Protestanten sollen nicht gezwungen werden bei denen öffentlichen Andachts Uebungen zu erscheinen, doch wenn sie es selbst wollen, bleibt selbes ihnen unverwehrt mit dem Bedingnuss, dass sie sich dabei geziemend betragen. Übrigens wird ihnen gestattet, dass ein jeder dereselben sein

Gebet nach seiner Art im Zimmer in der Stille verrichten: aber zu dem Ende keines wegen mehrere Glaubensgenossen eine Art von Zusammenkunft halten.

Explicatur dein doctrina christiana pro varietate rationum linguis variis, utpote, hungarica, germanica, slavica, illyrica usque prandium. A meridie hora 3^{ia} dato signo altero, decantantur lytaniae de S^{mo} nomine Jesu, per hungaricam nationem, quibus intersunt etiam acatholici. Sequitur concio germanica, (cum haec natio praevaleat in numero captivorum) poenitentiaria, clauditur brevi, de 4 novissimis cantu.

His terminatis in particulari cuique nationi, rursum in ergastulis propriis (ut mane) ea, quae germanis pro concione dicta sunt, sua, cuique lingua explicantur ad vesperam.

Diebus pro festis, media nona pro sacrificio intersunt omnes, et quemadmodum festis et dominicis, ita singulis feriis vel de passione domini, vel de S^{mo} Eucharistiae sacramento concinunt, qui divinis intersunt, aut actus fidei, spei, charitatis et contrationis piis versibus expressos decantant.

Absolute sacrificio visitatio hospitalis, sive infirmorum, pro gravitate morbi et exigentia personarum iteranda, post haec sequitur instructio recens conversorum domi vel alio loco commodo instituitur, aut huc pro uberiori informatione transmissorum, vel informatio aliorum rudium captivorum instituitur.

A meridie inspectio eorum qui ab aliis ob culpam seorsim distincti in ergastulis delitescunt, vel visitatio nobilium personarum, vel communium laboratoriarum, ne tristitia aut desperatione aliquis absorbeatur, consolatione spirituali in spem eriguntur vel si quaedam communitas aut communis necessitas exigat, cui subvenire possit, praesentia vel subsidio P. spiritualis idem praesto adest, et ingenere brevis aliqua moralis aut exemplum breve et salutare monitum, vel si tempus et occasio ipsa offerat, ut nempe ipsi captivi materiam suppeditent, pro ratione et conditione personarum pro officia vitae diversae hominis brevis colluctio, ita tamen instructa instituitur, ut se doceri non animadvertant, vel si fieri possit, levamen vel exiguum subsidium in temporalibus, vel denique frivolarum etiam querelarum benevola exauditis et placida refutatio, vel subministratio desiderati consilii adhibeatur, temporum et personarum circumstantiae docent plura, quae cuique pro animae emolumento adhibenda sint medicamina.

Ad sacramenta poenitentiae et eucharistiae singulo trimestri accedunt vi et mandato instructionis domesticae, quae Cap. de officiis divinis ita sonat sub N^o trio.

Werde zwar bei dem Gutachten der Seelsorgern allein stehen, wenn und wie oft ein jeder catholischer Züchtling zur heiligen Beicht und Abendmahle angehalten werden solle, doch muss selbes alle vierteljahre einmahl geschehen.

Ne vero legi tam saluberrimae inviti parere debeant captivi, verum ipsi satis his diebus divina mysteria anhelent expectantque, hinc opera P. Benfi-

ciati a Ssmo. Dno. N. Pio papa 6to indulgentiae expetitae et toti domni plenariae singulis quatuor temporum dominicis, item passionis dominica et Mariae poenitenti sacrae, ultro datae et concessae sunt, uti in tabellis, in sacello publice expositis videre est.

Singulis enim feriis quintis ad sonum campanae tertia hora dandum, in memoriam agonisantis Domini, ab eodem Ssmo Dno nostro benignae collatae indulgentiae in solatium eorum, qui id temporis aut tristitia aut pusillimitate aut desperationis malo agerentur, quo vel memoria agonisantis servatoris vel propriis aut aliorum adjuti precibus, animum colligere atque meliora exin sperare discant. Divinorum in hoc sacello celebratio non avocatur a concione et catechesi, neque hactenus ullum praedium duribus parochialibus illatum.

Divina administrat P. Mathias Paulus Smith. e scholis piis clericus regularis, vir vitae exemplaris, zelosus et in adimplendo suo munera sedulus, quem et enata occasione requisitus parochum adiuvat, qui in novum jam annum in domo correctoria, ab erectione scilicet domus, cum captivis suis satis pauperem vitam ducit, nam pro mercede laborum floreni 100 et quinquaginta resoluti, quibus et victus et amictus et lumen et lotriae et omnes reliquae necessitates expediendae et providendae.

Cum sua majestas Sacratissima domus (correctoriae ut e jurisdictione scripta ab Illustrissimo pie defuncto Dno Joanne Galgoczy V. generali capituli strigoniensis data at ad rectorem collegii olim Szempcz P. Kenigsaker directae) quae sub littera D. producitur, colligere est, in spiritualibus, curam, pastoralisque officii exercitum instituta scholarum piarum benigne addixerit hic cecidit sors super Mathiam et adnumeratus est captivis suis, qui sperat usque ad extremum halitum servire, modo et superiorum voluntas et melior conditio vivendi non desit, praestat, est sequens:

Status personarum:

coniugatorum paria	6
Personae liberae masculae	7
Liberae faeminae	9
captivi viri	42
captivae foeminae	88
Infantes masculae	8
Famellae	2
Milites	14
Sacerdos	1

Summa universalis 177

Si ex praespecificatis mori contingat quempiam, sepelitur Per P. Bene-

ficiatum in communi caemeterio, facta praevia insinuatione apud localem parochum, nulla a loco sepulturae praetensa taxa, aut a funera stola.

A piaristáknak adott jurisdictio 1772-ből.

Reverende in Xto P. Rector! Cum Sua Majestas Ssacratissima praestata domus in spiritualibus curam pastoralisque officii exercitium Paternitatibus vestris benigne addixisset, his defungendi atque ad ea respective ad parochiale officium pertinentia intra septa dictae domus exercendi, jurisdictionem P Pribus vestris, praesentium vigore impertior. Specialiter autem futuro ibidem curato a casibus ordinario reservatis absolvendi in agone constitutis generalem absolutionem, cum plenariis indulgentiis impertinendi concedo facultatem. Tyrnaviae 1772. 22^a deczbry. Amicus in Xto. Joannes Galgoczy m. p. G. V. Capituli.

4. A tallósi f.-házi élelmezőnö részére 1782. nov. 5-én kiadott utasítás.

Instruction

für die Speise-Mutter.

Die Haupt Absicht, warum man eine Speisz-Mutter angestellet, und ihr gewisse Vortheile eingeräumt hat, bestehet eigentlich in deme, dasz sie die Nahrung für die Züchtlinge um den möglichst geringen Preisz auskochen möge, welche von einer jeden Gattung der Speisen, wochentlich wechselweise gegeben werden sollen. Die Taxe, wird hierüber beygelegt, welche zu jedermanns Wissenschaft in denen Arbeits-Zimmern angeschlagen ist, und diese musz allemahl getreulich gehalten; die Speisen nicht nur in guter Qualitaet, sondern auch in dem vorgeschriebenen Maasze abgereicht, und bey diesen ohnehin beklagungs-würdigen Menschen kein sträflicher Nutzen gesucht, vielmehr aber ihr Schicksaal Christlich erleichtert werden.

Besonders wird sie sich dieses bey denen Kranken angelegen seyn laszen, denen sie nach Vorschrift des Chirurgi jedoch mit hinzugefügter schriftlicher Passirung des Verwalters, die nöthige Speise abreichen, und gegen Aufweisung derer Passir-Zetteln alle Wochen die Bezahlung überkommen wird.

Wenn das Zeichen zur Mittags-Stunde gegeben wird, läszt sie die Speise in Eisernen, oder irrdenen, niehmals aber in Kupfernen Geschirr gekochter, in ein eigenes an die Arbeits-Zimmer stoszendes Vorhausz tragen, und vertheilet selbe nach eines jeden Verlangen, aber allzeit gegen baare Bezahlung, auszer welcher sie niemanden etwas zu geben, oder sich den Verlust selbst zu schreiben hat.

Es ist leicht zu erachten, dasz man nicht meine, es müszen tägl. mehrere Speisen gekocht werden, und den Züchtlingen die Auszwahl gelaszen.

Der gantze Unterschied bestehet blos in deme, ob jemand die Suppe

mit oder ohne Fleisch, das Zugemüsz, oder die Mehlspeisz in einfacher oder doppelter Portion haben wolte und bezahlen könne; auszer diesen hat bey der Nahrung kein Unterschied statt; doch ist billig, dasz hierin falls eine Abwechszlung in Speisen beobachtet werde.

Ferners wird der Speise Mutter ihre Schuldigkeit mit sich bringen alles das ins Hausz erforderliche Brod zu verbacken: Hierzu sind die nöthigen Oefen bereits errichtet; sie wird zu dem Ende die Verbackung beständig so einrichten, dasz nach Maas der tägl. erforderlichen Portionen, immer hinlänglicher Vorrath bey Handen seye, damit das Brod zu keiner Zeit frisch gebackener auszgetheilet werden müsze: sie empfängt Mehl, Holtz und andere Zubehör von dem Material Verwahrer gegen ihren ausz zu stellenden Schein, und liefert denselben gegen seine Quittung das erzeugte Brod wiederum ab; Weilen nun bekannt ist, wie viele Portionen aus einem gegebenen Gewicht Mehl erzeugt werden können, und was sonst zu einer jeden Verbackung an Zugehör nöthig seye, so werden diese Empfang und Ablieferungs-Scheine, wenn sie gegen einander gehalten werden, die unterloffene Richtig- oder Unrichtigkeit bestätigen.

Übrigens ist ihr erlaubt im Hausz für jedermann zu kochen, auch Bier und Wein zu schenken; doch darf keinem Züchtling, auch für baares Geld in einem Tage mehr als eine halbe Bier und 1 Seidel Wein, auszer Hausz aber, unter 20 fr. Starfe (welche nach Belieben der Grund Herrschaft zu verwenden kömmt) nicht das geringste abgefolget werden.

Sonst bleibt ihr unverwehrt, alles was zur Wirthschaft nöthig ist, bey guter Zeit, nach eigenen Ermeszen anzuschaffen, worzu ihr im Hausze erforderlicher Raum und Gelegenheit angewiesen werden soll; ungesunde oder schädliche Sachen aber, soll sie ins Hausz zu bringen niemahlen befugt seyen.

Sig. Talloss den 5ten November. 1782.

Stephan Santner
Verwalter.

(Ehhez az Utasításhoz mellékelve van az alábbi jegyzék).

- Sonntag. 1. Seidl Löffel voll Mehlspeisz, geschnittene Nudeln, Fleckl oder Gerstl mit $\frac{1}{4}$ tt Rindfleisch samt Suppen für 2 xr. oder aber $\frac{1}{4}$ tt. Rindfleisch samt 1 Seidl Löffel voll grüner Zuspeisz ohne Suppen und Mehlspeisz auch für 2 xr.
- Montag, müszen die Züchtlinge ihr eigenes Brod in die Suppen schneiden, dahin gegen bekommen sie 1 Löffel voll eingemachte Kuttelfleck und $\frac{1}{4}$ tt Rindfleisch.
- Dienstag, 1. Seidel grobe Gersten mit Suppen und $\frac{1}{4}$ tt. Rindfleisch od. 1 Löffel voll sauer Kraut und $\frac{1}{4}$ tt. Rindfl. auch
- Mittwoch müszen die Züchtlinge abermahl ihr eigenes Brod einschneiden dahingegen 1 Löffel voll Erbsen mit $\frac{1}{4}$ tt. Rindfleisch.

- Donnerstag, 1 Löffel voll Mehlspeisz samt Suppen $\frac{1}{4}$ tt. Rindfl. und 1 port. Gemüs Zuspeisz.
- Freitag, 1 Löffel voll Suppen samt Linsen od. Fiszolen und 2 groszen Knedeln.
- Samstag, 1 Löffel voll Zwibel Suppen, nebst 1 Löffel voll abgeschmalzene Nudeln oder Nockerln.
- 1 Port: Rindenes Bratl von $\frac{1}{2}$ tt. rohen Fleisch mit einer Soosz für 2 xr.
- 1 Port: Schweinernes von $\frac{1}{2}$ tt. rohen Fleisch für $1\frac{1}{2}$ xr.
- 1 Port: Schöpzenes von $\frac{1}{2}$ tt. rohen Fleisch für $1\frac{1}{2}$ xr.
- 1 Ganz Biegl 5 xr.
- 1 Port: Sponn Ferkl a 5 xr.¹

5. Rab-beutalás iránt a helytartó-tanács hoz 1783. január 3-án intézett legfelsőbb rendelet.

9286.

Josephus 2^{dn}s etc.

Rendme etc. Circa Catharinam Nagy ex Capite criminis Infanticidii coram sede Dnli Dnii Dévény Cottui Neogradien. adjacentis sententia Capitali gravatam Fidlt. Vris reflexe ad demissam earundem Repraesentaonem sub 19^a Mens. et Anni proxime praeteritorum submissam N° 9012. signatam, cum reacclusione Processus Clementer rescribendum duximus, ut cum Nos pfatam Delinquentem, ex subversuntibus alleviantibus circumstantiis, potissimum vero ex Gratia, et Clementia Nra Caeseo= Rea a Poena Mortis absolvendo, quadriennalem Captivitatem a Die Incarcerationis computandam in Domo Correctoria Tallosiensi cum biduano per singulam hebdomadam in pane, et aqua Jejuniio perferendam substituerimus, Fidelitates Vrae tum circa Delinquentis hujus Transpositionem cum etiam circa ejus receptionem, et castigationem congrua suis Locis disponere, noverint. Quibus in reliquo etc. Datum Vienne Austriae Die 3^{tia} Januarii Anno 1783.

Josephus m. p.

Comes Fran: Eszterházy m. p.

Josephus Gaszner m. p.²

6. 1783. január 20-án a helytartó-tanács hoz rab-beutalás iránt intézett fölterjesztés.

Excelsum Consilium Regium- Locumtenentiale Hungaricum, Domini, Gratosissimi, Colendissimi.

Cum Adolescens Mattias Korbely, e Gremiali Praedio Kosztolistye, ori-

¹) Szeged v. l.

²) O. l. 385/1783

undus et ignobili Loco Natus, Malitia aeternam Superante, minutiora quidem furta, sed repetitis Vicibus et cum effractione perpetrasset, jamque antea etiam ob hujusmodi delicta Virgis et Scuticis iterum, iterumque castigatus, nihilo resipisset, ex eo eundem Spe futurae in Gremio emendationis, alioquin affulgente, ad Domum Tallossiensem correctoriam pro Duobus Annis, vel ideo Condemnavimus; quod graviores Labores, quibus per attactum Biennii Tempus quotidie occuparetur, nullos ad Domum Comitensem habeamus. Cui quidem Sententiae Nostrae ut eo facilius, quod Ipsa Justitia Vindicativa postulat, fiat Satis Gratosam Excelsi Consilii Regii Locumtenentialis Hungarici Dispositionem, fine ejusdem ad Suprafatam Domum Rexeptionis, demissis ac par est oramus precibus. Qui de reliquo Altis Gratiis et favoribus impense devoti perseveramus. Ex Generali Congregatione Nostra, Die Vigesima Januarii Anno Millesimo Septingentesimo Octvagesimo Tertio, in Oppido Szent-Marthony, continuative Celebrata.

Excelsi Consilii Regii Locumtenentialis Hungarici
 Servi Humillimi, obsequentissimi, obligatissimi
 Universitas Comitatus Thurocziensis.¹

7. *Rabot beutaló rendelet 1783. október 20-áról.*

10215.

Sacratissimae Caesareae, et Regio Apostolicae Majestatis Consilii Regii Locumtenentialis Hungarici Nomine: Magnifico Domino Francisco Skerlec, Insignis ordinis S. Stephani Regis Apostolici Equiti, Sacratissimae Caesariae et Regio Apostolicae Mattis Consilii hujus Locutlis Regii Consiliario, Ejusdemque Cancellariae Directori, nec non Officii Supremi Comitatus Békessiensis Administratori ex officio intimandum: Altesfatam Suam Majestatem Sacratissimam. Susannae Vrbova per Sententiam Sedriae Comitatus Barsiensis ad poenam ordinariam condemnatae Vitae Gratiam ea ratione clementer concessisse, ut delinquens haec in Domo Correctoria Tallosiensis quinque Annos a 12^a Maji Anni currentis, die quippe incarcerationis suae exigere, delictaque Sua expiare teneatur.

Factis proinde tam apud Barsiensem, quam et intermedios Comitatus circa ejusdem transpositionem, ac Normalis pecuniariae Quotae subnissionem necessariis dispositionibus, Praetitulatae D. Vestrae committi ut circa ejusdem Delinquentis in dicta Domo Correctoria receptionem aquo Provisorem Domus congrua ordinare noverit.

Ex Consilio Regio Locutli Hungarico Posony Die 20^a Mensis Octobris 1783. Michael. (Olvashatlan.)²

¹) O. I. 1091.

²) O. I. 10215/1783.

8. Tallósi étlap 1787. december 1-ről.

Copia

Speisen Tabelle

Für das Talloscher Zucht und Arbeits hausz auf eine jede Woche eingetheilt; alls:

- Sonntag: 1. Seidl einbrenn Suppe, dann 1. Seitel Kutel fleck.
 Montag: 1. Seidl gerolte gersten-Suppe, dan 1. Seitel fisolen als Zugemiess.
 Dienstag: 1. Seidl Fisolen Suppe, dann 1. Seitel saures geschnatel.
 Mittwoch: 1. Seidl Erbsen Suppe, dann 1. Seitel Kutelfeck oder sauess geschnatel.
 Donnerstag: 1. Seidl Einbren Suppe dan 1. Seitel abgeschmalzenen brein oder Haiden.²
 Freitag: 1. Seidl Brod Suppe, dan 1. Seitel linse als Zugemise
 Samstag: 1. Seidl einbrenn Suppe, dann 1. Seitel fisolen oder Ritscher.

In jeder Suppe die Woche hindurch muss brod eingeschnitten werden, übrigens aber kann sich der Tracteur nach möglichkeit der Zeit und. Jahr-märckt auch anderley oben nicht eingeschalten Greisler waaren bedienen, und selbe Tage weis eintheillen, jedoch muss jede gattung deren Speisen gut gesaltzen, eingebrenet und aus gekochet seyn; damit er aber gar keine Nutzen bei denen Züchtlingen suchen darf, wird ihnen Monatlich nebst Freien Quartier und solt an gehalt Sechs. Gulden 40 xr ausgesetzt und gezahlt-werden.

Sig Tallos den 1. X^{ber} 787.

L. S.

Joseph Trungel m. p.
Verwalter.

Diese Speisen Tabelle wird hinnlänglich bis einsehung der jetziger Theurungs zeit gildig seyn, und bis dahin auch dem jetzigen Tracteur Johan Hofman durch mich unter schriebenem approbirte bewilligett, dann bekräftiget; Im Talloscher Zuchthaus den 30ten 7^{ber} 789.

L. S.

Josepf Priwitzer m. p.
Verwalter.

Notandum für eine Tägliche Suppen, dann Kuttel fleck oder zugemis, wurden nur 2 xr durch die Züchtling bezahlet, daher leicht zu erathen was für diesen Preis gegeben werden kann, umsomehr als 7 tt. Schwarzes Brod 24 xr zur Suppen eine Brocken, eine halbe gersten 7 und 8 xr die Erbsen 8 xr Fisolen und Brein 5 und 6 xr die Liense 6 und 7 xr Kosten. von den Fleischer ist nichts von der Innerei zuhaben, weiller solches hier Orts zum Fleisch zu gewogen wird;¹

¹) O. l. 19918/1790.

9. Az emberevők árváira vonatkozó 1783. febr. 1-én kelt legfels. rendelet.

(Kivül)

803.

Von Wienn aus der. Königl. Hungar. Hof-Kanzley.

Reverendis, Honorabilibus, Spectabilibus, ac Magnificis, Magnificis item, Egregiis et Nobilibus N: N: Supremo ac Vice = Comitibus, Judlium et Jurasoribus ac toti Universitati Dominorum Praelatorum, Baronum, Magnatum, et Nobilium, Comitatus Barsiensis Fidelibus Nobis dilectis,

per Posonium

Sámbokrét. Ex offo.

(Belül)

803.

Josephus II. Dei Gratia Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniaeque Rex Apostolicus, Archi = Dux Austriae etc.

Reverendi, Honorabiles, Spectabiles, ac Magnifici, Magnifici item, Egregii, et Nobiles Fideles Nobis dilecti! Relatione de Prolibus neo = colonarum Helenae Kakara = alias Betov, et Chistinae Kallay per Vos Nobis sub 9na recens evoluti Mensis January Nobis facta erga hanc Vobis benigne rescribendum duximus, eam esse Benignam Resolutionem Nostram, ut ad obliterandam omnem detestandi Antropophagiae Criminis memoriam, non tantum Deliquentes de eodem Crimine convicti extorres patria fiant, et ad exilium in Turcicas Ditiones pellantur, verum proles etiam eorum e Gremio Comitatum in quibus ant scelus patrarunt, aut ob commissum illud judicati sunt, aliorum transponantur, et quidem tales quae septimum actatis Annum aut necdum sunt transgressae, aut vix attigerunt, ad Comitatus Szaladiensem, Bereghiensem, Syrmiensem, Zagrabiensem, Poseganum, et Varasdinensem translocentur ibidemque Colonis aut pro Re nata opificibus Romano Catholicis ad educandum tradantur erga Mercedem systematice pro Educatione Neo = Colonistarum Prolium defixam, et ex Domestica Cassa eorum Comitatum ex quibus eorum transponentur refundendum; proles vero quae annum aetatis septimum jam superarunt, ad Domum Correctoriam Tallossiensem pro Educatione duntaxat, et non castigatione deducantur, ibidemque ita sub Inspectione Provisoris, et praexistentis illic spiritualis, assumendaeque Mulieris a probitate vitae, et aliis qualitatibus commendatae, illocentur, ut ne unquam occasionem habere possint conveniendi, et conver sandi sum Delinquentibus ibidem poenas Castigationis subeuntibus, sumptus porro pro harum etiam Educatione, et concomitantibus Necessitatibus requisiti, peraeque de Anno in Annum per concernentes Comitatus juxta specifitum idcirco per Provisorem Domus ejusdem Correctoriae exhibendum persolvantur.

Vos igitur in conformitate praemissorum Filium Helenae Kakara Annos 6. natum ad Comitatum Varasdiensem, per Nos eatenus jam inuiatum, transponi facietis, et circa sumptus pro intertentione illius ex Cassa Vestra Domestica bonificandos, cum eodem requisitam cointelligentiam fovebitis.

Alterum autem Filium Franciscum Annos 3. natum, sed valetudinarium Matri adimetis, et Colono alicujus Gremialis possessionis Vestrae a Loco tamen ubi Mater captiva detinetur longius dissitae pro Educatione tradendum ordinabit. Quod ipsum etiam de ejusdem Delinquentis Kakara duorum Mensium Filia postquam suo Tempore ablactata fuerit intelligendum erit; postquam tamen Puer 3. Annorum convaluerit, ed ad ubera constituta puella aliquanto majorem aetatem attigerit, Nobis eatenus Relationem facietis, ut circa harum etiam aliorum Transpositionem opportuna disponere valeamus.

Christinae porro Kallay Filium Joaniem annorum 15. ad Domum Correctoriam transponendum disponetis, sumptusque ex Cassa Vestra Domestica pro Educatione ejusdem juxta specificum per Provisorem Domus Correctoriae Vobis exhibendum de anno in annum suppeditaturi estis.

Et cum respectu prolium tam ad remotiores Comitatus, quam et ad Correctoriam Domum Tallosiensem de Comitata in Comitatum gratuitis Vecturis de Comitatu Hontensi promovendarum per Consilium Nostrum Regium Locumentiale apud concernentes Comitatus opportunas fieri jusserimus Dispositiones, hinc necessarium est, ut Vosmet cum praedicto Comitatu Honthensi cointelligenter habeatis, ut nempe supradictus Helenae Kakara Filius illis quae ad Comitatum Varasdiniensem Catharinae vero Kallay Filius Joannis illis, quae ad Domum Correctoriam Tallossiensem ex eodem Honthensi Comitatu deducuntur prolibus conjungi possit.

Quantum porro in eo per Vos factam Questionem attinet a quo nempe Termino Tempus Capitivitatis harum Foeminarum computandum sit? hoc a die latae adversus Easdem sententiae Capitalis computandum esse benigne rescribendum duximus. In reliquo Vobis Gratia Nostra Caero Regia benigne propensi manemus. Datum in Archi = Ducali Civitate Nostra Vienna Austriae die Prima Mensis Februaary Anno Dui Millesimo Septingentesimo Octuagesimo Tertio,

Josephus m. p.

Comes Franciscus Eszterhazy m. p.

Adamus Trajcsik m. p.¹

10. Az emberevők árváira fölügyelendő nőszemély számára kidolgozott és 1783. június 11-én kelt utasítás.

Instruction

für die bey denen 14 Zigainer Kindern, die Obsicht tragende Weibs-Person.

¹) Bars megye levéltára XII. 54. 84/8.

Nebst deme, dasz sie selbst eine friedsame, auferbaulich und gut gesittete Person seye, wird ihr zur genauesten Beobachtung anmit zur Richtschnur ertheilet, und zwar:

1^{tens} Dasz sie diese 14 Kinder, gleichwie sie den Eintritt in das Haus nehmen genau durchsuche, ob sie sowohl in denen Kleidungen als auch in denen Köpfen von Ungeziefer rein sind, und so sie derley verspühre, die Kleider und Köpfe so lange säubern, bis nicht das mindeste unreine an ihnen wahr zunehmen.

2^{tens} Wird sie diese Kinder gewöhnen, nach der Weise wie die anderen Züchtlinge zeitlich aufzustehen, und wann sie dann aufgestanden, sich ordentlich die Haare zu kämmen, sauber zu waschen, und anzukleiden, und so sie angekleidet erstlich die Mädln, hernach die Buben, jede in ihren Zimmern zusamm nehmen mit ihnen niederknien, und auf Teutsch das Morgen Gebett, bestehend in den Glauben, 1 Vater Unser und Engl: Grusz betten.

3^{tens} Nach vollbrachten Morgen Gebett, wird sie sowohl die Buben als Mädln darzu anhalten, ihre Betten selbst frisch aufzubetten, die Zimmer zusamm zu raumen und sauber aus zu kehren, und sie hernach entweder zur Spinnerey oder anderer ihnen anzuordneten Arbeit anhalten, bis etwau in die Kirchen zusamm geläutet wird, vornach sie sowohl Buben als Mädln nimmet, ordentlich in die Kirchen führet, an das Geländer bey dem Altar niederknien laszet, und sich selbst hinter ihnen in einen Stuhl begiebet; nach geendigten Gottesdienst wiederum mit ihnen in der Ordnung nach Hause gehet, und ihnen weder das herum laufen, noch mit anderen Züshtlingen zu plaudern gestatten.

4^{tens} Solte der Hausz Seelsorger Vormittag als Nachmittag in die Zimmer kommen sie in den Christenthum zu unterrichten, so laszet sie die Kinder in ein Zimmer zusamm kommen von der Arbeit aufhören, und den Seelsorger sie unterrichten, nachhero aber jede Parthey in ihr Zimmer gehen, und sie wiederum so lange arbeiten laszet, bis etwan das Eszen von dem Traiteur gebracht wird.

5^{tens} Wird jede Parthey ihn ihren Zimmer, jedoch die Mädln zusamm, und die Buben auch so, das was von dem Traiteur gebracht wird, aus einer Schüssel eszen; sie Aufseherin aber, so wohl vor- als nach dem Eszen mit ihnen 1 Vatter Unser und Ave, nebst 1 Ehre sey Gott betten, und die Kinder während dem Eszen zur Ehrbarkeit anhalten, und ihnen keines weges ungebührliche Sachen gestatten.

6^{tens} Eine Stunde nach dem Eszen treibet sie die Kinder wieder zu ihrer Arbeit an, und laszet sie fort arbeiten bis es wiederum Zeit zu dem Abend Eszen ist, dan nach dem Tisch Gebett gleich wiederum das Nachtgebett wie früh Morgens, mit ihnen bettet, sie schlafen gesehen laszet, die Lichter selbst auslöschet, und die Zimmer gut versperret.

7^{tens} Hat sie hauptsächlich alle Samstag nach dem Mittag Eszen, die Kinder eines nach dem andern vorzunehmen, ihre Köpfe zu reinigen, und so auch etwas an denen Kleidern zerrissen seyn sollte, nach und nach zu flicken und auszubeszern, bis die Kinder nachwachsen und sich solches zu thun selbst im Stande seyn werden.

8^{tens} Nachdem des Zucht Vatters besondere Schuldigkeit seyn wird, auf dieser Kinder ihre Wartung genaue Obsicht zu haben, damit sie ihr richtiges Brod und Eszen überkommen, so wird auh sie Aufseherin ernstlich verpflichtet seyn, alle Vorfällenheiten ihme alsogleich zu melden, damit in allen fürgekommen, und er seinen gründlichen Rapport ihm Verwalter erstatten könne. Und endlichen:

Damit sie Aufseherin ihrer Schuldigkeit genau nachkommen möge, so hat sie zur beszerer Subsistenz ihres Mannes Monatlich 3 fl. das ist 36 fl. Jährlichen Besoldung.

Sig: Tallós den 1ten Juny 783.

Daniel Wohlgemuth
Verwalter.

11. *Az emberevők árváinak Tallósról Bécsbe levendő szállítása iránt 1783. július 13-án kiadott legfels. rendelet.*

6535.

Josephus Secundus ect:

Reverendissime etc: Siquidem pro certo Nobis relatum haberetur, Proles Malefactorum Zingarorum e Comitatu Hontensi ad Domum Correctoriam Tallosiensem pro Educatione resignatas, delictorum a Parentibus suis impie perpetratorum, ne remotam quidem aliquam Ideam, aut Notitiam habere;

Hinc tum Scopo illo, ut in perpetua hac igrorantia permaneant, tum vero ideo etiam, quod in praedicta Correctoria Domo Tallosiensi ob arctitudinem ejus requisitis Disciplinis alioquin imbui nequirent, easdem omnes alibi Locorum ita accomodandas clementer decrevimus, ut quo Parentum genere progenitae sint? ignorent, attamen ex illis utiles Publico Agricolae, aut Mechanici enutrientur.

Fidelitates igitur Vestrae indilatae disponere noverint, ut rementionatae Proles ope assumendae Occasionis Viennam actutum transponantur. Quibus in reliquo Gratia etc. Datum Viennae Die 13^a Mensis Julii, 1783.

Josephus m. p. p.

Comes Franciscus Eszterházy m. p. p.

Josephus Jablancy m. p. p.¹

¹) O. l. 6540.

12. A tallósi f.-házra vonatkozó örökbevallás 1785-ből.

Fassion

über das ganze Vermögen des Talloscher Zuchthauscs, wie auch über alle Empfänge und Auslagen.

(Ez az örökbevallás nincs ellátva kelettel és aláírással, de a Trunzl kezeírása, a ki a tallósi f.-háznak 1785. november 1-től helyettes igazgatója volt 1789. szeptemb. 15-ig. A bevallás tehát az ő igazgatása idejéből és pedig több körülménynél fogva határozottan állíthatjuk, hogy az 1785. évi nov. 1-eje és december 18-ika között levő időből való.

A 4 ívből álló füzetet képező bevalló levél teljes szövege:

In Dioecesi Strigoniensi In Comitatu Posoniensi *Xenodochium* Domus Correctoriae Tallosiensis

N ^{rus} Arti- culi	H a b e t e t P o s s i d e t	Annus Proventus	
		f.	xr.
1	In Bonis quae annue fructificant, et quoidem. Ad 1 ^{um} Nichts.		
2	In Domibus, et Aedificiis; e quibus annue proveniunt. Ad 2 ^{um} 1 ^o Ist Ein Stifts-Hausz mit einen Oberen Stock vorhanden, wovon nichts bezahlet wird. 2 ^o Ausser diesem Gebäu ist ein Mayerhof, wovon alljährlich das Hausz von denen Einwohnern 47 f. geniesset ...	47	—
3	In Fundis, ut pote: Vineas, Agros, Prata, Sylvas, Hortos etc. e quibus annue participantur. Ad 3 ^{um} Ist ein Garten neben dem Hausz, welcher mit Mauer um- fangen, und unter die Amts Individuen aus getheillet ist. Neben dem Mayerhof ist auch ein garten wofür der jährliche Zünsz betraget ... Anbey gehöret zu dem Stift ein Acker, oder Krauth Garten, wohin 6 Preszburger Metzen Frucht angebauet werden können, für diesen bestehet die Arenda in Jährlichen ...	40	—
4	In Capitalibus Fundationalibus erga Interusurium elocatis. Ad 4 ^{um} Sind bey dem hohen Cameral Aerario à p. Cento angeleget 3000 f. das Interesse betraget ... Bey Partheyen sind angeleget 16.000 f. à 5 pcento, die Nutzen alljährlich ...	120	—
5	In Capitalibus Industrialibus erga Interusurium elocatis. Latus ...	800	—
		1011	—

Nrus Arti- culi	Habet et possidet	Annus Proventus	
		f.	xr.
	Translatum ...	1011	—
	Ad 5 ^{um} Nichts.		
6	Habet et percipit annue ex diversis Beneficiis et Proventibus.		
	Ad 6 ^{um} Ausser denen Atzungs Geldern, welche die Jurisdictionen für die Züchtlinge abführen, ist kein Einkommen; diese betragen aber 60 Ungarische Züchtlinge ein Jahr in das andere gerechnet jeden Kopf à 24 f. 20 xr.	1460	—
	Aus dem Klingen-Beutel in der Kappellen pflegen einzufliessen Jährlich	20	—
	Von Fundo Studiorum werden alljährlich, bis das Preszburger versatzamt zu besseren Kräften kommt verabreihet Hier sollte zwar ein Nutzen von denen in Hausz erzeugenden, und weiter versielbernden Waaren angesetzt werden, weilten aber nach Abschlag aller Unkosten selten ein Nutzen, ja ehender ein Schaden ausfallet, so wird angesetzt	2000	—
	<i>Notandum:</i> Im Fall das allhiesige Hausz anderweitig sollte verleget werden, so komete dem Hausz, für dem in Jährl. 30 f. in Arenda durch das königl. Weisenstift ddo 1773. den 2 Juny auf 32 Jahre aufgenommenen Mayerhof, Garten, und Acker, wasz über die damallige Schätzung pr 731 f. 45 xr. selber in Werth betragen wird, dem Hausz durch die Löbl. Herrschaft in baaren für vermehrte, und verbesserte Gebäude die Herauszahlung zu guten.		
7	In Debitis Activis absqve Interusorio exhaerentibus, et in praefixis Terminis praefixis Terminis solvendis.		
	Ad 7 ^{um} Nichts.		
8	In Debitis Activis exhaerentibus pro qvorum restitutione nullus Terminus praefixus est.		
	Ad 8 ^{um} Die Ruckstände für à Conto verschiedenen Partheyen hinaus gegeben Waaren betragen annoch	105	20 ¹ / ₂
	Beym Pöszingen Tuchscherer Meister Samuel Grosz betraget der ruckstand für abgenommene Waaren annoch	281	53 ¹ / ₂
	Item dat Pöszingen Bürgers Jacob Schüller sein Ruckstand macht	1043	43 ¹ / ₂
	787 St. vorräthigen ord: dopp: Breite Kotzen betragen à 1 f. 54 x	1495	18
	Latus ...	7417	05 ¹ / ₂

Nrus Arti- culi	H a b e t e t p o s s i d e t	Annus Proventus	
		f.	xr.
	Translatum ...	7417	05 ¹ / ₂
	1351 St. ord: dop: schmale Kotzen betragen à 1 f. 36 xr.	2161	36
	1073 Elln weisze Elln breite Futter Flannel betragen à 7 xr.	125	11
	2639 Elln weisze $\frac{7}{8}$ Elln breite detto machen à 11 xr. ...	483	49
	712 Elln detto detto Ausschusz à 7 xr. ...	83	4
	3130 tt. ord: Futter Flannel garn à 35 f. 15 xr. betraget der Werth ...	1103	19 ¹ / ₂
	860 ¹ / ₂ Elln, Elln breiter Rattin à 21 xr. ...	301	10 ¹ / ₂
	2 Stuck Baumwollene Frauen Röck à 3 f. ...	6	—
	19 ³ / ₄ Elln gefärbter Baumwollener Moldon à 30 xr. ...	9	55
	24 St. ord: dopp. Kotzen à 1 f. 54 xr. ...	43	12
	31 Elln, weiszer Elln breiter Gut: Flanel à 7 xr. ...	3	57
	57 Elln $\frac{7}{8}$ Elln breiter detto à 11 xr. ...	10	27
	39 Elln $\frac{7}{8}$ breiter roth gestreifter Gut: Flannell à 21 xr. ...	13	39
	Saa ...	11762	35 ¹ / ₂
9	Debita passiva erga Interusurium mutuata. Ad 9 ^{um}		
	Dem Löbl. Königl. Preszburger Versatz Amte ist das Hausz annoeh 4900 f. schuldig, wovon das Interesse à 4 p. Cento alljährlich betraget ...	196	—
10	Debita passiva simplicia absqve Interusurio Ad 10 ^{um}		
	Dem Pöszingger Johann Graf Pálffi-schen Rent-Amte ¹ ...	658	21
	Dem Neusatzer Handelsmann, und Stadt Wirth Thomas Demeter ...	480	42 ¹ / ₂
	Herrn Oppitz Handelsmann in Heimbürg ...	189	4
	Dem Tälloscher Herrn Pfarrer Georg Lendváy ...	311	15
	Dem Preszburger Juden Salamon Mandl, und Oppenheimer Herrn Adam Zechmeister Eisenhandler in Preszburg ...	76	—
	Dem Kaufmann Johann Gerometta in Tyrnau ...	100	—
	Dem Kaufmann Franz Anton Killian in Preszburg ...	64	36
	Dem Kaufmann Franz Anton Killian in Preszburg ...	82	46
	Dem Kaufmann Ramaszeter in Pöszing ...	7	23
	Dem Herrn Baron v. Hunyády in Ürmény ...	137	24
	Die Laut hoher Verordnung detto 17 ^{te} May 1784. nach übernehmung deren von Wienn allhier anwesenden 41 Züchtlingen der Hochlöbl. Nied. Ö. Regierung zurück zu zahlen kommende ...	10000	8
11	In Intertentionen, seu Victum Xenodochialistarum. Latus ...	12303	31 ¹ / ₂

¹) számtartóság

Nrus Arti- culi	H a b e t e t P o s s i d e t	Summa E r o g a t i o	
		f.	xr.
	Translatum ...	12303	31 $\frac{1}{2}$
	Ad 11 ^{um}		
	Die Züchtlinge werden zwar nicht vom Hausze verköstet, weillen sie ihre Nahrung selbstn verdienen sollen, unterdessen ergeben sich fast beständig Umstände, die mehrere Züchtlinge von der Arbeit abhalten, somit bleibt der Züchtling dem Hausze zur Last, und wird dahero allhier nur das Brod für jeden à Tägl. 2 xr. angesetzt, welches auf 60 Hungarische Köpfe betraget	730	—
	für 41 Oesterreicher	498	50
12	In Vestitum Xenodochialistarum.		
	Ad 12 ^{um}		
	Denen Züchtlingen ist zwar keine unentgeltliche Kleidung vorgeschrieben, weillen jeder sich selber von Verdienst zu kleiden schuldig wäre, doch ereignen sich Krankheiten und andere Umstände bey entkrütierten Körpern, welche einige Beyhülfe in Kleidungs-stücken erheischen die alljährlich auf 101 Kopf ausmachen können	202	—
13	Ad pias Erogationes.		
	Ad 13 ^{um}		
	Auf Mesz Wein Jährlich	3	—
	„ Wachsz-Kertzen	36	—
	„ Baum-Oehl	18	40
	„ Weyrauch	2	42
	„ Hostien, heil. Öhl, dann einigen vorkommenden Erforder- nüssen	15	—
14	Pro Corservatione Sartorum Tectorum.		
	Ad 14.		
	Das gantze Gebäu ist baufällig, und wann selbes in brauch- baren guten Stand hergestellt wurde, so kommeten doch jährlich auf eine gute Erhaltung den Gebäuden wegen ihrer Weitschichtigkeit	150	—
15	Aliae Diversae Erogationes et Expensae.		
	Ad 15 ^{um}		
	Auf Besoldungen :		
	Verwalter Jährlich 500.—		
	Contralor 150.—		
	Hausz Seelsorger 150.—		
	Hausz Chyrurgus 250.—		
	Zucht Vatter 150.—		
	Latus ...	13959	43 $\frac{1}{2}$

Nrus Arti- culi	Habet et possidet	Annua Erogatio	
		f.	xr.
	Translatum ...	13959	43 $\frac{1}{2}$
	Zeugmacher Meister 216.—		
	Kotzemacher Meister 150.—		
	Hauszes Tracteur 150.—		
	Zwey Arrestdiener à Jährl. 60 f. 50 xr. 121.40		
	Hauszes Wäscherin 84.—	1921	40
	Auf Kerker Requisiten, so ferne selbe jederzeit in brauch- baren Stande sollen erhalten werden jährl. 25	25	—
	An Holz werden jährlich verbraucht 300 Klafter à 3 f. 30 xr. 1050	1050	—
	Für Kranken Kost, und darzu nötigen Geschier jährl. 211	211	—
	Für Spittal-Küttel, und Leintücher wenn selbe angeschafet werden ein Jahr in das andere gerechnet 24	24	—
	Für jährlich nöthige Medicamenten 108	108	—
	Zur Erhaltung deren Beth furnituren 137	137	—
	Zur Erhaltung der Militair Wache werden an Zulaage zahlt dann für selbe das Brod à 2 xr. Tägl. 188	188	35
	Zur für jährl. nöthiges Salz 170	170	20
	" " " nöthige Kertzen 21	21	—
	" " " " Saifen 54	54	—
	" " " " Leinöhl 51	51	—
	" " " " Leim 21	21	20
	" " " " Rohes Inslicht 10	10	—
	" " " " 2	2	30
	Zu Anschaffung das jährl. erforderlichen Werk-zeuges und dessen Reparaon 120	120	—
	Zu anderen Hausz Gerätschaften, und einigen das Jahr hin- durch vorkommenden Erfordernüssen 40	40	—
	An Grund Zünsz werden der Franz Graf Eszterházyschen Herrschaft von dem Mayerhof pro Jure Dominali jährl. gezahlt 30	30	—
	<i>Nota:</i> Nachdeme das Hausz in hinkunft eigene Provincial Wache et Cassa unterhalten solle, die Kösten aber für selbe samt angehörigen Ausrüstung noch nicht entworfen werden, so kann hier nichts gewisses angesetzt werden	—	—
	Summa Annuae Erogationis ...	18145	8 $\frac{1}{2}$

*Quaestiones.**Responsa.*

1mo Qvis fundavit hanc Domum Pauperum, Xenodochium, Lazarethum, vel Orphanotrophium? qvo Anno? qvibus cum Conditionibus? ubi asser-
vantur Fundationales Litterae? ubi obligatoriales? quae est quotidia-
na obligatio Xenodochialistarum? et pro quot Capitibus seu personis utriusque
sexus fundatio facta est.

Ad 1.^{mum} Wer das Hausz fundirt habe ist uns unbewust, doch so viel von glaubwürdigen Traditionen vernohmen wird, so soll das Preszburger Versatz Amte zum Unterhalt dieses Hauses errichtet worden seyn, unterdessen ist bis Dato nichts fixes von diesem Hausz anherr eingeflossen.

Von Fundations Brief wissen wier nichts und wo die Obligationen von 19.000 f. Capitale vorfündig seyen, ist uns ebenermassen unbekannt;

Die Obliegenheit deren Züchtlingen ist embsig arbeiten, und ihre andiktirte Straf auszustehen.

2do An Individua fundata seu Xenodochialistae in domo proprie destinata insimul habitent? vel vero Domus erga Censum conduct a sit? in quo statu Domus foundationis actu reperiatur.

Ad 2^{dum} Es ist eigenes Hausz, aber in Baufälligsten Stande.

3^{tio} Qvot Individua pro Directione, Manuductione, et Accomodatione Fundatorum Individuorum, et cum qvail annua Competentia singillative salarisata sint? et per qvem? qvomodo eorundem salaria emensa atqve approbata fuerint? et an non praeter Salaria aliis Beneficiis, et qvibus in specifico hujusmodi Individua qandean?

Ad 3^{tium} Zur Verwaltung dieses Hauszes sind N° 11 Individuen, dann 14 Mann Militair Wache angestellt; Nemlich

1° Verwalter genisset jährl. 500 fl. 4. Zimmer, Kuchel und einen Garten.

2° Contralor jährl. 150 fl. Zimmer, 1 Kammer, Kuchel, und einen Theil von Garten.

3° Hausz Seelsorger järhrl. 150 fl. 1 Zimmer samt Kammer in Mayerhof.

4° Hausz Chyrurgus järhrl. 250 fl. 3 Zimmer, samt Kuchel, dann einen Garthen.

5° Zucht-Vatter jährl. 150 fl. 1 Zimmer und Kammer, einen Antheil von Garthen;

6° Zeugmacher Meister jährl. 216 fl, 1 Zimmer, Kammer, und Kuchel.

7° Kotzemacher Meister jährl. 150 fl. 1 Zimmer.

8° Hausesz Tracteur jährl. 150 fl. 1 Zimmer, Kuchel, Speisz und Keller dann einen Antheil Garthen.

9° } 2 Arrest diener jeder jährl. 60 fl. 50 xr; 1 Zimmer, Kuchel, und

10° } einen Theil Garthen.

11° Hauszes Wäscherin jährl. 84 fl. 1 Zimmer, Kammer, Kuchel, und ein Theil vom Garthen in Mayerhof.

12° 14 Mann Militair Wache; 1 Corporal hat Tägl. 4 xr. und das Brod, 1 Gefreyter Tägl. 3 xr. samt Brod, 12 Gemeine Tägl. 2xr. dann das Brod, licht, und Holz, samt Kuchel und Fournituren.

Die Salarien samt Quartieren sind mit Begnehmung Einer hohen Hof Stelle ausgemessen.

Ein Jedes Individuum geniesset zwar Holz, jedannoch ist wegen manigfaltigen Falor des Holzes keinen insbesondere nichts ausgemessen worden.

4to An praeter fundata Individua alii etiam Extranci erga Solutionem suscipiantur, et quantum titulo annuae Solutionis depensum, vel per Aversionem in Capitali simul et semel depositum sit?

Ad 4^{tum} Es werden aus wärtige mit Vorwissen Einer Hohen Hof-Stelle gegen verabredeten accord, niemals aber unter Jährlichen 24 f. 20 xr. angenommen.

5to Qvis Inspectionem et Directionem hujus Foundationis habeat? an Rationes quot annis per quem reddantur? Cui exhibeantur? per quem censuratur? et ad quem usque Annum Rationes adjustatae sint?

Ad 5^{tum} Die oberste Aufsicht hat Eine Hochlöbl-Königl. Hungar. Statthalterey, Rechnungen legen wir beede Beamte an Eine Statthalterey Buchhalterey.

6to An Capitalia Foundationis in securis Locis clocata sint? si non ubi apud quem periclitentur?

Ad 6^{tum} Vir gegen Interesse clocirte Capitalien sind, so viel uns bekannt, sicher angeleget.

7mo Quantum Nomine Victus, et quantum titulo Vestitus annue ad singulum fundatum Individuum in parata pecunia computetur?

Ad 7^{imum} Kann nichts bestimmtes angezeigt werden, kein, weder die Kost, noch die Kleidung fix, doch kann beyläufig ein Züchtling jährlich¹ auf 3 xr. angerechnet werden.

8^{oo} An ex Capitalibus Foundationalibus ad usque nullum periverit, vel ob Paupertatem Debitoris quando, quo Anno, sub quo raciocinante deperditum sit? quantum similia deperdita Capitalia efficiant?

Ad 8^{vum} Wir sind in der Amtirung Neu, somit können auch hievon nichts gewisses anzeigen, doch haben wir vernommen, dasz vorhin bey Erzeugung deren Waaren nahmhaftere Capitalien eingebüset worden.

9no An non Annui Proventus hujus Foundationis, et qualiter augeri quo modo vicissim Erogationes imminui possent? ut Fundatorum Individuorum subsistentia et Conditio meliorari queat?

Ad 9^{num} Nachdeme das Hausz die bis herige Militair Wache verlihren, dagegen ex Cassa eigene Provincial Wache unterhalten solle, so wären die 2 Arrestdieners nicht mehr nöthig, indeme das Hausz jederzeit von der Provincial Wache zu diesen dienste ein Taugliches Individuum finden wird, welches obigen Arrestdieners Pflichte erfüllen kann.

¹) nyilván täglich helyet tévesen irva.

2° Da man von denen jüngst von Wienn anhero eingelieferten Züchtlingen vernohmen, dasz in dem zu Wienn neu errichteten Arbeitshausze die darin befindliche büssende Menschen nicht mehr von dem Täglic verarbeiteten Quantum bezahlet werden, sondern jedem eine gewisse Zahl der Arbeit unter unausbleiblicher Strafe bestimmt worden, und dagegen der Züchtlinge Täglichen das Brod, 2 xr. für Kost, die höchst nöthige Kleidung, und wenn selber die ihme vorgegebene Anzahl der Arbeit gut, und richtig verarbeitet hat, ihme allwöchentlich 7 xr. als ein Geschank zu bedürftigsten Kleinigkeiten dargereicht werden.

Dahero wäre unser unterthänig-unmäszgebliche Meynung, es allhier ebenfalls auf vorbesagte Wienerische Art einzurichten, indeme Man die Erfahrnütz hat, dasz derley Menschen, wann sie einges Geld erworben haben, es meistens übel verwenden, demnach bey ihrer Entlassung keinen Kreuzer in Händen haben; und wann dem Züchtlinge das Brod pr. Tägliche 2 xr, für Kost 2 xr, für Kleidung 1 xr, dann nöthige Klenigkeiten 1 xr, zusammen Täglic 6 xr, abgereicht werden, so könnte eine gewisse Zahl der Arbeit ausgesetzt werden, von welcher das Hausz bey jedem Züchtlinge gewisse Tägliche 2. 3. und auch 4 xr. gewinnen könnte, und dann wurde die Cassa vermögend seyn, jeden büssenden Menschen nach vollendter Strafzeit bey dem Austritt zum besseren fortkommen, damit sie nicht also gleich aus Noth der Nahrung gedrungen dem schlechten Lebens Wandel ergreifen zu müssen, et welche Gulden zu verabreichen, so dann könnte auch von eines jeden Züchtling aus fallender und dem Hausz zuflissender Ersparung das Hausz Personale leichter erhalten und die erzeugten Manufacturen in geringeren Preisz verschliessen werden.

10mo An Tempore primae ad Xenodochium receptionis omnes indiscriminatim aut aliqui, aliquam et qvalem pecuniariam Taxam, Comuni-ne Cassae, vel Cui, et qvo titulo praestare debeant?

Ad 10^{muu} Nichts.

11mo Substantia Emortuorum cui nam Xenodochis? aut alteri cedat?

Ad 11^{muu} Noch haben sich derley Gegenstände selten ereignet, wann ein Züchtling verstorben, und etwas an geringer Kleidung hinterlassen, ist selbe ohnentgeldlich anderen vertheillet worden so es aber etwas betragete, ist selbe abgeschätzt, und denen Züchtlingen in billigen Preisz dargegeben, das Geld dagegen pr. Cassa in Empfang genohmen worden.¹

¹) Szeged v. l.

IV.

SZEGEDI FENYITŐ-HÁZ.

A., Vegyes tárgyú okmányok.

1—17 okmány.

1. Étlap 1785. nov. 28-áról.

Tracteurs

Speise Tabella

Für die Szegediner Züchtlinge.

Am Sonntag: 1 Seidl Löffel voll Mehl-Speiss von geschnittenem Nudln, Fleckln, oder geriebener Gersten, darzu 1 Löffel voll Suppen und $\frac{1}{4}$ tt. Rindfleisch für 2 kr. oder aber $\frac{1}{4}$ tt. Rindfleisch sammt 1 Seidl Löffel voll grüner Zuspeiss ohne Mehl-Speiss auch für 2 kr.

Montag: Bekommen die Züchllinge, auf ihr eigen eingeschnittenes Brod 1 Seidl Löffel voll Klare Suppen, dazzu $\frac{1}{4}$ tt. Rindfleisch und 1 Seidl Löffel voll eingemachte Kuttlfleck für 2 kr.

Dienstag: 1 Seidl Löffel voll grobe Gersten mit Suppen und $\frac{1}{4}$ tt. Rindfleisch, oder 1 Seidl Löffel voll sauer Kraut und $\frac{1}{4}$ tt. Rindfleisch auch für 2 kr.

Mittwoch: Bekommen die Zuchllinge abermal auf ihr eigen eingeschnittenes Brod 1 Seidl Löffel voll Suppen, samt so viel Erbsen, und $\frac{1}{4}$ tt. Rindfleisch auch für 2 kr.

Donnerstag: 1 Seidl Löffel voll Mehlspeiss mit $\frac{1}{4}$ tt. Rindfleisch uud 1 Seidl Löffel voll grüner Zuspeiss für 2 kr.

Freitag: 1 Seidl Löffel voll Linsen oder Fissolen in der Suppen und 2 grosse Knedln für 2 kr.

Samstag: 1 Seidl Löffel voll eingekochte Mehl-Speiss in einer Zwiebel Suppen mit 1 Seidl Löffel voll abgeschmalzenen Nudln oder Nockeln für 2 kr.

Hier verstehet sich, dass so der Züchtling von all vorherührten Speissen, nur die Hälfte Partion begehrete, ihnen solche für 1 kr. abgefolgt werden müsse.

Darzu

Wird

1 Portion Rindenes bratl mit einer Sooss von $\frac{1}{2}$ tt rohen Fleisch für 2 kr.

1 Portion Schweinenes von $\frac{1}{2}$ tt. rohen Fleisch für $1\frac{1}{2}$ kr.

1 Port. Schöpsenes von $\frac{1}{2}$ tt deto für $1\frac{1}{2}$ kr.

1 Portion Sponn Ferckl für 5 kr. und

1 Ganss biegl auch für 5 kr. abgereicht werden.

Dass ich all vorberührte Speissen in denen ausgesetzten Tügen und angezohenen Preiss zu allen Zeiten in gut genussbarer Qualität zu verabreichen mich verobligier, bezeichnet solches meine Hand Unterschrift.

Szegedin den 28. November 1785.

Martin Jaster m. p.
Tracter.¹

A számvevőségnek 1785. december 21-én kelt véleménye ezen étlapra nézve az volt:

6^{tens} Die Speisz Tabelle belangend: könnte zwar solche für gut befunden werden, nur aber wäre noch am Sonn und Dienstage, nebst der Suppen und $\frac{1}{4}$ tt. Rindfleisch, wie es anjetzt ist, eine Portion Zuspeis in Vergleich der gehabten Kost zu Tallosch bey zu geben; doch ist zu verstehen, das Täglich eine Suppen seyn musz.²

2. *Élelmezési költségek kiszámítása 1787-ből.*

Berechnung:

Darzeigent, was die Vorschriftsmässige Kost deren 75. Zuchtlingen in einer Wochen in Geld ausmachtet; als:

	fl.	xr.	fl.	xr.
In Sonntag zu der Suppe				
10 Halbgrobe Gersten à 3 xr.	—	30		
1 Halb Schweinen Schmalz à ...	—	20		
Zwifel vor	—	3		
Zu der Zuspeiss.				
25 tt. Sauere Geschnädel à 2 xr.	—	50		
1 Halb Schweineschmaltz	—	20		
4 d ^o Einbrenn Mehl à 2 xr.	—	8		
2 d ^o Essig à 4 xr.	—	8		
2 tt. Saltz à 3 xr.	—	6	2	25
In Montag zur Suppe				
10 Halbe Prein à 3 xr.	—	30		
1 d ^o Schweineschmaltz à ...	—	20		
Hierzu Zwifel	—	3		
Zur Zuspeiss				
12 Halbe Erbsen à 4 xr.	—	48		
1 d ^o Schweinen Schmalz à ...	—	20		

¹) O. I. 37317/1785.

²) O. I. 37317/1785.

	fl.	xr.	fl.	xr.
4 d ^o Einbrenn Mehl à 2 xr.	—	8		
2 tt. Saltz	—	6	2	15
In Dienstag zur Suppe				
20 Halb Mehl zum Knedeln à 3 xr.	1	—		
36 altbachene Semeln	—	18		
1 Halb Schmaltz	—	20		
Zwifel	—	3		
Zur Zuspeiss				
Kraut pr:	—	21		
1 Halb Schmaltz	—	20		
4 Halbe Mehl à 2 xr.	—	8		
2 tt. Saltz	—	6	2	36
In Mittwoch zur Suppe				
12 Halbe Tarhonya à 4 xr.	—	48		
1 tt. Schmaltz	—	20		
Zwifel	—	3		
Zur Zuspeiss				
15 Halb Linsen à 2 xr.	—	30		
1 d ^o Schmaltz	—	20		
4 d ^o Einbrenn Mehl à 2 xr.	—	8		
2 Lot. Saltz	—	6	2	15
Im Donnerstag zur Suppe				
18 tt. Schwarzes Brod à 2 xr.	—	36		
1 Halb Schweinschmaltz	—	20		
Zwifel	—	3		
Zur Zuspeiss.				
25 tt. Kuttelfleck à 2 xr.	—	50		
12 altbachene Semeln	—	6		
1 Halb Schmaltz à	—	20		
4 d ^o Einbrennmehl à 2 xr.	—	8		
2 tt. Saltz	—	6	2	29
In Freitag zur Suppe.				
10 Halbe grobe Gersten à 3 xr.	—	30		
1 tt. Schaaff Schmaltz à	—	24		
Zwifel	—	3		
Zur Zuspeiss				
Krautruben pr.	—	24		

	fl.	xr.	fl.	xr.
1 Halb Schaaff Schmaltz	—	24		
4 d ^o Einbrenn Mehl à 2 xr.	—	8		
2 tt Saltz	—	6	1	59
In Samstag zur Suppe				
12 Halbe Tarhonya à 4 xr.	—	48		
1 d ^o Schaaff Schmaltz	—	24		
Zwifel	—	3		
Zur Zuspeiss.				
15 Halb Fisolen à 2 ¹ / ₂ xr.	—	37 ¹ / ₂		
1tt. Schaaff Schmaltz	—	24		
4 Halbe Einbrenn Mehl à 2 xr.	—	8		
2 tt. Saltz	—	6	2	30 ¹ / ₂
Summa			16	29 ¹ / ₂

Für dass ausspeisen deren 75 Züchtlingen à 2 x. pr. 7 Täge, zahlt dass Haus

zusammen 17 30

Bleiben dem Tracteur zu Guthen in einer wochen 1 fl. 1¹/₂ xr. welches auf ein Gantzes Jahr oder 52 wochen betraget zusammen ... 53 fl. 18 xr.

Hiervon kommet abzuschlagen der Jährliche Lohn des Dienstmensch. so er halten muss pr 18 fl. —
und die Verköstung desselben, wenigstens pr. Täglich 5 xr: 30 40

48 —

Verbleibt an Rest 5 18 xr.

Dieser Rest pr: 5 fl. 18 xr. kann in einem Jahr auf das Eysern und Hölzernen Kuchel geschier Leicht aussgegeben werden, also Bleibet dem Tracteur bei jeziger Teürung nichts Übrig.¹

3. *Az udv. kancz. által a helyt. t.-hoz 1786 január 9-én intézett rendelet az iránt, hogy kik küldendők a szegedi f.-házba és kik itélendők hajóvontatásra?*

Copia 115. Der König. Hung. Statthalterey! Auf dem Bericht, welchem Sie K. H. Statthalterey untern 22ten December des jüngst abgewichenen Jahres sub N° 38536 aus Gelegenheit dreyer durch dem wirkenden Obergespan und König. Comissär des Raaber Bezirks, theils in das Zucht-Hausz theils

¹) O. l. 41181/1787.

aber zum Schief-Ziehen Verurtheilten Delinquenten Miller, Cseke, und Pichler erstattet hat, findet man Jhr K. H. Statthalterey hiemit folgendes zuerwiedern. Was das Szegediner Zucht-Haus belanget, so können in dasselbe nur solche Arrestanten abgegeben werden, welche noch kein so schweres Verbrechen begangen haben, dass sie die Todes Strafe verdienet hätten, sondern von welchen durch ihre Abgab in das noch seiner eigentlichen Benennung zur Correction gewidmete Zucht-Haus noch einige Besserung anzuhoften stehet. Zum Schiefziehen hingegen sind solche Delinquenten zu condemniren, welche ansonst vermög ihres begangenen schweres Verbrechens das Leben verwürket, und die Todes Strafe zu erwarten gehabt haben würden, mithin sind solche zur Abgab in das Zucht-Haus keines wegs geeignet. Die zur Unterkunft für die Schiefzieher in Szegedin bestimmte Casematen stehen (wie es Jhr K. H. Statthalterey bekannt ist) mit dem dort befindlichen Zucht-Haus, in gar keinen Zusammenhang, sondern sind davon völlig separirt, und bestehen derlei behältnissen oder temnitzen für die Schief-Zieher, auch in Peterwardein, Semlin, Mitrovitz, Sisseg, Brod und Gradiska wo diese Leute vom Militari behörig übernommen, und versorget werden, um sie nach dem Befund des obersten Schief-Amst zu dem vorfallenden Wasser Transports verwenden zu können. So oft also Delinquenten auf vorbesagte Art, zum Schiefziehen condemniret werden, so muss hievon allemahl von dem betreffenden Comitát, oder sonstigen Jurisdiction, Jhr K. H. Statthalterey sich, sodann, mit dem Hungarischen General Commando einzuvernehmen haben wird wann und wohin derlei Leute transportiret, folglich zur Ausstehung ihrer Strafe abgegeben werden sollen. Welches Jhr K. H. Statthalterey zu dem Ende bekannt gemacht wird, damit Sie sich so wohl respectu der von dem Anfangs berührten König. Comissär Grafen v Györy, anstatt der Todes Strafe zum Schiefziehen Agravirten 3. Delinquenten, nemlich Cseke und Püchler aus dem Comorner, dann Thomas Gorosák von Veszprémer Comitát, als auch in hinkunft bei ähnlichen Fällen, hierwegen die nöthigen Einleitungen zu treffen im Stand seyn möge. Und weil die 7tem Viral Tafel als die Oberste Gerichts Stelle von Hungarn vermög des aus Anlass der neuen gerichts Ordnung untern 12ten des letzt verflossenen Monats und Jahrs erlassenen Allerhöchsten Befehls nicht nur von denen in das Zuchts-Hauss, sondern auch den sonst Condemnirten Arrestanten mittels der jährlichen Tabellen in die Känntniss gesetzt werden muss, so wird derselbe von dieser Verordnung untereinem von hier aus ebenfals die Mitthelung gemacht. Wien den 9ten Jäner 1780. Karl Graf Pálffy m. p. Alexander Horváth m. p. Joseph Méhes m. p.¹

¹) O. I. 4188/1786.

4. 1787 július 21-én kell rendelet az iránt, hogy azon bűnpörök, melyekben megbélyegzés mondatik ki, az ítélet végrehajtása előtt fölterjesztendők.
 Amphissino Magistratui Lrā Reaēque Cittis Szegediensis
 Ex offo. Szeged.

2434.

Amplissime Magistratus!

Cum Sua Majestas Sacratissima clementer decernere dignata sit, ut Stigmatisatio, in illis dumtaxat casibus locum habeat, dum Delinquens ad perpetuos Carceres vel vero pro tractione Navium ad dies vitae condemnatur. Noverit proinde Ampl. Magistratus Altissimae Regiae huic voluntati semet conformare, eo aliunde subiintellecto, quod tales Prossus, in quibus Reus ad Stigmatisationem condemnatur ante Sententiae Executionem horsum submitti debeant. Dat. N.-Váradini die 21ª July 1787.

C. Jos Haller.¹

5. Az egyesült tallósi és szegedi f.-ház részére a számadások szerkesztésére nézve 1788-ban kiadott utasítás.

Verhaltens Punkten für die Rfr des vereinigten Talloscher und Sege-diner Zucht-Hauses in Ansehung ihrer zu legen habenden Rechnungen.

Da das Oeconomicum, oder Wirtschaftswesen eines der wichtigsten Geschäfte in diesem Hause ist, so will es erforderlich seyn, dass eine beständige gute Ordnung, welche die Seele aller Dinge ist, beobachtet, und über alles eine genaue Rechnung geführt werde; zu diesem Ende sind der Verwalter, und der Factor, oder der Maalverwahrer in dem Hause angestellt; Jener hat das Geld dieser aber das Maal zu berechnen. In ansehung dessen wird ihnen folgendes zur Nachachtung und Richtschnur mitgegeben, und zwar:

Dem Verwalter.

Dieser, weilen er die Hauskasse über sich hat und gänzlich dafür haften muss, hat also wie gemeldet, alles jenes, was am Gelde empfangen, oder herausget wird, genau, und ordentlich zu berechnen; Es wird daher selber sich

Erstens ein Journal, oder Tagebuch nach den beiliegenden Muster sub A. beschaffen, und in dasselbe alle in die Geld-Verrechnung einschlagende Gegenstände, wie sie immer vorkommen, ohne Unterschied alsogleich, wenn er etwas empfängt, oder ausgiebt eintragen, sonach aber jede Post in das gehörige Rechnungsbuch einschreiben, in dem Tagebuch aber immer bei der bestimmten Rubrik anmerken, die Zahl der Post und des Rechnungs-Buchs.

Zweitens, ein Kasse, oder Rechnungsbuch nach dem begehendem Formulare sub B. In dieses Buch kommen, so wohl die Empfänge, als auch

¹) Szeged v. tanácsának levéltára. 1787. IV. 643.

die ausgaben besonders nach ihrer Gattung wie solches das Formular selbst ausweist einzuhalten, nicht minder auch die Pag. und Post des Tagebuchs in der gehörigen Rubrik anzusetzen, doch muss allemal dahin bedacht genommen werden, dass alsogleich eine jede Post nicht aber erst zu Ende des Jahres, mit dem gehörigen Document belegt werde. Drittens ist aus diesem Buch alle Vierteljahr ein Kasse-Extract zu verfassen und der Hochlöbl. könig. Statthalt. einzusenden; diese vierteljährige Extracten müssen dahero mit der zu Ende des Jahres zur Censur hieher zu überschikende Rechnung gänzlich über eines kommen. Viertens muss ein Individuel Buch nach dem beiliegenden Muster sub. C. geführt werden, bei diesem kommen vor die Rubrignen wie folgt: a.) Die erste enthält die Zahl der wochen nach den laufenden Númerum b.) In der zweiten wird der Vor und Zunahmen des Züchtlings angeführt, c.) bei der dritten wird jede Wochen besonders wie die Zahlungen geleistet werden, eingetragen. d.) In der vierten kommen die Verpflegs Gelder, wen solch von den Gerichtsbarkeiten, oder was immer für Partheien abgeführt worden sind, anzusetzen. e.) Bei der fünften wird der ganze Rückstand, welcher annoch einzubringen ist, angemerket, um sehen zu können, was für Verpflegs Gelder annoch aushaften. f.) Die sechste zeigt die Gerichtsbarkeit an, von welcher der Züchtling und wann, dann auf wie viel Jahr eingeschiket worden ist. g.) Die siebente die Gattung der Strafe nach den gemachten Richterlichen Spruch. h.) In der Achten werden die Kleidungsstücke, welche dem Züchtling vome Haus verabreicht werden eingetragen. i.) In der neunten kommen die Täge, welche der Züchtling ohnentgeltlich bei den Arbeiten ausserdem Haus zugebracht hat, einzuschreiben. k.) In der Zehnten, die Täge mit Verdienst pr. Täglich 6 xr. l.) In der eilften der für diese Täge in die Hauskasse erhaltene Lohn, für die Arbeit im Hause ist von darunnen keine Rubrig gemacht, weiln die Züchtlinge für die Arbeiten im Hause keinen Lohn haben. m.) Die Zwölfte zeigt die auslagen an für die tägliche Kost welche von Seiten der Hauskasse dem Tracteur gezahlet wird. n.) Die dreizende die Zahl der Brod Portionen, welche der Züchtling empfängt. o.) In der Vierzehnten Rubrig wird jenes Geld angemerkt, welches dem Züchtling an dem täglichen Kreutzer, wenn er bei der Arbeit fleissig ist verabreicht wird. p.) In der Fünfzehnten ist der Tag anzusetzen, wenn er etwa Kranker in das Spittal, oder Kranken Zimmer gekommen ist.

q.) In der sechszehnten der Tag wenn er aus dem Spittal herausgekommen, oder reconvalescirer is.

r.) In der siebenzehnten der Tag des etwa mit Tode abgegangenen Züchtlings.

s.) In der achtzenten das Datum, wenn solcher aus dem Haus vermög hohen Befehl entlassen worden.

5^{ts} Ein General-Inventarium aller in dem Hause befindlichen, und dem-

selben zugehörigen Gerätschaften nach den Muster sub D. Hiebei kommt zu beobachten, dass wenigstens alle viertljahr eine Untersuchung gehalten werden solle, um zu sehen, in was für einen Stand diese Hausgeräthschaften sich befinden. Zu Ende des Jahrs ist aber allezeit eine Abschrift davon mit der Rechnung einzusenden.

Dem Factor oder Maal-Verwahrer.

Dieser is dem Verwalter zugegeben, und vertritt in dem Fall, wenn selber krank oder abwesend ist, seine Stelle.

Er hat unter seiner Anleitung alle rohe und verarbeitete Materialien, wie nicht minder alles, was zur Manufactur, Holz, Kleidungen, und andern Maalien gehört, zu verrechnen; damit er aber alles gehörigermassen vollziehe, werden ihm folgende Rehgs Bücher vorgeschrieben, und zwar:

Erstens, hat er sich ein Journal oder Tagebuch nach den beiliegenden Formular sub E. zu halten, in dieses wird alles, was an Maalien, Manufacturs Producten und Naturalien im Hause einkommt, verarbeitet, und verkauft, oder aber im Hause selbst verbraucht wird, ohne Unterschied wie die Posten immer vorkommen eingetragen, von da aber erst in das gehörige Rechnungsbuch eingeschaltet, jedoch muss allzeit in der gehörigen Rubrik die Zahl des Blatts, und Post angemerkt werden.

Zweytens: Ein Maal, oder Rehgs Buch nach den sub. F. anverwahrten Muster, In dieses hat Rechnungsführer jede Post nach ihrer Gattung in die gehörige Rubrik, wie solches in dem Muster zu ersehen, einzuschreiben, wie auch anzusetzen unter was für ein Pag. und Position selbe im dem Tagebuch eingetragen worden ist; auch muss Rechnungsführer dahin bedacht seyn, dass allemal gleich das gehörige Document beigebracht werde.

Drittens. Weilen er den ganzen Maal. stand, wie auch alle im Hause vorfindigen Naturalien in seiner Verwahrung hat, so wird er auch um so mehr eine genaue Ansicht darüber haben, als er ausonsten für den mindesten Fehler oder Abgang zu haften hat.

Mit Ende eines jeden Jahres, werden nun sowohl der Verwalter, als Material Verwahrer verbunden seyn, obberührte Rechnungen und Handbücher samt den erforderlichen Beilagen, unausbleiblich wo nicht früher doch höchstens bis Ende Monats März der Landes Stelle: zur Censur einzusenden, und von hieraus entweder das Absolutorium, oder die auszustellende Mängel, welche ohnverzüglich nach den bestimmten Zeitfristen zu erleuteren kommen, zu gewärtigen haben.¹

6., *A RácZ Elek igazgató kinevezési ohmánya 1803 október 11-éröl.*

Copia. N^{ro} 23270

Sacratissimae Caesareae, et Regio Apostolicae Majestatis, Consilii Regii

¹⁾ O. l. 11201/1788.

Lottlis Hungarici Nomine, Domino Alexio Rácz Eqvitum magistro qua neodenominato Praefecto Domus Correctoriae Szegediensis decretandum: Spectatis fidelibus Ejusdem non minus ac utilibus Servitiis, in statu Militari praestitis, ac etiam meritis in statu pensionis penes Nosocomium Militare Res Transportuales, item Occasione provisionis Captivorum Gallorum positis, sumptoque praecipue in Considerationem, testato ejusdem honesto, et mansueto cum subordinatis suis agendi modo, Eidem Eqvitum Magistro vacans Domus Correctoriae Szegediensis Praefecti Officium cum defixo in annuis florenis 450 Salario, et reliquis officio huic admensis Emolumentis praesentibus conferri, ea cum Inviatione, ut altissime praescriptum in flnis 900. Cautionalem Summam quocycus deponat, aut Sufficientem de hac Summa Cautionem praestet, quibus praestitis praevis solito Juramento hic Loci obstringendus, ad destinatum Stationis suae locum quippe Szegedinum, quocitius comparere intendat, necessariam Officii sui Instructionem proximius abhinc recepturus. Comes Josephus Eszterházy m. p. Ex Consilio Regio Lottle Hungco Budae die 11^a 8^{bris} 1803. Celebrato. Samuel Lany m. p.¹

7. A vizvezeték érdekében a főhadparancsnokság által a helyt. t.-hoz 1805 február 1-én intézett átirat.

N° 8045

Note

Der Brunen aus welchen die wiederhergestellt werdende Wasserleitung zu Szegedin ihr Wasser erhalten soll, ist noch damals das Szegedin eine wirkliche Festung war von dem Fortificatorium auf einem Festungs Werke mithin auf Territorio des Militärs erbaut worden, und man hat sich durch den Umstand dass dem dahin werlangte Zuchthause die Bewilligung ertheilt wurde, das Wasser aus diesen Brunen zu benützen, keinesweges seines Eigenthumsrecht begeben. Hätte das Zuchthaus Profectorat dieses in Erwähnung gezogen, so würde es nicht einer gemeinnützigen Anstalt die mit aller Schonung jedes Privatgrundes errichtet wird, zu widerstreben sich bemühet, und dadurch Einer Löbl. Rönigl. Statthalterey Anlass gegeben haben, in der wererlichen Note von bt. August d. J. N° 18825. das Verlangen zu äussern dass das Militär obschon als wirklicher Eigenthümer sich rewersiren solle, dieses mit beträchtlichen Kosten etablirt werdende Werk, samt der Direction hierüber dem dortigen Praefectorat zu überlassen. Sollte jedoch das General Comando den in der angezogenen schätzbaren Note gebrauchten Ausdruck: die Direction der Maschien dem dortigen Zuchthause und respective der Politischen Behörde abzutreten unrecht eingenommen, und Eine Löbliche Statthalterey vielleicht darunter verstanden haben, das die Politische Behörde den bey dieser Maschien nöthigen Aufseher selbst aufstellen, und solchen, so

¹) Orsz. levéltár 10285 sz. 1804-ből.

wie die zum Trieb der Maschien erforderlichen 2 Mann bezahlen dann die von Zeit zu Zeit notwendigen reparaturen aus eigenen bestreiten wolle, so ist das General Comando für diesen Fall sehr bereitwillig die verlangte Direction des Werkes dem Politicum unter dem einzigen Vorbehalt der Oberaufsicht über diese mehr als Fünfzehn tausend Gulden kostende Unternehmung, und gegen dem zu cediren, dass allen Militär Branchen in Szegedin die Wasserleitung dergestalt zu Nutzen komme, dass es daraus das nöthige Wasser jederzeit erhalte: von einer anderen Überlassung der Direction kann wie sich Eine löbl. Rönigl. Statthalterey bey Erwähnung aller Umstände selbst beliebigst überzeugen wird, gar keine Rede seyn. Überhaupt lässt es sich gar nicht einsehen warum einer so gemeinnützlichen Anstalt, die aus einem dem Militär eigenthümlichen Brunnen geleitet, und durchaus auf fortifikarischen Grund fortgeführt wird, Hindernisse in dem Weg gelegt werden, da solche nicht einmahl neuerichtet, sondern bloss eine schon bestandene Wasserleitung mit dem einzigen Unterschied wieder hergestellt wird, dass sie der Kürze halber eine neue Führung erhält.

Dieser letzte Umstand mag nach der Versicherung des die Arbeit dirigirenden Ingenieur Hauptmans Wohl die Ursache sein, aus welchem von dem Zuchthaus Präfecten unnöthige nur zu Schreibereien Anlass gebende Einstreuungen gemacht werden, den der Lauf der eisernen Röhren ist, theils um die Wasserleitung den kürzesten Weg zu führen, theils aus dem Grunde weil sonst durch Gebäude gearbeitet werden muste, durch den ebenfalls in den fortificatorischen Territorio befindlichen Garten des Zuchthaus Werwallters der (man weiss nicht welcher Bewilligung) daselbst angelegt worden ist, jedoch auf die Art geführt worden, dass ihnen dadurch garkein Schaden zugehet, ja nicht einmal ein Baum werrückt werden darf.

Endlich erlaubt man sich noch zu bemerken, das die Züchtlinge das Wasser aus dem Brunnen dermal mittelst eines Schöpfwerkes sehr unrein und mit Insekten angefüllt erhalten; durch die angetragene Wasserleitung kann ihnen jedoch solches geläutert, und rein werschaffet werden, wenn in der Leitung selbst eine Pippe und Behältniss zur Wasser Aufnahme angebracht würde.

Ofen den 1. Feber 805.

Ott m. p. F. M. L.¹

A főhadparancsnokságnak ezt az átiratát a helyt.-t. 1805 Szept. 17-én 21976 sz. a. azon meghagyással küldte le másolatban a fenyítő-ház igazgatóságának, hogy a vízvezeték építése elé ne gördítsen semmiféle akadályt.

8., *Katonai elbocsátó levél 1806 május 15-ről.*

Abschied

Für den Feldwebel David Petrovits vom Hauptmann Mozer Compagnie.

¹) Szeged v. l.

Nachdem Vorzeiger dieses, der Manhafte Dávid Petrovits, von Carlovitz aus Syrmien Gebührtig 30 Jahr alt, Katholischer Religion, Wittwer Standes Ohne Proffession, bey dem Löbl. Kay: Königl: Linien Infanterie Regiment, Baron Auffenberg N° 37. durch 15. Jahre, als, Gemeiner, Gefreyter, Corpral, und Feldwebel gedient, und sich Während der Dienstzeit dergestalter ehrlich und getreu verhalten hat, dasz man an seinem Unträflichen Betragen ein sattsames Vergnügen geschöpft Ihm auch gerne bey diesem Regiment länger behalten hätte, wann nicht derselbe in Folge hohen Superarbitrio ddt^o Ofen am 6ten Juny 806, als Ein der Real-Invalidität sich näherender, gegen Renuncirung auf alle Militaire Beneficien zu Entlaszen bewilliget worden wääre.

So wird ihm David Petrovits zum Zeugnisz seines Wohlverhaltens, und Untadelhaften Auff rührung der Gegenwärtige Abschied Ertheilet, und von Seiten des Löbl: Kay: Königl: Lin: Infanterie Regiments Baron Auffenberg N° 37. Jeder Mann nach Standes Gebühr ersucht denselben aller Orten Frey und Ungehindert Passiren zulaszen, auch auf sein Bittliches Ansuchen allen geneigten Vorschub zu Ertheilen. Welches das Löbl: Regiment bey aller Gelegenheit zu erwiedern bereitwillig seyn wird. Signatum. Staabs Quartier den fünfzenten May der Ein Tausend, Achthundert und sechsten Jahres.

Sr Römischer Kaiser auch Erb-Kaiser zu Oesterreich, zu Hungarn, und Böhmen Königl: [Apostolischer Majestät, Obrister zu Fusz, Ritter der Marie Theresien Ordens und der Linien: Infant: Regiments Baron Auffenberg N° 37. Comandant.

L. S.

Munkátsy m. p.

Vidi! und wird die dem Feldwebel David Petrovits vermäg hohen Superarbitrio von 6ten May 806 zugestattete Entlaszung mit dem Beisatz bestätigtiget, dasz derselbe weder auf das Dienstgratiale Invaliden Versorgung noch auf was immer für ein Militaire Beneficien unter keinerlei Vorwand einen Anspruch zumachen habe noch könne, auch komet derselbe bey dem Linien Infanterie Regiment Baron Auffenberg N° 37. den zwanzigten May 806, asner Stand und Gebühr zu bringen.

Sig. Ofen am 15ten May 806.

Leitnitzgruber Skr. Comis. m. p.

Dasz gegenwärtige Abschrift dem vorgezeugten Originali von Wort zu Wort gleichlautend sey bezeuge hiemit. Ofen den 30ten April 807.

Moritz Josef Böhm
k. Statthal. Raitof.. m. p.¹

¹) G. l. 9431/1807 sz.

9., *Fölterjesztés 1806 decz. 29-éről egy elilélt rabnak a f.-házba leendő beutalása iránt.*

2.

Felséges Örökös Királyi, és Ausztriai Fő Hertzeg, Nádor Ispány Úr!
Nagy Méltóságú Magyar Királyi Helytartó Tanács;
Kegyelmes Urunk,
Kegyess és Jóakaró Uraink!

Fejérváry Mihály káromkodó ellen indított Criminalis Pere a Megyénk Magistrátuális Fiskalisának, e mai napon tartatott Törvény-Székünkbe megvisgáltattván, ezen Fogoly, az általa elkövetett rettenetes káromkodásokért, általunk a Szegedi Fenyítő Házba el töltendő egy Esztendei rabságra, s ugyan azon Fenyítő-Ház Udvarába vas nélkül teendő Köz Munkákra ítéltetett; — Melly környül állást Királyi Fő Hertzegséged, és a Nagy Méltóságú Magyar Királyi Helytartó Tanács elejbe, olly alázatos kérésünk mellett, kivántuk terjeszteni: — hogy a fent nevezett, Rabnak, hová hamarább leendő által vétele eránt, — — hathatós Rendeléseket tenni kegyessen méltóztasson. — — Költ a mi 1806^{ik} Esztendőben Karátson Hava 29^{ik} napján Makón tartatott Törvény-Székünkben.
Csanád Vármegeye Törvény-Széke.¹

10. *Katonai szabadságlevél 1807 szept. 18-áról.*

Nro. 146.

Urlaubs-Pasz.

Vorzeiger dieses, der in dem K. auch K. K. Tyrnauer Militär-Inwalidenhaus, und zwar bey der 7 ten Chambreé in der Charge als Gemmeiner stehende Reale Invalid, Namens Frantz Warga von hier nach Szegedin im Kreis oder Comitát, im Lande Hungarn, ist von heut dato auf zwei Monate beurlaubt worden: dahero werden all-und jede sowohl Militär als Cívil-Beamte nach Standesgebühr hiemit ersuchet, denselben gegen Vorweisung dieses Urlaubs-Passes frey und ungehindert passiren zu lassen, hingegen nicht zu gestatten, dasz er mit Betteln, oder anderen Excessen jemanden beschwerlich falle.

Derselbe hat sich nach verlauf seiner Urlaubszeit im Hausze einzufinden; übrigens wird ihm ein willkührliches Ueberschreiten seines Urlaubs, und die Verehligung ohne Vorwissen und Bewilligung des Militär-Instituts, bey Verlust der ferneren Inwaliden-Versorgung verbotthen.

Ist 30 Jahr alt, von Neyeta im Neográder Kreis oder Comitát aus Hungarn gebürtig, katholisch Religion ohne Profession, ledich Standes, hat unter E. H. Franz Carl Infanterie Regimente durch 12 ¹⁰/₁₂ Jahre gedienet,

¹) O. 1.

ist den 20ten October 1806 entlassen, und den 21ten October 1806 von Regiment allhier zugewachsen.

Gegeben in dem Filial-Inwalidenhaus zu Pesth den 18ten Septbr 807.

A.v. Wend m. pra
Hptm.

Vorstelender Gemmeiner, Namens Frantz Warga hat die Löhnung von 18ten September 1801. bis 16ten November 1801. mit Vier Gulden baar zu Händen empfangen, nimmt seinen Weg von hieraus directe in obbemeldetes Beurlaubungs-Ort, und hat weder bey einer Militär noch sonstigen Behörde, ausser in Erkrankungsfall, eine weitere Verpflegung zu erhalten.

Signatum ut supra.

J. Baumgarten.¹

11. Kerületi fenyítő-dolgozóházak létesítése tárgyában a helyt. t. által 1808. október 18-án kibocsátott körrendelet.

22985.

Illustrissimi, Reverendissimi, Spectabiles, ac Magnifici, Perillustres item, ac Generosi Domini, Nobis observandissimimi!

Facta quoad erigendam publicam Domum laboratoriam Altissimo loco propositione, sua Majestas Sacratissima ulteriorem Relationem praestari benigne jubet, an illam Pestini, vel in alia provinciali Civitate locare expediat, et cum incremente undique Captivorum numero neque morali, neque physicae eorum conservationi apud Jurisdictiones debite prospici possit, una Consilium hoc Locruntementiale Regium Praettas Dnes Vestras super eo audiendas habet, an non satius foret, illos tantum judicatos Captivos in Jurisdictionum Carceribus relinquere, quibus semestralis Carcerum poena dictata est, tales autem, qui longiorem Captivitatem subire debent, an non praestaret, in uno alterove loco cujusvis Districtus concentrare, ibidemque sub debita vigilantia, tam viros, quam et mulieres convenienti labore occupare, modumque praebere, ut per meliorem moralem Institutionem, et Religionis exercititia emendati potius, quam prout hodie saepe fit, magis adhuc depravati, e carceribus dimittantur.

Quo proinde relate ad salutarem hanc Suae Majestatis Sacratissimae Intentionem demandata ulterior propositio quantocyus fieri possit, Prattis Dnibus Vestris committitur, ut sensa sua mox referant ac una de eo opinionem depro-
mant, ubinam in specie relate ad gremium suum talismodi Districtualem Correctorio Laboratoriam Domum erigendam, ac undenam fundum pro erectione, et Instructione ejusdem Domus conflandum fore censerent. Datum ex Consilio

¹) Szeged v. levéltára.

Regio Locumtenentia Hungarico Budae die decima octava octobris, Anno Millesimo octingensimo octavo celebrato.

Praetorum Dnorum Vestrarum

Benevolus.

Ad officia paratissimi
Br. Mednyánszky János
Darvas Ferencz
Jakabfalvai András¹

12. Füll Sebestyénnek ellenőrré való kinevezéséről 1803. október 11-én kiállított okmány.

N° 23270. Copia.

Sacratissimae, Casariae, et Regio-Apostolicae Mattis Consilii Regii Lottis Hungarici Nomine: Domino Sebastiano Füll, qua neo-denominato Domus Correctoriae Szegediensis Contra-Agenti decretandum: E reflexione fidelium ejusdem Servitorum, tam in Bono politico-fundationali Vörös-Marth, quam et actu, in Domo Fiduciaria Pesthiensi praestitorum, Eidem, vacans in Domo Correctoria Szegediensi Contra-Agentis Officium, cum defixo in 250 flnis Annuis Salario, et reliquis Officio huic admensis Emolumentis, praesentibus conferri, ea cum Inviatione, ut, Altissime praescriptam in flois 500. Cautio-nalem Summam, quae ocius deponat, aut Sufficientem de hac Summa Cautionem praestet, quibus praestitis, praevis solito Juramento obstringendum, ad destinatum Stationis suae locum, quippe Szegedinum, quo ocius comparere intendat, necessariam Instructionem, proximius abhinc recepturus. Comes Josephus Eszterházy mp. Ex Consilio Regio Lttle Hgrco Budae die 11^a Octobris 1803 celebrato.

Joannes Kvassay m. p.²

13. Az ellenőr eskütételéről 1809-ben fölvetett okmány.

Juramentum

Pro Contra-Agente Regie Domus Correctoriae Szegediensis.

Ego N. N. juro per Deum vivum, Patrem, Filium, et Spiritum Sanctum, Sanctam et Individuam Trinitatem; beatam Virginem Mariam, omnes Sanctos, et Electos Dei: quod in munere Contra-Agentis ad Regiam Domum Correctoream Szegediensem, mihi Benigno-gratiose collato, summa fide, ac diligentia, juxta praesistentem Instructionem procedam, nullum Damnum ejusdem R. Domus Correctoriae proventibus inferam, sed Commoda ejusdem promovebo, Incommoda vero pro posse meo avertam, et vitabo; Dni Praefecti ejusdem

¹) Csongrád megye levéltára 1009.

²) O. I. 1.10285 sz 1804-ből.

Domus Correctoriae acta, et facta diligenter observabo, et si quid contra Jus-jurandum suum in Officii rebus operatus fuerit, Excelso Consilio R. Locttli Hungarico indilate revelabo; Proventus denique repetitae R. Domus Correctoriae fideliter administrabo, et Custodiam, de illisque Rationes veras, et liquidas statuto tempore Excelso Consilio R. Locttli Hungarico methodo, et Canali praescriptis praesentabo; scripturasque omnes officiosas a Dno Praefecto mihi committendos, diligenter perficiam; Defectus porro quosvis, et Restantias in Rationibus quoque modo depraehensas, rectificabo, et complanabo, nec quidpiam sine Excelsi Consilii R. Locttlis Hungarici speciali, et expressa Commissione, seu directe, seu via Domini Praefecti Officio R. Domus Correctoriae intimando, [citraque praescriptum ejusdem Domini Praefecti, autoritate mea propria ex iis erogabo, sed me in omnibus Perceptionibus, et erogationibus, Ordinibus Excelsi Consilii Locttlis Hungarici accomodabo. Serenissimo Domino Archiduci, Praesidi, et Regni Palatino, nec non D. Dnis Consiliariis debitam Reverentiam, et in rebus Officii obedientiam praestabo.

Juro insuper me de presenti nulli dectreto societati, out Confraternitati, sive intra ambitum haereditariarum Cosareo-Regiarum Ditionum, sive extra illas adlectum esse, neque amodo in posterum, in qvaletcumque talismodi secretam consotiationem qvocumque demum sub praetextu me immissurum. Sic me Deus adjuvet, beata Virgo Maria, omnes Sancti et Electi Dei.¹

14. Az óvadék-tételre kötelezett kir. tisztviselők feleségei által kiállítandó reverzális mintája 1810-ből.

Revers.

Kraft welcher ich Endesgefertigte als Ehegattin des bei dem bestellten Rechnungs-führers mich hiemit feierlich verpflichte, dass im dem Falle, wenn mein vorbenannter Ehegatte rücksichtlich auf die ihm obliegende Rechnungslegung in einer Unordnung, oder Verwirung etwa betreten, oderaber aus dessen Schuld, Nachlässigkeit, oder Veruntreuung in der ihm anvertrauten Cassa; oder ihm überantworten Materialien ein abgang befunden würde, eine hochlöblich königl. ungarische Stathalterey alle dieszfällige Entschädigung des Stiftungsfonds aus sämtlichen Habseligkeiten meines Ehegatten und Mobilien, ohne auf mein hiebei etwa befindliches aus Ehebündnisz oder weiblicher Mitgift ferrührendes Vermögen Bedacht zu nehmen, veranstalten und bewerkstelligen könne; so wie ich nun für den vorausgelassenen Fall allen meinen weiblichen mir durch Reichssatzungen und Landesgesetze zgedachten Rechten hiemit feierlich entsage, so zwar, dasz für mich diese gerechtsame im gedachten Falle keineswegs geltend seyn sollen und könne n. Urkund dessen meine Fertigung dieses

¹) O. l. 20650/1809.

durch mich wohlbedachtsam, und freiwillig ausgestellten Reverses. ... dem
 ---^{ten} in Jahre 18 . . .

(L. S.)

N. N. Ehegattin

des N. N. Rechnungsführers.

(L. S.)

coram me N. N.

(L. S.)

coram me N. N.

15. *Elbocsátó-levél (rab számára) 1816. októb. 7-ről.*

Ex officio.

Nro. 236.

Exhibitor praesentium Nob: Paul Kovats e Regno Hungariae ex
 Possessione Nyiregyháza Inclyto Comitatus Szaboltsiensi ingroemiato, oriun-
 dus, Annorum 32. Religionis Evangelicae. Status Uxoratus. Professionis nullii.
 Staturae Magnae. Capillis Nigris. Oculis ceruleis faciei oblongae loquitur
 Slavice et Hungarice.

Propriae manus scriptio Nobilis Kovats Pál quod post dictatae poenae
 expletum tempus e Regia Domo Correctoria dimmissus sit, hisce testatur:

L. S. Per Regii Instituti Domus Correctoriae Praefectoratus Officium.

Szegedini die 7. Mensis Octobris Anni 1816.

V. Litassy Praef.

Carolus Aranyszeghy Contra Agens.

Hat bei seiner Entlassung sein Depositum mit Sibenzig Acht Gulden
 39 kr. baar empfangen.

v. Aranyszeghy. Contr.¹

16. *A Valkovszky igazgató 1816 októb. 26-án kelt kinevezési okmánya.*
 32094.

Sacratissimae Caesareo Regiae et Apostolicae Majestatis Consilii Regii
 Locumtenentialis Hungarici Nomine: Gremialis Expeditoatus Officii Cancel-
 listae Michaeli Valkovszky decretandum: E reflexione praestitorum per eundem
 tam in Statu Militari, quam in gremio Dicasterii hujus servitiorum, compro-
 bataeque habilitatis, et aliarum qualitarum Munus Praefecti domus Correctoriae
 Szegediensis per Resignationem Valentini Litassy vacans redditum, Eidem
 Michaeli Valkovszky ea sub conditione conferri; ut ante omnia praescriptum
 in 1200 finis Officii Cautionem Solutorio Officio politico Jundti inferat, hacque
 deposita mox Szegedinum concedat, atque deposito coram Ordinario Vice
 Comite Comitatus Csongradiensis Jurament, o et sui in Officium introductione

¹⁾ O. l. 22869/1818. Ez az okmány egy kitöltött nyomtatványblanketta.

ecuta, Munus adeat, eidemque in conformitate per praeallatum Vice Comitem extradaudae Officii Instructiones pro emolumento Instituti Correctorii praesit.

Josephus Comes Brunsvik.

Ex Consilio Regio Lttli Hgo.

Budae die 29na Octobris 1816 cel.

Alexander Berzeviczi.¹

17. A f.-ház igazgatóságának a rabok erkölcsi javításáról szóló 1817. febr. 26-án kelt jelentése.

N° 58.

An S^r k. k. Hoheit den Erzherzog Reichs Palatin, und Eine Hochlöbliche k. hungarische Staathalterey.

Zufolge der hohen herabgelangten Verordnung von 14ten Jänner 1817. N° 1045. durch welche dem hierortigen Officiolate nach Allerhöchstem Willem Sr Majestät befohlen wird, dass nachdeme in der Conduite Listen des letzten Quartals vom vorigen Jahre 181^{5/6} ersichtlich seye, das die Sträflinge dieses Instituts theils gar keine, die übrigen aber geringe Hofnung der Besserung geben, das Praefectorat Amt beflissen seye, auf alle mögliche Art, durch moralischen Vortrag solches zu erzwecken, indem das Institut nicht nur der Straffe sonder auch der moralischen Besserung der Sträflinge gewidmet seye, und zugleich in diesen Anbetracht, sich ergeben könnende Hindernisse umständlich einberichte — wagt das unterthänigst gefertigte Preefectorat, Euerer k. k. Hoheit und Einer Hochlöblich k. hungarischen Staathalterey in verfolg der bereits schon unterm 12^t Dezember 1816. N° 273. eingeschickten Berichtes auch gegenwärtig ehrfurchtsvoll zu melden; dass das Officiolat diesen Zweck der Besserung, als den Hauptzweck des Instituts betrachte, und mit angestregten Kräften ihn zu erreichen bemühet seye — jeder Verweis, jede Anrede des Sträflings wird mit einer Belehrung begleitet; der in das Corrections Haus bestimmte Geistliche erfüllt seine Pflichten treflich — jede Wochen wird zweymal Messe gelesen, und jeden Sonn und Feyertag passend gepredigt — auch gegenwärtig hat dem Geistlichen das Preefectorat Ersuchsweise, den Antrag gemacht, womit selber an Sonn und Feyertagen Nachmittags dann und wann Christenlehre halten, und nach Möglichkeit dem Verirrten sowohl als dem Verbrecher, die Nothwendigkeit der Besserung vortragen möchte.

Schön und gross ist der Zweck des Intituts, entartete Menschen zu bessern, und jedes andere Corrections Haus, kann vielleicht diesen hohen Zweck eher erreichen, als das hiesige — denn jedes andere ist und kann selbstständig sein — hat eigenes Ausk^omen, eigenen Seelsorger im Hause, und seinen Zuchtvater, — das hierortige aber ist, ausgenommen der hohen Gnade der leitender Stelle, von mehreren Jurisdictionen als Last angesehen, eigenem Schicksale überlassen.

¹) Szeged v. 1.

Verbrecher von verschiedenen Religionen und Laster, meistens im Wege der Gnade hieher verurtheilt, roh, ohne aller Menschen-Gefühl und Sitten kómen hieher, und statt dass man sie von der Menschheit absondern sollte muss man sie verdiensthalber auf öffentliche Arbeit schicken — dann sind sie sich selber überlassen — ein ohnmächtiger Invalide bewacht sie, der froh sein muss, dass sie ihm folgen, — die Desertion ist fast unverhinderlich, da jeder Stráfling seine Bauernkleidung beibehállt, und sonst keine Unterscheidungszeichen hat, als die Eisen.

Jedes Corrections Institut sollte für sich bestehen, und ohne vieler Conexion sein — das hierortige kann es nicht, denn um zu bestehen, muss es die Züchtlinge auf Arbeit versenden und einen Theil der Cassematten der Tabak Direction überlassen — diese hier nothwendige Verbindung ist zwar vortheilhaft für die Cassa, doch auf alle Fälle schädlich für die Zucht, denn bey derley Gefállen werden im Sommer täglich zwischen 3. bis vierhundert Menschen beschäftigt, solche Volksmenge muss ihren freyen Aus und Eingang haben; die Schuldwacht ist unvermögend, sie alle zu Visitiren, und so wird die Ordnung ein Schattenspiel.

Ein Zuchthaus soll nur auf Glockenzug geófnét und der komende um die Ursache seines Besuchs befragt werden können — diess ist hier unmóglich, solange die Stráflinge ausserm Hause arbeiten müssen, und das Institut keine sichere Subsistenz erhält. Auch die geringe Anzahl der Behállnisse hindert die moralische Besserung. Ein vollendeter Bösewicht verdirbt durch seine Erzählungen oft, einen aus Jugend, Anerfahrung, oder Zufall, Verirrten und bildet aus ihm, seines gleichen.

Diess ist der wahre Abriss dieses k. Corrections Hauses — die Besserung eines gesitteten Menschen ist leichter, als jene, des ohne Religion, ohne Erziehung, Verwilderten, Verbrechers, zu erzwecken — wahr ist es zwar dass auch hier unglückliche gebe, die Leichtsinns — halber, oder anderer Vergehungen wegen, hier leiden, dass sie sich gebessert haben, und die allerhöchste Gnade verdienen. Dies ist aber in Folge ihrer Erziehung — sie bereuen ihre That, und kehren gebessert in die Menschliche Gesellschaft zurück.

Ein vorsetzlicher Bösewicht ist selten eines Besserung fähig, er leidet seine Straffe weil er muss, und schaut sich zu befreyen, und neue Laster zu häufen — der Zweck eines Corrections Hauses gehet beim lasterhaften verlore[n], und wirkt nur beim Verirrten.

Was der andere Theil der hohen Anordnung betrifft, so wird der Stráflings Conduite bei ihrer Entlassung, dessen betreffenden Gerichtsbarkeiten schon von jeher, Gewissenhaft, jedesmal einberichtet.

Szegedin d. 26^t Februar 1817.

Michael Valkovsky m. p. Praefect.
Karl v. Aranyszeghy m. p. Control.¹

¹) O. I. 6910/1817.

B., Utasítások.

1—4 okmány.

1. A Szabó Gergely-féle utasítás tervezete 1800-ból.

Instruction¹

für den Verwalter und Controlor des Königl. Zuchthauszes in Szegedin.

Nachdeme die Leitung und die Aufsicht über das Königl. Zuchthaus und alle Züchtlinge der Obsorge des Verwalters und des Controlors anvertrauet sind, so werden der Verwalter, und Controlor für alle Mängeln, und vorschriiftwiedrige Zufälle verantwortlich seyn, es seye dann dasz Selbe der Sache eigenmächtig nicht steuern könnten, und dergleichen Ereignisse der dirigirenden Landes-Stelle zur Abhilfe in tempore zu melden nicht verabsaumet haben.

Dahero wird es dem Verwalter, und dem Controlor obliegen, alle untergeordnete bey dem Königl. Zuchthausze angestellte Individuen sowohl, als auch die Züchtlinge zu genauesten Erfüllung derihnen obliegenden Schuldkigkeiten, und Pflichten zu verhalten, in allen ihren Handlungen mit einem erbaulichen Beispiel vorzugehen, und überhaupt die Besserung der Züchtlinge und den Nutzen des Zuchthauszes, als ein haupt Augenmerk stätts sich angelegen seyn lassen.

Zu diesem Ende wird dem Verwalter und dem Controlor die inferimal Instruction zur Richtschnur und genauen Befolgung in folgenden Puncten bestehend mitgetheilet:

Puncto 1° Von dem Fond, und Beyträgen, welche zur Unterhaltung des Zuchthauszes-bestimt sind.

§. 1° Die Verpflegs Gelder für eine jede in das Zuchthaus verurtheilte Person, welche die betreffende Jurisdiction immer für ein ganzes Jahr im vorhinein mit 24 f. 20 xr. entweder gleich mit dem Arestanten, oder durch andere sichere Gelegenheit an die Zuchthaus-Cassa zu übermachen, und für deren richtige Einsendung der Verwalter und Controlor zu wachen haben, in dem Fall aber, wo ein Ruckstand obwaltete, soll der Verwalter an die betrefende Behörden ein geziemendes Ersuchschreiben erlassen, und wenn die Abführung ohngeachtet dessen nicht erfolgen soll, dann ist die Anzeige an die Landes-Stelle zur Abhilfe zu machen.

§. 2° Aller in und auszer dem Hause durch die Züchtlinge verdienter Arbeitslohn.

§. 3° Die Zinszungen für die verpachteten Casamaten.

§. 4° Das von denen angelegten 9000 f. abfallende 5 pctige Interesse.

¹) O. l. 21442 sz. 1803-ból.

§. 5° Die mit allerhöchster Begnehmigung aus dem Preszburger königl. Versatzamte als Verpflegungs-Beytrag bewilligten jährlichen 2000 f.

Alle diese zum Unterhalt gewidmete Gelder, und unter was immer für einen Namen kommende Einnahmen müssen nach den eingeführten Kasse Journal und Kasse Hauptbuch in Verrechnung genommen werden.

Es ist beinebst dem Hausz-Verwalter, und Controlor verboten, einige Gelder aufzunehmen, oder die Haus-Kasse mit ausserordentlichen, und überflüssigen Auslagen zu beschwehren, bevor sie nicht an höheren Orte die nöthige Vorstellung gemacht, und von dannen zu ihrer Sicherheit eine schriftliche Begnehmigung erhalten haben.

Puncte 2°. Wegen der Handarbeit der Züchtlinge.

§. 1° Dem Verwalter und Controlor wird es obliegen hauptsächlich ihr Augenmerk dahin zu richten, dasz die Züchtlinge nie müssig sind, sondern stätts mit einer Arbeit beschäftigt werden, und zwar ein jeder der Züchtlingen (ausgenommen die Kranken) zu jener Arbeit verwendet werden, zu welcher dieselben am tauglichsten zu seyn befunden werden.

§. 2° Damit aber die Züchtlinge mehr zum Fleisz angeeifert werden, so sollen dieselben die Verbesserung ihres sich zugezogenen Schicksaals nach Maasz des angewendeten Fleiszes anzuhofen haben, daher wird der Beurtheilung und der Discretion des Verwalters und des Controlors überlassen, den Züchtlingen nach Verdienst von dem erhaltenen Lohn zur Verbesserung ihres Schicksaals etwas wenig abzureichen.

§. 3° Weil seit einigen Jahren in diesem Hause die Fabrique gänzlich aufgehöret hat, und daher die alda befindlichen Männer (Kranke oder sonst mit schweren Leibschaaden behaftete ausgenommen) auch zur öffentlichen Arbeit ausser dem Hause bestimmt sind, so hat der Verwalter und der Controlor von selben einen Theil in das k: k: Verpflegs-Magazin, dann zu andere private Einwohner und Bürger der Stadt Szegedin auf Anverlangen, jedoch mit hinlänglicher Bewachung, nie aber aufs Feld, oder ausser der Stadt auf Arbeit zu schicken, und besondere Sorge darauf tragen, dasz bei dieser Gelegenheit keiner entfliehe, daher soll denjenigen Züchtlingen, die auf längere Zeit verurtheilet sind, und in Ansehung deren ein Argwohn der Eschapirung obwaltete, oder bei Gelegenheit der in der Stadt zu verrichtenden Arbeiten ein Felleisen angeleget werden, damit selbe im Fall sie entfliehen wollten, von jedermann als zur Straf verurtheilte Menschen leicht erkennet, und angehalten werden können.

§. 4° Sollten von den Männern, besonders zur Winterszeit nur einige wenige auf die Arbeit ausser dem Haus verlangt werden, so können die zu Hause verbleibenden zur Verrichtung der hauslichen Hausarbeiten, als zur Säuberung der Casamaten, des Hofes, Holtzhaken und andere dergleichen Arbeiten verwendet werden; Ubrigens, wie und auf was Art, und zu welchen

Arbeiten die Züchtlinge künftighin verwendet werden sollen, wird der Verwalter und der Controlor von weiteren Verordnungen der Landes-Stelle zu gewärtigen haben.

§. 5° In Ansehung der weiblichen Züchtlinge erinneret, dasz nachdeme für dermahlen kein Strickmeister im Hause sich befindet, der das Materiale zum Stricken angeschafft, und den Arbeitslohn nach der eingeführten Tabelle bezahlt hat, so soll auch in dessen, bis wegen der im Zuchthause etwa neu einzuführenden Fabrique das weitere befunden, und werordnet wird, der Verwalter und Controlor aus der Haus-Kasse das nöthige Materiale einschaffen, und zwischen die weiblichen Züchtlinge täglich zum Stricken austheilen lassen. Die verfertigte Arbeit aber kann zum Behuf der Haus-Kasse veräussert, und die dafür einzulösende Gelder in den eingeführten Büchern in Empfang genommen werden. Uibrigens soll der Verwalter und der Controlor genaue Sorge tragen, dasz die weibliche Züchtlinge zu keiner andern Handarbeit als zu jener verwendet werden, aus welcher der Hauskasse ein Nutzen geschöpft wird.

§. 6° Diejenigen Züchtlinge welche aus Liederlichkeit den Müssiggang suchen, und die vorgegebene Arbeit fleissig zu vollenden verabsäumen, sollen anfangs zur eifrigeren Arbeit gütig ermahnet, diejenigen aber, bei welchen die guten Wörter, und Ermahnungen fruchtlos sind, nach der Vorschrift Puncto 9° §. 3° gezüchtigt werden.

§. 7° Die Züchtlinge sollen von ihren verdienten Arbeitslohn, nemlich die Männer von dem was sie ausser den Haus verdient haben, täglich 3 xr. die Weiber aber von dem was aus ihrer Handarbeit in der Hauskasse eingeflossen hat, ebenfalls proportionmässig einige xr. erhalten, wobei hat der Verwalter, und der Controlor genaue Sorge zu tragen, dasz die Züchtlinge um kein Geld zu spielen, oder einer dem andern etwas zu entfremden sich anmassen sollen, sondern von diesen Geldern jedweder zur Anschaffung der minderen Nothwendigkeiten, als Kähme, Fetten zum Schuhschmieren u. d. angehalten, und wer wieder diesen Punct handelt, nach den Puncto 9 §. 3° bestimmten Strafen gezüchtigt werde. Endlich

Puncto 3°. Von der Verpflegung der Züchtlinge.

§. 1°. Wird dem Verwalter und dem Controlor obliegen, [genaue Obsicht zu tragen, dasz vermög den mit dem Beckenmeister geschlossenen Contract die Portion Brod, welche für einen jeden Arestanten dermahlen täglich auf 1 tt bestimmt ist, richtig das vorgeschriebene Gewicht enthalte, und überdiesz von guter und genuszbahrer Qualität seye.

§. 2°. Dasz die Speisen nach möglichkeit gut, und genuszbaher durch den Tracteur zugerichtet, und denen Züchtlingen zur Zeit, wen Sie von der Arbeit nach Hause kommen, in gleicher Maasz vertheilet werden, damit

aber der Verwalter und der Controlor überwiesen werden, dasz die Speisen reinlich zugerichtet, und in jeden Anbetracht genuszbar sind, so ist nicht genug, dasz dieselbe von dem ihme täglich zur Untersuchung in kleinen Schüsseln zum Muster vorgezeugten kleinen Portionen den Schlusz auf die ganze Massa gemacht werde, sondern demselben wird insbesondere obliegen, wo nicht täglich doch öfters unter der Woche bei der Vertheilung der Kost gegenwärtig zu seyn, die Speisen aus denen grossen Töpfen zu kosten und bei Bemerkung einer Unsauberkeit, oder schlechten und ungenuszbahren Zurichtung dem Tracteur das erstmahl ernstlich zu ermahnen, bey der abermahligen Ermanglung ihm aus dem jährlichen Lohn mit einer dem Vergesen angemessenen *Mulcta Pecuniaria* zu bestraffen, im 3ten Fall aber denselben zu entlassen und für einen anderen Tracteur zu sorgen.

§. 3°. Wäre zwar den Arestenten zuzulassen, dasz sie sich, wenn sie von der Arbeit nach Hausze gehen, Brod, oder andere unschädliche Eszwaaren kauffen, da Sie aber ausser den täglichen 1 xr. Zulaag, wenn sie auf auswärtige Arbeit gehen, welche sie wöchentlich erhalten, nichts haben, so musz durch die mitgehende Wache genau aufgesehen werden, ob das, was sie einkaufen a proportione ihrer erhaltenen Zulage, in einem Verhältnisse stehet: und da es nicht rathsam ist, dasz auswärtige zu denen Arestanten alleinig zugelassen werden, weil bei solchen Gelegenheiten nicht nur allein Getränke, sondern auch Briefe hineingeschwärzet, und dagegen wieder im Hause gestohlene Sachen zum Nachtheil des Hauses hinausgeschleppt werden können, so wird der Verwalter und der Controlor die Maszregeln zu treffen haben, dasz jeder Auswärtige, welcher mit einem Arestanten zu sprechen verlanget, durch die Zuchthauswache zu dem Verwalter, oder Controlor geführt werde und das, was er dem Arestanten allenfals mitgebracht, vorzeuge, und dann von dem Arestdiener und Corporalen zum Arestanten geführt werde, welche so lange gegenwärtig zu bleiben haben, bis der Fremde wieder aus dem Arest weggeheth, wo jedoch nicht gestattet werden soll, dasz der Fremde mit dem Arestanten heimlich werde, und ihm vielleicht Geld, und Briefe zustrecke, welche zu seiner Entweichung, oder welch immer üblen Handlung, anlasz geben könnte.

§. 4°. Weilen durch die anwachsende Anzahl der Zühtlinge, welche in Ansehung der Kost in Kameradschaften einzutheilen sind, dem Tracteur einige Dienstleute zum Wassertragen, und Holzspalten nöthig sind, die er jedoch aus seinem geringen Gehalt zu erhalten, ausser Stande ist, so hat der Verwalter und der Controlor zur Beyhilfe des Tracteurs diese Arbeiten durch solche Zühtlinge verrichten zu lassen, die zu keiner andern Arbeit tauglich sind, oder verwendet werden können, wovon aber die Weiber, und überhaupt von allen Arbeiten, wo sie mit Männern zusammen kommen könnten, ausgenommen sind.

§. 5°. Weilen auch zu weilen von wohlthätigen Menschen Uiberbleibszeln

von Speisen für die gefangenen in das Haus geschicket werden, so ist es nothwendig, dasz selbes dem Verwalter und dem Controlor, durch die Wache gemeldet werde, welcher so dann anzuordnen hat, dasz selbe durch den betreffenden Arestdiener und Corporalen, a proportione der zugeschickten Speisen Massa unter jene wechselseitig vertheilet werden, welche sich durch ihr ruhiges, und gutes Betragen einiger Rücksicht würdig machen.

Hingegen sind alle geistige Getränke denen Arestanten zuzulassen auf das schärfeste verboten, der Verwalter und der Controlor müssen daher die genaueste Obsorg tragen, damit nicht durch fremde, oder auch durch die ihnen unterstehende Hausleute denen Arestanten derley Getränke zugebracht werden.

Puncto 4to. Was bey der Uibernahme der Züchtlinge in das Haus, zu beobachten komet.

§. 1°. Es kann niemand in das Haus aufgenommen werden, es seye dann auf Anordnung des Hochlöbl. königl. hung. Satthalterey Rathes, und daher in jenem Fall wenn private, als Eltern, oder Bluthsverwandte eines lasterhaften Jünglings, oder einer Tochter, dergleichen Züchtlinge in das Zuchthaus aufzunehmen wünschten, so hat der Verwalter und der Controlor in jedem Fall die Anzeige der hochlöblichen Landes-Stelle zu machen, und von dannen die weitere Weisung zu gewärtigen.

§. 2° Das von der betreffenden Jurisdiction mit jedem Züchtlinge in Voraus mit zusendenden Verköstungs Quantum hat der Verwalter und der Controlor in die Kasse zu übernehmen, und in das Protocoll in die Rubrique des Empfanges einzutragen, in Fall aber als das Verköstungs-Quantum mit dem Züchtlinge nicht überschicket würde, so hat der Verwalter und der Controlor um die baldigere Uibersendung des gebührenden Verköstungs Quant die betreffende Jurisdiction gezimmend anzugehen, sollte das Ersuch-Schreiben fruchtlos seyn, so hat sich diesfalls der Verwalter und der Controlor zur Abhilfe an die Landes-Stelle zu verwenden.

§. 3° Sollten Eltern nach erhaltener Einwilligung der hohen Landes-Stelle ihre Kinder in das Zuchthaus übersenden, so ist von denen Eltern das zukomende Verköstungs Quantum per täglich 4 xr. gleich zu bezahlen, jedoch bleibt es den Eltern unbenommen, wegen einer etwa besseren dem Züchtling abzureichenden Kost, mit der Direction des Zuchthauses zu contrahiren.

§. 4° Ehe und bevor jemand in das Haus eingenommen werde, ist selber sowohl wegen eines etwa bei sich habenden gefährlichen Instruments, als auch von den Haus-Physico am Leibe wegen der Gesundheit genau zu visitiren, sollte selber hierbei ungesund, oder gar mit einem ansteckenden Uibel behaftet zu seyn befunden werden, so soll er zur Vermeidung der Ansteckung gleich in das Kranken-Zimmer, und in die Kur genommen werden.

§. 5° Ferneres ist zu sorgen, das Niemand unter die andern Züchtlinge eingetheilet werde, bis man nicht versichert ist, das er von allem Ungeziffer, und Unsaubrigket gänzlich gereiniget sey.

§. 6° Sollten einige Gerichtsbarkeiten — Züchtlinge mit ihren Kindern, ohne Mitbringung der Verplegsgelder für die Kinder, in das Haus abschicken, so hat der Verwalter alsogleich sich an derley Behörden wegen Zuschickung der täglichen — 4xr. für solche Kinder, zu verwenden.

Puncto 5° Vas in Ansehung der Kleidung der Züchtlinge zu beobachten ist.

Die Züchtlinge werden meistens durch Richterlichen Spruch, auch durch ihre Eltern oder Anverwandten mit Einwilligung dieser Königl. Statthalterey auf verschiedene Zeit zur Züchtigung in das Zuchthaus abgeschiket, es kann dahero

a.) Alljenen, welche zur auszern Arbeit sich werdenden lassen, wodurch der Zuchthaus Kasse doch einiger Nutzen zuwächst, nach Umständen der Erfordernisz jährlich Ein auf 2 paar Topanken, dann 1. oder zwäy Hemde, und soviel Gattyen von grober Leinwand angeschaffet werden, welehe durch die weibliche Arestantinen ohnentgeltlich zu machen sind.

b.) Jenen, welche ihren schwachen Leibes Constitution, oder kränklichen Umständen wegen, nicht zur Arbeit verwendet werden können, sohin auch nicht soviel zusammen reizen und sich selbst etwas anzuschaffen nicht im Stande sind, können jählich nur 1 paar Topankan, Hemde aber und Gattyen nur soviel als nach Befund der Sache erforderlich seyn wird, anzuschaffen.

c.) Jenen aber, welche sich selbst zu kleiden im Stande sind, und sich zu keiner Arbeit zum Nutzen des Hauszes brauchen lassen, denen selben so, wie jenen, welche nur von ihren Eltern, oder Verwandten hineingegeben worden durchaus nichts an Kleidungsstücken gegeben werden, dagegen aber

d.) Können jenen, welche ausser dem leinenen Gewand gar nichts haben, doch aber zum Nutzen des Hauses sich zur Arbeit verwenden, übertragene, doch noch brauchbare Keperneck nach und angekauft werden.

e.) Die weibliche Züchtlinge betreffend weil sie niemalen aus dem Hause kommen, sondern ihre Beschäftigung im Hause selbst haben so komet selben nur die höchstnöthige Wäsche von grober Leinwand, die Röcke und Röckeln von einer dauerhafter Materie anzuschaffen, damit die Kasse nicht alljährlich mit derley Ausgaaben erschweret werde.

f.) Kommen derley Auslaagen für jene Arestanten deren Austrits Zeit schon nahe ist, mit aller Sorgfalt zu vermindern.

g.) Wird schärfest verboten, das die von denen Arestanten mitgebrachten Kleidungsstücke, oder andere von den Arestanten mitgebrachte Sachen, weder im Hause, noch ausser dem Hause verkauffet werden, — es wird sich dahero jeder Hausbeamte, oder Diener höchstverantwortlich machen, wen er

sich selbst in einem derley Kauf einlassen, oder derley Handel auch was immer für eine Art zu begünstigen sich anmassen würde.

Puncto 6° Von deme, so zur Religions- und Andachts- Uibung gehöret.

§. 1° Nachdem in das Zuchthaus meistens derley Menschen verurtheilt werden, die die Religion und die, Gott dem Allmächtigen und den Nebenmenschen schuldige Liebe bey Seite gesetzt, sich allerey Verbrechen schuldig gemacht haben, so ist vorzüglich nöthig, dasz diese Leute durch eifrigen und unermüdeten Seelsorger nicht nur auf einen besseren Weeg gebracht, und in denen Grundsätzen der Religion durch Sonn- und Feynrtägige Predigten wohl unterrichtet, sondern auch in Ausübung der cristlichen Jugenden gestärket, und öfters zur heiligen Beicht, und Comunion angehalten werden.

§. 2° Der Seelsorger, welcher ausser dem Zuchthause im Kloster wohnt soll all Sonn- und Feyertäge in der Zuchthaus-Kapelle die heilige Messe zu lesen und eine Predigt zu halten schuldig seyn, wozu alle Züchtlinge (Juden ausgenommen) auf ihren angewiesenen Plätzen in Begleitung der Haus Wache, welche mit ober- und Untergewähr versehen seyn musz erscheinen, und während der heiligen Messe die eingeführten Lieder singen, nachmittag aber um 2 Uhr der von allen Heiligen abzuhaltenden Litaney und eingefürten Gebettern beywohnen müssen, dem vorgeschriebenen Gottesdienst solle auch nach möglichkeit der Verwalter und der Controlor, als auch die übrigen Hausgenossen, theils um Anordnungen zu verhütten, theils um denen Züchtlingen ein gutes Beyspiel zu geben, beywohnen.

§. 3° Würde zwar bei dem Gutachten des Seelsorgers allein stehen, wann, und wie oft ein jeder katholischer Züchtling zur heil. Beicht, und Abendmahl angehalten werden solle, doch müsse jeder katholischer Züchtling zur heil. Beicht. und Comunion wenigsten alle drey Monate verhalten werden.

§. 4° Alle Morgen, wenn sich die Züchtlinge im Arbeits Zimmer versammeln, soll zum Morgengebete der Glaube, und 5 Vatterunser laut gebettet werden, ein gleiches des Abends nach geendigter Arbeit; vor dem Essen aber der Englische Grusz.

§. 5°. Dem Seelenszorger wird anempfohlen, die Kranken sowohl als auch die übrigen Züchtlinge öfters in der Voche zu besuchen, ihnen den Abscheu gegen die vergangene Verbrechen einzupregen, und durch mildreich christliche Wörter dieselben zur Meidung des Lasters und zum Anhang der Tugend anzufeyern, und zu bewögen.

§. 6°. Was die dem Evangelischen Glauben zugethannene Züchtlinge anbetrifft, nachdem in Szegedin Kein Minister vorhanden ist, so solle wenigstens alle 3 Monate einmahl der Minister von benachbahrten Markt-fleck Vásárhely gegen Diurnen von 3 f zur Abhaltung des Gottesdienstes für die Evangelische Züchtlinge eingeladen werden.

Puncto 7°. Von dem was bey denen Gesundheits Umstanden der Züchtlinge zu beobachten komet.

§. 1°. Sobald die Züchtlinge des Morgens aus ihren Schlafgemachen, in die Arbeits Zimmer gegangen sind, sollen eine Weile Fenster, und Thüren geöffnet, und dadurch die Luft erneueret werden, wobey die Reinigung der Schlaf Zimmer sorgfältigst zu beobachten ist.

§. 2°. Damit die Saurigkeit, im Zuchthause Sätts erhalten, und daselbe von allen Unziefern rein verwahret bleibe, solle die schmutzige Wäsch der Züchtlinge alle 14 Tage durch die von dem Verwalter, oder Controlor dazu bestimmende weiblichen Züchtlinge in Beyseyn der hiezu aufzusehenden Wachen gewaschen, und sodann gesäubert durch den Arestdiener den Züchtlingen zurückgestellt werden.

§. 3°. Denen jenigen, welche sich gut und sittsam aufführen, und also wahre Reune über die begangene Verbrechen geäußert haben, kan an Sonn und Feyertägen zur Erhollung und Comotion ein Spatziergang im Hofe oder Garten jedoch in Beyseyn der Wache erlaubet werden.

§. 4°. Ist mit allen Ernst darauf zu sehen, dasz das Brod und die übrigen Speisen gut, genuszbar, und jedes in seiner Gattung ohne Mangel, mithin der Gesundheit nicht schädlich seye.

§. 5°. Der in eine schwerere Krankheit verfallene Züchtling ist alsogleich in das Krankenzimmer zu übertragen, wo man mit Zuziehung des Haus Artztes für seine Wartung und Genesung die möglichste Obsorge tragen soll, es verstehet sich ohnehin, das die Kranken während der zeit der Krankheit von aller Leibes-Strafe, oder Fasten, mit welchen Selber nach Inhalt der Sententzen gezüchtiget werden sollte, nemlich bis zur gänzlichen Genesung loszgezählt sind.

§. 6°. In denen Krankenzimmer sollen u. zw: in jenen für Schwer-Kranke Männer 5. für Weiber 3. Better mit gehörigen Bettzeich als: mit Strohsäcken, Polster, 2 Leintücher, und 1 Kotzen eingerichtet, die übrigen aber Better, für nicht Schwer-Kranke mit Stroh versehen werden, wenn demnach weniger oder gar keine Schwer-Kranke vorhanden wären, so sollen die Bettzeiche in die Magazine aufbewahret werden.

§. 7°. Die Diät, und die Nahrungs-Art der Kranken hengt ohnehin von der Vorschrift des Hausartztes ab, damit also die Vorschrift des Artztes genau beobachtet werde, soll von dem Verwalter und Controlor besondere Sorge getragen werden.

Puncto 8°. Von der inneren Einrichtung des Hauses.

§. 1°. Dasz männliche Geschlecht musz von dem weiblichen bei allen Gelegenheiten abgesondert bleiben.

§. 2°. Die Arbeits und die Krankenzimmer können früh und Nachmit-tag nach Erforderniss beheizet werden.

§. 3°. Zum Aufstehen, zum Arbeiten, in die Kirche, und zum Essen solle ein Zeichen mit der Glocke gegeben werden, im Sommer ist die Stund zum Aufstehen um $\frac{1}{2}5$ Uhr, bestimmt, im Winter aber um $\frac{1}{2}6$ Uhr, eine Viertel Stunde nach den gegebenen Zeichen werden die Schlafkammern aufgesperret, und jedermann verfüget sich in die Arbeits Zimmer von wo nach verrichteten Morgengebitt die Männer in Begleitung bewaffneter Wachen auf die Arbeit hinaus zu schicken, die Weiber aber zur Fortsetzung ihrer Strickarbeit anzuweisen kommen: Wobey kein Lähm oder sonstiger Unfug gestattet werden kann, dahero sind die Arbeits Zimmer des Tages von dem betreffenden Personale öfters zu visitiren.

§. 4°. Früh Morgens wenn die Züchtlinge zur Arbeit, und Abends, wenn sie in ihre Schlafkammer gehen, solle jedesmahl die Wache allda erscheinen, und so lange verbleiben, bis nicht in der Fruh alle Züchtlinge in die Arbeits Zimmer abgegangen und Abends wieder in die Schlafkammern verschlossen werden, wobey hauptsächlich darauf zu sehen, das denen Züchtlingen kein Tobackfeuer oder Licht, um allen zu entstehenden Feuerübel vorzubeugen, gestattet werde; Eine gleiche Vorsicht musz gebraucht werden, wenn die Leute nach der Kirche gehen, und allda vesamlet sind, die Wache hat sich allemahl, sonderlich aber bey obgedachten Gelegenheiten wohl in Acht zu nehmen, dasz kein Aufruhr entstehe, welcher leicht geschehen könnte, wenn so viele, auch unbewaffnete Männer die Kräfte zu ihrer Befreyung vereinigen und etwas wagen wollten.

§. 5°. Das grosze Eigangs Thor soll immer mit einer Wache versehen seyn, welche auf ein- und hinaus gehende Menschen genau acht haben musz, ferneres ist zu beobachten, dasz zu den Weibern ohne Erlaubnisz des Verwalters, oder Controlors Niemand zu gelassen werde, diese Wache soll bey der Nacht vor den Schlafzimmern stehen, um allda alle Unordnungen und Lärm zu verhütten.

§. 6°. Die Wache soll stätts mit geladenen Gewähr, und hinlanglichen Ladungen versehen seyn, sollte aber wieder alles Vermuthen, und aller Gebrauchten Vorsicht ungeachtet in dem Hausz durch einige Bösewichter Aufruhr angesponnen werden, oder aber Feyer entstehen, so soll es den Augenblick im Stadthaus, und den Comendanten der in Szegedin befindlichen regulierten Militz die Anzeige gemacht, und um die nöthige Beyhilfe gebeten werden.

§. 7°. Alle zur Löschung des Feyers erforderliche Instrumenten sollen in dem Hofe des Zuchthauses in einem bedeckten Ort in Bereitschaft aufbewahret, und wenigstens alle Viertljahr, ob nichts etwa Mangelhaft seye? besichtigt werden.

Puncto 9°. Von der Disipcin der Züchtlingen.

§. 1°. Der Verwalter, und der Controlor sollen nach der Strenge des abgelegten Eides unter die ersten, Vorzüglichsten, und gewissenhaftesten Obliegen-

heiten diejenige vor Auge haben, dasz keinem der Züchtlinge weder die vorgeschriebene Strafe vermildert, noch jemand ohne höhern Auftrag vor Ausgange der festgesetzten Büssungs-Zeit, aus dem Zuchthause entlassen, weder aber die Straffe verschärft, sondern ein jedweder der Züchtlingen nach den ächten Sinn und Auslegung der durch die betreffenden Behörden mitzutheilenden Urtheile, und Sprüche genau behandelt werden.

§. 2°. Dahero wird der Verwalter und der Controlor die richterliche Sprüche, und Urtheile bedachtsam, und genau durchlesen, solche in einem genauen Auszug in die vorgeschriebene Tabelle einschalten, und wenn der Inhalt der von den betreffenden Behörden mitzutheilenden richterlichen Sprüchen nicht genug klar, und verständlich wäre, so solle der Verwalter, und der Controlor um Aufklärung und Behöbung des obwaltenden Zweifels bei den betreffenden Behörden einkommen.

§. 3°. Jene so sich zur Andacht, oder Arbeit, und anderen ihnen auferlegten Pflichten, nach erfolgter ernstlicher Ermahnung aus Muthwillen nicht fügen wollten, sollen anfangs ein oder zwey Tage bey Wasser und Brod gelassen, sonach aber wenn es für nothwendig befunden werde mit einigen Karbatschreichen gezüchtiget, und so lange bey Wasser und Brod gelassen werden, bis nicht wahre Reue, und Gehorsam erfolgt ist.

§. 4°. Leichtfertige, Unverschämte Reden, oder Handlungen, fluchen und Schwören, wodurch anderen Aergernisz gegeben wird, soll niemallen geduldet werden, dahero diejenigen, so sich dieses Verbrechens schuldig machen, nach Vorschrift des vorgehenden §⁶ behandelt werden.

§. 5°. Sollte etwa unter der Züchtlingen eine Schwere Gottes Lästerung, Schandthat, Widersetzung, Tumult, oder Complot sich ereignen, so sind die schuldigen nach Gestalt der Sache allenfalls auch Kreuzweis in Eisen, und Banden geschlossener in Kerker zu werfen, und ist ihr begangenes Laster bey dem hung. Statthalterey Rath alsogleich anzuzeigen, und von dannen, was mit dergleichen Deliquenten zu geschehen habe? die weitere Weisung zu gewärtigen.

§. 6°. Weilen in diesem Zuchthause nicht nur ungesittete, und mit mindern Fellern behaftete, sondern auch Hauptdiebe, und andere, welche wegen grossen Missethaten zum Todt verurtheilet, nachhero aber durch Allerhöchste Gnade von selben befreyet vorfindig sind, von diesen aber, die Ersteren durch Erzählung ihrer Lasterthaten, besonders wenn si untereinander in die Schlafzimmer versperret werden ein schlechtes Beyspiel gegeben werden könnte, so wird der Verwalter, und der Controlor sich angelegen seyn lassen, dasz die minderschuldigen, von denen Lasterhaften, und von denen Bösewichtern nach aller Möglichkeit in denen Schlafzimmern abgesondert werden.

Puncto 10°. Von denen dem Verwalter und dem Controlor obliegenden Pflichten insbesondere.

§. 1°. Nachdem die Zuchthäuser theils wegen der Bestrafung der dahin verurtheilten Verbrecher, vorzüglich aber wegen der Besserung der Züchtlinge errichtet worden sind, so soll der Verwalter und der Controlor diesen heilig. Zweck stätts vor Auge haben, die richterlichen Sprüche und Sentenzen in Hinsicht auf jeden Züchtling genau vollziehen lassen, dabey aber diejenigen welche untrügliche Zeichen der Reue, und Besserung von sich geben auf eine gelinde, und discrete Art behandelt, und mit der willkürlichen Bestrafung (die nie in eine Grausamkeit, und Tyraney ausarten soll) nach der im 9ten Puncte enthaltener Vorschrift nur in dem äusserten Fall fůrgehen, wenn Güte, sanfte Wörter, abermahlige Ermahnungen und schärfere Drohungen fruchtlos sind.

§. 2°. Der Verwalter und der Controlor sollen die zwischen könipl. Beamten zur Beförderung des Allerhöchsten Dienstens und allgemeinen Wohls sehr nöthige Harmonie stätts beobachten, und mit gemeinschaftlichen Kräften, das Wohl der leidenden Menschheit, und den Zweck des Zuchthauses zu erzielen trachten.

Dahero sollen dieselben die Politische, Ökonomische und Kanzley Geschäfte nach Befund der Sache zwischen sich billig vertheilen, die Rechnungen, alle Ausweise, und die der Hohen Landes Stelle zu erstattende Berichte, und Vorstellungen beide unterfertigen.

§. 3°. Da das Oeconomicum oder Wirtschaftswesen eines der wichtigsten Geschäfte im Zuchthause ist, so ist es nothwendig dasz über alles eine genaue Rechnung geführet werde, zu diesem Ende soll der Verwalter, und der Controlor nach den in diesem Zuchthause schon eingeführten Formularen alle MonatsdenKasseExtract, alle Quartal aber den genausten Standausweis, worin die Conduite sämtlicher Züchtlingen ächt, und gewissenhaft eingetragen werden musz unausbleiblich einsenden; mit Ende aber eines Militair Jahres sollen alle bereits eingeführte Rechnungs Acten, als Kasse Journalien, samt der dazu gehörigen autentischen Beilagen, Kasse Haupt Buch, Material Rechnung ebenfalls mit Documenten, Ausweis über aushaftenden Verpflegs Gelder, Post Journal über auf und abgegebenen Briefschaften, und Amtsberichten, Kranken Buch, endlich das Inventarium, und Requisitionen Rechnung der hohen Landes Stelle einsenden, und von daher das Absolutorium gewärtigen, oder über die Ausstellung der Mängeln, weitere Erläuterungen prästiren.

§. 4°. Um in prästirung der Rechnungen die genaueste Ordnung zu beobachten, wird dem Verwalter und dem Controlor obliegen, alle Empfänge und Ausgaaben in die oberwähnte Rechnungen von Tag zu Tag auf das genaueste einzutragen, damit selbe nach geendigtem Jahre nicht erst aus verschiedenen Anmerkungen zusammen gesetzt werden müssen, sondern

alsogleich abgeschlossen werden können, dahero kommen ohne Unterschied Tag für Tag alle Empfänge und Ausgaaben, sowie Sie Vorkommen, in das Cassa Journal einzuschreiben, und so dann eine jede Post in das Haupt Casse Buch Ordnungsmäszig einzutragen, aus diesem Haupt Casse Buch werden dieselben Einer hochlöbl. Statthalterey einzusammelnde Casse Stand alle Monat herausgeschrieben, und müssen dahero die Extracten, wenn selbe zu Ende des Jahres mit dem Haupt Buch zur Censur kommen, gänzlich übereinstimmend, und genau alle Posten ausgewiesen befunden werden.

§. 5°. Die mindern im Jahre vorfallende Reparationen im Haus, können nach geprüfter und unentbehrlicher Notwendigkeit von dem Verwalter und Controlor ad Vires 20 fl. = vorgenommen werden, sollte sich aber der Fall einer kostpilligeren Reparation, die diese Summe übersteigt, ereignen, dann soll eine Vorstellung mit vollkommenen Kosten Überschlag und Voraus Maasz Einer hohen Landes Stelle ersattet, und von der Begnehmigung gewärtiget werden.

§. 6°. Um allen Unordnungen und Vorschrifts-widrigen Ereignissen desto sicherer Vorzubeugen, solle der Verwalter und Controlor alle von wem immer denen Züchtlingen zuzuschickende Gelder gegen einen denenselben darüber ausgestellten Schein ad Depositum nehmen (die Ätzungs Beträge ausgenommen) und hievon ihnen die höchst nothigen Kleidungsstücke anschaffen, ihnen aber gar kein derley Geld zu Handen lassen, in dem dadurch verschiedene Betrügereyen, Saufen, Spielen, Diebereyen, auch ja gar Entweichungen unter denen Züchtlingen entstehen könnten. Ferneres sollen alle an die Züchtlinge angekommene Briefschaften, durch den Verwalter und Controlor erbrochen, und im Fall, wenn etwas Verdächtiges darinnen befunden wird an die Behörde ohne Verzug angezeigt werden, gleich wie auch denen Züchtlingen alle Correspondenzen (Familien Angelegenheiten ausgenommen) schärfest untersaget werden.

§. 7°. Wenn ein Gefangener ein Testament zu machen wünschte, so solle es in Gegenwart des Verwalters oder Controlors, dann des Seelsorgers, des Phisicus und noch 2 andern Persohnen geschehen.

§. 8°. Jedwede auszerordentliche Ereignisse als: die Echapirung oder der Todt eines Züchtlings, und dergleichen sollen unverzüglich der hochlöbl. Stelle angezeigt werden. Übrigens gleich wie die Bestimmung und Systemisirung des Status Personalis und Salarialis von weiterer Allerhöchsten Bestätigung abhänget, so wird auch seiner Zeit die weitere Instruktion für jedwede einzelne in dem Zuchthause angestellten Individuen und Subalternen von dieser Landes Stelle ertheilet werden.

2. *Kárász István alispán, mint a f. ház főügyelője által az igazgató számára kidolgozott ideigl. utasítás. (Javaslat.)¹⁾*

Interimalis Instructio Pro Domus correctoriae Szegediensis Provisore.

Primo: Cum finis praecipuus et principalis sit Domus Correctoriae, ut ad hanc condemnati emendentur, emendatio autem non prius sperari possit, quam ubi hi factorum poenitudine ducti, sincero corde se ad Deum converterint. Hinc provisor Domus Correctoriae curabit, ut Captivi singulis diebus mane et vesperi antequam laboribus se accingant, aut decumbant, compositi, et ordinate in concreto omnes preces ad Deum absolvant. Quo autem istud tanto certius exequantur, Corporalis occasione simili praesens semper sit.

Secundo: Solicite curabit, ne Captivi otiose diem transigant, sed quaecunque demum ratione occupentur.

Tertio: Cum Captivi hi vigili semper oculo teneri debeant, et compertum sit, horum conplures in ipsa etiam clausura constitutos, blasphemare, scandalose inter se colloqui aliaque mala exercere. Hinc ad injiciendum hoc inpassu iisdem froenum, et eohibendos similes excessus, Miles pro vigilia in ipsa clausura singula hora permutandus semper praesto sit, invigilaturus, an Captivi sibi assignatos labores perficiant, et an non actus aliquos correctione dignos committant. Quod si tales committerent mox et in instanti talem actum Domus Correctoriae Provisori insinuet, qui excedentem pro ratione commisi excessus puniet.

Quarto: Neminem Captivorum sine vigiliis quocunque demum sub praetextu sive ad labores sive secus ad Civitatem exire ad mittet. Extra ambitum vero Civitatis nullo sub colore aut praetextu eosdem exire permittet.

Quinto: Cum Captivi ad hanc Domum condemnati alii majorum alii minorum criminum Rei sint, ac plurimi ex his non solum emendentur, sed et ut factorum poenam recipiant eorsum condemnentur; Necesse est ut alii pro ratione reatus durius, alii lenius tractentur. Hinc Domus Correctoriae Provisor Praedones, Latrones, Voluntarios, Homicidas, inhabituatos et saepius etiam aggratiatos fures separabit et ad arctiorem ponet custodiam, hisque durissimos quosvis assignabit labores. Alios vero qui levius peccarunt, et fato potius quam per positivam malitiam errarunt, in distincta et leniori servabit clausura, ac ubi emendatos compererit liberam iisdem sed praecise in Area Domus Correctoriae pro sui eventillatione ob ambulandi etiam facultatem dietim concedet, neque hos ad duriores compellet labores sed statui et conoitioni convenientes iisdem dabit occupationes.

Sexto: Sub gravissimo onere responsionis Domus Correctoriae Provisori vetitum sit, Captivis assignatum Captivitatis tempus, sive relaxare, sive adaugere. Hinc provisor idem juxta sententias per Jurisdictiones latas Captivos

¹⁾ O. l. 14128/1802.

ad hanc Domum condemnatos detinebit, et his ne unicam quidem diem relaxabit, aut vero expleto tempore vel momento eosdem ultra detinebit.

Septimo: Nulla Donaria et Munuscula á Captivis Domus Correctoriae Provisor quocunque sub praetextu recipere prose audeat.

Octavo: Mercedem laborum quam Captivi pro laboribus apud privatos perfectis obtinent, quaeve Cassam Domus ingredi debet, rite semper in rationibus inducet. Quod si vero tales aliquae Domus Necessitates occurrerent ad quas suportandas nullus distinctus adesset fundus, tales Excelso Consilio Locumtenentiali Regii remonstrabit, ac unde istae suppleri debeant se inviari petet.

Quae Omnia inter ea etiam — — uberius hoc in passu Excelsi Consilii Locumtenentialis Regii supervenerit instructio Domus Correctoriae Provisor debite observabit. Sig. Horgosinl 13. may 802.

3. *A Szabó Gergely-féle utasítás elfogadott szövege.*

Instructio¹

interimalis Officio Praefectoratus, Domus Correctoriae Szegediensis.

Punctum 1.um

De obligationibus Praefecti et Contra-agentis in specifico, item de Fundis ad Sustentationem Domus Correctoriae destinatis.

§phus 1.us

Quemadmodum Domus Correctoria eo praecipuo scopo introducta exstitit, ut illuc condemnati Delinquentes, ad frugem reducantur: ita Praefectus et Contraagens, omnem operam suam eo convertent, ut intenta haec Correctio et Emendatio, uniuscujusque Delinquentis, reapse subsequatur: Quo propter Praefectus et Contraagens, mutuam harmoniam, velut ad assequendum scopum hunc et promotionem Boni publici, proquam necessariam sollicite fovebunt; Contraagens debitam erga Praefectum Reverentiam exhibebit, in Casu autem Absentiae, aut infirmitatis, unus alterum, in omnibus agendis, suppleturus est.

§phus 2.us

Superinspectione Domus Correctoriae Szegediensis, per suam Matrem Ssmam, Consilio Regio Ltli clementer delata, Praefectus et Contraagens, Tenori mandatorum, dirigentis ejusdem Dicasterii, medio officii Decreti iisdem intimandorum, plene semet conforment, cunctas abinde accipiendas ordinationes ad amussim et incunctanter in effectum deducant, Relationes et Informationes Consilio Reo Ltli praestandas, tam Praefectus, quam et Contraagens subscribant; si autem alteruter eorum, a loco officii sui rationabili de causa, semet longiori tempore absentare cuperet, in omni Casu praevia, pro obtinenta venia absentiae, ad Dirigens hocce Dicasterium, recurrendum habebit.

¹) O. I. Kiadatott ezen instructio a f. ház igazgatóságának 1803. nov. 20-án 21442 sz. a.

§phus 3.us

Cum ordo sit animo rerum; hinc Praefectus, et Contraagens juxta introductam normam et praexistentia Formularia Diarium, seu Journal ducent; Libros tam Cassalem et Ratiocinii, gvam et Individualem relate ad singulos Delinquentes, atque Inventarium super praexistenti supellectili; item Diarium Postale, et Infirmorum, accurate conficient; extractum Cassae, cum fine cujuslibet mensis, Tabellam autem, statum et mores Captivorum demonstrantem, quovis Trimestris; denique, cum fine cujusvis Anni Militaris, omnia Ratiocinia, et introducta Diaria, cum adnectendis fidedignis Documentis, Consilio Reo Ltli, inomisse submittant, abinde Absolutorium, vel vero pro re nata occurrentes Reflexiones, fine clarificationis clarificandorum, et legitimationis legitimandorum, recepturi.

§phus 4.us

Ad sustentationem, et conservationem Domus Correctoriae destinati sunt:

- a, Diurni 4 xri, pro toto incaptivationis tempore titulo Intertentionis cum Transpositione uniuscujuslibet Captivi per concernentem Juidictionem officio Praefectoratus mittendi,
- b, Merces pro laboribus per Delinquentes, in, et extra Domum Correctoriam perficiendis incassata,
- c, Census, pro Casamatis in parte excensuatis obveniens,
- d, Interusura ab elocato m/9 flnor. Capitali, cum 5 pcento obvenientia,
- e, Anni 2000 fl. e Cassa Domus Fiduciariae Poseniensis Titulo Anni subsidii bgne resoluti.

Omnes hae, pro intertentione Delinquentium, et solvendo statu personali Domus Correctoriae destinatae pecuniae, ad introductum Cassale Diarium sic dictum *Haupt Casse Buch* in perceptum sumende erunt; in casu autem si quaequam Jurisdictionum, ratam intertentionalem cum transpositione ipsius Captivi, pro uno Anno in antecessum non submitteret; eotum, officium Praefectoratus concernentem Jurisdictionem, fine — — restantis Intertentionalis quotae transpositionis, reflectet, et, si desideratus effectus non subsequeretur, per officium Praefectoratus, fine adferendae medelae, ad Dirigens hocce Dicasterium, recurrendum veniet.

§phus 5.^{tus}

Prout officio Praefectoratus omnij possibilis parsimonia, in omnibus faciendis erogationibus semper prae oculis habenda, impense commendatur; ita, eidem Facultas tribuitur, ut pro re nata, et absoluta necessitate ita exigente, minores occurrentes reparationes, in Domo, aut interna Instructione,

si summam fnorum viginti non exsuperent, ex Cassa domestica suscipi queant; in casu autem ubi expense in reparationes insumendae, majorem exposcerent Summam, praeve ad Consilium Reum Litle cum Submissione adaequati Sumptuum projecti et Plani, recurrendum erit.

Punctum 2.^{dum}

De iis, quae occasione receptionis Delinquentium Observanda sunt; et de manuali Labore Delinquentium.

§phus 1.us

Cum ad Domum Correctoriam neminem suscipere liceat, nisi erga positivam Dispositionem et facultatem a Consilio Regio Lottli concessam; hinc si forte, parentes aut Consangvinei, fine receptionis ad Domum Correctoriam pro incorrigibili declarati filii, aut alterius Individui, ad officium Praefectoratus recurrent: tales ad summendum eatenus ad Dirigens Dicasterium recursum inviabunt.

§phus 2.us

Singuli, ad Domum Correctoriam transponendi Delinquentes, mox cum adventu suo, per domesticum Physicum, sedulo visitandi erunt, et si quis graviori morbo laborans, aut contagioso morbo infectus esse reperiretur, talis ad praeventendam infectionem, mox ad Infirmariam illocetur. Porro, peculiarem Vigilantiam in eo adhibere oportet; ne quis ad Domum Correctoriam recipiatur, et ad reliquos Captivos illocetur, donec pleno in eo certitudo non aderit, quod omnis immunditiae expers, et ab Infectis liber sit.

§phus 3.us

Si quopiam Jurisdictio, Delinquentem faeminam, una cum prole transponi faceret, quin intertentionalis Competentia, pro prole adferatur, eorum officium Praefectoratus, fine Subministrandae diurnae 4 xr. Competentiae, etiam pro prole in separato obvenientis, concernentem Jurisdictionem reflectendam habebit.

§phus 4.us.

Praefecto et Contraagenti, principalem Curam et Vigilantiam, eo conventere oportet, ne delinquentes et Captivi, tempos inani otio ferant, verum singuli eorum, ad ejusmodi Labores applicentur, ad quales perficiendos opti esse videbuntur: ut autem iidem, ad solertiam et strenue perficiendos Labores extimulentur, Captivis indicandum erit, quoa alleviamen sortis suae, a solertia, et parandis assignatis Laboribus exspectandum habeant, et ideo, prudenti ac discreto Praefecti, atque Contraagentis arbitrio relinquitur, ut singuli

Delinquentium, a proportione adhibitae solertiae et praestitorum laborum, atque promeritae mercedis, aliquot xri recipiant, pro quibus necessaria requisita, uti pectines, pinguedinem pro inungendis Calceis necessarium, et alia his similia, sibi comparate tenebuntur.

§phus 5us.

Si quidem Fabrica Centomum in Domo Correctoria antea existens penitus cessaverit, hinc, eoque, donec quoad denuo introducendam Fabricam aut vero, quoad Captivos, quomodo, et ad quales Labores applicandos? Ulterior systematica Organisatio abhinc subsecuta fuerit, nonnullos Captivos, fine perficiendorum, extra Domum Correctoriam Laborum, in specie ad Domum Annonariam Militarem, et ad gremiales Civitatis Szegediensis Cives, non tamen extra gremium Civitatis, ad Campum in Comitiva securorum Custodium mittendos: eos autem, qui ad longius tempus condemnati sunt, aut de quorum profugio, quequam suspitio subversaretur, compedibus, vulgo Fehleisen providendos esse, quo ita, in casu attendandi profugii, facile agnosci, et detineri queant. Reliqui in Domo Correctoria remanentes, ad Labores Domesticos, uti areae et Casamatorum repurgationem, lignorum sectionem, Fornacum Calefactionem, aliosque similes labores applicari poterunt.

§phus 6us.

Delinquentes sexus faeminei, ad labores extra Domum correctoriam perficiendos, nunquam applicentur, verum in separatis suis ergastulis, et cubiculis, Textura et ductione Filorum, constanter occupentur; cum autem Magister Textor, quocum de suppeditando materiali, et solvenda per hunc pro parandis laboribus mercede, quepiam Conventio pactari quiret, actu non reperiatur; hinc usque introducendum hoc etiam in passu ulterius stabile systema, per Praefectum et Contraagentem, necessarium pro Textura et ducenda filatura Materiale, ex Cassa Domus procuretur, atque singulis delinquentibus sexus faeminei, certa proportionata quantitas crudi Materialis quavis die preparanda, assignetur, pretium ex parandis sub inspectione ipsius Praefecti et Contraagentis productis et artefactis, subinde distrahendis, incassandum, ad Cassam Domus inferatur, suo tempore in perceptum assumendum, laborantes autem et artefacta conficientes Faemine, aequae proportionatum aliquot xrorum obstineant mercedis additamentum. Caeterum Delinquentes faeminas, juxta prudens Praefecti et Contraagentis Judicium etiam ad Domesticos faemineos labores, uti lotionem vestium, et servitia culinaria applicari posse.

Punctum 3um.

de victu et amictu Delinquentium.

§phus 1us.

Praefectus et Contraagens in eo peculiarem adhibeat Curam e

Vigilantiam, ut juxta Contractum cum concernente pistore initum, singulae portiones panis, suum debitum pondus habeant, et praeterea, bonae, et usuabilis qualitatis sint; quod autem ipsos Cibos attinet, cum Legumina, Farina, butyrum coctum, et cetera primae necessitatis requisita culinaria, constituto Tracterio, qui titulo annui pensi 100 flinos percipit, in natura suppeditari debeant, hinc Praefectus et Contraagens eadem esculenta culinaria primae necessitatis suo tempore in requisita quantitate ex Cassa Domus procurent, et subinde Constituto Tracterio in justa Proportione statis Temporibus administrent una vero sollicite invigilant, ut cibi juxta proscriptam Tabellam munde, et bene praeparati inter Captivos in justa Proportione aequaliter dividantur, si autem in Praeparatione Ciborum quispiam Defectus observaretur Tracterius ad explendos accuratius incumbentis sibi muneris partes praemoveatur, nihil opitulante admonitione pro Comisso Defectu idem Tracterius mulcta pecuniaria plectatur, et si nec eotum respisceret, e Servitio dimittatur atque alter magis idoneus conducatur. Ceteroquin de Intertentione Delinquentium qualiter in futurum procuranda uberioribus ordinibus paulo post abhinc superventuris.

§phus 2us.

Cum nonnunquam accidat, ut per Beneficos homines captivis ad Domum Correctoriam praeparati cibi mittantur hinc Praefecto, et Contraagenti incumbet, invigilare, ut ejusmodi Cibi medio subordinatorum suorum inter Captivos manifesta respiscentia signa edentes distribuantur, ceterum severissime prohibetur, ne Captivi poculenta Spirituosa sibi comparare audeant, aut talia iisdem propinentur eo etiam suapte intellecto, ut captivi, quibus jejunium ad certos Dies Sententia mediante addictum est, ad illud stricte observandum stringantur.

§phus 3us.

Delinquentibus ad Domum Correctoriam per Sententiam Judicariam Condemnatis si Domo absolute nullam adjutam habent, singulis Annis duo Indusia, et duo Perisomata ex crassiori Tela e Cassa domestica comparanda, et per Captivas faeminas svenda, praetereo unum Par, vel si necessum fuerit etiam duo paria Calceorum vulgo Topancarum, item si Captivi nullam superiorem vestem attulissent, ita exigente necessitate Pallium rusticanum vulgo Szür dictum, et non uno Anno, verum tamdiu, quousque duraverit usuandum comparetur, eo suapte subintellecto quod Captivis Domo Adjutam habentibus Titulo Amictus nihil suppeditandum veniat.

§phus 4us.

Captivis sexus Faeminis praeter albas Vestes utpote duo Indusia ex

Tela crassiori Toga item et Junicula ex ordinaria durabiliori Materia comparentur, et in genere in suppeditando Amictu omnis possibilis Parsimonia observetur.

Punctum 4us

De Disciplina in Domo Correctoria Observanda:

§phus 1us.

Cum Delinquentes ad Domum Correctoriam per Sententias Judicarias condemnati illuc, partim fine Correctionis, partim fine expianda dictata Poena relegentur, hinc Praefecto et Contraagenti vigilare incumbet ne dictatae Delinquentibus Poenae quequa Ratione leniantur neque vero exasperentur, sed singuli delinquentium juxta genuinum sensum, et tenorem Sententiarum Judiciorum adamussim tractentur, Ex ideo

§phus 2us

Sententiae Judicariae per concernentes Jurisdictiones officio Praefectoratus Comunicandae saepius attente, perlegantur, et genuinus atque adaequatus eorundem Extractus ad proscriptam Tabellam inferantur, si vero nonnullorum sententiarum Judicarium sensus non satis clarus, et intelligibilis foret, in casu tali officium Praefectoratus fine clarificandorum clarificationis ad concernentem Jurisdictionem semet convertat.

§phus 3^{ius}.

Quemadmodum Delinquentibus ad Domum Correctoriam relegatis omnes fovendae Correspondentiae severissime prohibendae sunt (exceptis Casibus Negotia familiarum concernentibus) ita Praefectus, aut Contraagens Domus Correctoriae singulas Delinquentibus sonantes Literas reserandas et perlegendas habebit, quo ita pro Casu eo si quid in iisdem suspectum, et animadversione dignum occurreret, pro re nata fine anteverdendarum seqvelarum necessariae Dispositiones illico fieri valeant.

§phus 4us.

Illi Delinquentes, qui per illicitos sermones et efutitas Blasphemias aliis scandalum praeberent, assignatos sibi labores non perficerent, et in malitia sua perseverantes imorigeros, semet exhibuerint, primo severissime reprehendantur, et praemoneantur, nihil opitulante Reprehensione uno alterove Die in Pane et Aqua macerentur, et si ultro quoque pertinaciter in Malitia sua perseverarent, pro exigentia Circumstantiarum viri quidem si nobiles sint ampliori jejunio ignobiles autem aliquot etiam Baculorum faeminae vero ignobiles scuticarum Ictibus plectantur. Ceterum Praefectus et ejus Contraagens, juxta juratam obligationem tuam sollicite praecaveant, ne ad arbitrarias Poenas (quae

nunquam in sevitiem degeneret) nonnisi extrema Necesitate et Circumsuantibus ita exposcentibus procedatur.

§phus 5us.

Siqui Delinquentium in ipsa Domo Correctoria graves contra Deum Blasphemias effutirent, aut alia scelera committerent, superioritati semet audacter opponerent, aut plane Tumultum, et Speciem conspirationis excitarent, tales illico gravioribus Compedibus stringendi et ad separatos Carceres conjiciendi erunt, incumbet autem officio Praefectoratus, in singulis ejusmodi Casibus geminam et circumstancialem Relaconem Consilio Regio Lottli incunctanter praestare a quo ulteriores subinde ordines recepturum est.

§phus 6us.

Cum ad Domum Correctoriam non solum minoribus Delictis, sed et gravioribus Criminibus impliciti, relegentur, et ideo facile contingere possit, ut posteriores prioribus cumprimis in Dormitoriis per enarrationem commissorum Criminum scandalum praebeant, hinc Praefectus et ejus Contraagnes in eo peculiarem Vigilantiam adhibeant ut rei graviorum Criminum noctu ad separata Dormitoria recludentur.

Punctum 5um.

De interna Domus Coordinatione et de iis, quae ad Statum Sanitatis procurandum spectant:

§hus 1us

Omnis Commixtio tam in Laboratoriis, quam et Dormitoriis delinquentium Foeminarum cum viris sollicite praecaveatur.

§phus 2us.

Pro surrectione, et quidem in aetate media quinta, in hyeme autem media sexta, item ad Laborem, Ecclesiam, et Esum signa dentur sono Campanae Mane post pulsum Campanae reseratis Dormitoriis, et absolutis Matutinis Precibus singuli Delinquentium destinatis Laboribus semet accingant, extra Domum Correctoriam ad Domum Annonariam, et privatos Cives mittendis Delinquentibus Vigiles adjungantur, in ipsa autem Domo Laboratoria saepius visitentur, quo nemo Delinquentium Laborem subterfugere prossit.

§phus 3us.

Sumto circa horam mediam duodecimam Prandio, a meridie delinquentes iterum Laboribus semet accingant, ad noctem vero in Dormitoriis propter

periculum Ignis Fumatio Tabacae interdicatur; Dormitoria praeccludantur, et ante Dormitoria armati vigiles constituentur.

§phus 4us.

Ad majorem introitus Portam Vigiliae constituentur, quae singulos Domum Correctoriam ingredientibus, et ex eadem egredientibus observent, Custodes vero oneratis sclopiis et sufficientibus impleturis provideantur.

§phus 5us.

Instrumenta pro exstinguendo Igne necessaria in Aula idoneo Loco sub Tectulo praesto servantur, Visitatio eorum quovis Mense instituitur, et ea quae deteriorata comperta fuerint, illoco reparari procurentur.

§phus 6us.

Mundities quae ad conservandam sanitatem plurimum confert tam in Dormitoriis, quam et Laboratoriis sollicitè observanda impense commendantur, quo fine ut primum Delinquentes mane e suis Dormitoriis ad Laboratoria transiverint apertis fenestris, et immisso recenti Aëre Dormitoria per constituendos ad hunc scopum Delinquentes quotidie sedulo perpurgentur.

§phus 7us.

Illis, qui semet morigeros exhibuerint, et manifesta resipiscentiae Specimina ediderint, indulgeri potest, ut Diebus Domini ac Festis successive et separatim utriusque sexus Delinquentes fine hauriendi recentis Aëris et faciende Commotionis in Area et Horto obambulare possint.

§phus 8us.

Si quis in morbum inciderit, mox advocato Physico pro re comperta ad Infirmatoriam translocandus, de Victu ad praescriptum Physici suppeditandum, et necessariis Medicamentis propinandis sollicita Cura adhibenda erit, eo suapte subintellecto quod per tempus perdurantis Status Valetudinarii ab infligenda poena Corporali, aut etiam Poena Jejunia quum secus talis infirmus Captivus juxta Tenores Sententiae statis Temporibus sustinere deberet usque plenam Valetudinis Restitutionem supersedendum sit.

Punctum 6um.

De Religionis Exercitio.

§phus 1us.

Cum ad Domum Correctoriam Homines Officiorum DEo, et Proximo debitorum immemores relegari soleant hinc cumprimis oportet, ut Delin-

quentes per Zelosum et indefessum Animorum Curatorem in Principiis Fidei, et Religionis erudiantur, et ad suscipienda adminus quovis Mense Sacramenta Poenitentiae et Eucharistiae adstringantur.

§phus 2us.

Curator Animarum, qui in Defectu comoditatis extra Domum Correctoriam in Claustro degit, Sacrificium Missae adminus singulis Diebus Domini et Festis in Domestico Sacello celebret, ac una salutarem sacrum sermonem dicat, ad exaudiendum Missae Sacrificum Universi Delinquentes (exceptis Judaeis) in Comitiva Custodum suis Armis provisorum compareant sub Lectione Missae Sacrificii proscriptae Cantilenae decantentur. A meridie vero in sacello Litaniae omnium sanctorum dicantur, ceterum Cultui Divino tam Praefectus, quam et Contraagens, et ceteri Subordinati semper praesentes adsunt partim ut Delinquentibus bono exemplo praeceant, partim vero ut debitus ordo, et Sanctimonia Loci observetur.

§phus 3us.

Tempore matutino ubi Delinquentes e Dormitoriis ad Laboratoria transiverint, recitentur per eos clara voce, quinque Pater et Ave, item Symbolum Fidei et eadem Preces ad vesperum in Dormitoriis fundantur.

§phus 4us.

Animorum Curatori cumprimis comendatur ut Delinquentes in Laboratoriis, et Infirmania constitutos saepius visitet, et eosdem svavitate Pastoralis ad detestanda et vitanda scelera seqvendasque virtutes tanto magis exstimulet, quo certius est, quod discretus Zelus, amaena docendi methodus, et Christiana cum Captivis agendi Ratio ad eorum Emendationem plurimum conferat.

Ceterum quemadmodum systematica Status personalis et salarialis Domus Correctoriae organisatio a Dgna Resolutione Regia dependet, ita ulteriorem Instructionem pro singulis Individuis suo tempore emanaturam esse.

4. Az 1806. évbén kiadott utasítás.¹

15875.

Sacratissimae Caeae, et Regio Apostolicae Mattis, Consilii Regii Locumtllis Hungci Nomine: Domus Correctoriae Szegediensis Praefectoratus Officio decretandum: in meliorem Instituti hujus Domus Correctoriae Coordinationem Institutione tam relate ad Statum personalem ejusque Officio, quam relate ad delinquentes, eorundemque tractamentum, ac eorum procuraonem rei oeconomicae sive Fundi ad mentem bgnae resoluonis Reae elaborata, et altissime

¹) Szeged v. I.

approbata, eandem Praefectoratus huic Officio cum eo transponi, ut huic tam ipsum hoc Praefectoratus Officium, quam et reliqua, eidem subordinata individua semet plene conformare noverint, omnisque manipulatio juxta hanc Instructionem a 1^a Mensis 9 bris currentis anni obtineat, prout et aucta ex Regia Resoluzione Regia Salaria juxta Schema, Instructioni huic Subnexum aeqve a 1^a 9 bris a. c. dependantur, cum vero juxta Statum personalem Captivorum Magister, et pro Feminis Magistra (Zuchthausz Vater, Zuchthausz Mutter) uno Carcerum Custode, superfluo evadente, Regne resoluti habeantur, Officio huic Praefectoratus committi, ut Individua pro praerecensitis duobus officiis proponat, quibus constitutis, unus Carcerum Custos dimittendus erit; Si nihilominus e modernis Carcerum Custodibus alteruter pro Captivorum Magistro aptus foret, occasione propositionis ejus reflexio habenda erit. Relate ad auctam pro intertentione Captivorum dependendam ratam, quae etiam a 1^a 9 bris a. c. initium summet, congruis sub hodierno penes cunctas Regni Jurisdictiones abhinc factis dispositionibus.

Paulus Almásy

Ex Consilio Regio Löttli Hgco

Budae die 12^a Aug 1806 Celebr.

Josephus Kántz.

Instructio

pro

domo Correctoria Szegediensi.

§. 1us.

De hujus Instituti Scopis.

Scopus institutae Domus Correctoriae, cujus Superinspectio Suprema Autoritate Regia Consilio Regio Locumtenentia Hungarico concedita habetur, ille unus est, ac praecipuus, ut ad eandem condemnati Poenam sibi vel per Judicariam Sententiam, vel Summi Principis Clementia in Locum promeritae Necis dictatam sui cum Emendatione, aliorum vero salutare in exemplum subeant, atque experiantur: Emendatio itaque, et exemplum omnem rite ordinandi, regendique hujus Instituti Normam constituunt adeo, ut et Status Personalis, qui eidem praeest, Regimen, et Captivorum eo reclusorum Tractamentum, et denique Fundus ipse ac Aerarium ejusdem Subsistentiae consecratum in unum hunc eundemque Finem dirigi debeat, ac veluti conspirare. Sectando hanc Cynosuram, relate ad memorata tria Objecta praesens quoque Instructio parte prima agit de Statu Personali, ejusque Officiis, altere de Delinquentibus, corundenque Fractamento, tertia de Procuratione Rei Oeconomiae, sive Fundi eo destinati.

Pars 1ma.

De Statu Personali.

§. 2^{dus}.

De Statu Personali generatim.

Res ipsa de experientia praeteritorum Temporum abunde docuit, felicem hujus Instituti Progressum à Vigilantia, Probitate, rectoque Praepositorum agendi Modo potissimum dependere, quemadmodum enim is, qui propriis madet Viciis, alicna nec intrepide unquam reprehensurus, nec bonum aliis exemplum praebiturus est, ita vicissim Morum Sanctimonia, summa in Officio Exactitudo, infucatum erga Superiores Obsequirun, erga Pares Candor, erga Inferiores Humanitas, erga Omnes Pacis, mutuaeque Unionis conservandae Studium, Sobrietas deinde, ac demum Animus a privatis Finibus liber, eae certae sunt Qualitates, quibus instructum Individuum Auctoritatem suam retinere, praepedire, aut suppressere excessus, atque quemvis sceleratissimum etiam ad meliorem Frugem reducere poterit.

§. 3^{ius}.

Quinam ad Statum Personalem referuntur.

Ad Statum vero Personalem referuntur Praefectus Domus, Contra-Agens, Sacer Curio, Medicus, Caupo, Magister, et Magistra Correctionis, demum Vigiliarum Corporalis cum 16 Militibus.

§. 4^{tus}.

De Praepfecto Domus.

Praepfecto ceu totius Instituti Praeposito cumprimis incumbit, omni Conatu advigilare, ut Benigna haec Instructio, prouti quaevis interventura altiora Mandata per se, sibi quae subordinatos adamussim observentur, et in effectum deducantur, Relationes, Informationesque per eundem cointelligenter cum Contraagente per utrumque subscriptae fideliter, ac debito Tempore praesint; Curare porro, ut omne Scandalum, omnisque Excessus, imo vel Ansa etiam remotissima excedendi praevortatur; Quapropter tam Statum Personalem, quam ipsos quoque Delinquentes saepe, et diverso tempore ex improvise visitabit, errantes leviter primum, tum hac ne quidquam opitulante, severius objurgabit, de gravioribus autem excessibus ad Consilium Locumtiti Regium relaturus est, quos si per Individuum quodpiam Status Personalis committi contingeret, illud quidem dempto Contraagente, Spirituali et Medico pro re nata ipse diinittere poterit, similem tamen Dimissionem semper Consilio Ltli Regio pro Statu Notitae significabit. Denique Rem Cassalem ac

Oeconomicam juxta Modalitatem Parte 3^a hujus Instructionis uberius desiquandam summa Fide, Exactitudine, atqve Parsimonia mutua Contra-agentis Opera procurabit. Eo suapte intellecto: qvod in omni Casu, qvo idem aut Contraagens rationabili de Causa Officio, Domoqve abesse cuperet, pro obtinenda eatenus Facultate ad dirigens Dicasterium recurrendum sit.

§. 5us.

De Contra-Agente.

Contragens immediatus post Praefectum Superior debitum eidem Respectum, et in rebus Officii Paritionem exhibebit, sociamq. Operam impendet, rem pecuniariam, et domesticam cum eodem cointelligenter manipulabit, Munereqve Contrascibae fungetur. Verbo junctis Viribus mutuo Consilio, Vigilantia, ac Circumspectione Alumnorum Correctionem, Institutique Incrementum prosequetur; in Casu demum absentiae Praefectum supplementurus est.

§. 6^{tus}.

De Sacro Curione.

Sacer Curio sive Spiritualis ex ipsa Status sui Indole Spiritualia praestat Obsequia, Miscae proinde Sacrificium in Sacello domestico praesertim Dominicis, ac festis Diebus celebrare, accomodum suis Auditoribus Sacrum Sermonem dicere, administrare Sacramenta, et moribundos Catholicos e ritu Ecclesiae morientium Praesidiis providere proprium ejusdem est Officium. Ast multum sane ad Emendationem infelicitum Delinquentium sua Opera praeterea concurrere poterit, si praesertim exemplari, atqve mansveta vivendi, agendiqve Ratione eorum primum Existimationem, dein Confidentiam sibi comparaverit, tum enim vero opportunior pro qvovis alio non deerit Occasio, Animis Delinquentium Virtutis Amorem, et Horrorem Vitiorum ex invictis Religionis Principiis instillandi.

§. 7^{tus}.

De Medico.

Medicus Domus imprimis, quemvis Captivum advenam sedulo visitabit, utrum non is, graviori qvopiam Corporis Defectu, qui eundem ad duriores Labores inhabilem reddit, vel Morbo qvopiam contagioso polleat, qvo ad praeventendam Infectionem a reliquis segregari queat. Peculiarem porro adhibebit Vigilantiam, ne ullus Contagione infectus, anteqvam ab eadem plene liberetur, aliorum Consortium ingrediatur; Qvapropter si hunc apud Aegrorum aliquem adesse, vel suspicaretur, id ipsum occulte fine disponendorum

Dispositionis Praefecto detecturus est; Porro quamprimum vocatus fuerit, sine Tergiversatione comparebit, omnemque Infirmum donec, et quoties ratio Infirmittatis Praesentiam ejusdem exigit, accurate adibit, ac necessaria Praescriptione provisurus est. Advocabit pro Morborum Varietate et quidem suis Impendiis Chyrurgum, aut Obtetricem, demum observato apud Aegrotum Mortis Periculo, Animarum Curatorem tempestive accersiri curabit, memor huic infortunatae hominum Classi, quae vel Caecitate, vel Animi Remorsibus agitur, non alio quam Religionis Solamine subveniri posse.

§. 8us.

De Magistro et Magistra Correctionis.

Magister Correctionis vulgo Zuchtmeister, vel Zucht-Vater Maribus, Magistra vero Foeminis Captivis praeerit, utriusque officium eo tendit, ut sibi subordinatis Individuis accurate invigilent, ad Observantiam praescripti Ordinis indiscriminatim omnes sine Conniventia, et Partium Studio adigant, mane, ac Vesperi praeorent, eosdem Captivos statis Temporibus ad Ecclesiam, Prandium, Labores destinatos deducant, et in iis perficiendis instruant, ac manuducant, Renitentes, vel Segnes admoneant, Superiorique detegant, ipsi attamen aiiquam desumere Poenam haud quaquam praesumant, Neminem Delinquentium clandestine divagari sinant, intempestivam Loqvacitatem, aut perpetratorum Delictorum Enarrationem sive Descriptionem cohibeant. Lusus cujuscunque Nonnimis, Computationesque nullo Pacto admittere praesumant, omni Spirituale Liqvore Captivis severissime interdicto, quem si Magister vel Magistra, vel ipsi occulte subministraverint, vel sua Conniventia procurari permiserit, instantaneé ex Officio dimittentur. Denique si quaequam adversa Molimina Conspirationes, vel quosvis Excessus, Actusque illicitos observarent, eosdem sine mora Praefecto detegent, secus ipsi pro iisdem responsables futuri.

§. 9us.

De Custode Carcerum et Excubiis.

His mutatis mutandis eadem, quae pro Magistro Correctionis §. 2° dicta sunt, in Vicem Instructionis deserviunt, eo solum addito: quod Custos in eodem cum Captivis Cubili dormire, posteriores vero, non modo statim, ac Loco Excubias agere, sed Captivos Clausuram Domus egredientes comitari teneantur.

§. 10us.

De Officio Cauponis.

Officium Cauponis eo recidit, ut stipulatis Conditionibus Victum subministrando Contractuali Obligationi suae adaeqvate satisfaciatur, nunquam

autem, nulloque sub pretextu sive gratis, sive erga persolvendum Pretium Captivis sub gravi Onere Responsionis Esculenta, vel Liqvores clandestine subministret.

Pars 2da

De Delinquentibus, et eorum Tractamento.

§. 11us.

De Delinquentium Tractamento generatim.

Qvo Scopus Correctionis pro possibili obtineri valeat, Delinquentes ea Ratione tractandi sunt, ut se Reatum suorum, et promeritae Poenae Causa in hunc Locum inclusos esse sentiant, proinde necessarium est, ut parte ab uno Animo malevolo, et ad Vitia proclivi omnis Ansa novos patrandi Excessus, absolute reddatur impossibilis; parte ab altera non desint adminicula, et Oportunitas exercendae Pietatis, Solertiae, ac Honestatis, pro quarum Gradu, atque Ratione Emendationem uniuscujusque facile metiri licebit. Primum procuratur per strictum non tamen crudelem cum Captivos agendi Modum, a Sententia Judiciaria, atque praescripto Ordine ne in minimo recedentem per continuam, utilemque Captivorum Occupationem, et providam Custodiam. Alterum per frequentatos Actus Religionis per bonum, ut supra dictum est, Exemplum, denique per Benevolentiam, et innocuos quospiam Favores iis exhibitos, qui Criminum suorum Poenitudinem pacata, obediēti, et exemplari vivendi ratione infucata esse comprobaverint.

§. 12us.

De Receptione Captivorum.

Ad praecavendum quemcunque privatae Potestatis abusum ad Domum Neminem, nisi erga positivam Consilii Locumtlis Regi Dispositionem, au Facultatem suscipere licebit, quare Parentes, aut Consangvinei excessuosos eo recludere volentes ad Idem dirigens Dicasterium suo cum recursu inviabuntur Legitime eo advenientes illico in Protocollum Captivorum inserentur; Protocollum vero ipsum sequentes Rubricas complectetur. 1° Nomen, Cognomen; 2° Locum Originis, et Commorationis; 3° Statum, et Conditionem; 4° Aetatem, Religionem; 5° Sententiam eidem latam, exposita in Specie respectiva Jurisdictione. 6° Diem in — et suo tempore egressus, vel nefors interventae Mortis. Eadem Occasione per Physicum Domus, ut supra § 7° praemissum est, in Valetudinarium neo-assumpti Statum in continenti inquiratur.

§. 13^{ius}.

De Effectu Sententiae Judiciariae.

Ne Poenae per competens Forum in salutarem Correctionis Medelam latae culposo Neglectu, vel Conniventia praetermittantur, aut immutentur,

Praefecto, ac Contraagenti sub gravi responsionis Onere incumbit; Quae-
propter communicatas ex Offo Judicarias Sententias Praefectus praeprimis
saepe, ac attente perleget, genuinum earum Sensum praescriptae Protocollari
Tabellae extractive inseret, sin vero Dubium de Sensu suboriretur, a Judice
concernente Clarificationem expetet, memor semper se Judicariae Sententiae
Ministrum, non arbitrum esse. Eo alioquin subintellecto: quod per tempus
perdurantis Aegritudinis, usque plenam Valetudinis Restitutionem, ab infli-
genda Poena Corporali, aut observando in Pane, et Aqua Jujunio super-
sedendum sit.

§. 14us.

De Ordine Diurno.

Aestate Captivi hora media quinta, Hyeme media Sexta Matutina surgent,
persolutisque Precibus singuli Delinquentes destinatis semet Laboribus accingent,
ad quos intra recinctum Domus Magister, aut Magistra Correctionis, extra
eandem vero vigiles continuo praesentes, aderunt. Sumpto Prandio Labores
die reliqua continnabuntur, usque horam Octavam hyeme, Aestate Nonam,
qua Dormitoria reducentur.

§. 15^{tus}.

De Victu Delinquentium.

Superiores in eo peculiarem adhibebunt Curam, ut juxta stipulatas
Conventiones Pistor Panem debiti Ponderis bonaevque Qualitatis, Caupo Cibos
vescibiles, mundeque praeparatos subministrent, servata inter Captivos justa
Portionum Divisione, quo in passu si Defectum observarent, Tracterium primo
admonebunt, secundo Mulcta pecuniaria plectent, tertio e Servitio simpliciter
dimittent.

§. 16^{tus}.

De Vestitu Delinquentium.

Delinquentibus omni prorsus domestica Provisione destitutis Annis sin-
gulis duo Indusia, duo Perisomata e crassiori Tela, per Foeminas Captivas
suenda, deinde unum, vel ad summum duo Calceorum hungaricorum Paria,
et ferente Necessitate, Pallium rusticum hungarice Sz ű r compellatum, Sump-
tibus Cassae domesticae curabitur, istud postremum attamen pro tempore
suae Perdurationis. Foeminis vero egenis praeter Indusia Toga, et Tunicula
e durabiliori Materia obveniat; generatim vero quoad Vestitum nonnisi vere
Pauperibus, nullisque Mediis provisus resolutum, omnis possibilis Parsimonia
observetur.

§. 17us.

De procuranda Munditie.

Mundities, quae ad conservandam Sanitatem inevitabilis est, tam in Dormitoriis, quam et laboratoriiis Ergastulis sollicite observetur, Quapropter eadem in dies per Delinquentes sedulo perpurgentur, et apertis Fenestris recenti Aere repleantur.

§. 18us.

De reliquis Delinquentium Laboribus.

De his in genere tantum dici potest omnimode cavendum esse, ne nullus corrigendorum otiosus esse sinatur, Opifices, et Artifices Artem suam, quantum adjuncta admittunt, exercere, alii domesticis Servitiis, ut Sectioni Liqueurum, Deportationi Aquae etc. Foeminae muliebribus Laboribus impendi poterunt. Iudicio interim Superiorum relinqui debet, ut unicuique habita Status Aetatis, Sexus Virium, Valetudinis, et Peritiae Consideratione, accomodum Laborem assignet. Caeterum, donec hoc Institutum Szegedini mansverit, Captivi utique eo solum Laborum Genere occupari queunt, quorum Copia eisdem praesto est, ad quos tamen extra Domum peragendo Mares nonnisi addita Custodia, Foeminae vero nunquam applicabuntur.

§. 19us.

De Disciplina Domestica.

Ad Disciplinam domesticam, seu quod idem est, ad rectum Ordinem, et debitam Subordinationem conservandam, et praepediendos omnes Excessus, nullus unquam Captivus sibi ipsi relinquetur, Individua diversi Sexus non solum separatis Cubilibus, sed distincta etiam Area segregabuntur, neque ullo unquam sub praetextu convenient, Porta praeterea, qua Ingressus patet, clausa, et Campanula provisae erit, ut ingredi volentes dato Signo semet insinuent, et nulla contra eosdem subversante Exceptione immitti valeant. Pro quibusvis pariter Functionibus, veluti pro surgendo, orando, prandendo etc: destinatum Tempus Pulsu indicabitur.

Nulli Captivorum integrum erit cum extraneis colloqui, nisi annuente Praefecto, et in illius, vel alterius Superioris, aut Praepositi Praesentia, omne Literarum Commertium severissime interdictum, esto nisi privatis Familiae Negotiis id ipsum deposcentibus, omnes proinde Literae Captivis inscriptae clausae Praefecto tradentur, qui iisdem reseratis, et perlectis necessaria eatenus suscepturus est.

Lusus chartifoliorum, Fumatio Tabaccae, Potus spirituosus cujuscunque Generis, imo esculentorum, et Poculentorum ab extraneis itro Eleemosynae

sive clam, sive aperte facta Oblatio (nisi Infirmis cum Praescitu, et Consensu Medici subministrentur) simpliciter interdicta est, gravi certe responsionis Onere Transgressorem feriente.

§. 20us.

De iis, qui Spem Emendationis suggerunt.

Ut attamen Morigeris, Laboriosis, et bono Exemplo semet prae aliis distingventibus ad suum, aliorumque Incitamentum Stimulus addatur, per Praefectum similibus indulgeri poterit, ut Diebus Dominicis ab Festis successive, et Sexus diversi Delinquentes separatim fine faciendae Comotionis in Area, et Horto obambulare possint, Judicio pariter, ac Discretioni Praefecti relinquatur, ut Delinquentes a Proportione adhibitae Solertiae, atque promeritae Mercedis non quidem ipsi aliquam Pecuniae Partem, uti hactenus in parato recipiant, verum pro eadem necessariis Requisite, uti Pileo, Vitta, Pectine, aliisque similibus provideantur, interdum unum Vini Sextarium per diem consequantur; reliqua autem Mercedis Quantitas, quae eisdem obveniret, usque tempus sui egressus asservata, hoc adveniente, ad Manus detur.

§. 21us.

De vindicandis Excessibus.

Illi e contra Delinquentes, qui per scandalosas Sermones, et Actus illicitos, per Malitiam, Renitentiam, et Subductionem sui a Laboribus incorrigibiles semet exhiberent, nil proficiente reprehensione, Jejuniis in pane, et Aqua una, alterave Die servandis, et si Ignobiles sint, Baculorum, aut Scuticarum Ictibus plectantur.

Ad arbitrariam hanc attamen Poenam irrogandam, Praefectus cum Contragente, non nisi extrema Necessitate ita exposcente, audito semper praevis, et sufficienter ipso excedente, aliisque excessus consciis prolabantur. Cavebunt, ne haec Poena unquam in Saevitiem degeneret, nulli alteri de Statu Personali admissio, ut aliquem propria Auctoritate punire audeat. Si autem Captivus excessum Criminalem, veluti graviores, et reiteratae Blasphemiae, Tumultus, vel Caedis Altentatio aliaque id genus perpetrare praesumeret, talis illico Compeditibus vinctus, ad separatos Carceres conjicietur, ipsoque Casu Consilio Ltli Regio circumstantialiter relato, abinde ulteriores Ordines expectabuntur.

§. 22us.

De Religionis Exercitiis.

Sacrificio Missae quovis die Dominico, aut Festo in Sacello Domestico celebrando, non secus Sacrae Exhortationi non modo Captivi omnes, solis Judaeis exceptis, verum etiam Superiores Domus Causa servaudi boni Ordinis,

praebendique Exempli intererunt. A meridie recitabuntur Lytaniae OO. SS. qvovis autem Trimestri Alumni Catholici Sacramenta Poenitentiae, et Encharistiae suscepturi sunt. Praeterea tam Mane, quam Vespere in Dormitoriis ad orandum clare Voce inviabuntur.

Pars 3ta.

De Oeconomica, et pecuniaria Manipulatione.

§. 23^{ins}.

De Statu Activo Fundi.

Fundi ad Sustentationem, et Conservationem Domus destinati in sequentibus consistunt:

a.) Diurnum hactenus in 4. deinceps in 6 xris, sive Annue 36 f. 30 x. pro Intertentione Captivi dependendum.

b.) Mercese Laboribus Delinquentium Cassae obveniens.

c.) Census pro Cassamatis in parte erga Censum annum elocatis.

d.) Interusura é Capitali 9000 f. obvenientia.

e.) Annui 2000 f. ttlo Subsidií annuí é Cassa Fiduciaria Domus Posoniensis clementer resoluti, quos proinde Proventus pro Intertentione Delinquentium, solvendo Statui Personali, aliisque domesticis Erogationibus destinatos Ratiocinantes Percepto inducent; in Casu autem, si quaequam Jurisdictione annualem Intertentionis Qvottam pro neosubmisso Captivo obvenientem in Antecessum, vel plane non, vel inadaeqvate submitteret, ipsum Domus Officium restantem Jurisdictionem, hac vero Medelam non ponente, Consilium Ltli Regium eatenus interpellabit.

§. 24us.

De Rationum reddendar. Norma.

Praefectus una cum Contraagente juxta praescripta Formularia Diarium ducent, Libros tam Cassalem, et Ratiocinii, quam individualem, relate ad singulum Delinquentem, Inventarium praeterea super praeexistente Supellectili, Diarium Postale, ac Informorum accurate conficient, non secus Extractum Cassae, et Tabellam de Statu, et Moribus Delinquentium, et hanc quidem omni Trimestri, illum omni Mense, cum fine vero cujusvis Anni Militaris universa Ratiocinia una cum Diariis, et comprobantibus legitimis Documentis Consilio Ltli Regio submittent, inde Absolutorium, aut occurrentes Reflexiones fine uberioris Clarificationis recepturi.

§. 25us.

De Moram non ferentibus Erogaonibus.

Prouti omnis Parsimonia Officio huic in quibusvis Erogationibus prae Oculis habenda est, ita inevitabiles expensas moram non ferentes, quae vel

Reparationem Domus, vel internam Instructionem respiciunt, ad Vires 20 norum eidem faciendi Potestas conceditur; in Casum vero requisitae Majoris praevis eatenus ad Consilium Lttle Regium penes adaeqvatum Plani, Sump- tumqve Projecti Submissionem recurrendum erit.

§. 26^{tas}.

De Statu Salari.

Qualiter Status Salaris pro futuro stabilitus sit, adnexum sub A. uberius remonstrat, et ideo Praefectus, et Contraagens eo solum reflectuntur: ut inibi expositas Competentias respectivis Individuis statis Temporibus exsolvere noverint, eo addito: qvod cum Captivorum Magister, et Magistra cum ejectato Salario constituendi siut, his assumptis, unus e duobus Actualibus Custodibus Carcerum dimitti debeat. In reliqvo non tantum in praesenti Instructione comprehensa, sed etiam ea, qvae isthic expressa non essent, ad rem Instituti hujus tamen conferunt, adamussim fideliter implenda sunt.

Paulus Almásy.

Ex Consilio Reo Lttli H:

Budae Die 12ª Augusti 1806. cel.

Josephus Bisztriczey.

Status Personalis, et Salarialis

Regiae Domus Correctoriae Szegediensis, vigore Bgni Decreti Aulici dd^o 15 Julii 1806. N° 6979 et Lttli N° 15875·1806. pro futuro stabilitus.

Nrus currens	Designatio Characteris aut Servitii	Emolumenta Pecuniaria in				Emolumenta in Natura			Summa conctorum Emolumentorum.	
		Salario		Expensis Cancellariae		Qvartarium	Lignorum focalium durorum a 5 fnis	In Fundis aut Vestitu		
		f.	x.	f.	x.		Orgiae	Signanter		
1	Praefectus	600	.	25	.	in Natura et Cancellaria	16 3	} Hortus	705	.
2	Contra-Agens	400	.	.	.	detto	10		15	450
3	Curator Eceleae et Animarum	100	100	.
	Medicus	100	100	.
Latus		1200	.	25	.	.	29	.	1370	.

Nrus currens	Designatio Characteris aut Servitii	Emolumenta Pecuniaria in				Emolumenta in Natura			Summa cunctorum Emolumentorum	
		Salario		Expensis Cancel lariae		Qvarte rium	Lignorum focalium durorum a 5 fnis Orgiae	In Fundis aut Vestitu Signanter		
		f.	x.	f.	x.					
	Transaltum	1200	.	25	.	.	29	.	1370	.
5	Tracterius	130	.	.	.	In Natura	12	.	190	.
6	Captivorum Magi ster	160	.	.	.	detto	.	.	160	.
7	Captivorum Magi stra	130	.	.	.	detto	.	.	130	.
8	Carcerum Custos	91	15	.	.	detto	4 $\frac{1}{2}$.	113	45
9	Corporalis Vigili arum	103	25	.	.	detto	.	Pro Ves titu unifor. 2 $\frac{1}{2}$ f.	127	25
01	Vice Corporalis do	91	15	.	.	detto	.	detto	115	15
11	Gregarii Milites n ^o 16
	singillative 73 fos	1168	.	.	.	detto	.	detto	1552	.
12	Spacicaminarius	12	12	.
	Summa	3085	55	25	.	.	45 $\frac{1}{2}$.	3770	25

C., Szökések.

1—38 okmány.

1.,

Le írása

Szegedy dorgáló Házbul 10 october napján el Szökött Rabnak.

Kiss Tétsy András a neve, magas termetű, nem igen testes, 31 eszten
dős, fehér sima képű, fel álló orrú, s magas homlokú, fekete nyirott hajú,
sűrű bajuszú, igényessen jár, s jeles személt mutat, beszél deákúl, magyarul,

olaul és németül is, de nem jól, mérész beszédű, jár egy ümögben, gatyában, csizmában, és fehéres czaich bundában, Telegdi Születés, Bihar Vármegyéből, Tolvajságai miat az emlétet Szegedi dorgáló házba küldtetett.¹

2.,

Le Irása

Két Szegedi dorgáló házból, vagyis Czuhtházbul, foljó eszdendőnek 5 Julius napján el Szökött Rabnak.

Kássa Mihály magos erős termetű, jó testű, gömbölyű, s keveset piros ábrázatú, vereses hajú, kiss homlokú, tompa orú, kék szemű, vereses bajuszú, csupán magyarul beszél s midőn valaki hozzá szól lassan, s alázatossan felel és az szemeit ki forgattya, 29 esztendős, Kecskeméti születés, Csongrád Vármegye által Tolvajságai miatt az emlétett czuhtházba itéletett.

Kecskés Péter, kiss termetű, sovány, himlőheljes, barna képű, gesztenyeszinű hajú, s oly színű ritka bajuszú, beszél csupán magyarul, 30 esztendős Pest Vármegyéből, Bugyini Születés, ez is Tolvajságai miat oda küldtetett.²

3.,

Leirása

Püchler Mihály a feddő házból³ el szökött Embernek, aki Komárom vármegyében született, 34 esztendős, catholicus, nyötelen, közepszerű termetű, szőke szemű, gesztenye színű rövid hajú, és szemöldökű, szakálatlan, a jobb keze rövidebb, mint a bal, nemetül és magyarul beszél, következő ruházatokkal ment el.

1. fejr ócska kerék köpenyeget.

1. pár fejr ruhát.

1. fejr viselt katona rövid kabátot sárga gombokkal hajtóra nélkül.

1. Olyas Laiblit sárga gombokkal.

1. veres Laiblit.

1. setet kék viselt magyar nadrágot

1. pár Csismát.

1. ócska gömbölyű kalapot.⁴

Descriptio Personae profugae.

Fabiankovics Ferencz Nemes Vass Vármegyében Simonyi nevezetű Helységből való, magos száraz termetű, setét gesztenye színű rövid hajú, kopaszkozás fejr hosszas ábrázatú, meredt szemű, nagy fogú tompa szavú,

¹) O. I. 41435/1788.

²) O. I. 21705/1788.

³) 1792 novemb. 20-án

⁴) O. I. 27047/1792.

egenes járású cir. 48. esztendős mesterségére kertész, egy hosszú fehér szűrben, hamúszín nagy gombú kamizolban kék lajbliban, csizmában, hegyesmagos kerek kalapban, egy szijas szőr tarisznyával a Szegedi Fenyíték házbul elszökött September Hónak 27-ikén A^o 796.¹

5.

(Kivül)

Spectabili ac Perillustri Domino a Rátz Emerito Capiteo et Domus
Correctoriae Szegediensis Inspectori. Domino mihi peculialiter Colendissimo
Ex offo Szegedini

(Belül)

Spectabilis ac Perillustris Domine Emerite Capiteo Domine mihi
peculiariter Colendissime!

Nemes Török István a ki ezen Tettes N^s Vármegyének Törvényszéke által az Fenyítékházba két Esztendőkre itéltvén az minapaban Szegedru^l el szökött s most itten Vásárhelyen el fogattatván ötet mint szökevényt és sententiázott Rabot Az Urhoz Kapitány Uramhoz oly Kéréssel vissza küldöm, hogy mivel eő, a mint az ide zárt Fassiojabul kitezik, azt magaban feltette, hogy ujjonnan ismét el fog szökni, reaja nehogy ismét többnél károkat okozzon s tegyen, szorgalmatosan vigyáztatni ne terhelytessen. Qui in reliquo pretiosis affectibus comendatus omni cum venerationis Cultu persevero.

Spectabilis D. Vestrae

Vásárhelyini 25^a xbris 1803.

humillimus servus
Josephus Horváth
I. Cottus Csongrad
Judex.*

(A levélhez melléelt Fassio)

Decembernek 18-dik napján a: e: . . . Kertsmári József C. Commissarius Úr ide a' Város Házához estve felé bé jöven, Nemes Török Istvánt, a' cselédek szobájából a' hol le volt tartóztatva bé hivatván, nékie így szóllott: ugyan Pista miért szöktél el? látod ismét kézbe kerültél. Melyre N. Török István ezt felelte: szököm is én Uram mindég, ha csak a' falhoz nem lántzolnak. Commissarius Úr ismét kérdezte tőlle, hogy már úgy mond Lovat is loptál, és honnan loptad? hogy adtad el? és a pénzt hová tetted légyen? — melyre N. Török így szóllott: a Lovat sz. Tornyáról loptam; 30 Rh. forintért adtam el, melyből huszat a' feleségemnek adtam, tizet pedig meg ittam belőlle, azt

1) O. l. 22430/1796.

2) Szeged v. levéltára psent. die. 26^a Xbris 1803.

mondotta továbbá, loptam, lopok is ezután is, mert hogy élek ha nem lopok. Meg kérdeztetvén továbbá Ns. Török, hogy mivel már kárt tett volna, honnan és mikor fizetné ki a' kárt vallottat; melyre ilyen feleletet adott a' Rab: majd kifizetem valamikor; végezetre erre a' kérdésre; mikor lesz már belölled jó ember? ezt felelte: soha sem, tudom én magam is, el mulasztottam már én azt sat. melly kérdések után a' rab ki vezetett.

Sig. Vásárhely d. 19^d Dec. 1803.

praesens erat Mich: Hódi
Judex

et extra dedit Testis auritus
Math. Vörös
oppidi comiss.

(A szóban levő 27 éves „hóld-mező-vásárhelyi“ szökevény 8 lónak, 1 tehénynek és 1 borjúnak ellopásáért 2 évre volt elítélve. A szökése után elkövetett lopásért még egy évi fenyítőházra ítéltetett.)

6.

A: 1803. Die 23. X^{bris. 1}

Kemény Pál Czegléd Mező Várossábúl Pesth Vármegyébúl származott 22 Esztendő, nyötelen Evangelica vallásonn, beszél németül, Magyarúl, Deákúl, Thotul, Olaszúl.

1. A: 1803 Die 29 7^{bris} a Szegedi Javító Házbúl el szöktem.

2. Nederkovits Antal beszéllet reá erre az elszökésre, de a mellyel sohol őszve nem akadtam.

3. Azonn Elszökés után, Szegedrül Bétsbe nyoltz napok alatt felmentem, és Hassonn, Földváronn, Fejérváronn, Komáromonn által menvénn, Csallóközönn körösztúl Posonybann, onnand egenyessen Bétsbe érkeztem.

4. Bétsig éppen semmi passusom nem volt.

5. Bétsben Rétze vendég Fogadoba szállottam, Auf der Wieden.

6. Az megemlitett vendég Fogadobann, saját nevemet fel irtam.

7. Bétsbenn az lábaimnak fájdalmi miatt nyotz napokig mulattam.

8. Bétsbúl Lintzig ugymint ökörhajto mindennapi 25 garasbéli fizetéssel hét napok alatt fel mentem.

9. Az Linczi utonn egy kép iroval, kinek az nevét nem tudom, meg ösmerkedtem a mellyel egészszen St: Steyerig, ennek úti költségeivel útaztam.

¹) O. l. 917 sz. 1804-ből.

10. St. Steyerből, ennek tanács adásával elmentem Eiszén Arzba A hol Menyhárd nevezetű Bányák Feő Inspectorát, úgy másodikat Kaspé nevezetűt, Instantiával, az Accomodatio végett megszollítván, de semmi kenyeret nem nyervénn, el mentem Vordernberg Várossába A mely Városban egy Vinkler nevezetű Inspector, ugyan az előbbeni okok miat Instantiáztam, de 5 frt és 5 hetes Alamisnánál egyebet nem nyervénn más nap Loimbol általmenvénn Prugyba An der Moor, Onnan más nap megint Grétzbe innen Laibachnak Gertznek Triest Várossába bé mentem. A honnét három napimulatásom után, vissza Laibachnak, Csák Tornyának, Veszprémnek, Kalotsának, Paksnak, Ketselnek, Szeged várossába vissza jöttem.

11. Triesstből szándékoztam ugyan Frantzia Országba de szüleimet s Hazámat megtagadni a lelki ösmeret reá nem vitt és a mellyet a költség is akadályoztatott.

12. Se el mentemben, sem vissza jöttömbenn sehol semmi passust töllem nem kértek.

13. Állhan Stajer Gránitza körül lévő Hellységben egy Lutheranus predikatortól Bizonyoságot nyertem, hogy ott való létebenn magamat jól viselvénn, de nem mulattam nálla tovább mint egy nap és egy éjtzaka, mivel hogy azt vallottam, hogy tsak Experientiae miatt ezen Felső Részeit Magyar Országna járnám. Mitöbb midőn látta a szegénységet, a mellyet épen nem rejthettem még 10 Heteseket Alamisna helyet adott az utra.

14. Mindenütt tulajdonn kereszt és vezeték nevemmel jártam, tsak ennél az papnál más nevet adtam magamnak. Tartván (hogy már Currentálva legyek Magyar Országba) a meg fogattatástul, ha azon felül említett Bizonyoságot, magam saját nevem alatt meg mutattam volna.

15. A nevezett pap, nekem könnyen Hitelt adott, mivel mind pozsonyi mind schelmetzi professorokat és más Seniorokat, s Superintendent Urakat, nevénn elől számláltam.

16. Attestátumot, magam magamnak három Krajtzáros Stempl papirosra irtam, fel tevénn magamba, annak erejével, az hamarább való Kenyérnek meg kapását.

17. Szegedre érkezvénn Belányi Vendég Fogadójábann háltam, a hol vot Tisztartó Rátt Joseph Urnak irtam, feltévén magamba hogy ezenn levél béli esedezisem által, valamenyire büntetésemnek meg gratziáz.

Paul Kemény.

(A 16. alatt említett attestatum egy bizonyítvány melyben Sahniger vendéglős Szilády László 22 éves becsületes emberről azt állítja, hogy 16 hónapon át nála mint pinczér hűségesen szolgált. Még pecsét is van a kifogástalan németséggel irt bizonyítványon.)

7.

Személy béli Le Irása¹

Azon két Raboknak, a kik a Királyi Szegedi Fenyítő Házból, a Városra dolog végett, 1804^k Esztben Aug: 27^k napján ki küldettétvén, a velek volt Strázsa kéz alól, és a Lábaikon volt Békjő Vasakkal edgyütt el szöktek. Mind a ketten Nemesek.

1. Cseke György 25 esztendős. T. N. Somogy Vármegyéből, Nemesdéd nevű Helységből való, Nötelen Reformatus, Alatsony természetű, fekete hajú, szemű, szemöldökű, és ugyan olyan színű kitsiny bajuszú, csupán magyarul beszél. Franczia kék magyar köpönyegben, kerek alatsony tetejű Kalapban, egy Ingben, Lábravalóban sarkantus Csizmában² szökött el. Tetemes Lopásaiért négy Esztendőre lévén ide condemnálva, 1804^k Esztendőben Juliusnak 9^k Napján hozattatott ide.

2. Pap Gergely 23 Esztendős, az elsővel egy Helységből való, Nötelen Rom: Catholicus közép természetű, fekete hajú, szemű, szemöldökű, s ugyan olyan sűgár Bajuszszú, csupán magyarul beszél. Nagy gallérú ujjas fehér szűrben, kerek alatsony tetejű Kalapban, egy Ingben, Lábra valóban, sarkantus Csizmában szökött el, az elsővel együtt. A minthogy az elsőnek minden Lopásaiban complex Társa lévén, és ezen Fenyítő Házba hasonlóképpen négy Esztendőre itéltetvén, az Elsővel hozatott ide is.

Sig: Szeged d: 30^a Aug. 1804.

8.

A Szegedi Fog Házba el töltendő Négy Esztendei Fogságra condemnált Ónodi Andrásnak, ki is magát olykor Angyal Bandinak is nevezi

Személyes le irása:

Magos úgy mint Öt Schuchon felől mint egy 8 czolos egész testére nézve vastag, úgy mint Vállas, széles mejjú, Hasas, vastag Lábú, tiszta kerék szép barna piros ábrázatú, kurta és ritkás Hajú, a Homloka felől kopasz, nagy Torzonborz bajuszú, mellyet néha ki pederve is visel, idejére nézve mint egy 45. Esztendős. Viseletét mi nézné, Magyar köntösbe, néha csupán széles Magyar gatyába, mindenkor Magyar Ingbe, széles ezüst, de többnyire vas sarkantus csizmába szokott járnai, a Derekán hol az Ing alatt, hol felette széles nagy Réz kapcsú gyűszőt visel, felül többnyire nagy Juhász jó féle Bunda van rajta. Beszél Magyarul, Deákul és keveset Németől, s Tótúl is.

Mikolcz 12^a Julij 1805.

V. Biró Miskolczy Péter.³

¹⁾ O. l. 20432/1804. sz.

²⁾ Ugy látszik, hogy a nemes származású raboknak, a kiknek létszáma a nem nemesekét 1806. augusztus 4^{én} 40-nel multa fölül — a sarkantus-viselés meg volt engedve.

³⁾ O. l. 21292/1805. sz. A fenyítő-házba való beszállítása előtt szökött meg.

9.

Felséges Királyi Fő Herczeg, s Ország Palatinussa! és Nagy Méltóságú Királyi Helly Tartó Magyar Tanács!¹

Megyénkben Váncsodra való Nemes Vass István még 1800-dik Esztendőben gonosz tetteiért a Szegedi Jobbitó Házban elszenvedendő 6 Esztendei rabságra íteltetvén, midőn rabságának utolsó esztendejét számlálná, és már abból csak tizenhárom hetek volnának hátra, az ellenség sebess elő nyomulásának, a Haza veszedelmének, 's a' Magyar Nemesség nagy számmal leendő fel ülésének lármás hire Ö hozzá — is bé hatván, Hazájához vonzó szeretete, — melly benne a rabság insége alatt sem szunyadozott, annyira fel buzdította, hogy rabságának helyét ily veszedelmes környülállásokban oda hagyni, és a Haza védelmére fel kelendő Nemességnek számát szaporítani sokkal betsületessebb mint sem büntetésre méltó dolognak ítélvén, hiradás nélkül ugyan, mindazon által nem valami titkos, és erőszakos utakon, módokon haza jött, és előttünk elsőben esedező Levele által, annakutána pedig személyesen is meg jelenvén, azon esedezett, hogy mivel a Hazáért élni, és halni szent kötelességének, s fő nyereségének tartaná, most midőn az minden Hazafit a közelgető veszedelem ellen védelemre szollét; engedődjön meg néki, hogy ezen fő kötelességét teljesíthesse, és a Megye béli Ns Sereggel együtt fel ülhessen; Mely beszédéből, 's maga viseletéből az esedezőnek által látván mind azt, hogy nem valami szoros vigyázat alól szökött légyen el, szabad lévén a Városon minden őrző nélkül, ide 's tova való jár-kálása, mely szerént a menyiszer kedve tartotta volna, mindenkor szabadon el jöhetett volna; mind kivált képen azt, hogy Haza jövetelének, egyenesen a haza eránt való különös buzgóság, és nem a volt az oka, mintha hátra lévő rabságát eltölteni nem akarta volna; arra nézve reménylvén, hogy az esedezőnek ebéli Felséges Királyi Herczagséged, és a Nagy Méltóságú Királyi Helly Tarto Tanács — is nem rosz tzélből, hanem különös buzgóságból származott cselekedetül fogadni méltóztatik, ezen különös esetben megengettük nékie, hogy a több Nemesekkel együtt fel álhasson, oly fel tétel alatt mindazon által, hogy a Nemes sereg el oszlása után hátra lévő rabságának idejét tartozzon kitölteni; azonban e Megye Arestomában szabad légyen e azt annak idejében eltölteni, vagy pedig rabságának előbbeni helyén? az eránt Felséges Királyi Herczagségednek, és a Nagyméltóságú Királyi Helly Tarto Tanácsnak további rendelését alázatossan kérjük, ki kérvén továbbá azt — is alázatossan, hogy a fellyeb említett Szegedi Jobito Ház Directiojának az büntetésül oda küldődött raboknak Rabi modon, és szorosabb vigyázatt alatt leendő tartásokat kötelességében tenni méltóztasson. Költ Várad Olasziban 1805-dik

¹) O.l. 653/1806.

Eszkendőben Deczember 2-dikán folyvást tartodott Rabokat Itélő Törvény Székünkbul. Felséges Királyi Fő Hertzegségednek 's A Nagy Mé. K. H. M. Tanácsnak alázatos szolgálai Bihar Vármegye Rabokat Itélő Törvény-Széke.¹

10.

Személy Le írása

Nemes Török Istvánnak Tekintetes Nemes Csongrád Vármegyében helyezett Vásárhely Városábúl való, mint egy 28 esztkendős, Reformatus, házás, mesterség nélkül, magos termetű, barna hajú, szökés szemű, rövid barna bajuszú, tsupán magyar nyelven beszéll, hosszás barna képű, egy Ingbe, Gatyába, hosszú magyar subába, vagyis Bundába, és ótska viseltes kerek kalapba, béklyós Vasba ezen mostan folyó Aprilis havának 1806. 17-napján ezen királyi fenyítő Házbúl külső dologrúl² ell szökött.³

11.

Személy Le írása

Nedelkovits Antalnak Bánatban Temesvárrúl való, 23 Esztkendős, Rátz Vallású, Deák, közép szerű termetű, barna hosszás képű, elől nyírott fekete hajú, az haját Pántlikába viseli, kék szemű, borotvált bajuszú, Deák, Magyar, Német, Oláh és Rátz nyelven, szaporán, és nagyon hebegve beszél, Aprilis 21-ik napján 1806, estve felé az Királyi Szegedi Fenyítő házbúl, külső dologrúl nehéz, béklyós Vassal el szökött. Szeged 1° Májusban 1806.⁴

12.

Benevolum Examen

Ex Domo Correctoria Szegediensi tertia vice profugi Captivi Alexandri Gere.

Hogy hinak tégedet, hány Esténdős? mitsoda vállású, és hová való születés vagy?

Gere Sandor, 28 Esténdős, réformátus Gabára való születés, házás. Ember vágyok.

Mi okra való nézve szöktél él? ki vette lé rólad a vásat? hová méntél? volt é Passusod? kiadta? vagy magad irtad aztat?

¹) A helyt. t. erre 1808. Január 14-én azt válaszolta, hogy a szökevényt azonnal szállítsák vissza a fenyítő-házba.

²) Lotharingi József herczeg altábornagy dandárnoknak a várban létezett kertjéből szökött meg, a hol egy rokkant katona őrizete alatt dolgozott.

³) O. l. 8242/1806. sz.

⁴) O. l. 8501/1806. sz.

Nedelkovitsnak, a ki ujabban elkövetett lopásokért bünhődött, ezen másodsor való szökése a városból történt, a hol dologra volt harmadmagával, egy rokkant katona őrizete alatt. Nedelkovits megszökése után az őr a más két rabbal beült a korcsmába.

Éppen arra válo nézve szöktem él, mivel 3 Esténdeig, a Ns : Varmegyénél törvény álat fogsagban voltam és igen régen az Édes atyámat nem láttam, a Vassat magam égy Csákányál lé vértem, és Szeged Varosan kívül a Gyöpre él vettem ; Passusom nem volt, anélkül méntem Debrétzénbe, hol is Kérékes Samuelnél egész Sz : György nápig dolgoztam, annakutánna mentem az Atyámhoz Nád udvarra, a kiis azzonal engémét meg ákart kötözni, és kötözve Szegedre küldeni, de szeréntsémre talalkozot égy Aszony a kiis az itt lévő szerentsétlén Férjének látogatására Nád Udváron keresztül jött, mélyel él jöttem, és magam magámat jelénttettem.

Nem kérdéztéké az Uton, a merre jártal tölled, van é Passusod ? Debretzembe sem ?

Sehol sem kérdéstek, Debretzenbe sém kerdezet sénki is, mindenüt szabadon mentem.

Szeged 3^{ia} Junij 1806.¹

13.

A f. ház igazgatóságának 1806. nov. 28-án 226. sz. a. tett jelentése : — — alázattal jelentjük, hogy a (bizonyos rabok erkölcsének szemmel tartásával általunk megbizott) Ns Tomcsányi Sámuel rab jelentése szerint az emberölés és lopásért elítélt Schvallyek József és az ismételt legsúlyosabb lopásokért előbb 10 évi utóbb 8 évi börtönre — — ítélt nemes Kiss — Técsy András rabok éjjel a zárás után a keresztvassal ellátott kéményen keresztül a hálóteremből f. é. Oktob. 21-én a városba kimentek és ismét ugyanazon kéményen át — — lopott ágyneművel a hálóterembe visszajöttek ! Ebből — — kegyesen belátni méltóztatik, hogy ezen f. ház rabjai minden örökösünket ki-nevetik ! Mikor az örök az ök őrzésére a szokott elzárás után éjjel sem elegendők. Schvallyek József már egyszer elszökött 1803. szept. 5. és önkényt visszajött, Kiss-Técsy András pedig a ki először 5 évre volt elítélve 1788. oktob. 10-én megszökött innen és 1791. márczius 13-án visszahozatott. Hugl Tamás, a kivel, hogy a keresztvasat elreszeltették bevallják, súlyosabb istenkáromlás és különböző lopások miatt 1788. nov. 2-án szállítatott be ezen f. házba.

Az ágyneműt a tulajdonosnak visszaadtuk, Schvallyek Józsefre és Kiss-Técsy Andrásra további intézkedésig (a mit alázattal kérünk) súlyosabb vasakat tétettünk.²

14.

1., A Cserniczky Mihály rabra vonatkozó iratok között találtatott az alábbi levél, melyet azonban nem Cserniczky irt, mivel a levél írója hivatkozik arra, hogy Matissal együtt szöktek meg, Matiss pedig abban az időben mikor

¹) O. I. 11041/1806. sz.

²) O. I. 25362/1806. sz.

Cserniczky büntetését töltötte — 1814. április 27-től 5 éven át — nem követett el szökést. Hanem igen is megszökött Matiss Miklós 1806 nov. 26-án Szilágyi Andrással, Schvalyek Józseffel és Kiss-Técsy Andrással.

Ez utóbbi három valamelyike, valószínűleg Szilágyi írta a levelet, mely így hangzik:

„Tekintetes Prefektus Ur is Kontralor Ur.

Tsokolom Kezit is Labait a Tekintettes Tistsignek. Ne Haragudyon a Tekintettes Tistsig hogy in elmentem mert hatuttna a Tekintettes Tistsig az in sok szenvedesimet a Menyit in mar szenvedtem. hat sok volna Bivalra a Menyit in mar szenvedtem, Mar az 11 Esztendő, mihotta Raboskodok egy Huzomba is az Mar hala Isten meg szenvedtem, Hanem a Mostani Bajtul nagyon Filek azirt nem igen Filnik hogy sok Esztendöket adnak, Hanem attul legjobban Retegek és Filek, hogy az iletemet Elvesznek. Mert nagyon engemet ijesztettek most hogy Halallba Huszta a Tekintettes Varmegye. Sok Embertul halottam hogy Bizon most allik hogy illemet el nem Visznek. Tehat az Negondolyon a Tekintettes Tisztik hogy in Visza nem gyünik Hanem Mihellyes meg halom a szentenciamot Hat ugy Betsületesen el fogok gyüni Ne gondolyon a Tekintettes Tisztig hogy in Valami rosz Tselekedirt szüktem mert in mar meg Esköttem Hogyin Tübett Nem Lopok senem Fogok Roszat Tselekedni tsak most egycer az Ur Isten megsegittene hogy az iletem meg Maradna, Nem is fogok in Töbet senkit halgatni. Mert az in sok rosz Tselekedett a mitt Tselekedtem Mind tsak ugy Bolondságbul esset is Massok által lek- több Türtint. is Most sem Mentem Volna tsak Maticstsal nem lettem volna egy Kazamataba, is az a Ablak amere Kimentünk az Mar Volt rigen Tekintettes Tistsig tsak egy Vasat el Törtünk azt is tsak Kitsin tartott mert ha ugy lett volna Tsinalva Mint mas ablak hat ugy nem Mehattünk volna, is az Ablakot nem Niztik sohase. az meg esméri a Lakatos is hogy az nem mostani munka. mert Rosdas is. a Vas. Arra Kirem Tekintettes Tistsiget Mig Egycer hogy az Holmit Adgyot is mas Egyebet Tegye adik Az Ispitalyba, Vagy Maradony ebbe Kazamataba mig in el Fogok Gyöni.

Evel Maradok Kegyes Graciaba a Tekintettes Tistsignek Tsokolom kezeit is Labait, is a Tekintettes Vicis Pany Urnak is. Mondyon a Tekintettes Tistsig hogy in Betsületesen, fogok Gyüni Visza.¹

2. Felséges Királyi Örökös Fő Hertzeg, és Nádor Ispány! Nagy Méltóságú Királyi Helytartó Magyar Tanáts!

A Szegedi Fenyiték-Ház, egyenesen azon célból állittatván fel, hogy az olyan nagyobb tettü Gonosztévők, a kik a Vármegyék kebelében lévő Arestomoknál keményebb büntetést érdemelnek, ottan a szorossabb velek való bánás által érdemek szerént meg is szenvedjenek, jobbuljanak is; mi is ezen

¹) Szeged v. l.

okoknál fogva szoktuk volt mind ez ideig, a meg rögzött, és jobbithatatlan Gonosztevőinket arra ítélni. De minthogy tsak Esztendőnek el forgása alatt is Vass István, Szilágyi András, és Gere Sándor nevű három olyan Rabjaink szöktek el onnan, a kiknek szabadságban való léte által, a Köz-bátorság szembetűnőképpen szenved, úgy látjuk, hogy az ezen Fenyíték Házra való Fel-vigyázat igen hijjános, és midőn gyakorta tapasztaljuk, hogy az ottan lévő Rabok, még tsak jó, és szoross őrizet alatt sem tartatnak, sokkal kevesebb a reménységünk azoknak megjobbulása felől: azért esedezünk Felséges Királyi Hertzegséged, és a Nagy Méltóságú Királyi Helytartó Magyar Tanáts előtt, méltóztasson az említett Szegedi Fenyíték-Ház Inspectorát, köteletségének jobb móddal leendő telyesítésére hathatósan meg inteni, mert azon esetben, ha az ilyen Gonosztévők által a kiknek semmi vagyonyok sem lévén, nem fizethetnek, más tsendes, és jámbor Polgár Társainak Vagyonyaikban Kárt szenvednek, kéntelenek leszünk a Kárnak meg térítettése eránt ellene mint vigyázatlan Gondviselő ellen kereskedni.

Kik is gratiájába s hathatós pártlogásába ajánlottak alázatos tisztelettel maradjunk

Felséges Királyi Hertzegségednek
és

A Nagy Méltóú K. H. M. Tanátsnak

Költ az 1806^k Esztendő November 29^{kén}

V: Olasziban folytatt. Rabokat ítélő Törvény Székünkől.

alázatos szolgálj:

Bihar Vármegye Rabokat-ítélő Törvény-Széke.¹

15.

1. Felséges Császári's Királyi örökös Fő Herczeg, Országunk Nádor Ispánja! Nagyméltóságú Magyar Királyi Helytartó Tanáts.

A Szegedi Fenyítő Háznak hites másába idezártt Leveléből hivatalosan tudosítottunk a felől, hogy onnan a' Tömlötzből három Rabjaink, úgy mint Nemes Kis Tétsi András, Nemes Getze Péter, és Ns Szilágyi András e' fojó esztendő Mártius 6^{kán} ujra elszöktek.

Figyelmetesé tett bennünket ezen dolog annyival inkább, hogy mind a három megszökött Rabok, mint nevezetes Tólvajok Rablók és Nemes Gece Péter gyilkossága miatt szenvedvén büntetéseket, ezen elszökéseket a Polgári Társaságon valamely bosszú-álló szándékjokat is végrehajtják, de a' mi bizonyosabb polgár társaikat megkárosíthatják.

Minthogy pedig ezen történt elszökésnek legfőbb okát azon rendetlenségnek méltán tulajdoníthatjuk, melyek az említett Fenyítő házba Számos izben,

¹) O. l. 26314/1806 sz.

leginkább pedig a' mostani Vigyázó Tisztség ideje óta annál sűrűbben egymást követik, az említett hivatali jelentése az Szegedi-Fenyíték háznak pedig nyilván bizonyoságot tenne — mind a' belső rend hijjánosságáról, mind az igazgató Tisztségnek gond, és vigyázat nélkül való létekről.

Fenséges királyi Fő Hertzsegségedet, és a Nagy Mélt. Királyi Helytartó Tanácsot arra kérni kívántuk, hogy minekutánna már a' mult esztendő Novembr 29^{én} tartott Törvényszékünkől Felséges kir. Fő Hertzsegségedtől és a' Nagy Mélt. kir. Helytartó Tanácstól a sokszor említett Fenyíték ház Inspectorát kötelességének jobb moddal leendő teljesítésére hathatosan megintetni kértük, és az olta ezen uj rendetlenség ugyan azon Inspectort nyilvánvaló vigyázatlanságáról úgy alkalmatlan voltáról vádolja, méltoztasson mind ezen rendetlenségeket, mind azon történt elszökéseket megvizsgálatni annyival inkább, hogy mi mind addig mig a jobb rendnek lett behozásáról bizonyossá nem tétetünk egy Rabunkat sem küldhetjük oda, mert az onnan leendő elszökéseket előre igazokból gyaníthatván, készakartva tsendes és jámbor polgár társainknak Személyeikben, vagyonukban is netalán történhető elszökések alkalmatosságával végbe vinni szokott gonosztetteik által károsításokat elkerülni kívánjuk, és addig Dull Sándor gonosztévőt is, a' kinek bevétele iránt Felséges királyi Fő Hertzsegséged és a Nagy Méltóságú királyi Helytartó Tanács által Mártius 10^{én} e' folyó esztendőben a 4991^{ik} szám alatt tudosítottunk a Szegedi Jobbitó Házba által nem kísértjük.

A kik egyébbaránt hathatós pártfogásába s' gratiajába ajánlottak mély tisztelettel maradunk

Felséges Királyi Fő Hertzsegségednek A' Nagy. Mélt. királyi Helytő Tanácsának

Költt. N. Olasziban 1807. Ápr. 23^{án} tartott Köz-Gyülésünkől

alázatos szolgálai

Bihar Vármegye Rendei.

2., Tekintetes Nemes Vármegye!

Nemes Kis Técsi András, N. Gecze Péter és Szilágyi András kik mind hárman ezen T. Ns. Vármegye Törvényszéke által tetemes gonoszsaigakért Hóhér pallosára ítéltettek, de a Felsőbb Forumok által a' halálos Sententia alol feloldoztatván ezen királyi Fenyítő Háznak a' két első ugyan 8. Szilágyi András pedig 6. esztendeig való szenvedésére ítéltettek, még negyedik Társat is (kit T. Ns. Komárom Vármegye sok féle lopásaiért 6. esztendőre küldött ide) vévén magukhoz Ns. Matiss Miklos nevüt ki velek minden nemű gonoszságban egyezett 6to Martii 807 éjtszakai két óra tájban az aluvásra rendeltetett Szobának, hová 50^{ed} magokkal bezárattak, erős falát által ásván és három rendbeli ajtókat erőszakosan feltörvén mind a' négyen legnehezebb békó vas-

sal együtt elszöktek, és bár szorgalmasan az idevaló Ns. Magistratus által keresettek légyen is, mind ekkoráig meg nem találtattak, kiknek személyes leírásokat alázatosan idezárjuk.

Nemes Kis Técsi András a múlt 1806^{ik} esztendőnek 21^{ik} Oktoberében más gonosztévő társával az aluvó Szobának-kéményét felbontván lopásra és más Haramiaságnak elkövetésére kiszökött ugyan már — de akkor az általa lopott jószágokkal együtt megfogattatván végképpen el nem tűnt, melyet mi a' Felséges Királyi Helytartó Magyar Tanács 16^{ik} December 1800^{ikban} költt 25301 Numerusa kegyelmes parancsolatja szerint T. N. Csongrád Vármegyének, hogy uj Actio erigaltasson ellene elkövetett és követni szándékozott gonoszságaiért paransolta. Szilágyi András is, a' ki a' mint már a T. Ns. Vármegyénél bõltsen tudva vagyon, 29^{ik} Juli 800 a' közönséges dologból békó vassal elszökött és Ketskemét Városában egy lopott lóval fogattatott meg és nekünk 27. Nov. 806 resignáltatván Actiot érdemelt. Ns. Matis Miklos is 27. Nov. 806 szökését próbálta, de itt ezen Szabad Kir. Szeged városa Fő Jegyzőjének Quartélyát feldúlván, honnan Sokféle ruhát és 80 frtra becsültetett Kardot lopván azokkal megfogattatott, és nekünk a további rendelésig általadatván Uj Criminalis Actio alatt volt.

Ns. Getze Péter pedig a' ki bárha az innen való elszökést próbálta is, az említett gonosztévőkből vétetett talán abból az okból az elszökésre, hogy haramiaskodó Szándékok ott a' hol annál jobban sölhessen el.

Melyre nézve alázatosan jelentjük ne talán mint a' kik ezen Tekintetes Ns. Vármegye minden Helyeit jól tudják, oda vették magokat haramiaskodó szándékok elkövetésére mindenféle Rendeléseket az ő elfogattatások végett a Tekintetes Nemes Vármegye megtétetni méltoztasson. — Többire sok izben már tapasztaltt kegyes jó szíváségébe magunkat ajánlván vagyunk Szegeden Martius Hónapnak 7^{ik} napján 1807. esztendőben — a Tekintetes Nemes Vármegyének — alázatos kész szolgálai A Királyi Fenyítő Háznak Fő Igazgatója. — Rácz Elek m. k. Füll Sebestyén m. k. Contraagens.

Titulus: 32.

A Szegedi Királyi Fenyítő Háznak Fő Tisztségi hivataljától.

Tekintetes Nemes Bihar Vármegye Rendjeinek.

Hivatalból.

L. S.

Várad-Oloszi.

Ki adta Tokodi József

T. Ns Bihar

Vármegye Hites V Notariussa.¹

¹) O. I. 11760/1807.

3., A helyt. tanácsnak Biharmegye fönnebbi fölterjesztésére magyar nyelven adott

válasza:

Copia ad N^{um} Protocolli 1041. Anni 1807.

11760: Meltóságos Fő Tisztelendő etc: A Szegedi Fenyítő Házban előfordult Rendtelenségeket, és ne talán innét számos izben történt Rabok elszökéseket nem csak a Ttlalt Rendeknek e folyo esztendő múlt Aprilis. Honap 23-án tett bé mutatásából értette, hanem már ez előtt más egyéb Történetekből is kedvetlenül vette észre ezen Magyar Királyi Helytartó Tanács; amazok el távoztatására, a jó Rendtartásnak pedig mennél hamarább való vissza állítására a menyire csak lehetett, a szükséges Rendelések mindenkor meg is tétettek, s ezen alkalmatossággal is mivel az említett Fenyítő Háza való vigyázás ezen Kormány-Széknek, ugy valamint maga is óhajtaná, távul léte miatt ki nem terjedhet, ugyan azon Fenyítő Ház a kívánt Rendtartásnak helyre állítása végett az ott mindenkor helyben levő fellebb való vigyázás alá vettetik.

Erre nézve tehát a Ttlalt Rendeknek előbb jelentett bé mutatásokra visszairatik, hogy ha némely Rabok oda el itéltettek, azokat oly biztos Remenséggel, hogy onnan az elszökésre nékiek az után oly könnyű alkalmatosságok nem lészen, bizvást által küldetik. Költ Budán a Királyi Helytartó Magyar Tanácsnak ezer nyolcz száz hetedik esztendőben, Sz: János Havának Kilenczedik napján tartatott Tanács Üléséből Jó akaroja minden készséggel való Groff Brunsvik Joseff m k: Bereczky János mk.

Végzés.

Ki adatik a Fiscalatusnak párban, hogy magát ehez alkalmaztassa Költt mint fellyebb.

Ki adatt: Vice-Notarius
Szarka Gábor által

Ezen Parantsolat következésében a Fiscalatus által Dúl Sándor 2da Septembr. 1807 el is küldődött.¹

16.

1., Tary Sigmondnak az el szökésből önként való vissza jövetelben igaz Lelki esmérettel tett Vallás Tétele

1809 Január. 5 napján.

Hogyan hivnak, hová való vagy, hány esztendős és mitsoda vallásu.
Tary Sigmondnak Kis Kunn Halasi, Huszonkét Esztendős
Református

¹) O. l. 14247/1808.

Mi oka volt az el szökésednek.

Az Atyámnak hozzám való keménységéből magam el szánása.

Mi képpen mentél el innét és hol jártál az olta

Az Katona előtt el mentem hátra az Tisza felől való ajtohoz mely nyitva lévén azon ki mentem és egy Sós Hajoval utaztam Erdélybe ot pedig Kis Enyed nevezetű Helységben Mikes familia jószágában hét holnapokig tettem szolgálatot; onnét ki jövén Klapka Josef apothecárius Urnál voltam Temesváron mind ez ideig

Passusod volt é!

Passusom nem vólt, és nem is volt reája szükségem.

Mi ösztöznőt Téged az Javitó Házban való vissza jövetelre.

Az Lelki esméretnek törődelmessége mellyel meg bántam mind azt hogy az Atyámnak rollam tett végzését hátra vettem; Leginkább pedig az hogy az minden szerensétlenekről igazán ítélő Tktes Praefectus Urnak kegyes oktatásait és törvényes Subordinátióját magamrol le ráztam mellyet most önként tellyesíteni kívánok és mindenekben magamat meg jobbitani fogom.¹

2., Személyes Le Irása

Ezen Szegedi Királyi Fenyítő Házból Septemb. 2^{ik} napján 1807 el szököt Tari Sigmondnak.²

Alatson termetű 21 esztendős, Reformáta vallásu, Kis Kunságban helyezettett Halas Városából való születés, szöke hajú, szemöldökű, és ábrázatu, verhenyeges most mohodzo bajuszu, beszél, Magyarul, Deákul, Németül. el szökött Mák szin Jankedliban, olyan szin belső Lajblliban, és Nadrágban. Réz sarkantyús Magyar csizmában. Költ Szegeden Kis Aszon Havának 5^{ik} napján 1807.

Rácz Elek Praefectus
Füll Sebestyén Contraagens³

17.

Személyes Le Irások 6^{ik} Martiusban 1807 A Szegedi Fenyítő Házból erőszakosan el szökött Raboknak.⁴

1^{ür} Nemes Tétsi Kis András mintegy 52 esztendős, öz vegy, Mesterség nélkül, Papista, T. Ns Bihar vármegyében helhezettett Teleg di születés, közep termetű, fekete hajú, barna szemöldökű, vastag borzas fekete bajuszú, beszél Magyarul, Deákul, Olául, és igen keveset Németül. el szökött Molnár szin köpönyegben, setet kék nadrág és ugyan oljan Magyar Mentében, kerek kalapban, czofba kötöt haját elől nyirve visel. béko nagy vassal ment el.

¹⁾ O. l. 1784/1809.

²⁾ Délben ételosztáskor kilópozott a munkateremből és a Tisza partjára nyiló ajtón kiösonván elszökött.

³⁾ O. l. 19028/1807. sz.

⁴⁾ Éjjel 1 és 2 óra között szöktek meg a falat kiásván és 3 ajtót föltörvén.

2^{or} Nemes Szilágyi András 49 Esztendős T. Ns Bihar Vgyéből Ér-Adonybol való, mesterség nélkül, Református. Magos termetű, fekete Haju és Szemöldökű, kent bajuszu, hosszas sovány ábrázatu. beszél csupán Magyarúl. el szököt Szűts varta ujj Bundában, Mak színű¹ Lovaglo Nadrágban. béko nehéz vassal.

3^{or} Nemes Getze Péter 24 esztendős. Feleségtelen, minden Mesterség nélkül, Unitus. T: Ns Bihar Vármegyéből Álmosdi születés közép termetű, Fekete abrazatú és szemű, perge bajuszu, beszél Magyarúl és Oláúul. el szököt Fekete Gúbában Nagy béko Vassal.

4^{ik} Nemes Mátiss Miklos 27 esztendős, feleségtelen, Mesterség nélkül Sik-Abonyi T. Ns Posony Vármegyéből való születés, magas termetű, Gesztenye színű Nyiret hajú, barnás szemöldökű, vereses bajuszu, szöke ábrázatú Deákos ember, beszel Magyarúl, Deákúl, Németül igen jól. Minden féle Impostságokra és Csaldárságokra igen alkalmas. Itt ezen Fenyítő Házban szenvedő Rab Társatol ugyan azon eiczaka el lopot almaszin zöld Köpönyegben, magos kalapban, sárga anginét rövid ujjas Lajbliban, veres tarka Derekra való Lajbliban, hosszú Lovagló so és bors színű már rongyollott Nadrágban, kemény békó vassal szököt el.

Signatum Szeged 9^{ik} Martü 1807.

Rácz Elek

A Szegedi Királyi Fenyítő Háznak Praefectusa.
Füll Sebestény Contraagense.²

18.

Nemes Török Mihály a Szegedi Fenyítő Házbol el szököt Rabnak, Szent Jakab Hava 25-ik napján Lett vissza térésekor önként való Vallástétele. Kinek Hivnak? Hány esztendős? Mitsoda hitű, Sorsú, állapotu ember vagy?

Török Mihály a nevem Károlyi, T. Ns. Szathmár Varmegyéből való születés Reformatus Hazas, a Szegedi Fenyítő Házhoz való Rab vagyok.

Mi ok inditot az el szökésre?

Tudván, hogy 700. f. fizetésében a T. Ns. Törvény Szék ellenem hozatot sententiája értelme szerént meg győzöttetem, 's az idő is a' meg fizetésre már el érkezvén 10^{ik} napja Julius Holnapnak volt Házam el vételére ki rendelve, hogy tehát Hazam és örökségem meg tarthassam Gyermekeimet Tanácsommal segíthessem és más szükségeim inditottak az elszökésre.

Mi modon szöktél el, és mikor kezdetetetek a' Falat által ásní, 's ho jártál el szökésed idejétől fogva?

¹) Talán mák színű.

²) O. l. 5979/1807. sz.

Mi csak azon orában 'a mig az Isteni tisztelet tartatnék kezdük, és ástuk is által 'a falat, és minthogy a Sączban Lévo Viznek mélységétől kis termettel lévén, tartottam, Perei Péter szökő Társam Hátan emelt által, és ugy a külső Kerítésről Pajtásom Labát meg az aristomban a vastol meg szabaditván le ereszkedtünk, s ugyan azon 3^{ik} Juluisban, a Tapai révhez közel egy Ladikon a' Tiszán által vitetvén éjczakára a Makoi Pusztára értünk a' hol a Csikosok tartván hogy a' Csavargók lennének önként szállást adtak 's fel viradván 4^{ik} Julij a' mikor már egymástol el váltunk én azon tér, földre értem hol Eő Cs. k. Felsege Mustra Ménese őriztetik, és ott a Pásztori Kunyhó mellett hálván meg 5^{ik} Julii a két Egyházi Notarius, és Biro által a' faluban bé vitettetem, semmiféle írást tőlem nem kívánván, hanem önként a nálam Levő Nemességemről szóló Testimoniális Levelem nekik csakugyan megmutattam.

(leirván tovább bujdosását és 11-én este Károlyba érkezését, így folytatja) Esthajnalba ugy mentem bé Házamhoz Feleségem és Gyermekeim meg Látásokra s nálok egy nap és ejcaka, mulatván, ugy mentem által az atyámhoz Körtvélyesre a' kit othon nem érvén két nap meg jövetelére várakozni kéntelenítettem a' mikor Haza érkezvén bámulta othon Létemet és azonnal az Istenre is kért, hogy térnék vissza 's meg sem engedte, csak egy ejcaka Házánál való maradásomat s így visza indulván — — — még tegnapi nap ide be értem, és edj Kortsmában meg hálván most ugy jöttem bé Szenvedésemnek hejére. Sehol egesz Utamban Passust v levelet töllem nem kívántak, ki vévén T. Ns Bihar vgyébe helyeztetett Potsai Vámot, a hol a Nalom Levő Nemesi Testimonialissommal magamat igazitanom igen könnyen lehetet.

Sig. die 26^a Julii 1808.¹

(A Török Mihályra vonatkozó ügyiratok között van egy Babarczy Imre „Ns Csongrad Vrgye Ord. V. Ispányátul“ illetőleg általa „A Királyi Fenyíték Ház Érdemes Tisztségéhez“ intézett Szegzárt 1810. decemb. 6-án kelt átirat, a melyben Török Mihályon kívül szó van egy Gyurikovits Nikola nevű szökevény rabról is, „a ki magát a szökéssen kívül nagy bűnben keverte azzal kiváltképpen hogy tanuló Iffiát hamis utazó Levél írásra pénzzel meg vesztegetni merészlett, egyedül az vétetik tekintetben, hogy annak előtte magát jamborul viselte másképen — — — keményebben kellene meg büntetni, ennélfogva — — — ha nemtelen 24 pálczákat, ha pedig Nemes 8 napi Lyuk áristomot szenvedjen el.“

19.

Nemes Patay Balás a Szegedi Fenyítő Házbol Közönséges dologra ki küldetve Léven Sz: Iván Havának 27^{ik} napján Lett el szökéséről, és Sz: Jakab Havának 13^{ikán} ujonatan önként való vissza téréséről, tulajdon vallástétele.

Kinek Hivnak? hány esztendő? Mitsoda Hitű, sorsu, és állapatu ember vagy?

¹) Ezt a vallomást úgy látszik a fenyítőházban vették jegyzőkönyvre. Jegyzés: Török Mihály halálra ítélt tolvaj volt a kinek büntetése kegyelemből 6 évre változtatott át 1807-ben.

²) Szeged v. l.

Patay Balás a nevem, Puszta Daroczrol T. Ns Szathmár vármegyéből való, Református. Házas, 36 esztendő, Rab vagyok a Királyi Szegedi Fenyítő Háznál.

Mi végre mentél innét el? mi ok indított az el szökésre? s mi tsoda mesterséged tudtál az őrizet alól el illantani?

Az én mostoha sorsban lévő terhes, és keserves állapotom egy font kenyéren, és 2 és 1/2 xr. Levesen való nyomorult élesem mely miat az egész télen által az Ispotaljban győtrődtem, s tudván hogy Atyámnak pedig nagyon annyi Jóságga melyből engem egyetlen—egy fiát szerentsétlen időmben táplálhatna, rolam ily nyomorúságban Lévről még is ily meg felejtkezése, indítottak szökésemnek végben hajtására, hogy világossan Atyám Halálát, avagy életét, és Jóságom mi karban való állapotját meg tudhassam, illantottam el, a katonai őrizettől minden csalárd mesterség nélkül hogy egyenessen Atyám Házához jussak.

Miként utaztál? hány nap értél a Hazádban? hol mulattál? valahol kértek e' tőled Passualis Levelet? a vagy valamely hamis Passussal nem igazitottad e' magad?

Szent Iván Havának 27^{ikén} Látván hogy a vélem őrizetre rendeltetett Invalidus katona iddogál, és egy Aszonynyal mulatoz, leg jobb alkalmatosságának ítéltem el menetelemre, és minden Passuális Levél nélkül el is indultam, és még azon 27^{ik} ejszakájára a Tápai Réven által értem a Makoí Pusztára ott egy csikosnál meg háltam, 28^{ik} napján azon Holnapnak hogy annál esméretlenebb Hejen fojtattassam el szökésem utját a Bánátnak tartottam, estvére Nagy-Sz. Miklosra bé érvén, egy Lakostol a keresztnek által ellenében Hálásra bé fogadtattam és másnapra viradván 29^{ik} ben Kurtitsban érkeztem bé, a hol mitsoda járatban Lennék, a vagy volna e igazságom? senki tőlem nem kérdeztvén a Falusi Bironál viradtam meg, s onnan 30^{ikban} T. Ns Bihar Vgyében helyheztetett Gyapju nevezetű Helységben előttem esméretlen Helyen meg hálván 1^{ső} Juliusban el jutottam Dioszegre, hol ugyan mint valaha ott Qvártélyozo Blankestáin Huszár Regimentbeli Káplárra ream esmértek de nem is álmodhatván hogy szököt Rab volnék igazításomra Levelet tőlem nem kívántak, s innen 2^{ik} Julii Kis Majtinban érvén meg háltam s 3^{ikára} Juliusnak a Testvérem Férje T: . . . y Antal Ur Vendég fogadójában érkeztem, magamat ott különös Cs. Királyi Kegyelem mellett a Rabságból meg szabadultnak hazudtam, s el mentem innen Vetésben is boldog emlékezetű Jo Anyám Testvérjéhez Váradí . . . s Sándor Urhoz igen rosszui lévén fel öltözve az oda való Kanásztol kölcsönözöt Ruhában, de midőn még is reám kezdene esmérni, azt álitottam hogy én nem volnék az a kit Gondolna lenni, hanem egy a Mezei cseledi közül és csak Kenyérért jöttem volna a Házhoz, de minthogy hozzá sok Uri Vendégek érkeztek tartván ne talán tán valakitől el esmértetném vissza tértem . . . y Antalné Testvéremhez, a honnan az atyámnak hogy egy bizonyos ember el mulhatatlanul véle beszélni akarna Puszta Daroczra által izentem, a ki el is érkeztvén, el bámult hogy Szeméjemben szerentsétlen Rab Fiát látja, s csudálván e történetet midőn szökésem okát

Néki a feljebb ki tett modon elejében adtam volna parantsolta hogy azonnal vissza térnék, magamnak is tökéletes szándékom lévén a vissza térésre; de Lábaim melyek a rajta ellenség előtt vet sebek miat utazásomban nagyon meg romlottak nem bírván két nap várakozni kéntelenitettem, s a mikor az atyám Ns Sipos István nevezetű Naplojától el küldvén azzal a Bihari Hágoig jöttem, s meg szánván ezen szegény embert ily napokban leg nagyobb dolog ideje lévén parantsoltam hogy vissza térne, s úgy Váradra magányossan el jutottam, a hol változásom esvén két és félnap várakoztam, úgy onnan Szalontán, Gyulán, Oroszházán, Vásárhelyen s a Győi Réven által sehohol meg nem kérdeztetvén ki és mitsoda Járatbeli ember volnék, e mai napon ide Szenvedésem Hejére be értem.

Signat. Szeged 13^{ik} Julii 1808.

Hogy ezek valossággal így legyenek magam Nevem aláírásával bizonyítom
nemes Pathay Balás.¹

20.

1. Nemes Perei Péter e fojo Holnap 3^{ik} napján Lett, de a T. Kis-Kun Districtus által e mái napon vissza kísértetet Rab Vallás tétele.

Kinek Hivnak? hány esztendős, mitsoda Hitű, mitsoda sorsu, és állapatu Ember vagy?

Perei Péter a Nevem Noszloprol T. Ns Veszprem Varmegyeből valo, Reformatus, nőtelen 25 esztendős, Rab vagyok a Szegedi Királyi Fenyítő Háznál.

Mi okok inditottak Téged az el szökésre?

Minthogy egy font kenyérrel, és 2^{1/2} xr. ára Levessel 24 óráig be érnem ily nagy Testel bírván csupa lehetetlen volt, senkitől nem segítettvén, az ellenem hozatot Itéletnek értelme szerént hogy azáltal valamit élelmemre meg érdemelhettem volna dologra sem járhatván, az éhel halástól féltem, hogy tehát ily veszedelmes ki menetelem el kerüljem azért tökélettem el magam a már meg is próbált szökésre.

Tudta e Valaki el szökésre czélozo szándékokat?

Senki nem tudta.

Vald meg, csak azon fél óranyi idő alatt ástátok által Pajtásoddal a falat, a vagy talán már az előtt régen munkáloztatok azon?

Csupán azon kevés idő alatt, és soha meg sem próbáltuk annak előtt minthogy a fal csak egy téglá széllességű volt, és az is a sok esőzés miat már igen meg gyengült egy vassal ástuk által.

Ki ásván már a falat, hova mentetek, meddig utaztatok edjüt hol hagyatad pajtásod a Vasad, és mi modon vetted le Lábaidról?

Ki ásván tehát a falat a Sáneczban szinten Honalyig érő vizet meg gázoltuk, és a külső Kő falról le ereszkedvén, a Város Végeig edjüt mentünk,

¹) O. l. 16425/1808.

ott el válván Török Mihály Szökevény Pajtásom hova ment nem tudhatom, én a Vasat Lábamról tulajdon magam le vervén, Dorosmai Helységen keresztül azon az uton mellyen ide a tavasszal kísértetem utaztam, senki soha meg nem kérdeztvén mitsoda sorsu ember Lennék Levelet senki nem is kívánt tőlem Kis Kun Szabad-szállásig hol a Csikoshoz bojtárnak be szegődvén midőn a ménest másnap bé hajtottuk volna, kik a Tavasszal mint őrizők késértek reám esmérvén az elől Járóknál be jelentődvén meg fogadtattam.

Volt e valamely Passualis vagy utazo Leveled?

Volt igen is mellyet magam irtam T. N. Veszprém Vármegye Feő Szolga Biroja Kun Pál Ur neve alatt edj Kotsmában.

Sig. Szeged 19^{ik} Junii 1808.¹

2. A^o 1808 die 14^a Julii Perei Péter Szegedi Javitó Hazból el szökött Rabnak, Kis Kun Szabad szállása Helységében e következő Vallása vétetett.

1° Mi a Neved?

Ad 1^m Perei Péter a nevem, T. Veszprém Vgyében Noszlop nevű Helységbe való születés. Reftus. Circ. 25 Esztendős nőtelen Legény vagyok.

2° Miért fogadtattál meg?

Ad 2^m Azért fogadtattam meg, hogy 27^a Mar. a. c. itt Szabadszállásán keresztül mint Rab a Szegedi Javitó Házba vitetvén; tehát hogy mostanában itt tsvargottam; a Helység Polgárjai által fel esmértetem.

3° Honnét, mitsoda tettedért, és mennyi időre vitettél a Szegedi Javitó Házba.

Ad 3^m T. N. Veszprém Vármegye Törvény Széke által Tolvajságomért, 6 Esztendei Rabságra íteltetem a Szegedi Javitó Házba.

4° Hát mi módon jöttél el ily hamar a Javitó Házból?

Ad 4^m Most Vasárnap mult egy hete nappal 10 óra tájban szöktem el a Javitó Házból a Háznak falát Ki ásván egy más Török nevű Rabbal, egy más Rabnak subáját is magammal el hozván, és a magam Szűrét helyette ott hagyván, azért szöktem pedig el, hogy vasat tettek reám, holott a Sententi-ámban nints az, hogy vasban raboskodjam; és azután is, meg mondom azt, hogy ha vasat tesznek reám, szásszor is el szököm.

5° Hol, mi módon, és ki segítségével vetted le magadról a Vasat?

Ad 5^m A Pusztára Ki érvén, magam vettem le a lábamról a vasat, minden más segítsége nélkül.

6° Hát azon Török nevű Rab mere ment, vagy hol van most?

6^m Én nem tudom hol van, mert én sem mondtam meg néki, hogy hová megyek; ő tőle sem kérdeztem, hogy hová akar menni.

7^a Hát azon Passualis Levelet hol vetted, melylyet Tttes Veszprém Vgyei fő Szolga Biró Kún László Ur neve alatt Dorögi N. Mészáros István részére Eger-

¹) O. l. 16693/1808.

szegen dd^o 24^{ae} May 1808. ki adva, tegnapi Napon, mint magadét elől mutattál, azonban midőn másod izben kérettetem volna tőled, magad öszve szaggattad ?

Ad 7^m Azon levelet én még magammal hoztam onnét hazúl.

8° Hogy eshetne a meg, hogy te 27^a Marty a. c. vitetvén keresztül Szabad szállásán a Javitó Házba, még is dd^o 24^{ae} May a. c. költ Levelet hozhattál volna magaddal ?

Ad 8^m Én azt meg nem mondom hol vettem ; azért arról nem is kell tőlem tudakozódní.

9° Van é valami Jószágod magaddal.

Ad 9^m Semmi sincs egyéb, a mi rajtam van.

Sig. Szabadszállás die 14^a July 1808.

M. Helység Ord. Birája

Per Stephanum Halász V. not.

Anno 1808 16^a Julii. In Curia Jurisdictionali I. Districtis Minoris Cumaniae reexaminatus priorem Fassionem suam confirmavit, addento ad 4^m hogy a midőn a Szegedi Várban lévő Javitó ház falát kiásták, azon által menvén a Felső Város felől levő Tisza szélin jöttek ki, a lánczot fel kötötte, hogy a lábain ne zörögjön, melly a városbúl szerencsésen kiment Dorosma felé, és mivel a láncznak egyik szeme el volt törve, és 1 szög is belöle ki járt, mert nem volt jól reá fejezve, ekképpen a lánczot egy árokban magáruul könnyen le vette, és ottan hagyta. Annak utánna valamint Dorosmán, úgy a több falukon is keresztül ment, és ötet senki se szóllította meg.

Ez úttal meg tudakoztatván, hogy tegnapi napon, a midőn Félegyházára hozattatott, a Jakabszállási Kortsmánál mi okbul, és mi módon szökött meg a Hadnagynak őrizete alól, azt felelte : hogy a Hadnagytúl fére dolgára kérezkedvén, a vasat tsak hamar lábairúl le törte, és úgy el szalatt, azonban utánna 3. lovasok menvén, el fogattatott és a Kis Kun Juris dictiohoz késértettett.

Sig. Félegyháza quibus supra

Per Dislem V Fiscalem

Josephus Bartsik.

3. Veszprém megye 1808. aug. 11-én kelt átirata :

Királyi Fenyítő Ház!

Felolvastatván a mái Közönséges Gyűlésen ezen Királyi Fenyítő Háznak mult Julyus Holnapnak 20^{kán} folyo Esztendőben ezen Nemes Vármegyéhez utasétott Tiszti jelentése, Szökevény Gonosztévő Perey Péter eránt, tökéletessen meg-egyezték a Tettes Statusok, és Rendek ezen Királyi Fenyítő Háznak azon intézetében : hogy az emlétett Gonosztévő nem tsak sok rendbéli gonosztetteire nézve, hanem azon vakmerőségéért is : hogy ő a Fog-háznak Falát Keresztül ásván, abból magát vétkes erőszakkal kiszabadittani bátorkodott, a még a hátralevő Fogságának idejét Békó-Vasban töltse ki.

Erről a Királyi Fenyítettő Házat tartozó Kötelességből tudóséttván maradok illendő tisztelettel.

A Királyi Fenyítettő Háznak Veszprémben Augusztusnak 11^{kén} 1808.

Kész, Köteles szolgálja

Kun László

Első Al Ispány

21.

1. Nemzete és vallása

Következendő Rabnak, a mely 1810^{ik} Eszt. 8^{ber} 4^{ik} napján el szökött ezen K. Fenyítő Házbul, ugy mind Nemes Batta Mojzes Pest vmgy. Pest várossában született 28 Esztendő, Feleséges Papista 2 és $\frac{1}{2}$ Esztendőkre T. Ns. Csongrád vmgy által sokféle lopások végett elítéltetett ebben a K: Fenyítő Házban, melyből először 1^{ső} Májusban 1809 Eszt: elszökött és 18 Sept. 1809 Eszt: vissza hozattatott és ismét 4 8^{ber} 1810 Eszt. elszökött.

Viselete

Jobbithatatlan.

Vallása

— — — Az ide való belső- várban Eő Lotharingiai Herczogsége kertýében dologra lévén, és látván, hogy Ringmaer nevezetű strásán levő katona eltavozott, nem tudom hova, azonkívül nyitva találván a felső város felé levő vár kapuját, azon ki mentem, melyen kívül semmi féle embert nem találván egy sarokba bé ültem békó vasamat, le vertem, ottan hagytam, és Kiss Péterinek, Félegyházának, Ketskémének mindenütt a Pusztáknak tartván utamat Pest várossába vettem, a hol saját jobbágyom szekerét találván azon Szent-Martony-Kata helységbe a Batta László Uram Bátyámhoz mentem, attul 1000 fkat fölruháztatásomra vettem, Vác várossába mentem, ottan magamat fel ruháztam Pest várossába ismét vissza mentem és ottan vettem lakásomat.

(Szökése után mintegy 6 hónappal Szelényen egy „polgári bátorság felügyelőjével“ összeverekedvén bekisértetett, a városházan megakarták csapni.)

— — Hogy ne veretődjek ezen Kir. Fenyítő Ház szökevénynek és nemes embernek vallottam magamat, arra történt az T. Ns. Pest vm. Házához által vitettem és adattam, a hol az beteg Házba tétettem és ide való le küldetésemig ugy mint valami 10 Hétiig feküttem.

Költ Szegeden, die 5 Aprilis 1811.

+ Batta Mojzes.

Költ Szeg. 1811 Eszt. Apr. Havának 5-ik napján tartatott Tiszti ülésben

Franz Jaeger
szabados¹

Lénhard István
közember

V. Litassy Praef.

¹) Gefreiter

Szegedi Fenyítő Királyi Ház.

2., Szökevény Személyes Le-írása.

Alább nevezett, e folyó holnapnak 4^{én}, dél utánn, kint levő munkáru el szökött. Rabot illetvén, úgy mint:

Keresztelő, és vezeték név	szöletett		Allapotú	Ebben az Kir. Fenyíték házban megérkezésnek ideje.	10 majusb: 1809-ik eszt.	4ik 8ber 1810 ^{ik} esztend.	Ts Ns Tsongrad vármegyétől	1. esztendőt 4. holnapot és 27. napokat.	1. esztendő 1. holnap és 3. nap.	A mennyire ezen K: Tisztletek magát még más bűnnek tudlara vagyon; Nem.	Jobbhatlan mind korbelkodásra mind lopásra mind pedigen egyéb rozsz eszelekedetere nézve.	Önön maga viselte.	Személyének és Képének le-írása.				
	Országban:	Vármegyében												Helységben	Idős	Hittü, vagy vallásü	Mesterséget tudó
Battia Mojzes.	Magyar országban	Pest.	Pest városában	26.	R. Katholikus	Nem	Feleséges	20-ik X. berben 1808-ik esztendőben.	10 majusb: 1809-ik eszt.	4ik 8ber 1810 ^{ik} esztend.	Ts Ns Tsongrad vármegyétől	1. esztendőt 4. holnapot és 27. napokat.	1. esztendő 1. holnap és 3. nap.	A mennyire ezen K: Tisztletek magát még más bűnnek tudlara vagyon; Nem.	Jobbhatlan mind korbelkodásra mind lopásra mind pedigen egyéb rozsz eszelekedetere nézve.	Önön maga viselte.	Személyének és Képének le-írása.

Megszökése alkalmatosságával ruházva volt: egy gömbölyü széles viselt paraszt kalapban, fekete szőrbül szőtt motskos nyakravalóban, Ung és gayában, egy világos kék rongyos láliban, világos kék Insurgens béli Dolmányban, és valamiben viselt gyalogságos Komis Köpönyegben, szinte úgy egy pár Komiss bakantsban, melynek föltül a Békó vastul igen fel-dörgültettek. Sig. Szegeden 4^{ik} 8^{ber} 1810^{ik} eszt:

J. Bokross
Contraag.

V. Litassy
praef.

¹⁾ O. I. 26436/1810.

22.

An

Seiner Kayserlich, Königliche Hoheit dem Palatin zu Ungarn,
und

Hochlöbliche Königliche ungarische Staathalterey!

Sig. Szegedin, den 18ten Xbr 1810.

Die am 7ten hujus auf auswärtiger Arbeit verübte Räuferey, und mordhafter Schlägerey wegen in strengern Areste gesetzte Züchtlinge Peter Perey, Johan Petry, und der von vorhin noch wegen Desertion in einzelnen Areste gestandene Züchtling Stephan Jó Gyöngyösy haben zwischen 14. und 15ten dieses gegen 11 Uhr Nachts mittelst Ausbrechung eines eisernen Fenster-Güters sich in Freyheit zu setzen gesucht: Der Männer-Beschlieszer Hallay Thomas aber, welcher sich eben zur Ruhe begeben wollend, einiges Pochen, Stampfen, und in die Mauer hauen hörend, zündete alsogleich eine Laterne an, begaab sich in der Nähe der Areste, wo er das Pochen vermuthete, loszte zu, und überzeugte sich von der Wircklichkeit, dasz die innsitzenden frey sind und an der Mauer-brechung arbeiten, hierauf begaab er sich in der Eile zur Wachtmannschaft, nahm die auf der Wache gestandenen Gefr. Johan Kalmár, Gem. Georg. Fekete, und Paul Mayer armirter mit sich, verfügte sich einstweilen nur mit diesen 3 Mann zu die Arest-Löcher (da die übrige Wachtmannschaft ganz ausgezogen, und schlafend gewesen, hinterlassend ihnen den Befehl, dasz die übrigen sich unterdessen ankleiden, und in Bereitschaft setzen sollen) sperte die äuszere Thür auf, drang bis zur Stelle wo genannte 3 Züchtlinge den Einbruch machen wolten, und fand wirklich, dasz dieselben entlaufen wolten; kaum aber warn der bemehlte Beschlieszer auf erwöhrter Stelle, und noch nicht erholt von seinen Erstaunen, sprang Züchtling Johan Petry dem Beschlieszer übern Haufen stossend zwischen denen 3 Invaliden hinaus, welchen zwar Gem. Georg Fekete einholte, und gefangen genommen hätte, wenn derselbe sich in ausern Gand an ein hervorstehenden Kuchl-Mandlbaum auf dem Kopf dergestalt nicht angeschlagen hätte, dasz er gleich ohnmächtig dahin gefallen, welche Gelegenheit Züchtling Petry benutzte, in den Männer-Aresthof sich begaab von der da stehenden Schildwacht zwar aufgehalten, aber durch derselben an einer zugefrorenen Lakke Niederfallend, wiederum seine Freyheit erlangte, sich nach dem zweiten Hof und Theis-Thürl begaben, und durch die dort fehlerhafte Mauer hinauf, dann den in die Theis gemauerten Sporn hinab gehend in gänzliche Freiheit setzte, und alles Nachsetzen, und Nachsuchen fruchtlos geblieben. Züchtl. Peter Pery, und Stephan Jó Gyöngyösy aber sind handfest genommen, in schwere Eisen gesetzt, und wieder um eingespert worden.

Züchtling Peter Perey hat in seinem Areste den Fuszboden aufgerissen, unter der Thürschwelle ein Loch gegraben, und so aus selben heraus kommend die Schlöszer der andern zween Züchtling-Areste aufgemacht, sie in Freyheit gesetzt, und den obgedachten Einbruch unternommen.

Das nähere über die für sich gegangene Schlägerey, als gedachten Einbruchs-Unternehmen, wird der Hochlöbl. K: Ung. Staathalterey mittelst den abgefasst werdenden Verhören alsogleich zugemittelt, sobalt der hiesige Stadt-Magistrat die darzu nöthigen Documente dem hiesigen Amte eingereicht haben wird.

Wir empfehlen und übrigens in die hohe Gnade, und verbleiben mit der vollkommenster Hochachtung

Einer Kayserl. Königl: Hoheit,

und

Hochlöbl. K: ung. Staathalterey

ganz gehorsamst ergebenste

V. Litassy Praefect.

I. Bokross Controllor.¹

23.

Török Mihály 1810. VIII 11-én az igazgatói jelentés szerint² akként szökött meg, hogy a káplár 3 rabbal — köztük Törökkel — a kenyérsütő házához ment kenyérért; Török Mihály, a kinek csizmadiaság a mestersége, magával vitt egy pár kész csizmát és a mikor a sütő házánál voltak engedelmet kért a káplártól, hogy a szomszéd házba mehessen, hogy a csizmát átadja, a mit a káplár a nélkül hogy utána nézett volna, megengedett; Török fölhasználta ezt az alkalmat és megszökött.³

24.

Gere Sándor rab — az igazgatói jelentése szerint³ — 1810. augusztus 10-én reggel 8 órakor a kulcsártól kikérezkedett börtönéből avval a hazugsággal, hogy az ellenőrhöz kell mennie ruhát takarítani. A kulcsár kiengedvén őt, megszökött. Minden kapú be volt zárva a főbejáratot kivéve, hol az ő állott. 10 órakor vették észre szökését. Nem volt kideríthető, hogy hol szökött ki. Gyanítják azonban hogy a főkapun ment ki.³

Hátrahagyott holmija közt a következő levél találtatott:

¹) O. l. 544/1810.

²) O. l. 17355/1810.

³) O. l. 17355/1810.

Tettes Feő Tisztség!

Az édes Atyám meg halálozván, és kevés vagyonkáim mind fel=osztván Testvérjeim egy más között, én kéntelenitettem haza menni az végett, hogy az engem illető kevés vagyonaimat egy bizonyos ember kezébe által adjam, a ki is engemet ha egyebet nem is tsak ruházattal tápláljon ezen keserves rabbságomban mivel még sok ideig valo nyomoruságom itten vagyon. Megvallom igaz lelkembül, hogy sajnálom drága kedves jó Uraimat, hogy így megkelletik kissebbitenem, de jaj mit tudok tselekedni, mert ha el=nem mennék haza az én Testvér Atyámfiái engemet mindenbül a mi engemet illetve is ki=tagadnának, azért is kérem szeretettel hogy az Felséges Consiliumot érettem Levelek által ne terhelyék, mert én mihelyt kevés vagyonaimat szerben szedem, egyszerre vissza jövök, mely alázatos tisztelettel maradok A Tettes Feő Tiszt Urakk jót kívánójok N. Gere Sándor.

P. S: Az mi kevés ruháim itten vannak kerém el ne predálogyanak, vagyis el=ne kotyavetyéltessenek az még vissza jövök.¹

Tettes Feő Tiszt Urakhoz szeretettel ajánlom Szegeden.

25.

Copia.

Nemzete, és Vallása

Alább következő Rabot illető 1810 eszt. 22^{ik} Sept. napján dél=utánn 5, és 6 óra közt külső dolgon lévén el szökött és tsak ugyan fölül említett eszt. Novemb. 5^{ik} napján a Ts. Ns. Báts vármegye által bé=hozatott.

Nemzetye.

Gyurakovits Nikola, Magyar országban, Báts Vármegyében Gara helységben született, 26 esztendő, Feleséges, Pápista vallású, és Mesterség nélkül, bé jött ebbe az K. Fenyítő házba 12^{ik} Mártiusban 1810. mind egy a Ts. Ns. Báts Vármegye által Gyújtogatás végett, 6 esztendei rabságra ítéltetett:

Viselete

Az elszökésén kívül semmi Tsint nem tett, és mindég az az 6 holnapit itten létele által, tsendessen, és jámborúl viselte magát.

Vallása :

1. Mi okbul, és miképpen szökött a vallú 22^{ik} Sept. napján ?

Azért mert a hónom alatt lévő Sebem ebben az Fenyítő házban bé nem=gyógyitathatott, melyet én oda haza bé gyógyitattni gondoltam, aztat vélvén, hogy valamely Babonaság által

¹) Szeptemb. 6-án csakugyan vissza is jött.

kaptam én ezen Sebemet, és aztat a Vén aszonyok jobban, mind az Doctorok gyógyítani értik; a szökésemet pediglen következendő-képpen vittem véghez. Közeledvén már az idő dél-után 5 óra felé, el-hagytam az dolgot, az nagy külső kapún ki-mentem, és ámbátor a Horestha névű katona ottan állot, és engem láthatott, az három király kis-útzán intéztem utomat, a Palánkának nagyútzán keresztül egészen az Alsó-Városi Horgassi kapun ki, odáig mindég vasban mentem a nélkül, hogy engem valaki hátráltatott, vagy tsak egy szóval is háborgatott volna, az említett kapun-is minden hátráltatás nélkül keresztül egészen az szőlőkig mentem, a vasomat téglával le vertem, ottan hagytam, és Szabadkára, onnan Gara helységben az ottan lakózó Bátyámhoz mentem.

2. A Vallúnak ide jutásakor, oly nagy vala a Sebje, hogy mindjárt a Betegek házába kölltetett ötöt adni, a melyben tovább 2 hónapnál fekvén, úgy anyira meg-gyógyúlt, hogy dologra menni megengedte, és javasolta az házi-orvos, ha tehát anyira meg gyógyúlt a Sebje, továbbá egészen meg-gyógyítatott volna, melybül következik, hogy nem az volt, hanem másféle oknak lenni kölltetett el-szökésének, talán a táplálásban, kenyereiben, vagy más egyében volt fogatkozása, vagy pediglen valami más neheztelése, és baja, mely éránt most a vallú kérdeztetik, és aztat elő adni intéztetik?

Énnekem sem panaszom, sem neheztelésesem éppen senkire, és semmiért nintsen, sem semmibe se volt soha fogatkozásom és a mind már mond-

dám, tsak a Sebbnek gyógyitása vala az el-szökéssemnek oka.

3. Majd ött hétig való távol-létele alatt; hún tartózkodott, és miket tseledett a vallú, és mi módon bé fogatott a Ts. Ns. Báts vármegye által?

Két hétig Gara helységében az Bányám házánál rejtve voltam, és egy öreg aszszony által gyógyitattam, mely idő múlva a Helység Birája ottan lételemet meg-tudván, árestáltak, és a vármegye Tömlöztzében Zomborba vittek, a honnét három hetek utánn idehozattam.

4. A vallúnak vissza hozatásával egy passus—is által hozatott ezen kir. Tisztnek, melyel a vallú utyát, és kóbórlását igazságosnak bizonyította, azért kérdeztetik a valló, hól és mi módon vette és szerzette ezen Passust?

Abban a hétben szerdán dél-után, egy Deákot, akik ottan az Apothekárius Úr háza előtt hárman beszélgettek, meg szólítottam, hogy nékem valamellik közüllök egy passust írna, melyek közül az egyike mindjárt aztat felelte, hogy ő énnékem egy forintért mindjárt passust készíteni, és hozni fog, én nékie azonnal 1 ftot ígértem, most ő el távozott, rövid idő mulva vissza jött tsak ugyan ezen passust el-hozta, nékem által adta, és én ő nékie 1 forintot adtam.

5. Hová tette, és rejtette a vallú ezen Passust el, hogy az a Fenyítő házban dologrul visza jövetelékor vizsgálás alkalmasággal meg-nem találtatott?

Azon nap, úgy mind szerdán estvére 19^{ik} Sept. én aztat a Passust láibli zsebembe bé-hoztam, de sem a káplár, sem pediglen a kultsár által nem vizsgáltattam.

6. Továbbá hun tartotta el szökése ideig a vallú azon Passust?

Mindétig nálam volt a zsebembe.

És az alatt az idő alatt soha sem vizsgálódott senkitől is a való?

Egyszer sem.

Meg=ösméri e a vallú, aztat a Deákat, a mely azon passust ő nékie írta, és el=adta?

Ha látnám meg=ösmerném.

Azt mongya a vallú, hogy egy forintot fizetett a Passusért, melyet né-mely Deák hozta volna, nékie, hol vette a vallú azon egy forintot?

Azt a kin tett dolog alkalmatossá-gával imit, amot garassonként öszve szedtem, és erre a végre elő=készítettem magamnak.

A vallúnak el=szökése alkalmatossá-gával el=vitt új szűrkanakót hová tette kend?

Én aztat magammal el=nem vittem hanem a kútnál egy Deszkán fekvé hagytam.

Tud é a vallú még az el=követett szökésének, és úgy mind az vasnak el=vetése, és az új szűrnek el=hagyása, és el=vesztése által okozott kárnak mentésére valamit elő=hozni?

Én nem tudom magamat semmivel=is menteni, sőt meg=ismérem, hogy roszat tselekedtem, fogadom mindazon=által, hogy soha többé el=nem szököm, sem semmiféle kárt okozni nem fogok, és a mostani tselekedetemért kérek alázatosan kegyes botsánatot, és irgalmas büntetést.

Hogy énnékem ezen vallásom által olvastatott, és én aztat egyenlőnek az első adott mondásaimnak találtam, magam saját kezem kereszt vonyá-sommal bizonyitom. Sig. Szegedin die 31^a 9 br 1810.

Nicola Gyurakovits

Abgehalten in unserer Ämtlichen Sitzung am obgedachten Tage.

V. Litassy m/p. Praefect.

Ig. Bokross m/p. Controllor.

In Anbetracht des, durch dem verhörten Züchtling sich verschafft seyen sollenden Passes, ist der hiesige Studiums hr. Director wegen anzustellender Untersuchung, ob nämlich, und durch welchen seiner studieren den voran

gebener Pass ertheilt worden, angegangen, die Untersuchung vorgenommen, aber nichts in Erfahrung gebracht worden. Solches anmit auch zur behörigern Notitz beygesetzt worden ut Supra.

Dem Originale gleich lautend
I. Bokross.¹

26.

Copia.

Nemzete, és Vallása

Alább következő Rabnak, mely 1809. esztben 5^{ik} augusztus hólnapnak napján elszökött, és a Ts. Ns. Borsod vármegye által ismét folyó 1810^{ik} eszt. 30^{ik} November napján behozatódott, úgy mint:

Jó Gyöngyösy István Magyar Országban Borsod vármegye Vata nevezetű helységben született, 27 esztendős pópista, nyötelen, nemes ember 1809. eszt. 10^{ik} Julius napján jutott ebbe az Kir. Fenyítő- Házban, elkövetett Tolvajságok miatt a Ts. Ns. Borsod vármegye, által 2^{1/2} eszt. íteltetett.

Viselette:

Mivel tsak 36 napot töltött az ide való elsőbbi jutásával, az viselete-
éránt semmi bizonyos nem mondhatatik.

Vallása:

Miért vagyon az vallú különös Ares-
tomban, és mi végre hivatott most
ezen K. Tiszt eleibe?

Azért, hogy 1809. eszt. 5^{ik} Augusztus
napján dél előtt elszöktem.

Mi okra való nézve szökött a vallú
el, és mi módon vitte végben a szöké-
sét, hogy azt az elrendeltetett Strázsa
észre nem vehette?

Az oka elszökésemnek az vala,
hogy nem tudván az időt menyire va-
gyok sententziázva és nem akarván azt
nékem sem az Ts. Ns. Borsod vár-
megyénél, sem pediglen ebben az kir.
Fenyítő Házban tudtomra adni, az
Megyében vissza menni, és azt ottan
megtudni elkövettem; az el-távozá-
somat pediglen úgy vittem végben;
Hogy: ki-menvén az külső dologra,
egy katonát, a kinek nevére nem emlé-
kezek az hal piatzra hivatam, egynehány

¹) O. I. 540/1810.

garasomért halat vettem, aztat megfőztem és meg-ettem, egy kevés idő mulván úgy mint valami 10 óratájban az énreám figyelmező katonát, ismét 2 garast adván nékie az piatzra sült halért küldöttem, azonban az készülendő épületnek, ahol dolgoztunk, egy szegletében vettem magamat, a vassomat ott lévő szerszámmal hamarjában levertem, és még az katona a piatzrul vissza jött el- is szöktem. Egy felét az békó vasomnak a serház tájban, más részét pediglen Dorozsma felé való kukoricza földeknél el- vettettem.

Merre vette a valú utját Ts. Ns. Borsod vármegyébe menvén, hol fordult meg mindenütt, és egy szóval hogy vitte végben ezen Fenyítő házbul távol létele maid 15 holdnapoknak ideit?

El-távozásom után tüstént Győnek indultam a nélkül, hogy valahun tartózkodtam volna, Győn innend egy-néhány Juhászokkal öszve jöttem, és beszédbe eredvén kérdeztem őket, hol mehetnék a Tiszán által, melyek engem így szólitanák: Kend a Fenyítő házbul való Szökevény az látszik a Kend Tsizmaszárából, azért javassoljuk, hogy a kompnak ne menjen Kend, mert az Commissarius el- fogja fogni Kendet; mely intésre estvélig Juhászok közt maradván, azután a Tisza partjára a Réh- felé közeledtem, a hol egy tsónokot találván egy karóval által evedztem, úgy osztán Borsod vármegyének tartván útamat Tsegének ismét fölül említett módon által mentem a Tiszán és ily formán nyolczad napra Tsababa az édes anyámnál érkeztem el; négy hétig annak szőlőpintzében tartózkodtam, ahol meg- unván magamat, Baba helységében lakozó édes Anyám Ötséhez menni akarván Eczésy nevezetű korts-

mában bé szállottam, ott háltam, és más nap a Ts. Ns. Borsod vármegye Szundi nevezetű Eskütt Ur által megösmértetem, bé fogatattam, Miskoltzra a vármegye Tömlöztében záratattam, a hol ide való visza jöve telemig tartattam.

Tudé egyebet még az vallú az ezen maga tselekedetének mentségére, és jövendő sorsának könyeöbítésére valamit elő hozni?

Semmit sem egyebet, hanem hogy ezen kir. Tiszt a menyire lehet kegyelmezzem, és sorsomat jövendő jó viseletemhez, melyet viselni igérek alkalmaztatni ne terheltessem.

Hogy nékem ezen vallásom elő olvastatott, és aztat a miképpen elő adtam egyformának találtam magam kezem kereszt vonásával bizonyítom. Sig. Szegedin die 16^a xbris 1810.

Jó Gyöngyösy István.

Abgehalten in unserer Ämtlichen Sitzung am 16ten Xbr. 1810.

V. Litassy m. p. Praefect.

I. Bokross m. p. Controllor.

Dem Originali gleichlautend bestätige

I. Bokross
Gegenhandler.¹

27.

1. — — Vallásra vétetik fön nevezett Rabb személy² minek utánna áltá adatott volna ezen K: Fenyítő Ház Tisztségének ugy mint:

1° Adgya elő az Vallú miképpen vitte az ellillantását 1811 Eszt: Majus 18^{ik} napján, hova tette az békó vasátt, hol koborlott az időközben és mimodon fogattatott el?

Ad 1. Ketzer Joseph Rabb pajtásommal az Biro nevezetű Szüts Polgár Mester Ember Házánál dolgozván, a hátulsó kapun ki, és egy harmadik háznál lévő kortsmában bé mentünk ottan egy itze bort meg ittunk s avval az iskolák és a Ráczt templom mellett Tisza partyára és azon végik az alsó városnak Horgasnak indultam, el válván Keczertül mingyárt a város végén, a Matya Hidgyánál egy néhány téglákatt vévén, az rétbe mentem a békó vasamat le vertem, és el vettem, annak utánna Szabatkay Szállásokra mentem

¹) O. l. 544/1810.

²) Gyurakovits Miklós.

és ottan napszámra mint nem különben egy ideik Bajmokon is Dolgozgttam, ma két holnapja léssen, hogy az testvér bátyámhoz Garay szálásra fehér ruhámért menvén, el fogattattam és Zomborba Ts. Ns. Vármegye Tömlöcziben vitettettem.

2° Mi okbul szökött el az vallyu?

Ad 2. Mert meg untam az koplalást.

3° Hogy lehet az, nem kapta meg az vallyu mint a többi Rabb az kenyérét és annak ideiben ételét is!

Ad 3. Igen is meg kaptam de nem elegendő levén énnekem egy font kenyér napjára és az Házi igen tsekély és kevés étel az nehéz dologh mellet el nem türhetvén tovább az éhséget el illantani kinszeritettem.

4° Mit tud még az vallyu mentésére elő adni?

Ad 4. Egyebet semmit.

Hogy nékem ezen vallásom elő olvaslatott és én asztatt saját mondásaimmal hasonlónak találom saját kezem kereszt vonásával bizonyitom. Költ Szegeden die 16 May 1811 Eszt:

+ + + Gyurakovits Miklos
Rabb

+ Carl Petrányi Közember

+ Jos. Braun gfter
V. Litassy Praef.

2., Nemzete és Vallása.

Következendő Rabbnak, a mely folyó Esztendőnek 18^{ik} Majus napján kilső dologrul elszökött és ugyan ebben az Eszt: Junius 10^{ik} napján maga vissza jött, ugy mind:

Keczer Joseph — — 35 Esztendős, feleséges, Papista, semmi mesterséget tudó 1810 Eszt: 19^{ik} Majusnak napjátul fogva 2 Esztendők által eltöltendő Rabságra Ts Ns Veszprém Vmgye által ebbe a K. Fenyítő Házban ítéltetett.

Viselete

Eleinte Fejes és maga akaratu vala, de az többszöri intések, pirongatások és büntetés után valamivel jobbatskán viselni kezdette magát.

Vallása

1. Mi Módon vitte végben 1811 Eszt: Majus 18^{ik} napján az kilső dologrul való elszökést?

Tsak oly formán, hogy 4 ora felé dél után lévén az idő, és látván hogy a vigyázó katona, azon alkalmatosságban, az első kapu felé veszi az utyát, mivel semmi fehér ruhám nem volt, ugy, hogy már egy más Rabb Pajtásom ruháját viselni kinszeritettem, eszembe jött hazámba való elmene-

1) Gyurakovits Miklós.

telem, melyet azonnal is a hátulso kapun által végben vittem, az piarczon keresztül Rohus várossa nagy utcáján Dorozsmának mindenütt az ország utyán tartván vévén utamat, Dorozsmán keresztül mentem annélkül, hogy megálapodtam volna, innét a szállások köszt mindenütt a Pusztán intézvén utamat Halasig mentem, itten sem álapodtam meg hanem egy szálláson kenyerett kérvén avval Kalotsának indultam, innét mindenütt Dunapartyán Viskoi Rének¹ mentem és szerentsésen éppen oly alkallmatossággal értem oda, midön egy falka barmokat által vittek, melyet bé hajtani segitvén, az hajtok asztatt tudták, hogy a Réhöz, a Révészek pediglen hogy a Hajtokhoz tartozando vagyok — — — mely modon tovább folytatthattam utamat — — — osztán Szilasnak, Enyének mentem — — mely után lakohelyemben édes Anyám házában mentem, itten egy egész hétik valék, még a romlott lábam magához jött, és két pár fehér ruhám el készült, mely időnek elfolyása után, elrendeltett helyemre ugy mind ezen K: Fenyítő Házban Czeczén és Földváron által mindenüt a Pusztákon keresztül egész idáig érkeztem.

— — — Az igaz hogy én jelentettem magamat kétszer fehér ruháért és mind a kétszer feleletül vettem, hogy békeséges türéssel legyenek mind addig még a Házi Cassában elegendő Pinsz érkezik, hogy a szükséges Fehér ruhák elkészülhessenek és kiadattathassanak. — — — Bizonyomra mondom hogy más külömben el nem szöktem volna. — —

Mit tud még az valló maga könnyebbítésére és mentségére elő hozni?

Semmit egyebett, tsak ezen halgato Urí . . . alázatosan kérnyi, hogy ezen elkövetett bünemet az M: M: K: H. Tanátsnak eleibe terjesztvén egyszer s mind leg alázatosabban könyörgésemet jelenteni ne terheltesen hogy bünömet meg bocsájtani és Kegyelmes s Irgalmas büntetést rendelni méltoztassék.

— — — Kelt Szegeden die 13^a Juny 1811.

+ Keczer Joseph

Fel vévödött az Tiszti Üllésünkben Szegeden die 13 Junii 1811.

Georg Stephan
mind Tanu és szabados

Francz Horvek
Közember és tanú

V. Litassy P:

l. Bokross.²

28.

1. Anno 1811. Die. 16^a Julii in Possione Sz. Márton I. Cottui Arad ingremiata ab adtsante Invinculato Sequens exceptum est

Benevolum Examen.

1° Mi a neved, hány esztendős, hová való, Mitsoda vallású, házas vagy-é, avagy sem?

¹) Ré-rév.

²) Szeged v. l.

Ad 1. Dezső Mihály a nevem 26 esztendőös Him helységbeli Ns Abauj-vármegyei Pápista vallású nőtelen vagyok.

2° Hol, miért, és Ki által fogadtattát el?

Ad 2^{em} A Sz. Annai Birák által fogattattván ell azért, hogy a Praedicatio alkalmatosságával a mult Vasárnapon a Templomban bé menvén, láttam az embereket a Praedicatora figyelmeteseknek lenni, a sekrestyéből az halotti koporsóra teríteni szokott positiót meg szemlélvén, azon gondolatból, hogy a Plébános Urnak Köpönyege légyen, összeve hajtvá a válamra vettem, és takarózni valónak el loptam, mivel ezen dolmányban kint hálálni a pusztákon megúntam az hives üdők miat; a falukban bé menni pedig fedél alá nem bátorkodtam, minthogy passualisom mint szökevénynek nem lévén, az elfogattatástúl tartottam.

3° Honnan, miért, hogyan és kikel szöktél el egy társaságban, s mikor?

Ad 3^{im} A Szegedi Czuht Házból szöktem ell éppen ma egy hete éjszaka, a hol is Perei Péter, Noszlopi Lakos és Gyöngyösi István Toth Csabai Lakos a vas rostélyt a falbul vésővel ki ásván, éjfél tájban elsőbb engemet mintegy 3. ölnyi magasságról le vetettek, azután magok le ugrándoztak; azért szöktünk pedig ell, hogy egy Lyukba tartattunk a Praefectus által olly keményen, hogy a világot sem láthattuk, a Lyukba pedig azért vettünk, hogy dolgon kint lévén, egy zsidótúl, a ki a várbeli Casomátában tartya a holmiát, Perei Péter ki nyitván a lakatot, Gyöngyösi István pedig bé menvén, egy réz serpenyőt ki lopot, és Cseh Szabó nevü Böszörményi Lakos fogoly társunknak által adta; és így büntetésül a lyukba vettünk. Azt is meg vallom igazán, hogy most már másodikszor vagyok szökevény Szegedről,¹ de most a fent nevezett fogoly társaim vettek a szökésre, a kik a mint dolgoztak azt mondották, hogy ha a Kultsár bé találna a lyukba menni hozzájok, ottan fogják és addig ki nem eresztik, miglen meg nem szöknek; meg szökvén pedig akár hogyan Generalis Kultsokat fognak szerezni, boltokat s Kintses házakat felnyitni és magoknak Uri ruhát s Kotsit és Lovakat szerezni, és Uri módon Erdélyen Keresztül Czerni Györgyhez menni; azon ki gondolt fel tételektül meg undorodván, töllök félre maradtam azon félszbül, hogy ha velek lopásban, a vagy rablásban meg fogattatom, fel akasztattnak velek edjüt.

Azt is hallottam Gyöngyösi Istvánnak szájából, hogy Gere Sándor, a ki a télen szökött meg a Szegedi fogházból, el vit magával 22. generalis kultsot, ez lopta el a Bihar Vmegyei Vármegye, és N. Váradí Só Ház Cassákat; Nagy Váradról igyekszik Szabolcs Vármegyébe Levelek nevü Helységbe, az hol Mónár N. Földes Urnak szobalányát szeretvén, ki nézte, hogy egy ablakján

¹⁾ 1810 Szept. 4-én szökött meg először, külső dolgon lévén. Tolvajságokért 2 évre volt ítélve, de az első izben való szökése alatt elkövetett újabb lopásokért még egy évet kapott.

nem volna vas rostély, és azon az ablakon készül ki Lopni a pénzes Kufferját. Tartózkodik pedig, a mint ditsekedett, a Szilágyságban Otomány nevű Helységben a Szeretőjénél, a kinek a szobája Küszöbiben vagyon egy rejtek hely, a melyben mikor kerestetik, meg bújjik, és a lopot kintsét tartja. — —

— — 5° Mitsoda passualissal és mitsoda név alatt útnak fogoly társaid ?

Ad 5um A várban kapott Gyöngyösi István passualis Levelet, vagy is inkább rocommendatorialist 3. esztendőre Bezerédy Gyurka név alatt olly ki fejezéssel, hogy eő Komáromban volt Hajós Legény Bitskei József cancellista alatt, a kinek neve alá Irásával és petsétyével vagyon a passus tsinálva; e mellett láttam Nálla a petsétet is és Kováts N. Szolga Biró Urnak Borsod Megyébül a petsétyét is lattam Nálla. Perei Péter pedig, a kinek passualissa még nincsen, Nagy József név alatt fog kóborlani. Azt is mondhatom, hogy Szegeden a Casomátában sok Irásokat tsinálnak, minthogy dologra ki menvén a rabok, magokkal papirost és Tintát visznek bé, mellyet visitatio alatt, egy téglát felemelvén, el rejtenek, és Gyöngyösi István Uj Vidéki Posta Mestert is el szöktette, a kit a Cancellária kementzéjébe bújtatott estig, estve pedig a kút mellet lévő gödörnek deszkáját fel szaggatván, a másik várba által szökött s onnan tovább.

6° Mi nagy tsint, és hol tettél, hogy a Szegedi fogházban kerültél ?

Ad 6um Egyéb tsint nem tettem, hanem az itálnak adván magamat, olly annyira meg felejtkeztem magamról, hogy a hol szolgálatban voltam mint Szakáts Mester Ember, ha a pénzemet meg ittam, a ruhámat is italért annyira el pazérlottam, hogy mezit láb maradtam; nem lévén pedig már semmire innya, lopni kezdettem férfi s aszszony ruhákat, vásznat s egyebet, a mit tsak kaphattam, és azonnal el ittam; Melly rosz tselekedetemért a testvéreim kérésekre jobbulás végett a Szegedi fog házban küldtettem; Mostanában sem szöktem volna ell, de Gyöngyösi Istvánnak és Perei Péter fogoly társaimnak agyon verésektül tartottam, a kik mind a ketten kemény erős emberek; és pedig Perei Péter nagy vállas fejes 22 esztendős erős nagy Hajú gesztenye színű bátor ember, képire barna. Gyöngyösi István pedig kissebb de vállas, testes, markos 33 esztendős bátor szívű, kissebb fekete hajú, s bajuszú barna ember.

7° Voltál é még ezeken kívül valaha fogva, hol és miért ?

Ad 7um A Vármegyében ezen kívül és másut sem voltam soha fogva, tsak egyszer bizonyos hámokért, mellyért 3 holnap i raboskodásom után ki bocsájtattam.

Sig. Anno, Die, Locoque ut supra.

Per Joannem Antalfy

I. Cottus Arad Jurassorem.¹

¹) Szeged v. l.

2., Vizsgálmányu Jegyzések

Következendő személyekről, a melyek azon, Perei Péter, Jógyöngyösi Ist: és Dezső Mihály 8^{ik} és 9^{ik} Julius közt lévő éjtszakán ezen eszt: történt erőszakos El=szakések miat Kérdőre huzatattak, úgy mind:

Szabados, és Férfiu Kultsár köteleiséget végző Kalmár János, aki Magyar ország, Bihar vármegyei Kis-Kéri helységében születetett, 61 eszt. Pápista, Feleséges, mesterséget nem tudó; az Cs: 's Kir. Katonaságnál 41 esztendőket töltvén, ezen Kir. Fenyítő házban pedig 21^{ik} 8^{tal} 1810 eszt: szolgál.

Viselete:

Máskép jó, hanem tsak hogy néha, de akkor sem mód felett, az ivásra hajló.

Vallása:

Mondoná meg a vallú, hogy eshetett az, hogy Perei Péter, Jógyöngyösi István, és Dezső Mihály rabok, azon 8^{ik} és 9^{ik} Julius napjain Köztvoltétszakán, az különös Tömlötzeiket Ki=ásni, és úgy hogy észre nem véődtek el is szökni tudtak?

Mintha ezen 3 rabok bizonyos fel=verés, és el=követett lopás végett különös Tömlöczbe adotattak, mindenkor én azokat minden 24 órák alatt szorossan, és tsak ugyan vagy a káplárnak, egy szabadosnak, a vagy egy fegyveres embernek jelenlétekben visgáltam, de egyébbkor nem tsak akkor a midőn ugyan Jelentést is tettem, az Perei Péter Kezein lévő bilints=lakatját el=darabolva találtam, vagy leg=kisebb héányosságot az békó vasson, szinte úgy az bilintseken hogy találtam volna; folyó holnapnak 8^{kán} éjtszaka 10 óraker, szinte azt Káplár Korona jelenlétén meg=tettem, és mindent héányosság nélkül lenni tapasztaltam, 9^{ikben} úgy mind más nap regvel 4 óra tájban, a midőn tsak magam egyedül, hogy kívülről e Tömlöczöket meg=tekintsem, oda értem volna, leg=elsőbbi tekinte=

temmel láttam, hogy az bástyai kőfalban lévő rostély az Jógyöngyösi István rab Tömlöcze fel=vyagon bontva, az Perei Péter, és Dezső Mihály rabok árestomain pedig a lakatokat minden romlás nélkül ki=nyitotaknak lenni szemlélttem, és e 3 rabot el=szökötnek lenni tapasztaltam; mely környül állók-ból megtudhattam, hogy Jógyöngyösi, minekutána az Tömlöczit ki=törvén az folyóra jött, az rab pajtásain való Tömlöczeken lévő lakatokat fel=nyitván, és ezeket szabaditván, úgy osztán mind e 3 rab egyesült erővel az Bástyai vas rostélyt ki=törték; hogy, és mi módon tehették ők ezt, a midőn szűk helyeken, és kezeik bilintsben lévén észel fel nem érem, sőt tsudálatossabb nekem az, hogy ez mind a 3 békó vasban, Perei, és Dezső bilintsben el=szökhetett; amint tsak ezen történetet leltem, tústént azt jelentettem, a hogy tudva=is vyagon.

Kalmár János.

Káplár Korona János, Magyar országi, Hevess vármegyei, Gyöngyös városi Születmény, 57 esztendős, nyötelen, Pápista, mesterséget nem tudó; az Cs. és Kir. Katonaságnál 35 esztendőkig szolgált, ezen Kir. házban pedig 21^{ik} 8^{tol} 1810^{üi} vyagon.

Viselete:

Máskép jó, de gyakorta a sok ivásnak adja magát, mindazonáltal akoris békességes, és tsak az álomnak borul.

Vallása:

Mínthogy Kalmár János Szabadós, és Kultsárság Szolgálatot viselő előadná; hogy az vallú említett Szabadossal, folyó holnapnak 8^{ik} napján estve az Különös Tömlöczökben lévő, most meg=szökött rabokat Perei Pétert, Jó=Gyöngyösi Ist. és Dezső Mihályt szokása szerént visitérozta, jelen volt; vallaná

meg tehát az vallú, hogy mi módon és hányszor napjában ezen vizsgálás tartatott; észre vevődött é akkor valami gyanúságra méltó, vagyis veszedelmes? Ezen vizsgálás minden nap 3 szor igen szorossan meg=lett e folyó holnapnak 8^{kán} estve 10 óraker magamis jelen voltam az vizitérozáson, az meg=nevezett 3 rabokon, mind az bilintset, mind pedig az békó vasokat hiba nélkül lenni láttuk, az Tömlöczök igazán, és jól bé=zaratattak; egyébbkor sem láttam én valami gyanúságot, vagy veszedelmest, kivéven akor, a midőn Perei az bilints=lakatját el=tördöste, melyre nékie egy srofon járó bilints adatott de ugyan az Tömlöczök magokban veszedelmesek, mert az ajtó Küszöbök el=rohattak, az falak pedig helyeken szélel repedezve vannak; szinte ily hasadáson Gyöngyösi rab az Tömlöczét fel=verte.

2. Az ezen nap álló Strázsáknak emlitette=é a vallú azon parantsolatot, hogy ők időrül időre az különös Tömlöczök felé járuljanak, és arra figyelmezzenek, hogy ne talántán valami dobogást, vagy olyan hangot hallanának, a melyet mindjár bé=jelentenék; és hogy ily Figyelmezés az Strázsáknak visitáláskor, és fel=váltásakor a szabados maga is véghez vigye?

Igen=is, én ezen parantsolatot minden nap, és ezen holnapnak 8^{kán} is hirdetem, és az egész Strázsaságnak jelentetem.

3. Ki=állot Strázsát éjtszakán 8^{ik} és 9^{ik} Julius napjai közt?

Szabados Braun; Hirsch, Lenhárd és Sipos köz=emberek.

4. Mie volna még az vallúnak mondanía?

Nem egyébb; hanem minthogy ezen éjtszakán éppen essős idő volt, említett szökök ezen időt meg=használták,

hogy azoknak tett dobogási és ropogási az kőfal törésben ne igen halatasson.

Korona János m. p. Káplár.

Melyekre az elő=számlált Őr=állók elő=hivatattak.

Braun szabadosnak ki mondási:

Hogy ő néki azon parantsolat valóban adatott, és e folyó holnapnak 8^{ik} napján Korona Káplár által arra emlékeztetett, hogy a Strázsza időrül, időre éjtszakán; ő szabados pedig minden Fel=váltáskor, az Különös Tömlöczök felé menvén, minden észre vett dobogást vagy különös hangzást, tüstént jelentse; hogy az ilyenek az oka mindjár meg vizsgálassék, és minden hiba el=kerültesse.

Most említett parantsolat nékem ez előtt=is tudva volt, és az Káplár engem arra, azon nap=is emlékeztetett, és én aztat háromszori önként magam által való vizsgálással pontosan el=végeztem, és az Strázsának=is meg hagytam, hogy ők időrül, időre oda közelgetvén figyelmezzenek; minden Fel=váltáskor kérdést tettem, hogy az Strázsza nem vett=é valamit észre? melyre, hogy semmitsem tapasztaltak, nékem feleltetett, és én magamis leg=kisebb dobogást észre nem vettem.

Braun József Szabados.

Épen ezen elől=irt kérdésre felel

Köz=Katona Hirsch Antal:

Én a Strázsán 8^{ik} és 9^{ik} Julius napjai közt lévő éjtszakán 12 órától 2^{ig} állottam, és amint nékem parantsoltatott, minden $\frac{1}{4}$ órákban, minekutánna az tábori Ki=állást Halt werda Patrouille vorbei meg=tettem, az különös arestomokhoz halgatni siettem; de semmi leg=kisebb ropogást nem halottam, a mintis az Fel=váltásomkor Braun szabadosnak meg=mondottam.

Hirsch Antal köz=Katona.

Köz=ember Lénárd István:

Én az 8^{ik} és 9^{ik} Julius közt való éjtszakán 2 órától 4^{ig} őrt állottam, minden $\frac{1}{4}$ óra mulván vett parantsolatom szerént az különös Tömlöczök felé, a menyire tsak lehetett jártam, vizsgáltam, és halgatóztam, de leg=kisebb mozogást észre nem vettem; amint=is azt Braun szabadosnak fel=váltásom idein jelentettem.

Lénárd István köz=katona.

Köz=Katona Sipos:

Én az Strázsán 10 órától 12^{ig} éjtszaka 8^{ik} és 9^{ik} Julius közt állottam, minden fertály órában vett parantsolatom szerént az különös Tömlöczöknél

halgatóztam, de semmi dobogást észre nem vettem; melyekről az Felváltás alkalmatossággal Braun szabadosnak az köteles jelentésemet megírtam.

Sipos István köz katona.

Tartatott az Tiszti Ülésünkben 9^{ik} Julius napján 1811. eszt.

Csanovszki János szabadós, Kremniczki András Köz katona mint Tanúk.

V. Litassy m. p. Praefectus.

Ig. Bokross m. p. Contraagens.

Conformem esse Testor originali

Bokross.¹

29.

1. Szatmár m. rendeinek Szatmár Németi sz. kir. városban 1811. febr. 4-én tartott kisebb gyűléseből kelt átiratára válaszul a szegedi f. ház igazgatója a következő átiratot intézte a megkereső törvényhatósághoz:

1811 eszt. 4-ik Febr. ezen k. Fenyítő házhoz botsájtott Ts Ns Szatmár Vármegye Rendei által kérdést tevő bötsös levelére következőképpen feleltetik; ugymint: hogy viselte magát itten a die 24 Junii 1805 8 esztendőök által szenvedendő rabságra ítéltetett Ns Patay Balázs? Itt lételének elejtül fogva mastanig a minden fertál esztendőben a Mgos M: K: H: Tanátsnak bé adandó Viseletet mutató Lajstromban mindég mint incorrigibilis iktatva találtatik, a mind-is az ő borzasztó, másokat felhaborító, szófogadatlan Korhel, és nyughatatlan viselete mutatta, és kívánta.

Hányszor szökött-el? 23^{ik} Mart. 1810 eszt. elszökött, és maga ismét, vissza jött 5^{ik} Januar 1811^{ben}, mely által, 287. napokat elmulasztott az kiállandó raboskodó idejből, melynek következésében az ő kiszabadulásának ideje 7^{ik} Apr. 1815 esztendőre esik.

Költ. Budán 25^{ik} 9^{berben} 1810 eszt. N° 24726. a Mélt. M. K. H. Tanáts Kegyes Rendeléseire jelentődött 1811. 4^{ik} Jan. napján ezen K. Tiszt által.²

2. (Ehhez mellékelve van a következő jkv:)

Nemes Patay Balás a Szegedi Fenyítő Házból Sz Iván havának³ 25^{ik} napján tett elszökéséről, és 13^{ik} napján Szt. Jakab⁴ Havának ujontan való megérkezéséről tulajdon vallás tétele.

Kinek hívják, hány esztendő, mitsoda hitü, sorsú, és állapatu ember Légyen?

¹) O. l. 18700/1811.

²) Szeged v. l.

³) Junius.

⁴) Julius.

Patay Balás a nevem P. Daróczi T. Ns Szathmár Vgyei Birtokos és születés vagyok, Reformatus mintegy 36 eszt. házas Reformatus szökött, de most önként ide vissza tért Rab vagyok.

Miért szöktél el? s mi okok indítottak az elszökésre s miképen tudtál az örző katonától ell illantani?

Engem az el menésre indított az én mostoha sorsomban való keserves állapotom, egy font kenyéren, és 2 $\frac{1}{2}$ xr. ára Levesen ez mostani drágaságban keservesen nyomorogván, s a miatt az egész télen által az Ispitályban hevertem is, jól tudván hogy vagyom az én Atyámnak annyi jóságá miből engem egy Fiát szerentsétlen időmben táplálhatna, el nem tudtam Gondolni el-e vagy meg holt, hogy annyira meg felejtkeztem rolam ily Nyomorultrol, ezen sok fele Gondolatok vettek engem arra hogy el szökjem, és egyenesen haza . . . hogy mind az Atyámnak mind Jóságomnak miben való Létét meg tudhassam — Jo alkalmatosságnak gondoltam hogy Aszonnyal mulatya magát. A közönséges dologból odéb állottam. — — — Sz. Jakab Havának 27^{ik} napján Látván hogy a vélem örizetre rendeltetett Katona jól mulatná magát minden Passuális Levél nélkül el indultam a Tapai rének¹ tartván, hol minden ki kérdezés nélkül által vitetvén, még azon 27^{ik} estvéjére a Makoi Pusztára értem s ott a Gsikosnál meg háltam. — — —

Sig. Szeged 24 Julii 1808.

3. Tekintetes Ur

Praefectus Uram!

Nemes Pest vármegyei Insurgens Tiszt Ur Nemes Szemerédi János ez órában arról panaszolkodik, hogy midőn eő mái Déli ebédgyét a szokott Ebédlő helyén tartotta volna bizonyos vendég fogadóba, a Quártélyáról egy Leányka hozzá szaladott azzal a hirrel, hogy Ns Batta Mojses K. Fenyíték házbéli rab oda ment, s a Lábain lévő könnyü vasakat Pantofliaival együtt ottan lerakván említett panaszolkodó Urnak nyerges Paripáját vakmerő képen orozva el-lopta, és azzal egygyütt hová hová nem-el-illantott. — Ezen esetben egyszersmind declarálya hogy azon Kis Leányka látta volna Battát midőn az uttán az Alsó Városi nyomás felé szaladott. Továbbá a mint az egész Dolgot érteném, egy bizonyos Koszó Busa Alsó Városi Emberrel ment volna az említett rab a panaszolkodó Urnak Quártélyára és hogy a nevezett ember segítette volna Batta Mojsit mind a Ló ellopására mind az el-szöktetésre, mellyre elegendő Tanúk is vagynak. — —

— — Batta Mojsesnek peretz vasait itten alázatossan által küldvén egyszersmind vagyom magamnak is jelentenem hogy most múlt Vasárnap a

¹) — tápai azaz tápéi rév.

szökevény rab egy hasonló rab társával is Alsó Várason lappongott szemem láttára, hogy pedig már akkor is Kinél, és mi járatban voltak Üllő Ünnep napon, az őket kísérő Katona bővebben meg-fogja mondani. — —

Melly Hivatalos Jelentésem után — — vagyok — —
Szegeden 30^{ik} Jul. 1811.

alázatos szolgája

Kászonyi Károly T.

Ns Csongrád Vgye O; esküittyé.¹

30.

A fenyítő házba visszazállított Nemes Gere Sándor 32 éves, többféle lopások, veszekedések, verekedések és gyujtogatás miatt 6 évre elítélt szökevény rabbal 1811. deczemb. 5-én a f. házban fölvelt jkv érdekesebb adatai.

Megszökött:

1800. június 30-án
1801. április 27-én
1805. július 5-én
1806. június 13-án
1810. aug. 10-én
1811. január 22-én

Beszállított:

1801. január 6-án
1805. június 4-én
1806. május 18-án
1808. aug. 1-én
1810. szept. 6-án
1811. nov. 27-én

Utolsó szökését így adja elő:

„A midőn a dolgozóknak külső dologra való menésökre harangszóval jel adodott én is több Rabb társaimmal ki mentem, és nem lévén külső dologra rendeltetve, az első udvaron, a kert sarka mellet, Tizánál lévő kis ajtó felé mentem, aszt nyitva találtam, azon ki, a sántzon vagyis a Tizába épített sarkantyú falán keresztül s úgy a városban szabad lábra jutottam, melyet annál könnyebben tettem, mivel a volt sebes lábaim miatt még vass nélkül valék, ez történt — — — mind egy 7 orakkor regvel.“

Arra a kérdésre hogy

„mitől sebesedett — — ki a lába, holott tudodig, hogy a választó vagy egyéb erős vizekkel kente asztatt, hogy ki sebesedgyen, és hogy a vassa annak következésében le vevödgyen, és elszökhessen“

azt válaszolja hogy:

„Én semmivel sem kenegtettem, hanem tsupán a vass által hojagok támadtak, melyekből asztán sebek lettenek.“

Hogy miből élt és költekezett az alatt mig szökésben volt? azt válaszolja, hogy elszökésekor 150 frtja volt.

„Hol vette — — azt, — hollott midőn 1810 Eszt. Aug. elszökésétől vissza tért, szorossan vizsgálattván, legkisebb summa pénz sem találtatott a vallónál?“

¹) Szeged v. l.

„Én asztatt a volt Hallay Kultsárnál lévő szolgálónak el tenni által adtam.“

„Hogy lehet az, hogy a vallo fennevezett summát említett szolgálónak által adhatta volna, annélkül, hogy nála nem találtatott volna meg, holott mihelyt — — bejött a strázsáktól által vévődött és addig senkivel még tsak nem is beszélhetett még szorossan meg vizsgáltatódott?“

„Az vissza térésem alkalmatosságával 1810 Esz. 6^{ik} Szept. a Kultsár Hollay korán regvel maga nyitotta fel a Nagy Kapu kiss ajtaját a midön még az ör álló katona sem volt ottan, a Házba bé eresztett, és igenessen szállására bé menni engedett, mely alkalmatossággal a pénszt föllül említett szolgálónak el rejteni által adtam, és annak utánna szokott rend szerént által vevődtem.“

„Öttödször azért el szöktem mert édes atyámnak Halálát értettem, hatotyszor pediglen azért, mert vasatt akartak lábaimra veretni.“¹

31.

Kováts Pálnak² personalis Descriptiója.

Termete közepszerű — száraz testű — járásá csámpás, és kaszás, Feje mintegy féleg kopasz, a' meg maradt hajának fele barna, fele ősz, többnyire füstletlen, tollas, és pelyhes szokott lenni a' feje; bal szemére vak, a' mely jó formán kiis csucsorodott, mégis kettős nagyobbító üveggel szokott élni, — nyakravalója többnyire szennyes, és azt pongyolán szokta fel kötni, — fogai ritkák, feketék, és nagyok, — kezei szokás szerint piszkosak és körmei nagyok, — Kaputtya; Leiblija és nadrágja fa olaj színű zöld, a' nadrágja ámbár németesen, és gombokra van csinálva, mégis az inába szokott csüngeni, — nyáron topángába szokott járni, és a' nadrágja alol a' szerint van készítve — egyátalyába tisztátalanul, és pongyolán szokott fel öltözve lenni, — köpenyége fekete tubák színű, és kopot, — Bundája Farkas bőrből van, a' mely nem csak kopot hanem füstös is, — Magyarol, Németől, Deákul, és Tótul jó beszél.³

32.

1., Vizsgálmányok—Könyv.

Következendő személyeket illető, melyek gondviseléséktől, és őrizetjektül, az 1811. eszt. 21. és 22. Julius holnapnak napjai közt lévő éjszakán — Ber-

¹) Szeged v. l.

²) Bihar megyéből szökött meg, mielőtt Szegedre elszállították volna.

³) O. l. 17662/1811.

talán Avedig rab a magányos árestomnak erőszakos fel-törése el szökött úgy mind:

Férfi rabok kultsár szolgálatot tévő Kalmár János szabados Magyar Országban Ts. Ns. Bihar vármegyében Kiss-Kér nevezetű helységben született, 61 esztendő, Pápista, Feleséges, mesterséget nem tudó, szolgált vala a Ns Katonai rendben 41 esztendőig, és vagyon már ezen K. Institutum szolgálatajába 1810. eszt. 21^{ik} 8^{ber} napjátul fogva.

Viselete:

Máskülömben jó, de némelykor az italt szerető, mindazon által mind eddig nem vala oly részeg, hogy szolgálataj az által el-mulasztotta volna: Kérdésben lévő történt szökés közben úgy mind 21^a et 22^a Julii a. c. józan volt.

Vallása:

1. Agya elő a vallú, miképpen történhetett, hogy Avedig Bertalan rab, békó vasból, különös jó árestomábul erőszakosan el-szökhetett?

Én egyebbképen nem tudom, tsak hogy ma regvel, a midőn árestomát említett rabnak, és őtet meg-tekinteni mentem volna, már az ablak rámát ki-törve, az ablak falnak vass rostély alatt lévő allját, valami 5, vagy 6 téglának kifeszítése által kiszedve, és a vass-rostélynak két részeit széjjel feszítve találtam, hogy egy ember az által tett lyukon ki-mászhatot, azt-is tapasztaltam, hogy az el-illantott rab minden Jóságát magával el-vitte, tsupán egy üres ládát, egy szalmazsákot, és madráczot itten hagyván, a békóvasat a kályha mellett, és egy negyedrésnyi való ágyu golobisst a kályha tetején találtam, melyet említett módra tapasztalván, azonnal köteles Jelentésemet meg-tettem.

2. Az el-szökött rabnak árestoma meg=visgálásábul látszik, hogy ő nékie más szerszáminakis kellett lenni,

ugy mint Ráspolynak, mellyel az egyik békó vasnak szegit le=reszelte, és valami feszítő=vasnak, a melyel a téglákat ki=feszítette; miképpen vizsgálta tehát a vallú, és hányszor napjában említett rabot, hogy az ilyenén szerszámokat észre nem vette?

Minden 24 órák alatt háromszor szoktam vizsgálni, és oly móddal, és anyiszor mindennap vizsgáltam is szorgalmatosan mindeneket, az kérdésben lévő el=szökött rabnak árestomában; akkor pedig, midőn abban az árestomban magányosan bézárotatott, mindenit, sőt ruhájának leg=kisbb darabját is úgy meg tekintetem, forgattam, és meg=tapogattam, leg=kisbb szerszámot is észre vettem volna: Hogy Ráspolynak, a melyel nem tsak a békóvasának szegit le=reszelte, hanem az utánn a téglákat is ki=feszítette, köllött lenni nékie, az látzatos, de hogy mi módon kapta ő aztat, meg=nem foghatom, mely mind azonáltal máskülömben meg=nem történhetett, hanem hogy Avedig rab nyilván, némely személyt, a Tisza vizének kitsinsége miatt, annak a partján, és Sántzán számossan menők közül meg=szólithatta, sántznak száraz gödribe ablakjához hivhatta, egy ráspolyot általa hozathatott, melyet az ablakján könnyen föl, és az árestombban a hozó bé=vethette, és az éppen tegnapi vasárnapon megtörténhetett, a midőn közönségessen ritkán, ki=vevén minden két órába egyszer a Patroll a Tisza=partján, máskülömben pediglen senki egyéb ezen Kir. Fenyítő=házból nem szokott meg=jelenni. A mit az Falnak kitorését illeti, avval nem sok baja lehetett az rosztevőnek, nem lévén a

vass rostély több, alig két hüvek ujnyi mélségre a falban.

3. Túd é még e vallú valamit elő hozni?

Egyebet nem, hanem hogy nehéz nékem az én reám bizott kötelességemet végben vinni, mivel az arestomok többnyire oly anyira rosak, hogy akár mely rab, ha akarja, kevés erőltetés által magát ki=szabadíthatja, a mind az a minapi, és az estvéli példából ki=tetszik, azért is én alázatossan kérem ezen Kir. Tisztet, hogy egy más ezen szolgálatomhoz alkalmas személyt fel=kerestetni, és engemet ettül az terhes szolgálattul fel oldozni, és váltani méltóztassék.

Hogy énnéken ezen vallásom elő=olvasatott, és én aztat szóru szóra mondásimnak egyenlőségét találtam, magam saját kereszt vonyásával bizonyítom. Költ Szegeden 22^{ik} Juliusban 1811.

Kalmár János szabados, és férfiu kultsár szolgálatot tévő.

Korona János, Káplár, Magyar ország Ts. Ns. Heves vármegye, Gyöngyös helységben született, 57 esztendő, nyötelen, Pápista, semmi mesterséget tudó, szolgált Eő Felsége Katona Rendjei alatt 35 Eszt. és vagyon már ezen Kir. Fenyítő=házi szolgálatban a die 21. 8^{ober} 1810.

Viselete:

Máskülömben jó, de gyakran meg szokott részekedni úgy, hogy sokszor több órák által használni nem lehet; mindazon által részegségében sem galibát nem téssen, hanem békével le szokott feküdni; Kérdésben levő történt el=szökés idő közben, úgy mind 21^a et 22^a Julii a. c. józan vala.

Vallása:

1. Mit tud a vallú az elmúlt éjszaka tideiben Avedig Bertalan rabnak el illantásáru mondani?

Mái napon reggel szokás szerént el=hozván 4 óraker reggel a férfiak Kultsár szolgálatot tévő szabadós Kalmár János a Kultsokat, a arestomokat

rendre kinyitottuk, és a külső dologra menőket ki-küldöttük, melyek után én is azonnal a városba ki-mentem, bizonyossá tévén magamat, hogy ki ki a maga el-rendeltetett helyére, a nélkül, hogy máshová mennének, meg-jelenté, vagy sem, ennek utánna valami hetedfél óra tájban haza jövén, már fölül említett Kultsár szolgálatot tévő szabados előmben jött és mondá nékem, hogy Avedig rab el szökött volna, mely Jelentésére én azonnal annak volt magányos árestomába mentem és tapasztaltam, hogy erőszakossan ki-törvén az ablak vas rostélyának alsó falát széjjel feszítvén aztat, és leszabadítván békó-vasát, minden vagyományát magával vévén el¹¹illantott, és mivel már ezen Kir. ház Tiszt Uraknak említett esetet Kalmár meg-jelentette, én a további rendelkezésekre figyelmeztem, nem tudván eleget tsudálkozni, holott 21^{ikben} estére 10 óra tájban vizsgálván Avedig árestomát én, a Kalmár szabados, és Bauman köz-katona mind békóvasát mind pediglen egyebet az árestomban maga rendében találtatott.

2. A vallúnak előt-járó mondásából ki-tetszik, hogy a mái regveli vizsgálás alkalmatosságával Avedig rab árestomának nem a mind a parantsolatok vannak az a vallú, és szokott Strázsa késérése alatt, hanem tsak a Kalmár maga által, és mi okra való nézve úgy történt?

Máskor mindenkor jelen voltam, az ki-adott parantsolat szerént, de mái napon aluvá hagyott engem a szabados Kalmár úgy, hogy midőn én fel-keltem, és ki-mentem volt, már a rabok a dologra ki-menni készen valának, azért én aztat gondolván, hogy már minde-

neket szokás szerint el végzett, nem gondolván a tovább való árestomoknak vizsgálásokra, a mint már mondtam, a dolgozók után ki-mentem, és vissza jöveteltemkor bámulva az Avedig rabnak el-szökését értettem.

3. Megtette é az el-múlt éjszakai Strázsa az álló parantsolatok szerint való kötelességét, és kik valának a Sztrázsán?

Sztrázsán valának Csánovszki szabados, és Krisztian Bauman, Majertsik és Fekete közemberek, melyeknek én kötelességeket az álló parantsolatok meggyakorlása által meg-újítottam, és hogy kötelességeknek eleget tettek gondoltam, mivel ma reggel semmi rendetlenségnek esetit nem jelentettek.

4. Mit tud még az vallú előadni?

Semmit, csak hogy mind az különös mind pediglen az közönséges arestomok roszak lévén, aztat emléteni bátorodom, hogy azoknak jó karba való tétetését rendeltetni méltóztasson, mivel, hogy lehet az Sztrázsátul aztat kívánni, hogy ő óda is figyelmezzon, a hová nem mehet, és nem láthat, és hogy lehet aztat kérni, hogy egy ór-állónak a vigyázása anyira való ki-terjedése legyen, a miképpen kívánja az ide való szolgálát: az én tsekély ítéletem, és Katonai életemben tanult szolgálatom szerint, ezen kir. házban lévő raboknak biztos meg-őrizetekre éjjel-nappal 3 ór-álló szükséges volna, úgy mind az nagy Kapunál, az férfiú rabok udvarában, és a Tisza partján lévő sántzon, ily formán mind előrül, mind hátrul a szökevénynek egészben el volna zárva, ha pediglen valla-mellik még is szökni bátorkodna, mindenfelől az ór-állók szemeiben tün-

vén, az olyanok tüstént való agyon lövés által az utja elzáródhatna, mely által a többinek az elszökésre való kedvek megkülne, és elmulna; de nem csak ebben az esetben, hanem már most is számossabb személyű Sztrázsa szükséges, és úgy az első esetben 27 vagy 30 és a mostani szolgálat szerint 18 vagy 21 közemberek kívántattnak.

Hogy énnékem ezen szabad bátorzkodó vallásom előolvasatott, és én aztat szórul szóra mondásaimal egyenlőnek lenni találtam, magam kezem által való nevem alá írással bizonyítom.

Szegeden, 22^{ik} Juliusban 1811 eszt.

Korona Joann m. p. Corp.

Ennekutánna előhivatott az 21^{ik} és 22^{ik} Julius közt volt éjtzakán állott Sztrázsa, úgy mind:

Csanovszki János szabadós — }
következendő kérdése mondási }

Tudva vala é Kendnek, és meg emlétődötté Kend a Káplár által tegnap azon parantsolat, hogy minden egy fertály órában legalább halgatózni menjen az örálló, és minden két órában Kend maga a különös árestomokhoz, hogy tsendessen vannak é az ottan lévő rabok, nem hallik é némely vágás, ütés, reszelés, vagy egyéb legkisebb mozgás, mely által észre venni lehessen, hogy az ottan lévő rabok erőszakossan kiszabadítani akarják magokat.

Ezen tisztí Rendelések énnékem igen is tudtomra valának, és a Káplár is emliti azokat maid minden nap, a mellett pediglen elsem mulattam az oda való menést 10. 12 és 2 óra után, a mind az örállóktul is kérdezni elnem mulattam, hogy nem tapasztaltak

volna é, valami rendetlenséget, de midőn az ör-álló azt jelentette, hogy semmit sem tapasztalt volna.

Az előbbenyi kérdés következtében felele Fekete György köz-ember:

Én 12 órától fogva 2-ig állottam Strázsán, a tiszti parantsolat szerént, időről időre úgy szólván maid minden fertál óra alatt voltam halgatózni, az Avedig rab arestomi ajtajánál, de soha legkisebb zörgést nem halottam.

Tsak ugyan ezen kérdésre felel köz-ember Krisztian Bauman:

Én 10 órától 12^{ig} állottam a Posztot, és az elő-adott kérdésben lévő parantsolatok szerént minden $\frac{1}{4}$ órákba visgálován, figyelmeztem, és halgatóztam, de legkisebb indulást, és mozdulást sem vettem észre, a mind fel-váltás alkalmatosságal tett jelentésembül tudni fogja a Strázsai Előljárom.

Végtére ugyan említett Kérdésre felel az közember Majetsik Páll:

Én 2 tül 4 óráig regvel állottam a Posztot, és minden $\frac{1}{4}$ órákban halgatózni, és figyelmezni valék, valamnyi árestomoknál, és szinte az Avedig rab magányos árestomnál is, de semmit sem vévén észre, felváltásom alkalmatosságával Jelentésemet is a szerént tettem a kinek illett.

Költ Szegeden tartott tiszti ülésünkben dt. 22^a Julii 1811. Csanovszki János szabados, Georg Stefan közember: mind Tanúk.

V. Litassy m. p. Praefectus.
Ig. Bokross m. p. Contraagens.

Concordat originali

Bokross.¹

¹) O. I. 20592/1811.

33.

Copia.

1. Nemzete, és vallása

Alább irt köz katonát illető, a kinek gondviselése alul Batta Moises rab az külső dologrul 30^{ik} Julius napján 1811. eszt. el=szökött; ugymind:

Sipos István, Magyar országban Ts. Ns. Nyitra vármegyében Nagy-Kér nevezetü helységben született; 55 esztendő, Pápista, nyötelen, semmi mesterséget tudó; az Kir. Esz: Katonaságnál 40 esztendőig szolgált, e Kir. Fenyítő háznál pedig vagyon 21^{ik} 8^{bertul} 1810 eszt.

Viselete.

Vallása.

Mondaná meg a vallú környül állásossan, hogy mikor, és mi módon szökhett el Batta Moises rab gondviselése alul?

E folyó holnapnak 30^{ik} napján 8 óra felé regvel Batta Moises rab elő=adván aztat, hogy hasa igen faina, arra kért hogy menyek el az piatzra, és hozzak nékie Kalátsot, de én erre nem hajulván, minthogy mindenkor igen is szemmel tartottam ezen rabot, vagy 10 óra lévén a midőn ezen szökö Csukárdi rab pajtásával egy láda meszet vittek fel az kömivesekhez, ezek utánn én is fel=menvén, és látván egy helyet, hogy tsak két deszkából való roszt állás volna tsinálva, 's így tsak hamar valami szerentsételesség történhetne, annak gátolására a kömiveseket arra intetem, hogy az ilyen fent=falon való veszedelmes állást igazitanák meg; ez alatt említett két rab az kömivesektül le=ment, én pedig egy kevéssé vissza maradtam, minthogy az említett állás helyre állitatott, a mely is tsak hamar meg is lett, és le=menvén azon, már Batta Moises rabot nem találtam, kérdezvén felőle, azt felelték rab pajtásai, hogy ő tsak közel lévő szarvas kortsmába ment volna, bort inni; én azonnal utánna indultam, de

a szarvass kortsmában nem találván ötöt, odább, valami zsidói kortsmába mentem, a holis nékem mondatott; hogy éppen most ott lett volna azon általam kerestetett rab, a ki egy icze Sernek hat garasra való drágáltatása miat semmit sem ivot, hanem tüstént, de nem tudatik mere, elment. Tovább azután, és mindennütt azon környéken keresvén említett rabot, midőn aztat sehol fel nem találhattam vissza mentem a többi rabokhoz, ez esetet mindjár egy onnand küldött kömives által e Kir. Tisztnek tudtára adtam, 's a többi reám bizott volt rabokkal 11 órakor az szokott ebédlés ideire e Kir. Fenyítő házban vissza jöttem.

Tudva vagyon-e Kendnek, hogy az, maid tsak nem minden nap újított parantsolat szerént, az Strázsai katonának reá bizott rabjaira oly vigyázással kelletik lenni, hogy azokat még tsak tsekély lépésekre is magátul, semmiképpen el ne eresze; ha ezen parantsolathoz tartotta volna Kend magát, nevezet rab tsak ugyan nem szökhetett volna el; mért hagyta el tehát a vallú ezen, azon kívül is ösméretes rossz rabot vigyázásából?

Igen is tudva vannak nékem ezen igen gyakorlott parantsolatok, de ezen esetem tsak valami 3 vagy 4 minuták alatt törtévé, soha sem hittem volna, hogy oly hamarjában e szökevény elillanthasson.

Mit tud még Kend a maga mentségére elő hozni?

Semmi egyebet; hanem tsak hogy e Kir. Tiszt ezen általam nem is képzelt esetet, a mely semminémű rosszasságomból következően, kegyesen meg bocsájtani és felyebb helyet engem menteni méltóztasson.

Hogy énnékem ezen vallásom elő-olvasatott, és én aztat szórul szóra úgy, a mint én ki-mondottam, írva lenni tapasztaltam, saját kezem kereszt vonásával bizonyítom. — Szegeden 31^{ik} Juliusban 1811 eszt. Sipos István Közkatona.

Kremniczki András szabadós } mint Tanúk
Bentsik János közember } jelenlétekben.

Abgehalten in unserer Ämtlichen Sitzung Szegedin am 31ten Julii 1811.

V. Litassy Praefect m. p.

Comordat originali

V. Litassy, Praefect.¹

34.

A Perey Péter szökevény rabnál talált hamis utlevél, melyhez hamis keresztlevél is volt mellékelve:

L. S.

Passualis Levelemet mutató Tettes Nemes Szathmár Vármegyében Endréd Helységében lakozó Nemes Pintér István, a ki természetére nézve egész testű, barna szemöldökű, és bajuszú, piros ábrázatú, bal orcáján egy kis szemölt-sötskével bíró, fekete hosszú hajú, sárgás szemű, mint egy 30. eszt. élelme keresése végett szokott esztendőkről esztendőre, hol --- --- ---, hol sértésekkel Hajtsár képen utazni, közel és távolabb lévő Tettes Ns Vrgyékben; E végett kérettetnek bizodalmassan általam minden Renden levő Tisztviselő és Elöl Járó Urak, hogy fent említett Ns Pintér Istvánt, mint igaz Uton járó, Tettes Ns Vármegyénknek helyes lakosságát, és Valóságos Ns embert, minden Helyeken, úgy a Réveken, mint a Vámokon, szabadon menni, és jönni engedjék. Mellynek hitelesebb vólta végett, ezen szokott petsétemmel meg erősítettett Passualis levelem által recomendalom Nagy Károlyba Szent György Havának 1^{ső} Napj. 1812 Esztben.

P. H. Bay Sámuel s. k.

Tettes Ns Szathmár Várgye or. Sz. Birája.²

35.

Vallás tétel.

1. Következendő Rabb által, a mely 1814 Eszt: Junius 11^{ik} napján a Császári K: Tárházban lévő külső dolog alkalmatossággal el szökött a Kádár köz ember strázsálása alul, a mint nevezett Köz ember elő adgya:

¹) O. I. 20806/1811.

²) O. I. 9173/1813.

Kádár Mártony köz ember aszt alittyta hogy 9 és $\frac{1}{2}$ ora tájban le men-
vén eő egy pipa dohányt hamarjában szinya az Kapuhoz a 4 gond viselése
alá bizott Rabokat a liszt mázsállása mellet hagyta, de nem sokára ismét az
dolgozo Rabokhoz menvén tsak ketteit ott találta, tudakozván a másik kettőt
a Pék mester hol volnának, kérdezte azonnal nézegette a Kádár azokat és
tapasztalván hogy a magazinomnak egy téglával berakott ablakja ki lévén
szedve, és a mellett mint Toth Pál mint Csákardi Raboknak subájok le fek-
tette, azonnal él szöketeknek gondolta, azért által adván az Tárházban lévő
két Rabott a Pék mesternek, utánok indula és tsak ugyan nem sokára a
csongrádi kapu felé menvén, egy gyermek által elő találtatott, a ki aszt
mondá a katonának: nemde nem szökött Rabokat keres a katona Ur? jöjjön
tsak utánnam meg mutatom merre mentenek, sietve mene a katona a gyer-
mekel és nem sokára Komlosi Mihály szegedi lakós a gyermeknek atya hozá
kapsolván magát a városon kívül érkeztek és a vetések felé folytatták utokat,
de nem sokára Takáts Joseph Nagy Mátyás ide való Polgárok el fogván
kérdésben lévő Rabokat vissza felé késérték, melyiktül által vévén azokat az
Fenyítő Házban vissza késértem és által adtam.

Toth Pál Rabb Ts Ns Csongrád vmegye Szentés helységbeli születés
42 Esztendős, házas, Reformatus vallásu, mesterség tudás nélkül, lopások
véget két izben 5 Esztendei Rabságra Itéltetett, és már ez előtt háromszor
ezen K: Institutumbul el szökött valja:

A Császári K: Tárházban dologra lévén mint egy 9 óra felé a Csukardi
Rabb pajtásom aszt találta mondani: hogy jó volna mostanában oda ki
szabadon lenni, én arra aszt feleltem, hogy jó volna, menyünk tehát monda
Csukardi, nem bánom feleltem én arra, azután pityerére¹ indulván, és ottan
egy téglával nagyából bé rakott ablakot tudván, subáinkat le vetettük és az
ablakon ki ugrálván Csongrádi kapu felé indulánk és szerentséssen ki is
érkezénk a városbul, de ason kívül elő találván minket két Szegedi lakós
hova mennénk kérdezet, melyre aszt feleltem haza ha lehetne, de azon két
ember azt mondván hogy vissza mennünk kölletik azonnal meg fordultam
és vissza késértetvén magamat annélkül, hogy valamiben ellent állottam
volna; szökni pedig azért akartam, mivel nem tudtam, hogy és menyi szen-
vedendő idöm volna még hátra, haza mentem volna; és házamnál dolgoztam
volna.

— — — Sig. Szegedin die 11^a Junii 1814.

+ + + Kertész István szabados

+ + + Molnár Mihály köz ember

V. Litassy Praef.

v. Aranyszeghy Controlor.²

¹) Pityere vagy pityöre = pissoire, árnyékszék.

²) Szeged v. l.

Vallás tétel

2. Következendő Rabb által, a mely 1814 Esz: Junius 11^{ik} napján a cs: k: Tárbázban lévő külső dolog alkalmatossággal el szökött a Kádár közember strazállása alol, a mint említett köz ember asztatt a Toth Pál vallás documētumában elő adta:

Csukardy Joseph Tolna vmgye --- --- --- helységéből született 34 Esztendős Nyötelen Katolikus vallásu mesterség nélkül mint Rabló és Tolvay 8 Esztendey Rabságra Itélttve valja:

A Tárháznál¹ dologra lévén réá gondoltam magamat hogy haza megyek, avval el mentem a Pityerébe² és a Toth Pál Rabb pajtasom utánam érkezvén subáinkat le hántuk az ablakban bé rakott téglákat ki löktem én először utánam Toth Pál ki ugráltunk a városson keresztül indulván szöllök felé mentünk a hol négy vagy öt ide való lakós elő találván megszolitottak hogy hova mennénk, vissza fordítottak és vissza késértek, az oka az elsőkésemnek mivel már ött Esztendőtől fogva semmi hérit sem tudom szüleimnek, feleségemnek és gyermekemnek és mivel mindenbül ki szakadtam, haza kívántam menni. — —

— — Hogy ezen vallás tétel előttünk maji napon elő adodott bizonyitt Sig. Szegedini die 11 Juny 1814.

+ + + Kertész István szabados

+ + + Molnár Mihál Köz ember

V Litassy Praef.

v Aranyszeghy Contra Agens.³

36.

1. Borsod m. főnotáriusának a szegedi f. ház Tisztségéhez intézett átirata szerint — mely Miskólczon 1815. novemb. 30-án kelt — hat évre elítelve levő Nemes Tékes István a szegedi f. házból megszökött, de elfogatván „szökéséért, hamis név alatt való tsavargásáért jelesen pedig azért is, hogy a midőn elfogatott két kötő fékekkel a vámosi határban legelő Lovak között forgolodott 3 hólnapi tömlőzre itéltetett.

Szegedre szoros őrizet alatt ismét visszaküldetik.“

Tékes Istv. 1816 oktob. 5-én d. u. 3 és 4 óra közt is megszökött, a mikor Dositsnál dolgozni volt s az őrző katona a Tiszára ment inni. Azért szökött el, mert vágyott a felesége és gyermekei után. Szegeden vett egy cigánytól reszelőt 45 krért s avval levette lábáról a vasat Kisteleken.

Tékes 1816 deczemb. 17-én önkénynt jelentkezett a Szegeden lakó Nemes Maky Márton volt rabnál.

¹) A katonai élelmező raktárt érti.

²) — árnyékszék.

³) Szeged v. l.

2. A Nemes Tékes István rab 1817. június 21-én történt megszökése alk. ból megejtett vizsgálatról fölvelt jkv szerint Tékes Szilágyi József rab-társával Brezsetskánénál volt munkán, a Paripás ör fölügyelete alatt s onnan szökött meg. Tékest délelőtt egy subás, nagy kalapos ember s egy asszony kereste föl. Paripást pálinkáért küldték. Beszéltek együtt. Délután 3 kor T. megszökött magával vivén subáját és kiszabadítván lábát a békóból. Így adja elé Szilágyi a Ki Paripásról állítja, hogy egyet kellett hogy értsen a szökevény-nyel. Időt is engedett neki a menekülésre sőt őt, a ki üldözni akarta és nyomon volt, elhívta és másfelé küldte.

Pasztertsek Teréz volt élelmező azt adja elő, hogy Paripás $1\frac{1}{2}$ óra tájt betért hozzá, egy meszely bort kért és elbeszélte, hogy Térest üldözi, de nem fogja megtalálni, mert kocsi várt reá a nagy kaszárnyánál s avval ment el.

Paripás Pál — a ki 57 éves volt és a Br. Duka-féle gyalog ezredben $33\frac{1}{12}$ évig szolgált mint közvitész s a ki a n. szombati rokkantak házából küldetett szolgálattételre a szegedi f. házba — nagyon valószínű levén, hogy a megszökött rabbal egyetértett, de különben is hibáztatván a házi szabályok ellen, (miután beszélgetést engedett meg a parasztokkal, pálinkát hozott s a szökést egy óra mulva jelentette be:) és gyarló egészsége miatt pálcza-csapással nem levén fenyíthető: egyhangulag 48 órai, kenyér és víz mellett kiállandó kurtavassal büntetetik és elhatároztatik, hogy a legközelebről fölvaltatik.

Szegeden, 1817 Junius 22-én.

Fröhlich Gemeiner
Dako Corporal

Csonka Gemeiner
Szima Gefreiter

Valkovszky
Praefect¹

A szökevény a köröző latin nyelvű személy-leírás szerint hosszú subát, sötét kék mellényt, kemény kalapot, uj csizmát és nehéz vasat viselt szökésekor.

37.

1. A Szegedi Királyi Fenyíték Házban Februarius 4^{kén} 1819 esztend.

Komjáthy Károly önkénti vallása.

Mi a neve? etc.

Komjáthy Károly, 27 esztendős, nőtelen, Ns Abauj-Vármegye Szántó Helységébül.

Mikor? és miért szökött el innend?

El menvén innend múlt esztendei Novembernek 26^{ik} napján, azért, hogy pénzt kaphassak Rima-Szombat várossátul adósságaim kifizetésökre, melly ha megtörténhetett volna, azonnal Bétsbe mentem volna Ö Fölségéhez.

¹) Szeged v. levéltára.

Miképp? és ki segítségével mehetett ki ezen Házbul?

Önnön magam senki segítségével reggeli 7, vagy 8 óra tájban szálláson hagyván katona vasamat a nagy Kapun mentem ki.

Hogy mehetett ki a Kapun annélkül, hogy a Strázsa észre vehette volna?

Félre találván állani a Katona vizelleni, én azonn pillanatban kimentem: mert számtalanszor állógálván a Kapu mellett, sőt az előtt szabadon is járván, katona nem is gyanithatta elmenendő szándékomat.

Kimenvén a Kapun hová ment egyenesen?

Egyenesen a városbul ki menni ügyekeztem, s a lineán Pestre menendő 3 lovas szekérre találván, megalkudtam 30 forintokban, és rajta másnap estélig Pestre érkeztem, ahol is ötöt betsületesen kifizetvén magam Budára a Császár fürdőbe mentem.

Ki volt az a Kotsis a ki Pestre vitte?

Azt nem tudom: mert akkor legkisebb gondom is nagyobb volt annál, hogy ki legyen ő?

Hol vette a pénzt, mellyel a Kotsist kifizette?

Eladván némelly fehér Ruháimat egy Hauser nevezetű Seb=Orvosnak 20 forintokonn, egy Laiblit és Nadrágot Bernheim Zsidónak ismét 20 forintonn, Strickernek a nála Zálogban lévő ruhámat 10 forintonn, így, mintegy száz forintokat öszve tsináltam, s azokkal Pestig mentem.

Hol jött öszve szeretőjével?

Pataki Anikót Föl-Deákonn találtam, s vele együtt Pestre, és Budára mentem.

Meddig volt a Császár-Fürdőbe, és hol jött öszve Reisinger zsidóval?

Két nap mulatván a Császár-Fürdőbe 29^{ik} Novemberbe onnand Reisinger zsidóval Rima Szombat felé indultam: akivel öszve jövénn Pestenn a Theatrum előtt, ötöt meg kértem, hogy vigyen el engemet Rima Szombatra, megigérvén, hogy jól megfogom őt jutalmazni — — — Váczon, Balassa Gyarmaton, Losonczon keresztül — — Rima Szombat várossába mentem. — — A Fő Biró és Notárius — — Tanátsot tartottak és azt végezték, hogy 2'600 forintokat adandnak, ha Tamás-falva végett a régen ohajtott Perennális Fassiót megteszem nekik Váczon. Ez alatt én Jánosiba mentem Szathmáry Consiliarius Uram Bátyámhoz, a hová utánam küldvén a Rima-Szombati Posta-Mester T. Praefectus Urnak utánam küldött Levelét, személyes Leirással együtt, magam R. Szombat várossába a Vármegye házába be mentem. Itt lévén 7^{ik} Deczembertől 13^{dikig}, ekkor a Títes Ns Vmegye Rendelése szerint, egy Hadnagy, és két Hajduktól késértetvén Miskolczra, onnand 15^{be} Egerbe, Egerbül Jászberinbe, és innend Szelére küldtettem.

Szelérül egy Hagynagyul késértetvén 3 lovú kotsin Czeglégre utasítottam: de nem a város-házához, hanem a Hadnagy Testvéréhez szállottunk;

a hol is vatsora után le feküdvénn, beszélgetés közben azt beszéllé a hadnagy, hogy a mult esztendőben a Czeglédi Notáriusnak kellett volna egy Grófot az elrendelt helyére késérteni, ő azonban azt nem oda, hanem a Jóságába vitte, s ő is tehát nékem azt projectálta, hogy ő engem a Jóságomba akarna vinni: ezenn ajánlást, nem vártam, hogy másszor repetállya, hanem tsak hamar elfogadtam, és következőleg Pestre vittem magamat, ahol beszállván a Hattyú vendég fogadóba, ott voltunk két nap: akkor kifizetvén 7 forintokkal a Kotsist, én Reisinger Zsidóval Fiacre-enn útnak indultam Eztergom felé.

Hol? jött öszve másodsor Reisinger Zsidóval?

Még Jánosibul elküldöttem ötet . . . ba a Nénémhez Sisári Juliánához, pénzért, de nem sok reménysége lévén a Zsidónak a pénz kapáshoz, nem ment oda, hanem utánam jött, s mire én Jászberinbe hozattam, már ő akkor ott volt; a honnand osztán Pestre küldöttem ötet, hogy ottan Kós úrtul, a ki Jánosinak felét birja tülem, mind amaga kifizetésére, mind pedig részemre pénzt kérjen. Pestre érvénn azonban magam is, ötet föl kerestem és véle együtt Fiacre-enn Esztergomba mentem: de nem találvänn itt Káptalant, mert Nagy Szombatba van lakhelye, N. Szombat felé indultam paraszt kotsin — — Péli nevezetü Öreg Urat, Uram Bátyámat meglátni akarvänn, hozzája mentem, de nem fogadtattam olly barátságossan mint az előtt; mellyet midön a garáditsokonn Reisinger Zsidónak beszéltem volna, Péli Urnak az fija távulabb lévén tölünk, s nem jól értvénn beszédünket azt mondá Édes Attyának, hogy mi arrul tanátskoztunk volna, hogy mi módonn lehetne a palotába betörni? és mére kijönni? s így gyanúba vétetvénn, meg tartóztattunk, de még is szabadonn botsájtattunk volna, ha irásaim közt Leveleimre nem akadtak volna, mellyeket még Pesten irtam Títes Praefectus Urnak, Falpeknék és Csomortányi Urnak; de már a Póstára nem adhattam: mert ezenn levelekbül kisült, hogy szabadulás nélkül jöttem el Szegedrül: így tehát által adatván T. V. Ispány Urnak, az engemet Reisingerrel együtt a Centrális helyre Marótra küldött, a honnand Pestre, s onnand successive ide hozattam.

Tudvänn, hogy Váczon Káptolon vagyon, mért nem ment oda Fassiót celebrálni inkább, mintsem olly messzire Nagy Szombatba?

Akkor publicáltatvänn a Fő Méltóságú H. Tanáts által másodsori el szökésem félelmesebbnek találtam Vácra menni, mint Esztergomba, vagy Nagy Szombatba.

Hol maradt Pataki Anikó?

Ő Pestrül haza ment Erdélybe.

Coram Nobis

Michaele Valkovszky
Praefectu

Josepho Pállya
Contragente¹

¹) Szeged v. l.

2. A Szegedi Királyi Fenyíték Ház Érdemes Tisztségének.

Minthogy azon szobeli meg-hagyásomnak és figyelmetessé való tételnek, hogy tudni illik a Törvényes Itéleteknek rendszabásai nem tsak a Törvény; hanem a Ház Tisztségének szoros meg tartásra kiadott Leg Felsőbb Utasításhoz képpes is legkissebb Változást sem szenvedhetnek, és egyedül Eö Cs: Kir: Felsőségének Királyi Kegyelme által enyhíthetnek, olly kevés sikerét tapasztalhatom, hogy még inkább annak utánna hiteles jelentésbül értésemre köllött vennem, hogy azon Házban raboskodó Komjáthy Károly vass nélkül Háznál Házra irás beli munkák keresése szine alatt járdogál, Zvinger nevezetű Felső Városi Polgár Kortsmájában Contraagens Aranyszeghy Károly Urral egyetemben ebédjeit tartya; az említett Rab pedig Vasra, és a többi Rabokkal szokott kézi munkára ítélve volna; e mellett különös eledel, annál inkább a Ház Tisztjét kisebbitő, s alacsonyító Társalkodás el nem nézethetne; e végett az Érdemes Tisztséget irásképpen, s végképpen szoros Felelet terhe alatt meg inteni s figyelmessé tenni kéntelenítetttem, hogy valamint a föntt nevezett, úgy a többi Rabokra való nézve is az illető Itélet tételek meg hagyásáról tsak egy hajszálat is, távozni, vagy változást tenni rendszerent ne mérészeljen; a ki józan maga viselete által Leg Felsőbb Kegyelemre magát érdemesnek mutattya, a Be mutatás és Folyamodás úttya a nélkül is nyitva lévén.

Továbbá minthogy aztat is értésül köllött vennem, hogy ugyan azon Komjáthy Károly Rab Sz: Kir: Szeged Várossában már nevezetesebb adóságot kötött, és így előre láthatni, hogy ezen Rabnak ravasz, s gonosz Tsalárdságai Folyamodásokat s Felsőbb meg neheszteléseket szülend, ezen okbül, valamint hogy az Érdemes Tisztségtül a most említett Rabra nézve szoros vizsgálatot, és körülállásos Jelentést elvárok, úgy egyszersmind reája nézve különös szorgalmatos és szoros fel vigyázást rendelni kényszerítetek.

Horgoson 5^{ik} Julii 1818.

Kárász Miklós
mint Felsőbb Helyrül
rendeltt Biztos.¹

Egy ügyben a helyt. t. tól is szigorú megrovó rendelet érkezett 1818 Aug. 4-én 21577 sz. a.

Komjáthy Károly 1818 Novemb. 26-án „d. e. 11-én 12 óra közt, mikor a kulcsos és az örök ételosztással voltak elfoglalva, a néhai ellenör özvegyétől a f. ház kisebbik kapujának kulcsát nem tudni hogyan — elvevén, azon a kapun elszökött —“ így szól az igazgatói jelentés, mely az alispánhoz intéztetett.

38.

Anno 1820. Die vero 7 Mensis Aprilis in Lro Regiaque Cittē Comaromiensi Nominis ejusdem ingremiata praesens per me exceptum est benevolum.

¹) Szeged v. l.

1°. Mi a neved hová való születés, hány Esztendős, mitsoda hitű, házas vagy nyötelen s mitsoda sorsu Ember vagy?

Ad 1um Matis Miklos a nevem Sik Abonyiban Tettes Nemes Posony Vármegyében helyhesztetve lévő helységbül való születés vagyok, 36 esztendős Papista nyötelen Nemes Ember vagyok, az elöt katona voltam Hessen Homburg Lovas Regementyében szolgáltam, mint Cadet az Regementöl eljövén Sik Abonyiban az magam kevés Portioján laktam.

2° Hány Esztendeik szolgáltaal az Regémentnél, és hány Esztendeje hogy onnand el jöttél?

Ad 2um Hat Esztendeig szolgáltam az Regémentnél, és annak 14. Esztendeje hogy az Regementöl el jöttem.

3° Miuta az Regémentöl el jöttél hol tartozkodtál azon időtül fogva?

Ad 3um Egy üdeik oda haza tartozkodtam, azután ide jöttem Komáromban Vizen Inseneur Urhoz Practicansnak és mint egy hétig voltam it Komáromban minyárt bele estem az szerentsétlenségben.

4° Mitsoda Szerentsétlenség lehetet az beszéyed el volta képpen?

Ad 4um Akkori Professor Úrnak az szobájából Vézekenyi nevezetűnek el veszet a 500 forint én reám volt az gyanusák meg fogatattam és megételtetvén hat Esztendöre Szegedi Feddő Házban küldetettem, ez elöt mint egy négy Esztendeje el szöktem az Szegedi Feddő Házból, Pesten meg fogadtattam Pesten 3. Esztendeik szabóskodtam és onnand ésmént vissza köldtettem az Szegedi Feddő Házban azon büntetésemnek ki töltése véget, mellyet az Nemes Komárom Vármegye szabott, most ujjonnan 18^{lik} vagy 19^k Martiusban bizonyossan mellik nap nem mondhatom el szöktem az Szegedi Feddő Házból, és minden hut az igenes Uton jöttem sehol sem tartoztattam meg, mai napon Aranyosi Helységhez közel egy Uri Ember, a mint már most tudom hogy az volt, aki Szegeden Professor völt és az Feddő Házban többször is meg fordult most ezen utazván meg ösmert, és le tartoztatott, magával ide Komáromban be hozott és az Nemes Vármegyének által adott.

5° A midön először el szöktél az Szegedi Feddő Házból s Pesten meg fogadtattál meg vallottad e hogy te szökevény vagy, és mi oka volt, hogy három Esztendeik tartattál Rabságban Pesten?

Ad 5um Meg vallottam ugyan mingyárt, hogy az Szegedi Feddő Házból szöktem legyen, a mivel bizonyos Társaságban keverettem, a melyekkel Lopásban is keverettem, azért voltam annyí üdeik Pesten Rabságban, három Esztendöre ételtettem az meg fogatatásom napjátul számlálván azt a mint jelentettem Pesten ki töltvén vissza küldtettem az Szegedi Feddő Házban.

Sig. ut supra

per Stephanum Lévy
Jurassorem m. p.¹

¹) Szeged v. l.

V.

CSATORNAÁSÁS.

1 okmány.

A bácsi vagy Fereenczcsatorna építése érdekében a helyt. l. által 1793. április 12-én kibocsátott körrendelet.

Prudentes, ac Circumspecti Nobis honorandi!

8297 Josephus et Gabriel Kiss substravere Consilio huic Locumtenentiali Regio Projectum, qua ratione 800 aut etiam mille captivi, circa Exstructionem Canalis, Tibiscum cum Danubio in Comitatu Batsiensi conjuncturi jam imminenti mense Majo inchoandam, cum utilitate et Oeconomia publicarum Jurisdictionum occupari possent.

Projecti hujus meritum in sequentibus subsistit.

Recurrentes eandem a singula Cubica terrarum Orgia his soluturi sunt mercedem, quam allis voluntariis operariis ut adeo hac ratione quilibet mediocri industria 18 imo et 24 xros dietim promereri possit.

Media pro peracto labore obvenientis mercedis Pars, laborantibus immediate consignanda est. Exinde is 3 xros dabit ad victum qui in media libra carnis sufficienti Leguminum quantitate, et 2 libris panis a totidem xris computatis subsistet. Quod dieetim in 4. 5. 6. xris supererit id immediate ejus dispositioni suberit, qua ratione homines hos quam maxime ad solertem laborem impulsum iri creditur.

Altera mercedis eorum Pars erga dandas desuper Consilio huic L. Regio rationes, impendetur ad custodiam, ad intertentionem dum laborari non potest, ad curam aegrorum Salgamum, ac denique ad Vestitum eorum, et aliá requisita.

Pro custodia Captivorum horum 90 Hajdones, cum 60 fl. Stipendio, vestitu et quarterio, 10 eorum Corporalas 80 flrum Stipendio et vestitu providendi, 2 Vigiliarum Magistri pari ratione 100 flrum 2 Locumtenentes praeter duas equiles portiones 240 fl. et 1 Captianeus aequae praeter quatuor equiles portiones 400 fl. Salario gavisuri, demum unus Rationista erga 300 fl. Salarium et 100 fl. Scripturistica assummendus projectantur.

Et ut pes aliquis stabilis sit hujus Hajdonum Turmae, posse Comitatum quemlibet unum alterumve e magis fidis eorsum ordinare, reliquum vero Conductione suppleri, Denominatione Officialium et Rationistae Consilio huic S. R. delata.

90. hi Hajdones oneratis Sclopis et 20. insuper impleturis provisi, una cum Officialibus suis Captivos ad operas educunt, et tota die custodient nocte 40, Corporales 2, et 1 Vigiliarum magister in Excubiis erunt.

Sed insuper ipsa Societas 100 Capitem militarem, a Sua Majestate

Sacratissima impetrare studebit assistentiam, e quibus aequae 40 singula nocte ad aresta vigilias agent.

Copia haec Captivorum non insimul operabitur, sed 6 fere milliaria Interstitio in tres divisa partes, apud tres capitales Cataractas occupabitur, et id quidem voluntariis Operariis semper intermictis.

Aresta quibus Hyeme includentur, erunt Depositoria, quae Societas alioquin ad quamlibet Cataractam erigendam habet Cratibus ferreis provisae. Aestate vero Caveae ex foliis trabibus commissae, ac eadem ratione tabulae, quarum tamen uni ad praecavendas conspirationes non plures quam 20 aut 30 includentur, ac praeterea quaelibet Cavearum altis cingetur sepibus et ut plenior adhuc sit securitas, ducta per annulum compedum longiori catena, singuli ad tabulatum in quo decumbunt vincientur.

Captivi hi omnibus anni diebus, Dominicis et Festis, intenso item gelu, aut imbribus foedis exceptis, laboraturi sunt. Diebus otii pro victu 2 xros et duas panis Libras, e retenta operum mercede recipient.

Aegros quod tangit, Societas medicinam et medicam manum gratis datura est. Pro victu ad Hospitale 4 xri e fundo praeattacto administrabuntur. Si qui contagioso laborarent morbo, pro illis Societas peculiarem Infirmary assignabit.

Salgamo captivus ad modum militarem providebitur; Lignis nempe lumine et Lectisternio, quod e Sacco Stramine repleto, pulvinari, centone, et una constabit Interula.

Vestitus Captivorum constaret annue duobus indusiis, totidem femoralibus, duobus paribus calceamentorum, unaque ad tres annos Lena.

Quod jam victum Captivorum horum sub ipsa transpositione ad locum laborum attinet, Societas pro cujuslibet captivi victu per aversionem duos flnos soluturam se offert, e quo omnes illi qui ultra decem dierum distantiam non absunt 6 xros dietim pro Intertentione habere, unus vero flnus in quo libet capite ad alias supermanere posset transportus expensas.

Expenso, quod ex hoc Projecto Cassis universarum Regni Jurisdictionum domesticis, Captivorum intertentione adeo gravatis, levamen procurari posset, Consilium hoc Loc. R. antequam ad huc meritum rei ingrediatur, super sequentibus Civici hujus Magistratus Informationem, exigendam esse censuit.

1mo Quotnam Captivos ad labores hos qualificados et ad annuos, biennes, aut longioris etiam temporis labores condemnatos habeat?

2do An velit illos Secundum praeattactas Conditiones, ut onere intertentionis liberentur, ad operas has transponere.

3^{tio} An non in futurum quoque illos, quos gravius deliquisse existimabat, quam ut mitiori Domus Correctoriae Aresto crimen expiare possint, ad publicos hos labores condemnare, et modo illo, quo captivi ad Domum

Correctoriam promoventur transponi facere, circumstantiis suis convenire putaret. Quo tamen in Objecto et nunc et in futurum eo reflecti oporteret, ne perniciosum recte illud genus, quod neque nunc e carceribus ad labores educitur, sed continuo severe clausum detineri debet, ad labores hos transmittatur.

4to An nunc occasione primi, si illum suscipi oporteret transportus, e fidioribus Satrapis, cum singulis 5 aut 6 vel etiam 10 captivis, unum ad custodiam eorum ordinare posset, a die appulsus cum Captivis, praeter vestitum 60 flrum Stipendio per aedilem Canalis hujus Directionem providendum. Datum ex Consilio Règio Locumtenentiali Hungarico. Budae die Duodecima Mensis Aprilis, Anno Millesimo, Septingentesimo, Nonagesimo Tertio celebrato.

Eorundem

Leopoidus Palatinus m. p.
Benevoli
Franciscus Skerletz
Antonius John m. p.¹

VI.

OLASZ FOGLYOK,

1 okmány.

Az olasz deportáltak Szegeden létezett intézelmének 1839 április 30-án kelt leírása.

Kurze Beschreibung der Kais: König: Italienischen—Deportati Anstalt.
zu
Szegedin.

Seine Majestät, Kaiser Franz der I. haben mit hohen Befehl vom 18ten Februar 1831 anzuordnen geruhet, dasz zur Aufrechterhaltung der Ordnung und bürgerl. Ruhe Italiens alle sogenannten Malvivents der Lombardisch als auch Venetianischen Provinzen Italiens aus ihrem Vaterlande in die Festung Szegedin nach Hungarn deportirt werden sollen. Diesem Hohen Befehle zu folge wurde das abandonirte Fort Szegedin wieder allsogleich in bewohnbaren Stand gesetzt und zu diesem Zwecke eingerichtet.

Der Zweck dieser errichteten Anstalt ist die moralische Besserung solcher Individuen, welche in Italien aus Mangel an gehörigen Religions—Unterricht oder aus Armuth und Unkenntnisz einer Profession, aus angebohrner Trägheit und Liederlichkeit — ein arbeitscheues, unmoralisches Leben geführt — aus diesem Grunde sich allerley Lastern ergeben, so dasz

¹) Szeged v. l.

daher die Meisten mehrerer Verbrechen verdächtig, jedoch nicht überwiesen worden sind. Es ist daher die Absicht allerhöchsten Ortes, durch fleiszigen Religions-Unterricht, durch unermüdliche Belehrung diese Individuen zu bessern, sie an Ordnung und Arbeitsamkeit — durch Strenge zu gewöhnen, und dahin zu trachten, dasz diese schlechten Menschen mit der Zeit ihrem Vaterlande, als gute, und arbeitsame Staatsbürger wieder zurückgesendet werden können.

Einrichtung der Anstalt.

Die Anstalt besteht aus einem Ober-Director, Hauptmann in der Armee, und Commandanten, welcher das Ganze leitet, und persönlich verantwortlich ist, für jede Entweichung der Deportati, so wie auch für alle verrechnenden Gelder und Fabrikate, welche die Anstalt das Jahr hindurch verwandelt, und die sich ungefähr auf 40000 fl. Conv. Münze im Ganzen genommen belaufen.

Der zweyte nach ihm Angestellte ist der Unter-Director, welcher Officier in der Armee ist, das Spital commandirt — die Cassern-Verwaltung, die Magasins- und Cassa-Mitsperre führt, ad latus des Ober-Directors ist, und denselben in Abseyn also-gleich supplirt. — Dann kommt.

Ein Kapeltan, welcher sich blos mit dem religioesen Unterricht beschäftigt, und Sonn- und Feyertage in der Anstaltskirche Gottesdienst hält.

Ein Oberarzt Medicinae Doctor, und ein Unterarzt, die das Spital der Deportati besorgen.

Ein Rechnungsführer — zwey Fouriere, die alle Rechnungen der Anstalt verfertigen.

Ein Kriegs Kanzellist, welcher als Schreiber des Ober-Directors die Schreiberey der Direction führt.

Ein Oberstaabs-Profosz, zwey Unterstaabsprofoszen und 16 Aufseher, diese sind Unteroffiziers aus dem Armeestande, und haben die Aufsicht über die Deportati.

Die Sträflinge sind eingetheilt in Sectionen zu 60 und 50 Personen, die dermahlen vorhandenen sind 585 an der Zahl. Es sind Neun Sectionen Deportatis, welche zu drey und drey unter der Oberaussicht eines Profoszen und 5 Aufsehers stehen. Die Deportati wohnen in festen vergitterten Casematten, und ein jeder hat sein Bett allein, welches aus einem Strohsacke, einem Winterkotzen, zwey Leintüchern und einem Kopfpolster mit Stroh gefüllt, bestehet.

Die Kost der Deportati bestehet täglich aus $\frac{1}{3}$ tt Rindfleisch per Kopf, dann $\frac{1}{8}$ Masz Mehl; oder Fisolen, oder Linsen, oder Tarhanya, dann alle Sonn- und Festtage $\frac{1}{8}$ Masz Wein, und 6 Loth Reis ab Aerario. In die

Suppe schneiden sie Brod ein, und das Gemüse wird ihnen mit Schweineschmalz abgeschmalzen.

Die Sträflinge werden, wenn sich schon einer Profession kündig sind, wie sie ankommen, in solchen verwendet z. B. wenn sie Schneider, Schuster, Tischler, Maurer oder a. d. Meister sind; wenn sie aber gar nichts können, kommen sie in die Spinnschule, wo der zu diesem Zwecke angestellte Civil-Weber und Spinnmeister sie im Spinnen unterrichtet.

Die Anstalt hat alle ihre nothwendigen Professionisten aus Deportati aufgestellt, und alles Nothwendige verfertiget sich durch die Sträflinge.

Zur Besorgung der Küche sind Neun Köche,

Zur Wäsche sind Zwölf als Wäscher, Bey der Tischlerey sind Sehs Deportati,

In der Schneiderey Vier und Zwanzig, Schuster zur Verfertigung der Schuhe Zwölf,

Die Schlosser Arbeit verrichten zwey Deportati.

Dann giebt es noch eine Menge Beinarbeiter, Maurer, Barbierer, Bürstenmacher, Schleifer, Gärtner etc. Auch giebt es dreyszig gelernte Weber, die übrigen über 400 an der Zahl müssen spinnen, und zwar sind auch diese abgetheilt in 1ter Art, das sind 230, diese Spinnen Hanf erster Gattung, ohngefähr 100 spinnen in der 2ten Abtheilung den Hanf zweyter Gattung, und die übrigen spinnen Werg auf Sackleinwand. Oft ist auch der Fall, dasz der Bedarf an zweyter Gattung Leinwand grosz ist, dann müssen die 1ten Art Spinner auch zweyte Gattung Hanf spinnen. Bey Entstehung der Anstalt wurde auch Wolle gesponnen, und hieraus Hallinatuch und Kotzen verfertiget — da sich aber der Vorrath an diesen Artickeln bedeutend aufgehäuft, und wegen Mangel an Käufern liegen blieben, so wurde diese Arbeit eingestellt, und blosz Leinwand in drey Gattungen, nemlich 1ter Gattung auf Hemden, 2ter Gattung auf Unterhosen und Leintücher, und 3ter Gattung auf Strohsäcke und Sackzwillch erzeugt, auch werden die ersteren zwey Artickel von denen Regimentern sehr gerne genommen.

Bekleidung der Deportati.

Die Sträflinge haben für den Winter einen Spenszer und Hosen samt Kaput von Hallinatuch, zwey Paar wollene Fuszsocken, eine Mütze und Kamaschen von weisem Hallinatuch, dann zwey Hemden, zwey Gattien und Ein Handtuch.

Im Anfange der warmen Zeit wird ihnen die warme Kleidung abgenommen, und sie erhalten Sommerkleidung, nemlich Ein Spenszer, Ein Paar Hosen und Kamaschen von $\frac{1}{4}$ breiten Kittelzwillch — blos die Mützen von Hallinatuch und — die Schuhe bleiben dem Deportato, die Fuszsocken aus Wolle werden abgenommen, und sie bekommen Fuszfetzen.

Tages=Ordnung.

Des Morgens um $\frac{1}{2}$ 5 Uhr Früh wird ein Zeichen mit der im Wohnhofe befindlichen Glocke gegeben. Da müssen die Deportati aus dem Bette aufstehen, sich ankleiden, und waschen und kämeln. Um 5 Uhr wird das zweite Zeichen gegeben, dann werden die Casematten aufgesperrt, die Leute kommen heraus, werden vor ihren Casematten in dres Glieder aufgestellt, auf ein Zeichen des Aufsehers tritt einer als Vorbether vor, und es wird gebethet; sodann gehen sie auseinander, und verzehren ihr Brod zum Frühstücke, denn sie bekommen täglich $1\frac{1}{2}$ tt halbweises Brod. Um $\frac{1}{2}$ 6 Uhr giebt die Glocke das Zeichen, die Deportati werden in Glied und Reihen gestellt, und zur Arbeit geführt vor dem Thore, welches aus dem Wohnhof in den Arbeitshof führt, wird ein Jeder einzeln visitirt, ob er kein Messer, oder sonst irgend etwas Verbothenes bey sich hat, z. B. Getränke oder Fleisch, womit sie gerne Handel treiben.

Nach dieser Visitirung gehet ein Jeder zu seiner Arbeit, ein jeder weisz seinen Platz und setzt seine Arbeit fort. Die Spinner erhalten den Hanf Pfundweis vom Magazineur, und müssen nach dem Gewicht für ein Pfund Hanf ein Pfund Garn bringen. Zur Bezahlung sämmtlicher Arbeiter st ein eigener Tariff, nach welchen ihre Arbeiten abgeschätzt und be loh werden. Sie werden folgender Art bezahlt: z. B. für ein Pfund Hanf erster Gattung gebührt Bezahlung nach dem Tariff 16 xr Conv: Münz, so wird dieses Geld in drey Theile getheilt. Die Hälfte nemlich 8 xr Conv: Münz ziehet das Aerarium für Kleider=Abnützung ab — 4 xr Conv. Münz werden ad Deposito zu Gunsten des Mannes zurückbehalten, und 4 xr bekommt er auf die Hand ausgezahlt. Während der Arbeiten darf nicht gesprochen werden; nur in den freyen Stunden dürfen sie reden, aber auch da sollen sie keine unmoralischen und schlechten Erzählungen vorbringen.

In jeder Arbeits=Casematte=Abtheilung ist ein Aufseher angestellt, der Obacht giebt auf das Benehmen der Deportati, und die nachlässigen zur Arbeit ermahnet und zum Fleisze, und im Nothfalle sie anzeigt — wo sie dann auf militärische Art zum Rapport vor dem Ober=Director gebracht werden, welcher die Schuldigen bestraffen lässt.

Die Bestrafungen bestehen, Arrest, in Eisen Kurzschlicszen, dann verschärfter Arrest in einem eigends dazu erbauten finstern Loche, Fasten bey Wasser und Brod, endlich Stockschläge. Bey grözeren Verbrechen Criminal=Untersuhung durch den Garnisons=Auditor und Zwey Civil=Beysitzer.

Die Deportati arbeiten in der Regel von 6 bis $\frac{3}{4}$ auf Eilf Uhr, dann wird ein Zeichen mit der Glocke gegeben, auf dieses verlassen sie ihre Arbeits=Casematten, stellen sich vor dieselben in Reih und Glied, die Köche bringen das Essen, und stellen es ein Jeder vor seine Abtheilung für welche

er kocht. Nun wird gebethet, und dann erhält ein Jeder durch den Koch in Gegenwart des Aufsehers seine Portion, die er in einer ihm eigenen Schüssel empfängt. Das Brod wird alle Tage durch den Profoszen, welcher das Victualien-Geschäft hat, ausgetheilt.

Bis 1 Uhr Mittags haben sie Frey und machen Bewegung, um 1 Uhr giebt man das Zeichen mit der Glocke, worauf sie wieder ordentlich aufgestellt werden, und dann wieder an die Arbeit gehen, welche nach der Länge der Tageszeit bis 4 — 5 — 6 oder auch 7 Uhr dauert, dann wird wieder geläutet, und die Deportati werden abermahls vor ihren Arbeits-Casematten ordentlich aufgestellt, marschiren reihenweis bis an das Thor, durch welches sie in den Wohnhof gehen müssen, dort wird angehalten, und jeder einzeln visitirt ob er nichts vom Arbeits-Materiale entwendet, oder irgend ein Werkzeug mitgenommen hat.

Eine Viertelstunde vor der Dämmerung wird wieder und zwar zum letztenmahle geläutet, die Deportati stellen sich auf dieses Zeichen ins Glied vor ihren Wohn-Casematten, es wird gebethet, und sodann werden die Leute Mann für Mann in die Casematten eingelasten und gezählt.

Samstag Nachmittag, und an Sonn- und Feyertagen haben die Leute frey.

An Sonn- und Feyertagen müssen die Deportati Früh um 8 Uhr, und Nachmittag um 3 Uhr in die Kirche gehen. Zu diesem Zwecke befindet sich und zwar Mitten im Wohnhofe eine Kirche.

Alle Victualien sind durch Lizitation und Lieferanten sicher gestellt, und werden in die Festung hinein geliefert.

Nach Vorschrift sollen diejenigen, welche drey Jahre ohne Strafe zur Zufriedenheit sämmtlicher Vorgesetzten überstanden haben, in Freiheit gesetzt werden, bis jetzt aber sind von 650 Deportati erst 21 entlassen worden. Und es musz in dieser Hinsicht die Italienischen Gouvernements ihre eigenen Ansichten haben; denn die Zeit von drey Jahren wird nicht zugehalten.

Die Deportati stehen in Correspondenz mit ihren Familien, dürfen auch nach Hause schreiben; jedoch musz die Direction von Allen in Kenntniz gesetztzt werden, und wenn die Deportati Privatgeld vom Hause bekommen, so musz es die Direction übernehmen, und sie erhalten nach und nach etwas davon auf die Hand, aber nicht auf einmahl. Dieses Geld verwenden sie, um sich Milch zum Fruhstücke, oder Obst, und etwas zum Nachtessen zu kaufen.

Die Privateinkäufe der Deportaten besorgen ihre Aufsehers, nemlich welchem sie vertrauen, diesem geben sie das Geld, und der Aufseher ist schuldig es ihnen zu kaufen.

Der allweilige Brigadier zu Szegedin hat die Oberaufsicht über die Deportati, und ist ebenfals bey vorkommender Entweichung verantwortlich.

Zur Bewachung der Deportati bezieht täglich ein Officier und 150 Mann die Wache, welche die Schildwachen rings um die Festung, wo es nothwendig ist unterhalten. Diese Anzahl von Wachen wäre nicht nothwendig, wenn die Gefängnisse eigends gebaut wären, und so wie in America schneckenartige separirte kleine Kammern für jeden Sträfling enthalteten, oder so wie in Italien 4 oder 5 Stock hohe feste Gebäude wären; allein die alten morschen Mauern von Szegedin schützen gar nicht vor Entweichung, denn die Erfahrung hat uns gelehret, dasz die Deportati, wenn sie einmahl aus den Casematten sind, wie Katzen an und über die Mauern laufen, dieserwegen sind viele Schildwachen nothwendig.

Wenn der Deportato seine Befreyung erhält, so wird er wieder auf Kosten des Italienischen Gouvernements in sein Vaterland auf Wägen zurückgeführt, und erst dort bey der Entlassung von der k: k: Ober-Polizei-Direction wird ihm sein Depositen-Geld, nemlich der vierte Theil seines täglichen Arbeits-Verdienstlohnes in die Hand gegeben. Obwohl dieses nicht bedeutend ist, so reicht es doch hin, um für den Anfang sich für irgend ein Handwerk einzurichten, und so vor Müsiggang gesüzt, ein ordentlicher Unterthan zu werden, und ein arbeitsames Leben anzunehmen.

Dieses sind in kurzem die Hauptsachen die Anstalt betreffend, auf diese Art wird bey der k. k. Deportati Anstalt vorgegangen.

Sig. Szegedin, am 30ten April 1839.¹

VII.

AKASZTÁS.

1 okmány

42.

fenyítő.

Rögtönbirósági hirdetmény.

Szent-Tamás Pusztán Ürményi férjezett Hecskó Júlia és özvegy Tóth Józsefné kárára 1864-ik évi Január 16-kán éjjel elkövetett rablás büntette miatt B. G. Kun-Szent-Miklósi illetőségű a rögtön bir. szab. 28-ik §-a értelmében bűnösnek találatván, ugyan azon szabályok 32-ik §-ához képest akasztófán elszenvendő kötélt általi halálra ítéltetett — mely ítélet rajta mai napon délután 3 órakor végrehajtatott.

Kelt Kalocsán, 1864-ki Január 29-kén.

A pestmegyei Rögtön-ítélő bíróság.

¹) Szeged v. l.

VIII.

EMBEREVŐK.

1—6 okmány.

I. Az emberevők bünpörében 1782. augusztus 10-én Kemenczén hozott ítélet.

(Kivül)

Causa Criminalis Fisci Magistratualis ut A. Contra et adversus
Introsertos Zingaros Societatis Almasiensis Latrocinantis Complices velut
III. Diei 10^{ae} Aug. 1782.

(Belül)

Anno 1782 Die 10^a Mensis Augusti sub Sede Malefactorum Revisoria
Comitatus Honthensis in Possessione Kemencze celebrata.

Levat Causam Nobilis Josephus Huszár qua Magistratualis Ordinarius
Fiscalis ut A.

Contra, et adversus

Stephanum, et Michaelem Zsigárd, Franciscum Didy, Stephanum Porontyi,
Jónam Antus, Stephanum Tököly, Andream Bojsza, Georgium Sárközy,
Josephum Geczy, alias Kuka, Nicolaum Laczy, et Martinum Geczy, Franciscum
Dobecz, Carolum Gáspár, Matheum Hluchy, Michaelem, Sándor, Michaelem
Vörös, Paulum Didy, Franciscum, Michaelem alterum seniorem Michaelem, et
Martinum Jónás, Franciscum, et Casparem Koncsek, Michaelem Zsigmond,
Samuelem Belaj viros, Foeminas autem Annam Revay Michaelis Zsigárd
Concubinam, Mariam Kuraly Stephani Zsigárd, Mariam item Didy,
Francisci Didy, Catharinam Szouszky Stephani Tököly, Helenam Martini
Geczy, Rosam Farkas Antussianam, Saram Thomae Jónás, Elisabetham Balás
Michaelis Darasiensis, Coeciliam Sárközy Dobeczianam, Mariam Michaelis
Sándor, Susannam Francisci Jónás, Mariam senioris Michaelis Jónás Consortes:
praeterea Mariam Radics Kallaianam, alteram Mariam Radics Francisci Polyák,
Helenam, Christinam Thomae Istók viduas, denique Helenam Szarka Georgii
Sárközy Boriensis concubinam velut individua Latrocinantis Societatis adeoque III.

Idemque A. Jure praerogatarum, et facultatum suarum Fiscalium
eo, quo Rei, Reaque praespecificantur ordine eorundem Examina, et
Confessiones producit sub Nmrís 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13.
14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. virorum, foeminarum autem
26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. quibus
inhaerendo quanquam Allegans eam etiam Officii sui partem esse noverit, ut
pro Malefactore quocunque primum, et ante omnia alleviantes circumstantias
exquirat, proponatq. Judicio cum aggravantibus ponderaturo, cum tamen in

hoc casu Latrocinii non solum plurimis Homiciliis, sed etiam occisorum humanae carnis esu maculati nihil sit, quod Reos hos, Reasque a gravissimis per exasperationes poenis excuset, ideo eosdem, et easdem pro ratione sexus, et praeattactae societatis antesignanorum, subalternorumque juxta Tlum 15^m 1^{ae} et Praxis Criminalis Decreta condemnari petit.

Pro in vinculis adstantibus partibus II. Nobilis Franciscus Nátly Magistrualis V. Fiscalis ad objecta, ac in Benevolis Juri exhibitis Examinibus relata Crimina proponeret suas considerationes condignam in reflexionem per J. Judicium sumendas: nempe ad cognitionem Criminis homicidii non solum requiri fassionem, aut relationem necis, verum necessario requiri cognitionem ejus ex deprehensio(ne) corporis delicti. Similis reflexio occureret quoad detectam dilanationem interemtorum hominum, carnis humanae cocturam, et esum, ut haec non solum ex revelationibus complicum, verum insuper ex manifestis signis apparentibus, videlicet ex remanentibus ossibus, vel aliis his similibus clare elucescat, cum interim horum neutrum aperte depraehendatur, sola objectio criminum inactionatorum ad dictandam poenam ordinariam sufficere haud potest; sed et praeterea ad confirmandas totidem, quot referuntur, caedes necessarium censetur, ut talismodi interemti desiderarentur, toto tamen retroacto tempore excepto Lanione Pereszlynyiensi in gremio hujus I. Cottus, et ejus vicinia auditum vix fuit, ut quempiam alium ex Inhabitantibus Locorum periisse querulati fuissent. Quantumvis demum hoc, vel id referatur in remotioribus I. I. Cottibus desiderari complures, qui vel quaestus exercendi causa, vel merendi occasionem quaerentes e loco habitationum suarum remotiori descendendo casu incognito perivissent, inde tamen manifeste haud sequitur, hos, et tales homines per Partes has II. interemptos fuisse. His proinde alleviantibus circumstantiis subversantibus dato per inconcessum revelationi examinarum in Figura Judicii Partium II. Fides dari deberet, accederet pro alleviamine Foeminarum ex vinculo matrimoniali duntaxat maritos suos tanquam complices societatis conductae sequentium, has foeminas nullatenus ad caedes patratas concurrisse sed potius actus caedibus contrarios exercuisse, et quidem extra domum, et locum patratae caedis canendo, et saltando, quae praemissa si condignam in reflexionem summantur, nullum superesse crimen, ob quod Partes in vinculis adstantes graviore eaque ordinaria mortis poena gravari deberint, quatenus itaque non solum contra verum, et pro subversantes circumstantiae dignoscantur, justumque et aequum Judicium feratur I. Sedis Revisoriae Beniquitati demisse commendat, submittit.

Deliberatum est.

Adstantibus III. primum sola furtorum cum nocturnis Lanienae Viszokiensis, et Rotarii Almasiensis Camerae effractionibus commissorum praesumptione

gravatis, atque haec, et plura minutiora, sed et homicidium unum forma obsessionis perpetratum ingredientisque ad istud complices sub Nris 1. 2. 3. 4. et 5. revelantibus, istis demum per partes incaptivatis, et in societate peculiari conventiculo coalitae¹⁾ plurium hujus, et Barsiensis Cottus sylvarum obsessionem, et Georgio quidem Sárközy in genere 24 homicidia sub Nro 8 aliis vero alias diversis locis, distincti temporis variae conditionis itinerantium, numeroque propterea, quod in singulo crudelitatis actu omnes, et semper praesentes non fuerint, difformi, per specificum neces sub praescriptis Nris et 6. 7. 9. usq. 41 inclusive confitentibus, atq. in contrita horum confessione sua perseverantibus, tametsi quidem hanc societatem defluentis Anni Festo S. Josephi conductam esse, sub Nro 3. asseratur, cum tamen Michael Zsigmond sub Nro 24 a tribus, aut quatuor, Michael Sándor sub Nro 15. circiter a quinq., Franciscus, et Caspar Koncsek sub Nris 22. 23. a quinq., vel sex, Michael Vörös sub Nro 16. ab octo annis semet socios fuisse agnoscant, Georgius Sárközy sub Nro 8. homicidium ad Szölös ante annos 10 peractum memoret, Andreas Bojczy sub Nro 7° semet ab annis 12 latrocinari aperiat, Maria Kurályi sub Nro 27 tria in Sylva Nemcsiniensi homicidia facile ad annos 20. efferat, Juxta praeeductum Michaelem Vörös sub Nro 16. praefati Georgii Sárközy jam antehac tota progenie in inferioribus partibus Laqueo extincta, ipse idem coram complice Francisco Didy sub Nro 3. semet a parvis furari gloriatus sit, Societatem istam Latronis hujus per aetatem sexagenarii, alioquin ab omnibus complicibus pro antesignato primario declarati aetate virili coevam in exitu singulae hyemis recolligi, et constabileri consuetam potius quam praeattacto Festo S. Josephi constatam fortissime praesumendum esse.

Quanquam porro latrocinii hujus adeo veterani, et ex eo, quod hi Rei a furtis pecorum provinciae hujus Domesticorum, prout astuta faex praesensit, exactius quaerendorum abstinerint, et etiam itinerantes non nisi a longe extraneos aut Hajeros variis caeteroquin quoq. fatis pereuntes ad ictus suos rapuerint, ita: ut hinc unicus Lanio Pereszlényiensis circa Festa Pentecostalia domo discedens hucdum desideretur, et hujus etiam vita, v mors vestium per uxorem ejus Judicio praesenti denunciatarum ab illis, quas Lanionis jam hoc vere, postquam Zsigárdiani complices primi comprahensi fuissent, in Sylvis Pöcsuvadlensibus occisi fuisse Stephanus Tököly sub Nro 6, Andreas Boisza sub Nro 7mo, Georgius Sárközy sub Nro 8, et Carolus Gáspár sub Nro 13, referunt, difformitate incerta sit, fraude tam diu nimiumq. occulti corpora delicti omnia quaerenda non fuerint, quia nihilominus recte hunc Lanionem recentius, et paulo prius in Almás domo Nicolai Didy hactenus profugi tres ad semel peremptos esse homines ex pluribus, sed signanter sub Nro 13. 24,

¹⁾ helyesen: coalita.

et 41 detectis constiterit; postquam horum occultate inspiciendorum industria complices diversi exhumationem, et ostensionem Cadaverum promittentes ad Faciem Locorum quadrupli vice educti fuissent, iisdem ibi nihil praeterquam elabendi occasionem quarentibus, ac ita labore perduto reductis, atq. tam his, quam reliquis omnibus ad quaestionem quo Cadavera conuenerint? factam¹ angularem foci domus Nicolao Didyanae Lapidem, in quo ibi occisos consecuerunt lamante innocentum sanguine adhuc madidum, horumq. ac aliorum per sylvas truculenter enectorum ibidem dilaniationem, cocturam, et Barbaricam istis non amplius abominabilem, sed frequentato usu consuetudinariam, imo deliciosam potius carnis humanae, quandoq. ad suas etiam Domos juxta sub Nro 10, et 34. ex sylvis allatae vorationem sponte et benevole agnoscentibus: occurrere, ecquidem, quod Matheus Hluchy aurium impedimento, et blesa multum voce; Foemine autem Maritos aut viros concubenarios secutae, sexus sui infirmitate alleviari viderentur, cum interim vir iste complicitis remotius a se confrontati vocem non adeo altam intellexisse, et eidem directe apteq. respondisse in figura Sedis hujus Revisoriae observatus, praeterea in Domo Didyana corporum exhumationem, et alio translationem mentitus spe profugii eorundem ostensionem comodis signis, et etiam voce satis intelligibili promiserit, ac in faciem loci eductus versus sylvam Commissarium assistentesq. Incolas Almasienses praecedens abjecto e brachiis fune profugium re ipsa tentaverit, atq. hac etiam ratione pro confitente Reo habendus, deniq. complicitatem, et esum Carnium humanarum signis, et similiter voce expressa confessus sit. Uxoribus autem nec vinculum matrimoniale eo minus concubinis, peccaminosus et ipse concubinatus tribuat Latrocinii vel simplicis, eo magis tanti temporis, tolq. homicidiis maculati excusationem, quae in hoc casu non solum viros sequebantur, sed juxta sub Nris 8. 9. 30. 34 in Domo Didyana inter duas Felső, Alsó Almás sibi adeo junctas possessiones, ut utraq. pro uno loco haberi possit, medio spatio sita ad separandum² occidendorum, qui metuebatur, ejulatum comisso sibi per viros ad lusum fidium cantu, saltu, et confuso clamore cooperatae sunt. Ideo has foeminas, ac padductum Matheum Hluchy cum reliquis viris omnes poena mortis, et quidem viros cum exasperationibus dignos declarari.

Quoniam itaq. Viri a Foeminis, Ductores a primariis, et secundariis subalternis, seniores a junioribus, et prout ad audendum eo modo poenas sustinendum, validiores, a debilioribus ad utrumq. sequestrandi sint. Hinc Levata tenus specificatas Annam Revaj, Mariam Kurályi, Mariam Francisci Didy consortem, Catharinam Sonszky, Helenam, Martini Geczi consortem, Rosam Farkas, Saram Thomae Jónás consortem, Elisabetham Balás, Coeciliam

¹) helyesen: factum

²) helyesen: superandum

Sárközy, Mariam Michaelis Sándor Consortem, Susannam Francisci Jónás consortem, Mariam Jónás, Mariam Radics Kallaianam, alteram Mariam Radics Polyákianam, Helenam, Christinam Thomae Istók viduas, et Helenam Szarka Georgii Sárközy concubinam ad Gladium ita, ut harum decolationem viri suspendendi, ex viris autem Michaelem Zsigárd, Franciscum Didy, Jónám Antuss, Josephum Geczy, alias Kuka, Nicolaum Laczy, Martinum Geczy, Franciscum Dobecz, Carolum Gáspár, Mathaeum Hluchy, Michaelem Sándor, Paulum Didy, seniore, Michaelem Jónás, Martinum Jónás, Casparem Koncsek, Michaelem Zsigmond, et Samuelem Belaj ad Laqueum ita: ut horum suspendium rota frangendi contueantur, postea Stephanum Zsigárd, Stephanum Porontyi, Stephanum Tökölyi, Andream Bojsza, Franciscum Jónás et Michaelem Jónás Darasiensem ad Crucifragium a parte inferiori inchoandum, ita: ut horum fracturam quadrifariandi conspiciant. Tandem Georgium Sárközy, Michaelem Vörös, et Franciscum Koncsek ad quadrifariationem condemnari, atq. in hac Reorum, et poenarum separatione ad majus Exemplum vindictae de Crimine detestando carni humanarum esu polluto, ac qua tali Legibus Patriae, et Praxi Criminali eo, quod per totam Regni hujus retroactam aetatem casus n fuerit, ignoto, sumtae pmissorum Executionem (hac tamen, et sententiae publicatione quoad Foeminas sub Nris 28. et 41 praegnantes, et si quae plures compertae fuerint, usq. partum suspensae) in Kemencze, Báth, et Csáb juxta maximos comitatus hujus passus in ratis quantum fieri potuerit tertiis paregendam, ut praesertim in praesentis temporis crebra Sylvestrium Praedonum fama quadrantis unius in vicinia Pontis Lelediensis, alterius autem, et utriusque corporis sui caput retenturi in Terreno Drégelyiensi, tractuque versus Nagy-Oroszi infamibus Columnis appensionem decerni.¹ Signat. per attacte Cottus Magist. Ordin. Fiscalem Jos. Haszár m. p.²

2. *Az emberevők bünpörében a gonoszlevőket vizsg. szék által a helyt. J.-hoz 1782. augusztus 10-én intézett fölterjesztés.*

Excelsum Consilium M.

Processum Fisci Nostri Magistratualis cum provocatis ejus e Slavonico ad Latinum sermonem translatis in advoluto humillime referimus, in quo Zingarorum Societas Latrocinii non solum multis homicidiis, sed etiam cadaverum dilaniatione, carniisque humanarum roxatione, et hoc inaudita Europeorum scelere polluti damnata est.

Novimus equidem Latrocinii antiquioris corpora delicti quaerenda non fuisse, cum tamen per hanc adhuc Liberam Societatem tres itinerantes in Almas Domo Zingario jam hoc Anno preemptos, imo etiam posteaquam pars

1) Hát a harmadik fölnégyelésre ítélttel mi történjék?

2) Hont megye levéltára XII. 1063/1782.

complicum jam conpraetensa detinebatur, per alios libere adhuc errantes, quartum Larionem in Sylva Pocsuvadlensi occisum esse ex actis evenerit, ut minus, 4. horum cadaverum oculatam inspectionem Necessariam existimantes, Reos Societatis ipsius ossentionem promittentes, hacque fine ad faciem Loci eductas, sed ibi maxima Parte in Sylvas euntes, nihilque, nisi profugii rimas invenire sollicitos, durius etiam habuimus, donec pro ratione impossibilis corporum remonstrationis, omnes hic inprocessuati earum depasta esse sponte, et ad Confrontationem, ne vel unius baculi aut scuticu ictu violentatur, benevole confiterent.

Unicus horum omnium Andreas Miho Zingarus Darasiensis in plurimum confrontatione, et etiam sub probatione baculorum, Societatem imo ipsam complicum Notitiam constanter negat, nedum reliquia impia concomitantia agnoverit. Quem ad ulteriorem Revisionem eo etiam retinuius, quod cum plures hujus Societatis complices profugi adhuc lateant, sed et altera huic simillima Zingarorum Antaliensium Societas nobis detecta sit, de quod omnium comprehensione novam fecimus dispositionem. Et quia fieri facile possit, ut inter hos aequae contumenes reperiamus, Ideo contra tales et signanter fatum Andream Miho strictius per Futuram examen admitti nobis demisse petimus, praesertim ad Circumstantias praesentis temporis, quo tortura sublata, metu quoque ejus remeto malefactores cumulantur, ex ea etiam sibi praesumpta securitate audatioris sunt, quod inter ipsos edeo hominum faeces famavit, neminem amplius morte plectendum quantumcunque malefactorem.

Caeterum Benigna Mens Regia, et Salutares ad regulandos Zingaros Ex. Con. Locumtlis Regii ordines sunt. Egimus hac multis Contribuentium sump-tibus, atque multis fatigiis continuamus, quod tamen haec exiguo eorum reformationis proventu fiant, ostendit haec Societas, cujus per Sylvas vagandi, otiandi, praedandique cupiditas atque istam celandi astutia major erat, quam ut tot annis vel in suspicionem conjecta observaret. Aluit autem illa domiforisque etiam proles minores et majores raptis, carnibusque humanis; istae Parentum, eorumque vitae generis recordabunt; sit utinam, ut ad mala, si qua dari possunt, Majora non adolescant.

Intentione ad frugem revocandus Zingarorum caeteris Partibus sunt et ista ordinata, unum: ut capaciores eorundem filii condiscendiis opificiis collocent. Alterum: ut iisdem nuptiae non admittant, donec semet utra Pars praestitis apud rusticos. servitii probam, laboribusque ruralibus asvetam evocent. Sed ad 1^m: tradidimus ex singulo gremii hujus processu complures opificibus Schemniciensibus, unde illi toties quoties profugerunt. Subalterni nostri processuales profugos filios cum Parentibus eos recipientibus ter quaterne parenti curarunt ita, ut tandem metu mortis per verbera inferenda, a talium Castigatione cessare debuerint prius, quam ex probibus Zingarorum aliquam ad opificia stabilitatem extundere posuissent. Ad 2^{dum}: In hac Societate duos, Georgius Sárközy et

Mihaelem Zsigard comperimus concubinarios; certum est plurimos passim dari, et quia caelebs unus duabus et tribus etiam puellis, et Viduabus accumbat, sic Spurias proles longe magis propagari, quam si uni faeminae jungeret. Quid si quaerat universaliter de Zingarorum lascinia, alioquin frequentissimo omnium otiosorum vitio. Siquidem maxime per Gyemes in medio gazae suae Patres ad filiabus, Matres cum filiis, fratres cum sororibus iam adultis, soceri cum nuribus, affines faeminae cum viris affinibus sub uno alterove pulvinari seminudi instar pecudum concumbunt, non solum inter collaterales, sed etiam inter ascendentes et descendentes consanguineos inclitos comitti, nihil dubitamus. Ex. Con. Regium Locumtle! Cum ab his brutis Ditiones germanicae, et aliae cultrores omnes liberae sint, ne perniosa ista ab hoc quoque Regum depellatur, et a reditu sub paena mortis prohibeat, quid impediatur? non videmus. Quod interim de praesenti res nostra est: Captivos eo Numero aggregatos habemus, ut extra Carceres ad Stabula etiam disjeci debuerint. Ad cavenda horum profugia 20 et ultra provinciales singulis noctibus ex ordine pro vigiliis dispositi accedunt Paucis hajdonibus nostri. Quare ut hi a tanta incommoditate liberent, et Cassae quoque sumptium compendium pro Gratiola caedat ad praeadvolutum processum celeriori resolutione demisse supplicantes, Gratiique et Favoribus devoti perseveramus. Dat. ex Sede Nostra Malefactorum Revisoria die 10. Mens. Augsti A.^o 1782. in Possne Kemencze celebr.¹

3. Az emberevők b. pörében 1782. augusztus 21-én kelt ítélet.

Causa Criminalis Fiscis Magistratualis ut M. et A. Contra et Adversus Introsertas Societatis Latrocinantes Almasiensis Complices velut III. Zingaros.

21^{ae} Aug. 1782.

Anno 1782. Die 21^a Mensis Augusti in Possione Kemence occasione Sedis Malefactorum Revisoriae Comitatus Honthensis sub Praesidio Illustrissimi Domini Josephi é Comitibus Erdödy de Monyoró-Kerek etc. Officii Supremi Comitatus Administratoris celebratae.

Levata est Causa Nobilis Josephi Huszár qua tamen attacti Comitatus ordinarii Fiscis Magistratualis ut M. et A.

Contra et adversus

Annam Macska, Stephani Porontyi, et Christinam Andreae Bojsza Consortes Annam vero Gabris Francisci Tökoly Consortem, nec non Andream Miho Darasiensem, et Josephum Tökoly; ac ejusdem Consortem Evam Burián, qua Societatis Alnássiensis Latrocinantis complices velut III.

¹) Hont megye levéltára XII. 1746/1783

Idem Fiscalis penes consuetas Juris, et Officii sui facultates, et praerogativas in forma Actionis detegeret, Qualiter antelati Levatatenus denominati Societati conductae Latrocinanti associati in Almásiensi Nicolai Didi domo, imo et in plurimis aliis locis obsidendo vias in sylvis complures homines quaestus gratia itinerantes a longe extraneos ad se Collectos spetali, quod merces ab iis dem emere velint interimere, et crudeliter crucidare, rebus penes se habitis spoliare, cadavera interemptorum consecrare et dilaniare, in frustra vero consecrata coquere et iisdem carnibus humanis ad explendam gulam vesci ossa, et praesertim calvarias conturnidare et confringere, ac igni etiam injicere taliterque a Saeculis inauditas horribilis crudelitates nec a Tyrannis exspectandas perpetrare, et scelus sceleri superaddere non formidassent; Quia vero dictamini Tituli 15ⁱ Partis 1^a Trip. et aliarum Patriae Legum sub poena loquet; et Gladii cum exasperatione supplicii interdictum esset, et in ejus modi deliquentes poena praeposita constituta haberetur. Igitur innocuo sanguine effuso vindictam exclamante cuperet. Idem Fiscalis ad praescriptum citatarum Legum in conformitate etiam Benevolorum elicitorum Examinum sub N^{ris} 42, 43, 44, 45, 46 et 47. Sufficenter non secus et in instituta cum aliis Sociis et Complicibus confrontatione eosdem invinculatos attacto Supplicio Subjicii, Deoque sceleram vindice poenas eorundem amplius non differente, sui in demeritum, aliorum vero salutare in exemplum cum exasperatione sublicii e medio proborum tolli.

Deliberatum est.

Complicitate in vinculis adstantium I. I. I. et Levatatenus denominatorum ex revelatione Annae Révay Michaelis Zsigard ac Catharinae Szonszky Consortis Stephani Tököly; non secus ipsius antesignati Societatis Latrocinantis Georgii Sárközy alias Borianszky proveniente; cum quibus adstantes I. I. I. in figura Sedis confrontatiserant socios ejusdem conductae Societatis Latrocinantis negare nequeunt N^{ris} 42, 43, 44, 45, 46 et 47 uniformiter recognoverunt in Alma-siensi domo Nicolai Didi semet, et praesentes et conscios exstitisse, imo et cooperatos fuisse, dum Crocarium unum et duos Telae . . . distractores eorsum allectos intra cantum, clamorem et saltum ad superandum ejulatum interemptorum occasione necis ex mandato Seniorum institutum viri enecabant corporaque eorum in partes consecrata et dilaniata foeminae seniores coquebant, ac taliter carnes inter omnes humanas distributas insimul comedebant, his insuper accedente: quod Josephus quoque Tököly ut sub N^{ro} 42 confiteretur, ligno ictus interemptis hominibus impregerit, ac praeterea alios duos in sylvis Nemesiniensibus cum aliis sociis interemerit; Anna vero Gabris pariter N^{ro} 46 cum reliquis semet praesentem exstitisse in caede Crocarii ad viam Zsarnoviensim trucidati, carnesque ejusdem comedisse confessasit, unde atrocitate Criminum perpetratorum de ipsa etiam Securitate

publica id exigente Levatatenus quoque denotatos Josephum Tököly et Andream Mihó ad laqueum, ejus vero primi consortem Evam Burián, de alias tres Christinam videlicet, Bojsianam, Juliannam item Macska et Annam Gabris ad gladium damnatas declarari.

Extradat: per attact: Cottus Mag.

Fiscalem ordin: Josephus Huszár¹

4. II. József császárnak az emberevők bűnpörében Hont megye főispáni helytartójához 1782 novemb. 8-án intézett legfels. rendelete.

Von Wienn aus der Königl: Hungarisch: Hof-Kanzley.

Magnifico Josepho Kelcz de Fületincz ad Cancellariam Nostram Regiam Hungco Tansyl. Aulicam Consiliario et Referendario, I: Ordinis Sti. Stephani Secretario, et Comitatus Hontensis Officii Supremi Comitum Administratori. Fideli Nobis Dilecto. per Posonium Nitriam Bakabányám Kemencze. Ex offo.

Josephus II: Dei Gratia Electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, et Sclavoniae Rex Apostolicus, Archidux Austriae etc.

Magnifice, Fidelis Nobis Dilecte! Demisse relatis existentibus iis, quae sub 26ta novissime transacti Mensis Octobris repraesentastis, benignam Resolutionem Nostram in sequentibus clementer impertiri dignabamur, et quidem

Ad 1um Cum Processus contra Incaptivatos sub Praesidio et Directione Vra suscitari, et terminari debeat, modus quem in pertractantibus his processibus Criminalibus adhibebitis, Comitatus pro futura Cynosura deserviet, ac proinde necessarium non est, ut ad Investigationem processus contra jam Supplicio affectos et ad vitam amplius revocari nequeunt terminanti, digressio fiat.

Ad 2um Quisnam principalis Causa fuerit, non submissae Nobis ante Executionem Praedonum, Repraesentationis? omnino indagari, et peragendam idcirco Investigationem Nobis repraesentari benigne volumus.

Ad 3um Clementer annuimus, ut Sedria Criminalis, sub Praesidio Vro celebrauda, pro re nata etiam Mortis sententiam ferat, atq. pronuntiet, taliterq. Condemnati Angores Mortis perferant, die attamen, quae Executio peragi deberet, Vos, qua pro hoc Casu per Nos specialiter authorisati Condemnatis Gratiam Vitae facietis, et paenae Mortis aliam Трәшәрәом substituetis.

²) Hont megye levéltára XII. 1063/1782.

Ad 4um Relegatione ad Ditiones Turcicas hominum scelestorum ex diversis Reflexionibus haud tuta, expedientius futurum est, ut pars hominum Malefactorum aliquanta ad Labores publicos in Comitatu perficiandos, reliqui autem ad Labores Praesidiarios condemnentur, dandis suo tempore circa hos posteriores, per Nos ad Consilium Nrum Aulæ Bellicum bgnis Mandatis.

Siquidem autem tam Supplicio affecti, quam adhuc processu Criminali impetendi Antropophagi Proles habere supponerentur, has vero Nos juxta Systema regulandae in Hungaria Gentis Zingaræ clementer editum, Zingari adimi, et apud Colonos erga 3^{ium} xror. Diurnam Mercedem, e Cassa Comitatum Domestica pendendam educari scopo eo benigne vellemus, ut ab otiosa, et vagabunda, scelerataq. Parentum suorum vita desuescentes, utiles cum tempore et bonae frugis contribuentes evadant;

Hinc Vos Nobis Projectum facere non intermittetis, quonam? extra Graemium attamen Comitatus Hontensis Proles ejusmodi transponendae forent; et quidem ita ut tam Proles hac, ubicationem Parentum suorum cum vero hi Locum Mansionis Prolium suarum ignorent, hocq. pacto vel Memoria Criminis Antropophagiae oblitteretur.

Ad 5um Benigna Resolutione Nra Sub 5^a praeteriti Mensis Octobris clter impertita, Vobis facultatem tribuente, Delinquentes, prout id de jure et aequo censueritis, ad poenam extraordinariam condemnandi, hoc puncto attacti processus Nobis haud submittendi sunt.

Vos igitur praemissarum benignarum Resolutionum Nostrarum effectui pro Cognito Nobis Altissimum Servitium Nostrum promovendi Studio Vestro omnimode intenti eritis, Quibus in reliquo Vobis Gratia Nostra Caesareo—Regia benigne propensi manemus. Datum in Archiducali Civitate Nostra Vienna Austriae, Die Octava Mensis Novembris, Anno Domini Millesimo Septingentesimo, Octuagesimo secundo, Josephus m. p. Comes Franciscus Ezerházy m. p. Adamus Trajsik m. p.

Collatum cum originali
per me Josephum Litassy.

I: Cottus Hontens. Jud. Ord. Notar.¹

5. Az emberevők bünpörében 1782 novemb. 16-án hozott ítélet.

Anno 1782 Die Mensis Novembris in Sede Revisoria Malefactorum Comitatus Honthensis sub Praesidio Illustrisslmi Domini Josephi Kelcz de Fületincz So Coó, et Regio Apostolicae Majestatis Consilarii Aulici, et ad Exc: Cancellariam Regiam Hungarico—Transylvanico Aulicam Referendarii, Insignis Ordinis S: Stephani Regis Apostolici Secretarii, qua tamen Officii Supremi Comitis Comitatus Hujusce Administratoris in Possessione Kemencze Celebrata.

¹) Hont megye levéltára XII. 1063/1782 levéltári jel alatt.

Levat Causam Nobilis Josephus Huszár, qua tamen Antelati Comitatus Magistratualis Ordinarius Fiscalis ut M, et A.

Contra et adversus

Gasparum, Josephum et Georgium omnes Ferencz, Joannem item Lavicska, Josephum Bila, Paulum Bucskó alias Istvány. Evam Rebeca Josephi Ferencz Uxorem, Claram Josephi Geczi alias Kuka viduam. Justinam Borongyi Andreae Szomszky, Mariam Pauli Bartos, Vajdonis Antalliensis, et alteram Mariam Bartos Emerici Duncsó Zingarici Hajdonis Antalliensis, et Dorotheam Gabris Antony Bartos Belobanyensis Consortes. Isannem Gáspár, Samuelem Szomszky, Antonium Bartos, Andream Glidár, Emericum Makó, Annam Joannis Gázsó, Theresiam Mihók Samuelis Szomszky, Mariam Dubaj Andreae Glidár Consortes, Adamum Balogh, Paulum Bartos, Nicolaum Didy, Emericum Franczyska, Martinum Bartos, Ignatium Kuraly, Paulum Kurta, Antonium Mihók, Emericum Vavrik, Georgium Dubay, Thomam Vavrik, Joannem Mihók, Adalbertum Bartos, Thomam Borongyi, Helenam Farkas Francisci Bartos viduam, Annam Bartos Adalberti Bartos, Annam Huros Thomae Vavrik Consortes, Juditham Jónás Andreae Mihók viduam, Annam Gázsy, Adami Balogh, Susannam Gaspari Ferencz, et Mariam Poczik Francisci Koncsek Consortes. Tandem viros Paulum Belaj, Martinum Biely, alias Velen, Samuelem Lavicska, Carolum Kuraly, Thomam Belay, Georgium Illias, Ladislaum Illias Ignatium Illias, Georgium Jónás, Petrum Mihók, Josephum Kovács, Andream Ferencz, Martinum Kállay, Emericum Gabris, Petrum Kállay, Martinum Bárdy, Paulum Gronya, Joannem Kovács, Paulum Fattykó, Thomam Gáspár. Mathiam Gáspár, Georgium Albert, Martinum Kovács, Andream Kovács, Franciscum Pejo, Paulum Kovács, Martinum Fizik, Michaellem Gegő, Mathiam Mihók, Franciscum Hederváry. Faeminas autem Mariam Faczona, Dorotheam Szicska, Veronicam Hangácsy, et Catharinam Parnicz caelibes, Mariam item Bartos Andreae Bartos, et Juditham Barbarosova Josephi Gyöpös viduas; nonsecus Annam Hangácsy Ignaty Kuraly, Annam Kuraly Martini Biely, alias Velen, Rachelem Zsigmond Georgy Borond, Mariam Kállaj Pauli Bartos, Claram Hangács Caroli Kuraly, Mariam Zsigmond Pauli Viczián, Annam Georgy Ferencz, Mariam Jónás Josephi Belay, Juliannam Kovács Thomae Gáspár, Evam Gronyai Georgy Albert, Mariam Pronyay Joannis Kovács, Catharinam Martini Kovács alias Marcsek, Annam Kovács Pauli Faskó, et Annam Jónás, Franásci Hederváry Consortes ut invinculatas et III.

Idem Fiscalis Magistratualis penes consvetas Juris, et Officii sui facultates, et praerogativas in vim Actionis detegit sequentibus: Qualiter praememorati in vinculis adstantes spreta Legum Divinarum, et humanarum severitate, in una Societatem etiam Adamo Balogh, et Nicolao Didy malitiose pertrahentibus, perniciose coalescentes primum Sylvas Apothienses Comitatus

Barsiensi ingremiatos obsidendo duos viatores nescitur unde venientes crudeliter enecare, ac dein anno immediate subsequenti in sylvis Hodrusiensibus unum sectioni Lignorum intentum, pacifice, ex nihil sibi mali praemetuentem, pari saevitia e vivorum medio tollere, sed et in Domo praefati invinculati Nicolai Didy ad instar Lanienae per invinculatos habita, per ternas occisiones Septem duos equidem crocarios, quatuor autem Telae distractores, et unum rusticum origine, et Loco ignotos simili crudelitati suae substernere, ac denique ultimo in Dumeto Darassiensis duos aequae itinerantes, quorum unus Telae quaestor alter autem rusticus fuisse per eosdem invinculatos recognoscitur ex insidiis nocturno tempore adortos suo execrando rabici subijcere, vita, rebusque saevum in modum spoliare, ac inaudito Europaeorum scelere corpora interemptorum cruenta lapidis ad id adhibiti facie sufficienter remonstrante, dilaniare, inter se partiri, eademque devorare, et ne ex ossium humanarum reliquiis horrenda haec Latrocinia quadam tenus in lucem veniant, easdem canibus vorandas objicere, aut in flammis projicere, taliterque corpus delicti exinanire, mercibus denique pretiosioribus, ut ne vel ex earundem indiciis in quampiam suspicionem apud Jurisdictiones veniant, in Domo Nicolai Didy fornaci injectis, et incineratis, residuas viliores inter se ita etiam pecunias pari praeda aquisitione ex misere intereuntibus decerptas (majori equidem spoliolum parte prae manibus invinculati Adam Balogh velut Principalis subdividentis remanente) subdividere, cya ejusdem Societatis Almassiensis restantes etiam ad supplicium complices, quorum Execrando Latrocinii Crimine latente, et impune manente, animati Neo-Coloni Antallienses, et reliqui ad idem Dominium spectantes habita ad invicem mutua cointelligentia, in obsessionem viarum, hominumque itinerantium neces, depraedationes condicendo, obsessis viis ceparium ad Molam Antalliensem crudeliter trucidare, cadaverque ejus ad Emerici Gzásó Domum pro dilaniatione deferre; In antiqva vero Domo Vajdonis Antalliensis ante annos octo ceparium similiter; In nova dein anno hocce circa Festa Pentecostalia duos Arvenses duas falces, totidemque florenos habentes, dum pro emendis clavis ejusdem Domum ingressi fuissent; non secus et Crocarium cum consvetis mercibus eorsum advenientem, ita et Telae distractorem, ac fimbriarum claviculatarum distractorem, clavos quaerentem; Hoc anno item circa Festum Sancti Joannis Arvensem pariter pro clavis emendis semet insinuantem, circa demum anthumnum crocarium. Ac porro in Domo Emerici Gzásó Antalliensis Arvensem, ac duos crocarios, alium denique crocarium ad aqvilegium supra Civitatem Belobanyensem. Tandem in Domo etiam Fizikiana Antalliensi Rusticum, ac demum in Petri Mihók Domo Crocarium, et Rusticum. Praeter hos autem simili temeritate ducti Stefultovienses Neo-Coloni in loco habitationis suae Stefultó, signanter autem Anno praeterito pro clavis ad coturnos adventantem penes Horreum Hajerum, et eo dem Anno Teleatorem una die cum pannifice, ac pectinum distractorem in vere pululante sylva, inducente ad hoc Adamo

Balogh Neo-Colono (et quod maximum est) perpetrato etiam in Possessione Hlinik I: Comitatus Barsiensi, adjacente per Gasparum Ferencz Ante Annos 12. Patricidio, hos quoque taliter enectos, pari crudelitate consectos, coctos, absummere. Mulieres econverso eorundem, ut misere intereuntium ejulatus clamore earundem superetur recte eotum, ad tumultum concentu fidium excitare, taliterque homicidiis iteratis cooperantes manus suas innocenti sanguine polluere, et aeqve inaudito Carnium humanarum sic semet coinquinare nihil pensi duxissent, neque formidassent, prout id ex Benevolis eorundem consessionibus coram figura Juris cum reiteratione elicitis isthic sub Nris 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. ac ipsa eorundem Invinculorum confrontatione luculenter apparet.

Quia vero dictamine Legum Patriarum signanter arto 16° 1659. 26. 1655. 64. 1622. 50. 1548. et 66. 1618. item Praxis Criminalis Part. 2° Arto 62. et 64. 65. 71. 86. Latrocinia, Paricidia, et furta patrantes circumstantiis rei ita exigentibus crucifragio, aut laqueo, homicido autem gladio affici, et puniri assolerent.

Idcirco cuperet praenominatus Fiscus \ agistralis ad exigentiam praecitatarum Regni Legum, item Praxis criminalis Levata tenus denominatos, Invinculatos, ob atrocitatem inauditi sceleris hujus sui in demeritum, aliorum vero salutare in exemplum, procurandamque Tranquilitatem publicam Justitia vindicativa ita secum ferente e medio vivorum, et proborum tollendas decerni.

Pro in vinculis adstantibus Partibus III. Nobilis Franciscus Náthly Magistratus Vice-Fiscalis qua ordinatus ex publico assistens Procurator comparet, et relate ad objecta crimina, diversam item considerationem Partium I. insinuat I. Judicio nonnullas ex suspitione Partes Incattas ob detectam nefandam latrocinantem, sicque Carnium humanarum vivere consvetam Societatem, et quidem jam posterius in publicos carceres inductos esse; alios, etquidem plurimos ex revelatione Sociorum ejusdem detegrandae Societatis conductae complicitum in vincula coniectos exstitisse. Ac denique quosdam ex propria, et benevola confessione perpetratorum criminum vinctos detineri, omnesque insimul praerecensitos misericordiam, et Justitiam I: Judicii implorare. Et quia primi Incatti, qui ex sola suspitione inducti detinerent, per ipsos Societatis Almassiensis, et alterius Antalliensis ac Stefultoiensis complicitis ab omni in eos cadere querente suspitione per institutam coram Figura Judicis confrontationem liberati comperirentur, hos primo sequestrandos, et priori libertati vestituendos demisse exposcit.

Nihil vero vita dulcius, sed et amissione vitae proprio nihil acerbius existimo, quam ut unicuique innatum est, ita non nulla adstantes Partes I. quae prius pro nimia consternatione, et perturbatione animi quos ita a se crimino affirmarunt modo paenitudine ductae revocare pro conservatione vitae suae necessitentur acciderent his tam illi, qui et antea examinati objectas hominum caedes, et Praedocinia sicque Carnium humanarum priori Sede Revisoria negassent et nunc etiam in negativa perseverarent quam vero illi, qui nunc primo revisi, nullius criminis conscios semet dicerent, per adhibitam nihilominus confrontationem cum confitentibus crimine Latrocinii Sociis gravarentur.

Sive igitur prius confitentes Crimen objectum, et dein revocantes, sive utraque vice in negativa semper aequaliter perseverantes considerentur, omnes unius, ejusdemque considerationis esse debent ita, ut qui inconsiderate antea, aut fors metu, ex animique consternatione confessi deprehenderentur revocata prima confessione quidquid antecederet affirmassent pro nullis, et irritis coram Jure habeantur.

His proinde praemissis ita stantibus unica super esset confrontatio, quae Partes has Incattas gravaret, et praesumptionem de perpetrato crimine coram Ito Judicio faceret, quasi praesentes in hoc, vel alio homicidio fuissent, sed dato per inconcessum pro confrontatione cum his statuti praesentiam illarum simili occasione indigarent, nullatenus tamen ad easdem concurrentes, paena Incattas Partes istas extraordinaria manet, praesentia enim illorum vel casualiter superveniendo ad caedem, vel necessario, quia vel in eodem loco habitarent, aut in proxima vicinia manerent accidere potuit, et talem praesentiam, quod nulla paena gravis concomitetur, experti Juris est, etiam si patratam eodem seu metu ne a patratibus oprimantur, ducti, seu simplicitate, et ignorantia ad id perducti manifestare intermisissent. Quibus adderet et id quod pro confrontatione cum Partibus his statuti quasi cum morte colluctantes, et minimum etiam alleviamen quaerentes tanquam perpetrata per sese crimina confitentes, minus adaequare se reflectant, de omnium reali et positivo eo magis, quod patrata Crimina pluribus, et diversis in locis, diversisque Temporibus intervenissent cujusmodi circumstantia confusos, et perplexos eosdem pro confrontatione Statutos tenerent talesque in dies redderent, quin imo relatis haec pro proba sufficienti minus sufficiens censeretur. His proinde condignam in reflexionem sumptis, cum caeteroquin suspicionem perpresso hactenus carcerum sqvallore expiassent cuperet ab ulteriori carcerum sqvallore solutos dimitti. Reliquos vero in vinculis adstantes Incattas commiseratione dignos, qui aut conscii patratorum tam atrocium criminum non tantum contra se delicto sua, verum et alios suos complices in benevolis examinibus, institutisque confrontationibus sponte detexerunt in quantum Justitiae promeriti sunt complementum, in tantum gratia et commiserationi submissee commendat.

Ita Sedi Revisoriae, ut quod intolerabili fame ducti, extrema nec corpora eorum tegere sufficienti alioquin notoria paupertate pressi, simplicitate, levitate sibi innata, ac fragilitate humana inconsiderare, non praevidendo, et discernendo commisissent manuductione etiam Praxis Criminalis Partis 2° Arti 68. 5° 10° ac Arti 86. 5° 6° eidem hac vice indulgeater, utque perpressus hactenus Carcerum squalor pro eo imputetur, suppliciter commiserationem implorat.

Fiscalis Magistratualis: Quantumvis ab adverso Invinclatorum defensam sustinens pro indemnitate priorum coram Jure elicitarum fassionum nunc sub reassumpta Revisione interventam revocationem assumat, hoc tamen pro fundamento absolutionis eorundem Invinclatorum applicari nequit, vel ex eo quod hujusmodi signanter Zingari, et Judaei de aliquo crimine publico suspecti dictamine Articuli 39: Part. 2° praxis Criminalis toties quoties crimen in Figura Juris benevole revelatum revocaverint, et in obstinata negativa perstiterint, quaestionibus durioribus subjici possint atque debeant, ac idcirco spectata citata Praxis Criminalis legalitate, ut Torturae obtento a' Sua Majestate indultu Benigne subjiciantur, ex parte praecedentis Fiscis in uberiores etiam Latrociniis eorundem probam Testimoniales Comitatus Nitriensis, Arvensis, et Eppatus Domini Sco crucensis et I. C. . . . Montana Schemnicziensis super hominibus ad gremium eorundem spectantibus, et annis recentibus deperditis, et ut credi par est, per Invinclatos crudeliter occisis, et absumptis isthic sub 92. 93. 94. et 95 productis desiderari, ut taliter comperta Criminum veritate Justitiae vindicativae satisfiat peridque publicae tranquillitati prospiciatur, et quaestum exercentibus libere hac in provincia comeandi, negotiandi que securitas procuretur. Qvare eatenus idem Fiscalis causam praesentem Ito procedenti Judicio substernit et submittit.

Deliberatum est.

Diversa Reorum adstantium ratione, ex eorundem confessionibus, aut harum revocationibus, negationis item per confrontationem complicum gravatis, aut relevatis Spectata. Licet Gasparus Ferencz sub N^{ro} 1° Josephus Ferencz sub N^{ro} 2° et Georgius Ferencz sub N^{ro} 3° adhuc Almassiensis Latronum Societatis; Joannes vero Lavicska, Josephus Bila, et Paulus Bucskó alias Istvány jam ad similem Antalliensem Societatem spectantes Latrocinium pluribus homicidiis inquinatum et Antropophagiam confiterentur ac pro his criminibus Divino, humanoque Jure gravissimam cum exasperationibus paenam mererentur, cum nihilominus eadem crimina duriorum Carcerum squallore emollivissent, ideo praedictum Gasparum Ferencz eo, quod haec delicta etiam paricidio cumulaverit, cum provia dextro manus amputatione ad gladium, reliquos vero specifici praeexpositos 5 viros ad lequeum condemnari.

Quod adhos proximi accidentes faeminas concernit: Eva Rebecca Josephi Ferencz Uxore sub N^{ro} 10°. Clara vero Josephi Geczy alias Kuka vidua,

sub Nro 11° suam in Consortio Latronum Almassiensium per Sylvas vagationem in perpetratis homicidiis praesentiam, et cum in Domo Nicolao Didiana viatores caesi fuissent praestitam saltus cantuque Zingararum comuni homicidiis cooperationem agnoscentibus; easdem paena graviore dignas quidem, sed diutius perpessi carceris sqvallore harum quoque facti gravitatem extenuante, utramque ab hujus sententia pronunciatione duorum annorum carcere, et scutica ictibus 100 singulo semestri per 25. infligendis castigandam.

Justina porro Borongy Andreae Szomszky sub Nro 12° Maria Pauli Bartos Smerfici Duncsov Zingarici hajdonis Antalliensis sub Nro 8° et Dorothea Gabris Antony Bartos Belobanyensis sub Nro 9° consortibus cum ea differentia, quod harum prima quaedam homicidia prius confessa revocet, magis gravata, in reliquo cum 2^a et 3^a hic specificata complice suam de pluribus homicidiis, quin ad hoc ullum subsidium praestiterint, conscientiam carnis humano cocturam, et esum; nec non praedarum participationem; Ultima vero id solum, quod ad Generi sui Vajdonis Antalliensis nuptias adveniens humana membra agnoverit deque iisdem coctis etiam comederit affirmantibus, easdem omnes praeter hactenus perpessus Carcerum sqvallorem a publicata hac sententia adhuc carcere unius anni cum hac distinctione, ut ultima ista caeteroquin nulli paena afflictiva, priores vero duo scuticae ictibus 50. Singulo semestri per 25. prima denique scuticae ictibus 60. Singulo semestri per 30. subjicientur plectendas judicari.

Deinde cum Joannes Gáspár sub Nro 13° Samuel Szomszky sub Nro 14° Antonius Bartos sub Nro 15° Andreas Glidár sub Nro 16°, et Emericus Makó sub Nr 17° Latrocinium, homicidia, et Antropophagiam prius confessi hac occasione negent quidem, verum á confrontatis complicibus amplius graventur, quam ut eorundem coram plena Judicio edita Criminum agnitio sufferaturam istos ad labores Fortalitii Tömösvariensis 4 annis subeundos condemnari.

Tametsi autem Feminae Anna Joannis Gászó sub Nro 18° Theresia Mihók Samuely Szomszky sub Nro 19° et Maria Dubay Andreae Gridár sub Nro 20° consortes per confrontationem a praestito ad homicidia concursu relevarentur, quia tamen eorundem notitiam habentes fassione sua de esu carniarum humanarum primum coram Judicio dicita gravata essent, eadem imputato tolerati hactenus carceris sqvallore cum 25. scutico ictibus dimittendas decerni.

Praeterea quamquam Adamus Balogh sub Nro 21° Paulus Bartos sub Nro 22° Nicolaus Didy sub Nro 24. Emericus Franciska sub Nro 23° Martinus Bartos sub Nro 26° Ignatius Kuralyi sub Nro 27° Paulus Kurta sub Nro 28° Antonius Mihók sub Nro 29° Emericus Vavrik sub Nro 30° Georgius Dubay sub Nro 31° Thomas Vavrik sub Nro 32° Joannes Mihók sub Nro 33° Adalbertus Bartos sub Nro 34. et Thomas Borongyi sub Nro

25. Crimen Latrocinii, homicidiorum, et Antropophagiae constantissime negent, cum tamen in horum primus Ductoratus, stimulatio ad praedas, et homicidia, partorum receptio, indeque acquisitionis suae incrementum et selectus membrorum humanorum, in 2° vero et 3° illud, quod eorum Domus innocentum comeantium Lantenae Sedes fuerint, per confrontatos complices conjiceretur, sed et reliqui de illorum sub alternatione ad homicidia, et Antropophagiam concursu aequaliter gravarentur eo solum, quod postremus iam ad strata occisorum duorum hominum cadavera domum suam reditu excusari videretur excepto. Hinc tantorum complicum ad conscientiam suam identidem monitorum, imo contra primum jam prope locum supplicii adeoque in agone constitutorum, contra 2° vero Vajdonem, et 4° Zingaricum hajdonem Antalliensen sub Nris 7. et 8° propriatum consortum, et caeteroquin contra omnes Complicum de numero, tempore, Loco, et conditione peremptorum cohaerentibus, ostensiq; Cruenti lapidis, in quo in Domo Nicolao Didiana occisorum cadavera laniabantur; agnitione contritis Confessionibus fortissimam criminum praesumptionem constituentibus, eosdem tres primos ad 3° annorum, reliquos ad 2° annorum, postremum, denique ad unius anni labores Tömösvarienses condemnari.

Ad haec Helena Farkas Francisci Bartos vidua, sub Nro 35. de coctura solum carnum humanarum, Anna Bartos Adalberti Bartos sub Nro 38. altera Anna Huros Thomae Vavrik sub Nro 39° consortibus, et Juditha Jónás Andreae Mihók vidua sub Nro 41. in eo duntaxat, quod in uno homicidio praesentes fuerint confrontatione accusatis; has quidem ad domesticum medii anni carcerem; sed cum Annam Gazsy Adami Balogh sub Nro 36. Susannam Gaspari Ferencz sub Nro 37. et Mariam Poczik Francisci Koncsek sub Nro 40. consortes pluribus diversis homicidiis interfuisse per confrontationem erueretur, istas ad integri unius anni carcerem, omnes praeterea ad subeundos cum exitu 25. sententiae ictus convinci ea ad cautione universaliter quoad faeminas constituta, ut quoties seu in exitu, sive semestraliter pulsanda fuerint, toties Comitatus Chirurgus adhibeatur, atque is earundem sustinendi capacitatem, aut si cujus forte sanitas alteraretur, vel etiam per aetatem debilitas appareret, incapacitatem statuatur.

Tandem ex viris Paulo Belay, Martino Biely alias Velen, Samuele Lavicska, Carolo Kuralyi Thoma Belaj, Georgio Illias, Ladislao Illias, Ignatio Illias, Georgio Jónás, Petro Mihók, Josepho Kovács, Andreo Ferencz, Martino Kállay, Emerico Gabris, Petro Kállaj, Martino Bárdy, Paulo Gronya, Joanne Kovács, Paulo Fattykó, Thoma Gáspár, Marthia Gáspár, Georgio Albert, Martino Kovács, Andrea Kovács, Francisco Pejo, Paulo Kovács, Martino Fizik, Michaelae Gegő, Marthia Mihók, Francisko Hédervary praescripta nominum serie sub Nris 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. et 71. examinatis, et revisis.

Ex Faeminis autem Maria Faczona, Dorothea Szicska, Veronica Hangácsy et Catharina Parnicz caelibibus, Maria item Bartos Andreae Bartos, et Juditha Barborassova Josephi Gyöpös viduabus; non secus Anna Hangácsy Ignatii Kuralyi, Anna Kuralyi Martini Biely alias Velen, Racele Zsigmond Georgy Boront, Maria Kállay Pauli Bartos, Clara Hangács Caroli Kuralyi, Maria Zsigmond Pauli Viczián, Anna Georgy Ferencz, Maria Jónás Josephi Belay, Julianna Kovács Thomae Gáspár, Eva Gronyai Georgii Albert Maria Gronyai Joannis Kovács, Catharina Martini Kovács alias Marcsek, Anna Kovács Pauli Fattykó, et Anna Jónás Francisci Hederváry Consortibus similiter praescriptorum Nominum series sub N^{ris} 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. et 91. in figura Iudicii auditis, atque his faeminis, et immediate praemissis viris objecta crimina negantibus, et etiam per confrontatos complices relevatis, tam has easdem, quam et illos simpliciter absolvi.

Signat. per Attacti Cottus Magrtl. Ordin. Fiscalem Josephum Huszár m. p.¹

6. *Kelez József hontmegyei főispáni helytartónak 1782 novemb. 18-án kelt kegyelem-levele.*

Infrascriptus notum facio per praesentes, quod ex Speciali Petestate, et Activitate, mihi per Suam Majestatem Sacratissimam, vigore Benigni Rescripti Regii, ist hic in genuina Copia advoluti, clementer attributa, Zsingaris Praedonibus, et Antropophagis, signanter Francisco Koncsek, ad Lvadrifariationem, Franciso item Didi, Michaeli Zsigárd, et Michaeli Zsigmond, ad laqueum, Helenae porro Zarka, Georgii Sárközi jam justificati viduo, et Maria antelati Francisci Didi Consorti, ad Gladium, in processu Criminali Die 10° Mensis Augusti Anni volventis suscitato, nec non Gasparo Ferencz praevia absectione manus ad Gladium,¹ Josepho item et Georgio itidem Ferencz, Joanni Lavicska, Josepho Biela, et Paulo Buesko. ad Laqueum, in altero processu Criminali Die 10° Mensis Novbris promoti per Sedem Criminalem Incliti Comitatus Hontensis condemnatis, in Cohærentia praeannexi Benigni Rescripti Regii, postquam Sententia Capitalis contra illos lata, suo modo pronunciata, ipsique praeire ad mortem dispositi fuissent, et Die hodierna Executioni praefixa jam ad Supplicium duci debuissent, per Consequens Angustias mortis per triduum Subivissent, Qualitate Criminum per Singulum patratorem, aliisque quibusvis Circumstantiis rite expensis, habita etiam Squalloris Carcerum, per eosdem jam a longiori tempore perpessorum condigna reflexione, Gratiam Vitae ea ratione concesserim, et anuntiaverim, ut Franciscus quidem Koncsek, et Gasparus Ferencz loco poenae mortis, octo, reliqui autem Viri Superius recensiti, utpote Franciscus Didi, Michael Zsigárd, Michael Zsigmond, Josephus et Georgius Ferencz, Joannes

¹) Hont megye levéltára XII. 1063/1782.

Lavicska, Josephus Biela, et Paulus Bucskó, Sex annos in Fortalitio Temessinsi in Vinculis et Laboribus Praesidiariis, duae vero Faeminae, Helena videlicet Zarka, et Maria Didi, duos Annos in Carceribus Comitatus, cum accipiendis singulo Semestri viginti quinque Scuticarum ictibus, exigere teneantur, eo quod Helenam Zarka praenotato ut cum ipsa modo Praegnans et Partui proxima, rationeque ex praevia ist hic in Certam Domum Colonicalem, sub Custodia illocata sit, Sententia Capitalis contra illam in primitivo processu lata, dumtaxat eotum, quando a Partu relevabitur, et ad Statum valentem reducta fuerit, pronuntietur, dein in Conformitate praecitati Benigni Rescripti Regii, sicut reliqui superius denotati, ad aeternitatem disponatur, mortisque angustias subeat, ac ita demum primo ipsa Die executioni praefixa, Eidem Gratia Vitae anuntietur, subinde vero pro Subeunda modo praevio sibi dictata extraordinaria poena ad Carceres Comitatus reducat.

Super quibus praefato Inclito Comitatu pro Sui Directione, et respective faciendo Congruo usu, atque effectuandorum Effectuatione praesentes extradidi. Keme nczé Die 18ª Novbris 1782.

Josephus Kelcz m. p.

--- --- I. Cottus Honthensis Officii Supr. Comit. Administrator.

P. H.¹

IX.

ZENGGI FONÓHÁZ.

1 okmány.

1. Die Segeltuch und Tauwerkfabrik in Zengg in der zweiten Hälfte des XVIII. Jahrhunderts.

Als im Jahre 1779 die Josephinerstrasse zwischen Karlstadt und Zengg beendet wurde sannte man auf neue Mittel, um Zengg's herabgekommenen Handel wieder in Aufschwung zu bringen. — So wurde unter andern schon im Jahre 1783 in Zengg die Errichtung einer Segeltuch und Tauwerkfabrik eingeleitet. — Nachdem im Jahre 1786 auch das Karlstädter Generalkommando den Antrag zur Errichtung einer solchen Fabrik befürwortet hatte, bewilligte Kaiser Joseph II. diesen Antrag und so errichtete im Jahre 1787 der aus Ankona im Kirchenstaate übersiedelte Seilermeister Josef Olella mit einer kleinen Unterstützung des Hofkriegsrathes im Betrage von 500 Gulden im Hause der adeligen Familie Raffaelis oberhalb der Kapelle Sct. Martin in

¹) Hont megye levéltára XII. 1063/1782.

Zengg eine kleine Segeltuch und Tauwerkfabrik, welche von einem Magistratsbeisitzer überwacht wurde.

Da bei dieser Fabrik auch Grenzindividuen verwendet wurden, verordnete das Generalcommando in Agram am 27. April 1787. dass von dem diesfälligen Verdienst der Individuen ein Theil abgezogen und den angehörigen Häusern entweder zur Tilgung der Aerarialschuld oder wenn sie keine solche haben, zu anderen nützlichen Zwecken ausgefolgt werden solle, was bei allen anderen Arbeiten zu beobachten kommt. — Die Aerrestanten sollen hingegen ex officis zu dieser Arbeit nach Zengg und ebenso die im Arreste befindlichen Weiber dahin in das Spinnhaus geschickt werden. — Aus dieser Verordnung geht also hervor, dass der Zengger Magistrat für dienstlose und sittlich verdächtige Personen ob Männer oder Weiber, aus dieser Fabrik eine Art Zucht und Arbeitshaus machte. — Die auf diese Art gegründete Segeltuch und Tauwerkfabrik in Zengg war somit die erste Staatsstrafanstalt in Croatien, in welcher männliche und weibliche Sträflinge mit Arbeit beschäftigt wurden.

Der Fabriksbetrieb gieng sehr langsam von statten. — So wurden zum Beispiele in den ersten acht Monaten nur fünf Stück Segelleinwand verfertigt, während man Tauwerk gar nicht erzeugen konnte, da es an Hanf gebrach. — Nachdem auch erzeugte Segelleinwand nicht entsprach, musste man die Arbeiterinnen entlassen. — Hierauf wurden Spinnerinnen und Weberinnen aus Vinodol (Weinthal) beigezogen, um die Flottille des Zengger Hafens, welche aus zwei Schebecken¹ und einer Lancea — Canoniera² bestand, mit den notwendigen Segeltüchern zu versehen. — Die Fabrik hatte damals nur sechs Weberstühle und konnte wegen der geringen Qualität ihrer Waare auf einen auswärtigen Absatz nicht rechnen.

Es blieb somit nichts anderes übrig, als in der Betriebsleitung eine Veränderung vorzunehmen. — Zu diesem Zwecke wurde der unternehmende Feldwebel Marosi ausersehen. — Als derselbe den Betrieb der Fabrik übernommen hatte, stellte sich schon bei der ersten Vorlage der von ihm erzeugten Segeltuchmuster heraus, dass dieselben das Triester Fabrikat dieser Gattung bei weitem übertrafen und dass Marosi der geeignete Mann wäre, die Segeltucherzeugung in Aufschwung zu bringen, falls das Gespinnst verbessert und das Material zur Deckung des Bedarfs in der Militärgrenze selbst erzeugt werden könnte.

Nun wurde Marosi zum Fabriksdirector ernannt, welcher jetzt die Fabrik auch zur Zwillicherzeugung für Soldatenmäntel einrichtete. — Die Grenzer der Karlstädter Militärgrenze wurden zum Hanf und Flachsbaue aufgefordert

¹) Schebecke war ein langes und schmales auf dem mitteländischen Mere gebräuchliches Kriegsschiff. — Es hatte drei etwas nach vorn geneigte dreieckige Segel führende Mastbäume und war mit 12—14 Kanonen bespielt.

²) Lancea Canoniera=Kanonenboot.

und der dazu notwendige Hanfsame unter dieselben vertheilt. — Schon im Jahre 1794 wurden 262 Ellen Zwillich, 1933 Ellen Leinwand u. 9623 Ellen Segeltuch geliefert, wie aus dem Berichte des Fabriksdirectors Marosi vom 30 Juli 1795, welcher im Archive des Agramer Generalkommando aufbewahrt wird, ersichtlich ist.

Nachdem es Anständer mit dem Bezuge des Materials gab, wurde diese Unternehmung hernach in die Grenze selbst übertragen, musste aber gegen Ende des XVIII. Jahrhunderts wegen Mangel an Materiale, als durch Misswachs der Rohstoff abgieng, ganz eingestellt werden.

X.

ITÉLETEK.

1—33 okmány.

1. *Felhő János seborvos 1793 január 7-én az ifjuság megrontásáért 6 évi börtönre ítéltetik.*

In Causa Fiscii Magistrualis I: Comitatus Jaurinensis
Contra

Joannem Pethő Chyrurgum, velut plurium Delictorum reum.

Anno 1793 die 7^a Junii Jaurini in Sede Judria I: Cottus Jaurinensis.
Deliberatum est.

Ex productis sub B. D. et E. non obstante Delinquentis I. negativa dilucide eveniente eo: quod idem Delinquens Juventutem scholasticam ad Legibus Divinis adversam, et Societati humanae, ejusq. propagationi sumopere noxiam Partium genitalium Irritationem induxerit, principia Religioni, Honestati, et moderationi adversantia illis instillaverit, taliterq. eosdem cum summo publico scandalo, et statui reipublicae nocituris sequelis ad vitam libidinosam, et principia bono Civi, et Christiano haud cohaerentia proclives reddere studuerit, adevq. tam in privatas Juvenum Personas, in quibus Patriae spes esse debet, quam in Rempublicam, et Christianam Religionem gravissime deliquerit, Eundem pro Correctione necessaria ad sex annos ad Domum Correctoriam Szegediensem, Laboresque ibidem subeundos cum biduano Diebus Mercuri, et Veneris hebdomadatim in pane, et aqua Jejunio condemnari.

Anno 1713 Die 16ª Mensis Junii In Tabula Regia Judiciaria
Deliberatum est.

Sententiam Sedriae Cottus adprobari, et Processum pro Executione ad eandem remitti.

Lect. et extradat. per
Stephanum Solyom I: Cottus
Jaurin. ord. jur. Not.¹

¹) Szeged v. l. 1793 28^a July pcept. 16455.

2. Szabó Mária 1794. június 25-én gyújtás gyanuja miatt börtönre ítéltetik, a melyben addig tartandó míg eszelősségből magához tér.

Anno 1794. Die vero 25te Junii occasione celebrata I. Cottus Comaromiensis Sedis Captivorum Revisoria in Causa Criminali Fisci Magistrualis, Contra Mariam Szabo Incendianam

Deliberatum est.

Invinculatam Mariam Szabó, tum ideo, quod jam in Cottu Jauriensi per Sententiam Sedis Dominialis Montis Pannoniae sub N° 1° inactatam pro quandoq. delira declarata, et pro tali hic quoq. uti attestatum Chirurgicum sub N° 4° doceret, adinventam habeatur: quum et ideo, quod suppositio ignis, adeoq. crimen actionale contra Ipsam directe et manifeste non eveniat, a poena quidem Capitali absolvi; Cum tamen suspicione suppositi ignis, uti ex Inquisitione sub B. et in ea Contento Testis 5° authenticatione patet prorsus carere non posset: sed et ob damnum per ignem causatum condignam poenam mereretur: Eam in poena temporali, et quidem ne amplius ipsi occasio ad suppositionem ignis, quam occasione delirii propriam sibi fore ex praeprovocata Inquisitione prodiret, amplius suppetat, ad domum Correctoriam aliorum in exemplum sui vero in demeritum, mittendam, ac ibidem eousque, donec e moderno delirio plene reducta fuerit, conservandam condemnari.

Sig. et extrad. Antonium Tajnay jurat. I. Cottus Comaromiensis Ord. Notar.¹

3. Szakál Péter sodomitaságért 1799. január 26-án 6 évi külön elzárásban töltendő börtönbüntetésre ítéltetik.

Nos Franciscus Secundus Dei Gratia electus Romanorum Imperator semper Augustus Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae etc. Rex Apostolicus, Archidux Austriae, Dux Burgundiae et Lotharingiae, Magnus Dux Hetruriae, M. Princeps Transylvaniae, Dux Medislani, Mantuae, Parmae, Comes Habsburgi, Flandriae et Tyrolis, Etc. Etc. Damus pro Memoria: Quod Tabula Nostra Regia Judiciaria die 26te Mensis Januarii Anni Currentis 1799 in Libera ac Regia Civitate nostra Pestiensi, Comitatu ejusdem nominis ingremiata, Loco videlicet et Termino celebrandorum Generalium Regni nostri Hungaricae Judiciorum, ad discutiendas et recto Juris Justiciaeque aequilibris ponderandas Litigantium Causas pro Tribunali considens Processum Criminalem Fidelis Nostri Egregii Andreae Király, qua tamen Districtus Oppidorum Hajdonicalium Fisci Magistrualis ut A. contra Petrum Szakál perfecta Sodomiae Reum, Michaellem Balas ejus Complicem, velut Reos I. I. coram sede Judiciaria antelati Districtus notum, et cum 1^{mi} ordinis I. ad assiduos publicos Labores, circa effodiendos Canales

¹) O. I. 14656/1794.

Tybisci, spatio sex integrorum Annorum praestandos, et quolibet anno triginta ictus baculorum sustinendos condemnatione; 2^{di} vero ordinis I. cum absoluteione eiusdem terminatum, subsequenter vi interpositae per 1ⁱ ord: I. apellatae ad Tabulam nostram Regiam Judiciariam, maturioris Revisionis gratia deductum: Eadem Tabula nostra Regia Judiciaria revidendo et discutiendo, Anno mense, etindie ut supra delibaraverit sequentibus.

Deliberatum est:

Motivo subversantium Processualium Circumstantiorum, et ad praecavendam ulteriorem depravationem, Delinquentem Petrum Szakál ad domum Correctoriam transpondendum, ibidemque abolorum Consortio praecludendum, ac ita dictatam sexennialium carcerum poenam explendum decerni, taliterque modificata, in reliquo vero approbata Sedrae Districtus Sententia, Processum fine effectuationis effectuatorum ad Eandem remitti.

Superqua Causae praescriptae, modalitate praemissa per nos subsecuta Revisione et discussione, hosce nostras sub Autentico Judiciali Sigillo nostro Regio, Jurium dicti Fisci futuram ad Cautelem necessar. extradandas esse duximus, et concedendas Litteras sententiales Testimoniales Communi svadente Justitia.

Datum in Libera Rea^q. Civitate nostra Pestiensi die 29^a Mensis Januarii, Anno Domini Millesimo Septingentesimo Nonagesimo nono Lect. et Extradat. Per me Josephum Nagy de Felső-Bükk S. C. et R. A. Mattis Personalis Praesentiae Regiae in Judiciis Locumtenentem et Consiliarium m. p. (L. S. Judiciale Reg.) — Emericus Boronkay de Eadem S^{ae}. C. et R. A. Mattis Consiliarius, et Itae Tabulae Regiae Judiciariae Referens Assessor m. p.¹

4. Ivanosich Mátyás pécsi diák és 6 társa, szentek szobrainak megszenteltségletelítése miatt 1803. febr. 19-én börtönre ítélletnek.

Nos Franciscus Secundus etc. Damus pro Memoria, quod Tabula Nra Regia Judria, die Decima Nona mensis Februarii a. c. in Lib. R. Citte nostra Pestiensi Cottuii Nro ejusdem nominis adjacente loco videlicet celebrandorum Regni Nri Hgriae Judiciorum addiscutiendas, et recto Juris ac Justitiae aequilibris ponderandas Litigantium Causas pro Tribunali consistente, Fidelis noster Egregius Josephus Kisfaludy, qua Comitatus Nostri Baranyiensis Fiscalis Magralis exhibuit certum Criminalem Processum, contra Egregios Mathiam Ivanossich, Ignatium Rennerberger, Joannem Királyi, Martinum Nagy, Franciscum Junior Németh, Jonnem Madarasy, Carolum Devits Academiae Quinq. Ecclesiensis Studiosos ex Capite Criminis sacri lege violationis Ecclesiae Sacrarum Statuarum, ac Sanctos. profanationis coram praedicti Cottus Nri Baranyiensis sede Judria motum, et per ambas Partes maturioris revisionis

¹) O. l. 6309/1804.

gratia, ad Tabulam Nram R. Judriam via appellate deductum, cujus modi processu per nominatam Tlam Nram R. Judriam reviso, et deciso eadem deliberavit sequentibus.

Deliberatum est.

Ex Investigatione et actis Processualibus eveniente eo, Invinclatos irreligiotae petulantiae, et gravium excessuum per Studiosam Juventutem Comissorum praecipios Authores et patratores fuisse, maximeq. tam aetate, quam Studiorum gradu gravari, nihilominus inter hos ipsos diversum malitiae gradum subversari: Mathiam Ivanosich plurimorum, et actuum, et dictorum reum ad duos annos in Domo Correctoria: Joannem Királyi, Joannem Madarasy, et Franciscum Németh ad unum annum pariter in domo correctoria: reliquos Joannem Rennenberger, Josephum Hauer, Joannem Petroczy, Martinum Nagy, Carolum Devits ad medium annum in Aresto Cottus, omnes tamen cum biduano in pane, et aqua per hebdomadam jejunio, et compedibus a publicatione sententiae hujus intelligendo exigendum, condemnari: ab erigenda tamen statua, velut propriis facultatibus destitutos relevari, atq. ita reformata sedriae Cottus sententia processum pro executione ad eandem remitti. Hac demum sententia suo modo pronuntiata, atq. per supra nominatas ambas partes ad aliam Tblam Nostram 7. = viralem appellata, eo deniq. processus ibidem qq. die 7^a mensis martii a. c. infra scripti relato, eadem Tabula Nostra 7. = viralis deliberavit in hoc verba.

Deliberatum est.

Sentiam Inclytae Tablae R. Judiciariae approbari.

Super qua Causae praescriptae modo praemisso subsecuta revisione, et discussione hasce nostras, sub authentico Judiciali Sigillo nostro R. necessarias extradandas esse duximus Litteras sententiales Testes Comuni svadenti justia. Datum in L. R. Citta Nra Pestiensis die 8^v Mens. Martii Anno Dni 1803. L. S. Lect. et extradat. per me Andream de Semse S. C. P. A. mattis praesentiae Regiae in Judiciis Locumtenen. et Consil. R. Ant. Cottus de Ugotsa Supr. Cmes. Mag. Steph. Atzél Insig. Ord. S. Stepn. R. Ap. Eques L. C. R. A. M, consil et. Excel. Offii Pat. Proto-Not.¹

5. Fodor Bálint szökevény és tolvaj 1810. január 8-án 5 évi börtönrre ítélletik.

Nos Franciscus Primus Divina Favente clementia Austriae Imperator, Hierosolymae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae, Galiciae et Lodomeriae Rex Apostolicus, Archidux Austriae, Dux Lotharingiae, Salisburgi, Virceburgi et in Franconia, Magnus Dux Cracoviae, Magnus Princeps Transilvanie Dux Styriae, Carinthiae, et Carnioliae, Superioris et Inferioris Sylesiae, Princeps Bertchtoldsgadanae e

¹) O. I. 9365/1803.

Mergenthemii, Cómes Habsburgi etc. etc. Damus pro memoria, quod Tabula nostra Regia Judiciaria Anno, die Mense Locove datarum praesentium in Libera Regiaque Civitate nostra Pestiensis Comitatus Nostro ejusdem Nominis adjacente, loco videlicet et Ternimo celebrandorum Generalium Regni Nostri Hungariae Judiciorum ad discutiendas ac recto Juris et Justitiae aequilibrio ponderendas Litigantium causas pro Tribunali consistente: Fidelis Noster Egregius Johannes Horváth qua tamen Fiscalis Domini Solt exhibuerit et praesentaverit eidem certum Processum Criminalem, contra Valentinum Fodor, qua Profugum et Furti criminis reum, coram Sede criminali praefati Domini motum, Factaque invinculati ad Sexenales carceres in Domo Correctoria Szegediensi exigendos, sufferendos item 600. baculorum ictus, Angarialiter per 25 infligendos condemnatione terminatum, ac fine maturioris revisionis ac discussionis ad Tabulam Nostram Regiam Judicariam appellatum. Cujus modi Processu per antelatam Tabulam Nostram Regiam Judicariam uberius revisio ac discussio, eadem deliberavit sequentibus:

Deliberatum est.

Praeter perpressos ante et post profugium Carceres, ac centum Baculorum ictus jam toleratos, Invinculatum ad quinquennales a Die publicationis Sententiae praesentis computandos, inque compedibus et publicis Laboribus cum observatione biduani Singula Hebdomada in solo pane et aqua jejunii, in Domo Correctoria Szegediensi exigendos Carceres, quolibet item Semestri tolerandos quinquaginta baculorum ictus condemnari; ac in refusione causati Damni, in quantum illud recompensatum non est, convinci: clari facta que taliter sedis Dominalis sententia Processum fine effectuationis ad suam competentiam remitti.

Superqua causae praescriptae modo praevisio facta revisione ac discussione (appellata ad aliam Tabulam Nostram Septemviratam non Competente) Praesentes sub sigillo nostro Regio Judiciali Authentico, Jurium praeinserti Fidelis Nostri Egregii, Ioannis Horvát, qua tamen Fiscalis Domini Solt futuram ad Cautelam deservituras extradandas esse duximus Litteras nostras Sententiales Testimoniales. Datum in Libera Regiaque Civitate Nostra Pestiensis die vigesima octava Mensis Januarii Anno Dormini Millesimo Octingentesimo Decimo quinto.

Lectum et extradat. per me Georgium Majláth de Székely S. C. R. A. Mattis Personalis praesentiae in Judiciis Locumtenent. et Consiliari Cottus Tolnensi Supr. Comitem m. p. (L. S.)

Magr. Josephus Szilasy de eadem et Pilis R. C. S. A. M. Consil. ac Exlsi officii Palat. Protrius m. p.

6. *Tettes Ns. Máramaros Vrgyének 811-ik eszt. Kis Asszony hava 29^{ik} napján Szigeten tartott Rabokat Itélő Törvény szék alatt, Mikulapatakára való Nm. Nemes Togyerás aluj Juvu Rab ellen*

Itéltetett:

391. Ezen raboskodó ellenn a' Perbe A' és B. Betők alatt iktatott két rendbeli Hivatalos vizsgálásokból az, hogy a Mihnye Miron Ivo lakadalma alkalmatosságával a Botizán Vaszali megverésére előre el=tökéltett szándékból a' ház alatt bottal várakozott, 's midönn a' házból kiment, a' nállalévő bottal úgy föbe ütötte, hogy azonn ütés miatt más napra viradván, meg is halálozott, kijövén; melly tselekedet meg ítéltése alkalmatosságával, minek utánna gondolóra vétetett mind az, hogy a nevezett rab a' meg holtan csak egy ütést tett, 's annak utánna mindjára el=szaladott, mind az, hogy az ütésre igenn csekély szóbeli czivakódás, t. i. egymás Annyának öszve szidása szolgáltatott oka, mind az, hogy egy lakodalomra öszve csoportozni szokott számos emberektől való féltés sem merészlett volna a' meg holt Botizán Vaszali megöléséről gondolkozni, mind az, hogy ha ő benne a' meg ölésre törekedő szándék lett volna, a' büntetéstől való féltéstől meg szökött volna, vagy magát minden ellent állás nélkül meg nem adta volna, mind az, hogy az első számmal jegyzett esketés szerént is a' fennt forgó tselekedetéig magát példás viseletével tette nevezetessé, a' megtörtént gyilkosság történetbeli, de vétkes gyilkoságnak állapittatott meg, s abbéli vétkes tselekedete büntetéséül a' rendszerént való büntetés terhe alóll fel oldoztatik ugyan; de a helyett, hogy a' számára eddig adott, 's ezután adandó Kenyér portzók árra meg=téritésein, a' meg holt Homágiumának meg=fizetésénn felyüll a Szegedi Jobbitó házban közönséges munkákban töltendő s a' Szegedre való érkezéstől számítandó öt esztendei rabságot szenvedjen, itéltetett.

Kiadta Nagy=Iday Sámuel
Első=Al=Jegyző.¹

7. *Lang Márton különböző vétkek és kihágások miatt 1815 junius 21-én 1 évi börtönre ítéltetik.*

1070.

Anno 1815 Die 21^a Junii. Sub. Sede Judiciaria Regio Coronalium N. 81 Oppidorum Provinciae Scepusiensis Iglovia continuative celebrata, In Causa Egregii Pauli Tersztyánszky, qua tamen Provinciae hujus Fiscis Magistratualis, ut A. contra, et adversus Martinum Lang Oppidi Bela Inhabitorem, variorum Exessuum Personas, et activitatem Localis Magistratus Belensis laedentium, insimulatum, ut I. coram Sede hac Judiciaria, ad poenam arbitrariam promot.

¹) O. l. 24660/1811.

Deliberatum est.

Fisco Magistratuali, Partem I. Martinum quippe Lang, diversorum Delictorum, et Excessuum, praepositum sibi Magistratum Gremialis Oppidi Bela, ejusdemq. Activitatem, Authoritatem, Jurisdictionem, Honorem, et Existimationem jam in concreto, jam singillatim laedentium reum esse, arguente: ideoque promeritam exemplarem Poenam eidem, dictari expetente:

Siquidem e productis sub NB. inibique sub 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. provocatis actis, nec non sub 2 NB. 3 NB. 4 NB. 5 NB. 6 NB. 7 NB. 8 NB. 9 NB. 10 NB. Documentis luculenter eveniat, sufficienterque probetur; quod idem Martinus Lang, licet in Scholis patriis, et Umversitatibus Imperii Germanici, Mentem, et animum ecolendi, uberrimam nactus fuerit Occasionem; tamen aliena prorsus a Studio bonarum Artium, et Scientiarum Indole, adscitaque Temeritatis, et feritatis quadam pravitate, Phylosophiae, et Theologiae Studiosus existens, in Universitate Jenensi, Seditiois et Tumultus Academicorum se Antesignanum praebuerit, obque hoc, et contractorum Debitorum factum, Carceribus mancipatus extiterit, in patrium vero Oppidum Bela redux, ibique Evengelicae Scholae, Rectoris muneri admotus, inquieti, turbulentique Genii sui paulopost tum in Locali Magistratu, tum in Evangelica Comminitate expertus, fuerit justos osores; quare valedicere coactus in tenui ad modum I. Comitatus Scepusiensis Possessione Rokusz Stationem itidem Scholae Evangelicae Rectoris assumpserit, ubi pariter ex capite Concitationis Incolarum, et Dehonestationis localis Judicii, ac Pruritus imperativi Spiritus communis aversationis Objectum evadendo, inhonestum sine Testimonio Exitum, et Scandalosum ad patrium Oppidum Bela, Reditum sibi, suaeque innocuae Familiae adsciverit. Etsi vero funestis tot Casuum Sequelis indomitas hactenus Affectiones suas, Rationi, et Regulae, et circa assequendam quo ocyus Emendationis suae metam, in suum, suorumque commodum, omni Diligentiae Studio conari debuisset: tamen nec his adversis commissorum Excessuum naturalibus Consectariis, et Castigationibus ad saniora Principia reductus, nec Magistratui Belensi, de sui Resipiseentia datarum Reversalium; nec satis rigidae Districtualis Inspectorio, admonitionis memor, verum tum perprius, tum subsequae et hactenus Magistratum Gremialis Oppidi Bela variis Scomatibus, utpote: Löbliche Spitzbuben, Hurer, Ehebrecher, Ratshaus Schuft, Kerl, Hundsfutt, Betrüger, Lumpen, es ist im Magistrat kein redlicher Mann jam in concreto, jam singillatim afficere, Judicem, et Vice—Judicem ejusdem Oppidi Bela, in inferiori Domus Curialis Cubili constitutos, et per se laesivis verbis proscissos, singillativa manu simul, et semel per pectus arripere, horumque e Cubili ejectionem intentare; Secures, ob praevericationem Sylvanalis Ordinis ademptas, e Custodia Hajdonum vi eripere et excedentibus Civibus Michaeli Gulden, et Eliae Riszdorfer restituere, eosque ita ad subsequas Praevericationes animare; Famulum Cancellariae Oppidanae, certam Magistratus Belensis Dispositionem

ope Tympani, et vivae vocis suo ministerio, in gremio Oppidi e Chartae publicantem in publica Platea siistere eandem scriptam ordinationem, e manibus ejus evellere; perlectam vero in vilipendium Magistratualis auctoritatis propudiose in frustilla lacerare; sicque Progressum publicationis impedire, Subsidium et impositam sibi Contributionis Quottam contra obligationem Boni Patriae Civis denegare; Consortem suam, ad Curiam Oppidi Belani praesentiam Magistratus, sine exaudiendo Administrationalis Determinationis, vocatam, a praestanda partitione retrahere, et quasi Magistratus, ab eodem dependeret, eique Facti sui Rationes reddere deberet, scripto Schediasmate, eundem, ad dandam sibi Causae vocationis Notitiam refractario modo provocare; debitam eidem locali Magistratui partitionem, in vilipendium ejusdem, alia etiam occasione denegare; ac denique inter caetera ad huc Delicta, in forma Epistolari, per Versus, acerbissimo Sarcasmo plenos Hungariae, Scepusiique Incolas, Jurisdictiones Judicesque omni Moralitatis, honestatis, Religionis, et Conscientiae, Sensu, habilitate, et Capatitate exutos esse, et velut Pecora Campi, solo duntaxat Animalitatis Instinctu regi, coeci, et inflati Egoismi Spiritu ductus, ad stues praesumpserit; atque propter Excessus hos Anno priori 1814 ad Carceres Provinciae hujus inductus, expiatoque quatuor Mensium Aresto, erga Cautionem, et datas de se Reversales usque finalem praesentis Causae decisionem Domum dimisis, non tantum non respisceret nullaque emendationis speimina ederet, sed potius --- --- Excessus ultro quoque continuaret;

Cum vero Losiones publicis Personis illatae, ducta Prologialis Tituli 2^{di} §ⁱ 3ⁱ patratiorem Criminis publici reddolerent; Superioribus autem inobedientes, et refractarii, Sensu Articulorum 11. 12ⁱ et 111ⁱ 1723 puniendi venirent.

Ideo praenominatam Partem I. Martinum Lang, sui in demeritum, aliorum vero salutarem in Exemplum, ad unius Ann Arestum, in Domo Correctoria Szegediensi, a die Introductionis, computandum, sumptibus Casae Domesticae Oppidi Bela subeundum Judicialiter condemnari.

Extradatum per Paulum Wyda

Provinciae Regiae Corona. 16.

Oppidor. Scep. et praelibata Sedis

Judiciaria Jur. Ord. Notarium

8. 1814^{dik} Esztendei December holnapnak 18^{ikán} Tekintetes Nemss Pest Vármegyének Pesten tartatott Törvény széke előtt a' mbéli

Ügyésznek Fel Peressége alatt All Peres Nemes Paroczay másképp Megyeri, másképp Mecséri vagyis Lukács igazabban pedig Matis Miklós rab ellen le folyt büntető Perében

Itéltetett.

A Perben álló All Peres Rab a Fel Peres Fiskalis által az I^{ső} szám alatt lévő vád Levele szerint azzal vádoltattván, hogy jól lehet már 1805^{ik} Esztendőben Nemes Komárom Vármegye 1811 Esztendőben pedig ezen Vármegye

Törvény széke által az Szegedi Javitó Házban külön külön el töltendő 6 és így öszvessen 12 Esztendőkre Itélttven, ezen Rabságát ki nem álván onnét mind annyiszor el szökött, melly most leg közelebbi elszökést magában foglaló bujdosása ideje alatt igaz Nemzettsége Nevének több féle lett meg változtatásával számossabb Ns Vármegyéket bé járván, történt, hogy Orosházi Lakos Mecséri Dánieltől 500 ftokat el-lopott, továbbá Temes Váron Ezüst Sarkantyú és Pipák nála találtattván annak hogyan lett szerzésérül gyanuba méltán vétették annak utánna, hogy Bognár Jóseff Kotsissát 200 ftokban meg alkudván ezt meg csalta ezen felül Szegedi Dohány Commissarius Belan Arkad Cassájának 130,000 ftokig való lopásában részes volt végtére a Per Folyamattában elő adott Hoffer Kapitány Urat meg lopta ellene mint meg rögzött tsalárd Tolvaj ellen halálos Itélet Kéretetett. Ellenben az All Peres Rab részérül mentségül előtt adatattván az Vád pontokra nézve, hogy Mecséri Dániel Kit az All Peres későbbben is mint a' lopás Követeltettnék meg látogatván ellene semmi panaszát nem nyilatkoztatta ki Bognár Jóseff pedig panaszszával keresőleg előll nem álván, mind ez mind pedig az ezüst Sarkantyúk és Pipák eránt praetendens nem találtattván, bűn terhélül vétethetnék továbbá Belán Arkadnak meg lopattatása eránt tett Mesés előll adását különben is törvényessen vissza vonta Vegtére Hoffer Kapitány Urnak nála talaltatott egy ingének hogyan lett szerzésérül számolván mindezekért a' Vád Levél keresete alá nem tartozván ártatlanságát bém bizonyítván, az jelen való kereset alóll való fel szabadittását kéri, melly ezen mind két reszről előll adott terhellő és Mentő környülállások a perbéli Ok-Levelekkel öszve hasonlítva Birói Tekéntetbe Vétettvén, mivel a jelen való All Peres Rabnak előbbeni élete Neme Melly által az egy mást szakadatlanul megváltott több Rendbeli rosz cselekedeteivel az 6^{ik}, 7^{ik}, és 9^{ik} számok alatt levő ellene való Itéleteket meg érdemlette nem tsak hanem ezekben rajta mért büntetését rabsága helyéről való el szökésével el-kerülni kívánván magát ezzel is bünösebbé tette a jelenvaló Vád Leveli Fel adások világossabb meg Itélések eránt törvényes Sinór Mértékül szolgálván Tette eképpen határozatott meg.

1^{ször} Orosházy Lakos Mecséri Dánielnek a 10^{ik} szám alatt 500 ftokig az All Peres Rab által lett meg lopotattatása Mellyet ugyan az All Peres a' 4^{ik} szám alatt lévő Vallásának 13^{ik}, 14^{ik} és 19^{ik} pontjaira --- --- képpen tagadná azon okból mivel az ezen kárvallottak való utazásai az All Peres Rab maga sem tagadná, a' 4 N^o alatt levő és Mecséri Dánielnek szólló Passuális Levél pedig hogy nálla találtatott Vallása 13^{ik} pontjára megesmérné, azt pedig hogy ezen passuálissal együtt volt a kérdéses suma pénz Az Kár vallott az 10^{ik} és 5^{ik} N^o alatt lévő Ok-Levelekkel megbizonyította, ide járulván még azon környül állás is, hogy ezen All Peres azon kívül hogy hazúrol valamelly segítséget kapott volna, és a Szegedi fogságából tsak akkor szökvén el fel tenni sem lehetne, hogy ezen idő közben Magának igaz uton

bővebb élelemre valót mint a millyennel tapasztaltatott szerezhett volna, de ezen Költségeinek lett szerzésérül feleletében Mélyen halgatna ugyan, azért ezen pontra mint Tolvay úgy tekintetik.

2^{szor} Hoffer Ignázt Kapitánynak a' 6^{ik} N^o. alatt 59 ftokban lett meg károsítása eránt, Ámbátor ezen Tolvayságot az All Peres Rab a' 4^{ik} szám alatt levő Vallásának 11^{ik} és 12^{ik} pontja alatt egy általlyában tagadná, de midőn a 10^{ik} szám alatt az Nálla találtatott. K. H. Jegyü gatyá eránt kérdőre vonatott elébb ezt hogy Vásárhelyen egy Zsidótól vette, végtére annak uttánna mivel ezen Jószág mint bűn jel adatattván előll Az Authenticatio alkalmazóságával ezen holmikát Vingu és Orczidorf között Tarisznyában találtnak lenni állittaná 's ugyanazért ezen tetovázó Vallások tekintetéből ide járulván az is, hogy a kár vallott Kapitány ugyan ezen bűn jelt a' 9^{ik} NB. alatt magáénak lenni meg esmérvén állította az All Peres Rab, mint a kérdéses Ruházatok Tolvajja úgy tekintetik.

3^{szor} Belan Arkad pénzének meg lopattatásában Való rész vételét az meg hitelesítéskor vissza vonván, de ezen felüll az általa provocáló bünjelek el-rejtések is az A. alatt, és a mellé rekesztett Ok-Levél szerént tsupa költemények találtatván, sőt a Fel Peres Fiscalis által is ezen pontra proba előll nem adatattván, e' reszben az All Peres Rabb Ártatlannak Itéltetik.

4^{szer} Mi illeti pedig a' 4^{ik} szám mellett levő Tanuknak Vallásaik után az All Peres Rabnál láttatott Ezüst Sarkantyúkat és Pipákat jól lehet az Sarkantyú által az All Peres Rabb vallása 3^{ik} pontjában Komáromban kereskedő Mecséri Antalra a' végre utalna, hogy ezeket ezen Battyától kapta légyen, mivel az 12^{ik} szám alatt levő Ok-Levél szerént Komáromban Kereskedő Mecséri olly nevezetű kereskedő nem is találtattnék, az All Peres ezen sértései illető Feleleteivel, úgy szintén az Ezüstös pipának nálla lett találásának valóságát a midőn a 4^{ik} szám mellett levő Tanuk között a 3^{ik} és 4^{ik} Tanuk hogy ugyan azt töle vették légyen ell, szemében mondották folyvást tagadná, magát tsak nem ki kerülhetetlen gyanuba ejtené az eránt, hogy ezeket is lopta légyen, Annyival inkább mivel már fellyebb is vagyon örökség nélkül levő szökött Rabb személyly kevés idő alatt minden szolgálaton kívül lévén efféleket sőt olly Tisztességes Öltözetett mint az 4^{ik} szám mellett levő Tanuk meg hitelesítve előll adnának az is, hogy a 4^{ik} szám alatt a 8^{ik} pontra tett kérdésre adott feleletben egy Generalis kults lévén nálla ezt állítólag találtnak lenni mondotta, holott a 9^{ik} pontra tett vallásában ugyan ezt meg fogatattásakor magától el hajította az efféle hamis kultsokkal való élése pedig az All Peres Rabnak a 9^{ik} szám alatt levő Itélett hozásban bőven előll adatattnék, úgy annyira, hogy ezen megelőzött terhes környül állások ezen All Peres Rabnál találtatható bár melly vagyonok eránt is méltán nagy Gyanuságot támaszthatnának, de mivel most ez uttal a kérdéses Pipa és Sarkantyúk eránt kereső fél nem lenne ezen környül állás tsupán bünterhül vétettetik

fentt maradván azomban a Fel Peres Fiscalisnak ezen pontra való keresső Jussa.

5^{ször} Bognár Jóseffnek megtsalattatását mivel ezen All Peres Rab maga meg esmérné a kárvallot pedig a' 4^{ik} szám mellett levő Ok Levélben előll adott tsupán Magányos Vallásán kívül semmi probát előll nem adván, ezen az Ügy uton nevezett meg károsítás az All Peres Rabb ellen bűn terhéül tsak annyiban mint Bognár Jóseffnek bé bizonyítandó meg károsítója vetették melly eránt Bognár Jóseffnek az All Peres Rabbon, további tehető keresete fenn hagyatott.

Mind ezek tekéntetéből Annak okáért az All Peres Rabb, mint valóságos Tolvay Jószága igaz szerzését bé nem bizonyítható gyanus és több izekeben szökött Rabb személy a' jelenvaló Perben bé-bizonyított vétkeiért az eddig ezen Megye Fogságában most ez uttal ugymint 1813^{ik} Esztendei Augusztus Holnapnak 23^{ikától} fogva az mai Napig az az Decemb. hónap 18^{ikáig} el töltött Rabsága nékie büntetésül bé-számittatik az okozott Károkat és tartásának Arrát ezen Felüll meg fizetni Köteleztetik, továbbá az 7^{ik} és 8^{ik} és 9^{ik} számok alatt meg Itélt, de szökései által ki nem töltött Rabságainak ki-töltések végett, olly egyenes meg Itélt Jegyzéssel Szegedre vissza küldeni rendeltetik, hogy a hátra levő Rabságát Szünet nélkül való bé zárás mellett vason töltse ell, és ha egészsége tekéntetéből néhá dologra ki-eresztetnék is, a vár belső Bástyáján kívül ne botsájtasson melly ezen Itélet hozásnak végre hajtása Bírói képpen elrendeltetett.¹

9. In Causa Stephani Balogh, et Complicis Filiae Elisabethae Balogh in Politico Criminali Delicto Convictorum sub sede revisora A^{no} 1789 22^a Julii Celebrata determinatum est:

A Delinquens Balog Istvánnak, mind saját, mind pedig Törvény előtt meg ujjított vallás tételébül ki világosodván az, hogy ő félre tévén, mind Isten, mind pedig a kemény Törvénynek tilalmát, az emberi nemnek gyalázzattyára, buja gerjedelminek annyira engedett, hogy meg nem fontolván undok gonoszságának súlyos következését, tulajdon, természet szerint való édes Leányával Balogh Erzsébettel, testi képpen közösködni, 's ily fertelmes többszöri cselekedetét, mind addig gyakorolni nem iszonyodott, valameddig Erzsébet édes Leánya, tellyes gonoszságú egyesüléseknek valóságát, a tüle származott terhének ell hozásával, minek utánna már más Férfivel kevés ideig házasságban éltt volna, ki nem jelentette; Arra való nézve: mind említett Balogh Istvány, mind pedig e fertelmes cselekedeteiben czinkossa Balogh Erzsébet, ámbár gonoszságának mentségére mindenkori mély álmát hozná is előll; mind azon által mivel természetét meg fertőztető Attyának valamely

¹) O. I. 11524/1816.

moddal tökéletlenségét, meg gátolni nem iparkodott, helytelen mentségét nem vévén tekintetben, az 1787 Esztendőben 9^{ber} Holnapnak 26^{dik} napján, 42070 szám alatt kegyelmesen le eresztett fölséges rendelkezésnek értelméhez képest, magok megérdemlet Büntetésekre, másoknak pedig rettentő Példájára, bé fogadtatásoknak idejéül számítandó 8 és 8 Esztendőig tartandó, külön külön türendő sanyarú Rabságra, és az idő alatt vason teendő munkára itiltetnek; e következő különbséggel: Hogy mivel Balogh Istvány (a mit ő ugyan Leányával confrontáltatván, tagad) Leányának, szemeiben mondott vallásával arrul is terheltetik, hogy ő meg feletkezővén atyai kötelességéről, ezen természetett undorító gonoszságra, Erzsébet Leányát, halál s kemény vcrésnek fenytékével kényszerítette; a nyólcz esztendei rabságon kívül, minden héten a szokott két napi böjtön felül, szerda nap kenyéren és vizen tartandó böjtölésre és minden Esztendőnek végével 30 kemény korbácsol való csapásoknak szenvedésére sententiáztatik.

Sig. Per Philippum Marschot (?) Fiscalem m. p.

Qua taliter lata sententia, fatis Delinquentibus pronunciata; iidem ad Excelmum Dnum Adotorem Commissarium Regium ab eadem apellarunt; eoque facto:

Determinatum est.

Appellatam in Conformitate Altissimar. Ordination. Regiar. admitti; Octaq. haec ad Excelmum Dominum Adstrorem submittenda decenni.

Sig. per eundem Fiscalem m. p.

(Ehhez az ítélethez mellékelve van a következő tárgyalási jegyzőkönyv:)
Anno 1789 die 5^a May

Excepta est Benevola fassio Elisabethae Balogh.

Mi neved, hová való, hány esztendős, micsoda vallású, hajadon, vagy férnél vagy e?

Balogh Ersza a nevem 20 esztendős kálvinista, és férnél vagyok.

Mért fogattattál meg?

Azért fogattattam meg Turon, hogy az édes Atyámmal Balogh Istvánnyal meg estem.

Beszéld elé mint esett ezen Természet ellen való elegyülésed?

Ugy történt, hogy midőn az Atyám ki ment volna a szállásokra, magamat is Buzát rostálni ki vitt, a hol is északának üdején midőn aluttam erőszakossan reám jött, s el is végezte vélem dolgát.

Hallod e! mikor az Apád reád jött, ha aluttál is észre vehetted akarratyát mért nem ellenkeztél kívánságának?

Eleget ellenkeztem, de nem tehettem néki semmit, mivel szidott, és káromkodott, féltem is tüle, annyival is inkább, minthogy fenyegetett, hogy ha nem engedelmeskedek néki tehát meg öll.

Volt e valaki még azon a szálláson az időben midőn ezen fertelmes cselekedetet üszted?

Nem volt egyéb egy kis gyermeknél.

Hányszor végezte dolgát azon étszaka, s mit mondott minekutánna tőled ell ment?

Csak egyszer végezte, s tülem ell is ment, de a mint én azonnalsírára fakadtam volna, és avval, hogy megmondom fenyegettem volna, ujonnan meg öléssel iesztett.

Hát többször volt e még véle közöd, hol s miképpen?

Másodszor azután esett meg, mikor Miskolczra magával ell vitt étszakának üdején a szekérben.

Voltak e több szekeres emberek is körülöttetek, s ha voltak minék engedted magadat, ha már a mint elébb mondottad, hogy nem volt magad akarattya?

Voltak igen is még vagy két szekér mellett, nem is engettem volna akkor is magamat, de megest álmomba jött reám, s midőn felserkentem le ugrott rolam s még igazán ell sem végezte dolgát.

Hogyha már a mint vallod soha nem volt kedved magadnak, mért nem mentél ell Atyád házául inkább, mintsem magadat illyes szörnyű esetnek kitegyed?

Készültem többször is ell menni csak azon okbul, hogy valahová szolgálatba állok, de a mint megtudta, mingyárt ellene mondott, s semi képen nem szabadkozhattam tőle.

Hányszor volt még annak utánna közöd?

A kétszeren kívül a mint már vallottam csak egyszer még otthon a szobában, a hol is az Apám Anyám mellől fell kelvén, hozzám jött, megest aluttomban s nem is vettem elébb észre csak mikor vége volt, azonnal le is taszitottam az ágyrul.

Ezen gyermeked, a ki nálad vagyon kitül van?

Csak ugyan ez az a gyermek, mellyet Apámmal való közködésem miatt szültem.

Mikor férhez mentél tudta e Apád terhes állapotodat, s nem igyekezett a gyermeked ell veszteni?

Nem tudhatta, mert magam sem tudtam mikor férhez mentem, csak azután sült ki, hogy az Apámtul való, minthogy férhez menetem után 22 hétre a gyermek meg lett, mással pedig semmi közöm nem volt.

Hát egyébként mikor még azon buja életet viselted mit szólott Apád?

Semmit sem szólott soha is magam pedig nem mertem néki előttünk felőle legkisebbet is emliteni.

Üdő előtt ell hozván gyermekedet hogy sült ki, hogy ezen kisdéd édes Atyádtúl légyen?

Magam azonnal mingyárt Néném Asszonynak megvallottam, ki is osztán az városházán fel adott.

Anno 1789 die 9^a Julii sub sede Malefactorum revisoria prae inserta delinquens restatuta, atqvae cum Complice Stephano Balogh confrontata Fassionem suam praesentem per omnia confirmat.¹

10. In Causa Criminali

Copia

Itéltetett

Ámbár az Kaukler Ferkó Rab személynek önnön maga vallásából elegendőképpen meg bizonyodnának az Actióban foglalt, és ellene ki tett gonosz cselekedeti, Ugymint Gazdája Házának fel gyujtása, s annál és másoknál is el-követett aprólékos tolvajságai, s mindazokkal annyira terhelytettnék is, hogy az Hazánk élő Törvényei szerint, minden kétség nélkül halálos büntetést érdemlene, annyival is inkább, hogy az okozott károknak megtérítésére elégtelen lévén, az szegény Lakosokat Gyermekeikkel együtt utolsó romlásra ejtette, s azzal az köz terheknek viselésére is elégtelennékké tette.

Mivel mind azonáltal az Fiatalsága és Törvénytelen gyermeki üdeje ötöt egyedül azon reménség alatt, hogy még magát meg jobbéthattya, és az gonosz tettének nagyságát, s úgy aztat követő Halálos büntetést éretlen elmejével elegendőképpen meg nem fontolhatta, ezen okokra való nézvest, most eczer az halálos büntetéstől föl oldoztatik ugyan, de hogy érdemes büntetését mind üdejéhez, mind pedig boszu álló gonosz tselekedetihez képest méltán s érdemessen vehesse, ezen hozott Itéletnek napjától tudniillik: első Augustustól fogvást az közönséges jobbétó szegedi házban töltendő két esztendőbéli rabságra s azon közben fertálonként el szenvedendő 20. Vesző tsapásokra Itéltetik, ugy hogy mingyárást ezen Szent-Gróth Mező Városában leg első vasárnapi napon az piarczra ki álléttassék, Tábla a nyakába tétessék, s ezen Itéletnek fel olvasásával, másoknak is rettentő példájára 25. vesző tsapással meg veretessék.

Azonban mivel ezen Rab személynek mind az édes anyja, mind pedig az többi Testvérjei is nyilván való rosz indulatuk, és erkölcstelenek, hogy többről több károkat ne okozzanak ezen Urodalomból² 25. pácza, vagy korbáts büntetés alatt a hánszor tapasztaltatni fognak, ki parantsoltassannak, és tellyességgel tiltattnak.

Nem különben az Rab személynek el töltvén büntetésének üdejét, ezen Tettes Ns. Zala-Vgyében vissza jönni szabad nem lészen.

¹) Szeged v. l. 1483/1789.

²) a szent-grothi urad. ból

Praesentem Copiam cum Suo genuino Originali collatam in omnibus conformem esse testor. Sig. Zala Egerszeg. 10 Aug. 1795

Joannes Hertelendi I. Cottus Zaladiensis

Ord. Judlium.¹

11. Extractus Protocolli Sedriae I. Cottus Borsod die 22ª Junii 1803. Miskolczini celebratae.

In Causa Fiscii Magistratualis, contra Stephanum Jordán Ludi Magistrum Szirmaiensem, qua minorennibus Puellabus instructioni Sua Commissis Vim inferentem, et adulterum, ac Invinclatum et I.

Deliberatum est:

Jordán István maga is meg valván Szabó Judith 9. esztendős Leányzónak három izbéli meg szeplősítését, többi hasonló tetteit pedig Vakmerőképen tagadván, noha azoknak bém bizonyítására esetrül esetre szemmel látott Tanúk elő nem állittathatnának, ezen tsupa tagadásbéli meg általkodás mindazáltal az elkövetett, de meg nem esmért többi izbéli gonoszságoknak bé árnyékozására, és el rejtésére annyival kevésbé lévén elegendő, mivel több Sérelmet szenvedett Leánykák elő adásai mind meg bántatásokk szembe mondott ugyan azon modjaira, mind a fenyegetődzéseknek némeire nézve, mellyekkel a' gonoszságnak titokban való tartására reá birattak, egy mással átallyában meg egyeznének, és az illy vallásoknak együvé való hangzása, és a' gonoszságnak maga meg esmérése szerint három izben lett el követése nyomos gyanúságú szolgálának, a' többi tagadott tettek nézve is, de ezen terhes gyanúságot nehezítené az is, hogy a meg bántott Leánykáknak egyező Vallásai egyeznének, a' K. és X. betük alatt bé iktatott szemmel vett tapasztalásról költ bizonyság Levelekkel is, azon sérelmekkel is mellyekkel a' B. C. D. E. F. H. K. X. betük alatt lévő próbák szerint a' meg bántott Leánykák ki gyógyúlt szülő részei, Szüzesség hártái, és Méhei illettettek: ezekhez járulna pedig még az is, hogy Jordán Istvánnak László Falván folytatott Oskola Mesteri Hivatalában nem tsak magokon, hanem Leány társaikon is el követett, s szemmel látott tetteit az N. O. Q. S. és U. betük alatt nevezett négy 13. és egy 14. esztendős személlyek szemébe mondanák. Mindezekből tehát a' tagadással rejtegetett László falván, és Szirmán sokszorozott gonoszságokkal igen igen terhelttévén különben pedig a' meg esmért három izben tellyességre hajtott gonosz tselekedetek el követése is már a' tettnek Neméhez mérséklett büntetést vonván maga után, ámbár Hazánk Törvényei ezen tetemes Véteknek megfenyítését világos szavakkal meg nem határozták, a' mennyiben mind az által ezen gonoszság Neme meg fontoltatván, a' vétek el követésében gyakorlott mód, fortély, és erőszak, mely szerint Jordán István,

^{*)} O. I. 19168/1795.

hogy a' bújja indulattyának fel áldozott gyenge Leánykák a' vétkes tselekedet közben ne kiálthatnának, Szájokat nyelvvel bé dugni, hogy pedig egy részről gonoszságát ki ne nyilatkoztatnák, más részről pedig búja gerjedelmeinek azután is ellent állani ne bátorkodnának, oktatásaitúl, parantsolatitúl föggő kisded Tanitványait László Falván valamely Ördögös könyvel, Szirmán nagy késsel való meg öléssel fenyegetni, tsábitani merészlette, egy hűségére, és nevelésére bizott, az afféle Istentelenséget még meg sem gondoló Kisded ártatlan Gyermekeket tsábitásaival is, fenyegetődzéseivel is, egészségében megrontó, erköltseikben meg vesztegetni kívánó gyenge korokban meg Szeplősítő Tanitóra, 's a' mellett Házassági kötelessége által hágásával, életének öregségre hajlott idejében többszöri paraznaságra vetemedett férjre nézvek isebb tekintetben nem jöhetne, mint akár a Szüzeken való erőszak tétel, akár a' bujaságra való kénszerítés, mellyek közzül az elsőbb rendbéli vétket élő Törvényeink, az utobbit pedig az ítéletbéli meg öröködött szokás, avagy Praxis Criminalis, mint rablást, halálos büntetéssel fenyténé, ezek út mutatása szerint Jordán István, maga meg érdemlett büntetésére, másoknak is rettentő példájára Fő vételre itiltetik.

(Ezen halálos ítélet Kegyelemből a szegedi fenytő házban kitöltendő, hetenként 2 napon kenyér éz víz mellett való böjttel és félévenként harmincz pácza csapással sulyosbitott börtönre lett átváltoztatva.)

12. In Causa Criminali Fiscii Magistratualis Contra Judaeum Josephum Kóhn Die 24ta 7bris 1804. sub Sedria I. Cttus Borsod Miskolczini celebrata.

Deliberatum est.

Önnön szája vallásábul is világosan ki sülvén az, hogy Kóhn József Zsidó idejét felyül haladó ravasz mesterséggel Miskolcz Várossában lakoss több betsülletes Emberektül szokott álnok mestersége szerént több számú pénzeket fel venni, és azokat el fetsérelni, Mező Keresztesen lakoss Gál Istvántúl a Gyöngyösi Vásárkor Bátya Róth Moyses kereskedő Zsidó nevével 155. Rftokat érő marhákat meg venni, s annak árában 5. Rfnál többet meg nem fizethetvén, a többivel Bátya nevében Contractust adni, s hogy pénzre szert tehessen, 85. Rftokért el prédálni. továbbá Miskolczról adóssága terhe miatt lett el illanása alkalmatosságával Groszman Izsák zsidó bőrökkel meg terhelt szekereit Pestrül Miskolczig való úttyokban útól érvén, magát azonnal azon Groszman Izsák Zsidó fiának ki adni, azoktúl a Levelet el venni, s fel bontván széjjel szaggatni, s tsak hamar azt állitván, mintha ő az Attyátúl olly rendelést vett volna, hogy mivel a Bőröknek Egerben s Gyöngyösön nagyobb ára volna, s ott jobban el lehet adni, azokat oda vitetni kéntelenítettett, s e szerént a szekerekk álnokul lett el ámitásával a Bőröket Gyöngyösre vitetni, s az oda való Vargáknak 1200. Rfkat érő Bőröket, a mint a Vargák állittyák

745. Rf̄ton el harátsolván, azzal Bétsbe menni, s azon Summát ott mind egy xrig el fetsérelni, Pesten való mulatása alkalmatosságával Tomka Miklós Ur nevével tsalárd mesterségével Pesti Prókátor Tomka László Úrtúl 27 Rf̄t érő muszka Böröket ki tsikarni, egy Kis Győri Embernek Lovát neve, s állapottya megváltoztatásával 30. Rf̄ton meg venni, és azonnal 20 Rf̄ton el adni, utollyára pedig Tornallyai Kapitány Úrtul Rosnyón 108. Kőből Gubitsot meg alkudván, az ezen Gubits ára eránt szolló Contractus alá maga neve helyében Falk József nevét alá irni; azon Gubitsot Vátzon el tékozolni, s ottan 200. Rf̄tökk költsön vételével Bétsben menni, s el fetsérelni, s eszerént több személyeket meg károsítani; hozzá járulván az is, hogy jöllehet ugyan Bétsben 7. hónapi arestomra büntettetett, még is tsalárd practikáit tovább is folytatni bátorzkodott, s ezen mesterséges idejét felyül haladó tsalárdságoknak egyben vetésébül az élete meg jobbulásához kevés reménység lenne, a Szögedi Fenyíték házban el töltendő 4. Esztendei fogságra, s az alatt Esztendőnként 4 izben, vál közben mesztelen testén 25^{kéntj} el szenyvedendő 400 veszsző ütésekre íteltetik, s az okozott Károknak megtérítésére köteleztetik.

In Inclyta Tabula Regia Judria Die 1^a Mensis May 1805.

Deliberatum est.

Sententiam Sedriae Cttus approbari, et Processum pro Effectuatione ad eandem remitti.¹

13. Anno 1804 die 5^a Septembris In Processu Criminali Contra ed adversus Invinclatum Franciscum Németh et Annam Keömives gravissimi furti Reum et Ream Sub Sede Judiciaria I. Cottus Zaladiensis continuative celebrata.

Deliberatum est.

Németh Ferencz Raboskodó Gyermekek Önnön Szabad vallásából ki világosodván hogy Sventner Adrás Kereskedő Mészárosnak Bagodi korcsmában lett meg Szállásokor tsak addig méglen a Szobábon pálinkázott, nyereg fejben függő tarisznyából Külömbféle darabokban mindenestül 1546. forintokat érő Bankó Czédulákat el lopni bátorzkodott melly gonosz cselekedetéért a lopásnak nagy volta ugy hozván magával bátor ugyan halálos Itéletet Erdemelve, de tekintetben vétettetvén gyermekora, mely miat vagy kepzelni Se lehet, hogy anyi Szám penznek el lopására törekedet volna, e mellyett meg az is, hogy valamint az Szemben Vallásbul ki világosodott raboskodó Aszony Kúmives Anna által ingereltetett a Lopásra, tekintetben vétetvén tovább hogy az egész penz Kúmives Annánál maradott 100 forintokon kívül, a tulajdonoshoz vissza Került, és gyenge idésére a gyermek más egyéb rosz tselekedetben nem keveredett, Ezen Uttal a halálos Sententiatul föl oldoztatik, Ugyan,

¹) O. I. 15110/1805.

Vakmerő cselekedeteert mind Azon által Melyben a rossz tanátsnak helyt adni S' a jambor Utazót eképpen Károsítani bátorkodot, ne hogy utóbb illesekre vagy még nagyobbakra vetemedjen más részről elemben gyermek Korában tett rossz cseleketerül s' Ugyan azért vett büntetéséről meg emlékezni S' nevéndégséget jobban foglalni tudhassa, e ki mondott Itéletnek napjátul számlálendő Két Esztendőbeli fogságra S ugyan annak a Szegedy feddő Házban leendő ki töltésére mellette pedig fel Esztendőnként Szenvedendő 25 vesző Csapásokra.

Kümvives Anna Rab Személy pedig ki Németh Ferkó raboskodó Gyermekeknek a lopásra ingerlője, addig meg lopott Strázsája, Utobb fel váltásnak okaért, és a Gyermeektől ígért de maga által jutalmul Kétfő adomány fejében Egerszegig Késérője 1546 forint Banko Czeduláknak fel váltásában pedig Ut mutatoja, S vigre midőn mind a Ketten már meg fogadtattak, de még kérdésre nem vetettek valamint kint, ugy a fogságban is hamis feleletre tanettoja Következve el rontoja volt, noha ugyan eő mindeneket tagadis, de a szemben állításbul ellene mindenek ki világosettatván s' az is bizonyos levén hogy 100 forintosok, a fent irt lopott pénzből Kezén el vesztek S' a tehetetlenség miat vissza sem téríttethetnek, nem használván Semit Ki Gondolt hazugsággal tellyesvallása, terhelven ellenben hogy üdösebb s' Anyaikorára nevezve, ily eretlen eszü Gyerköczét felebaráti kötelesége szerint mindenekben jóra, nem pedig rosszra tanétani Keletett volna mai naptul Számlálendő Ugyan 2 Esztendőbeli tömlóczzésére, azon ido alatt pedig a Négy Nevezetesebb Vásárok alkalmatosságával egyerant mint a Ket esztendőben különösen, és mindenkor a Sententianak fel olvasása Után magának meg érdemlett büntetésére mások pedig hasznos példajara a gyöp mester által 32 vesző Csapásokra íteltettek. Hogy pedig Németh Ferentz Rab Gyermekeknek a Feddi házban leendő el mozdéttására Szükséges rendelések meg tetethessenek, S' ara valo nézve ezen esett a F: H: Tanátsnak jó korán be mutathasson ezen ellene hozott Itelet a leg Közlebb tartandó Gyűlésen a Te: Nemes Vármegyének be mutatattni rendeltetett. Horváth Antal V. Notarius m: p:

Lect: et Extract. per Emericum
Skublics Jur. Ord. Notarium.

14. 1806 Esztendőben Szent György Havának 23^{ik} napján Teltes Fejér Vármegyének Székes Fejér—várott folytatva tartatott Rabokat ítélő Törvény széke alatt.

Itéltetett.

Meg bizonyítván a Fel peres Fiscus a vád Levélben említett probák által azt, hogy raboskodó Gozon Dániel, midőn az ellene még 1803 Esztb. hozott itéletnek végre hajtására innen Szegedre az fenytő Házban által késértetnék, különös tsalárdsággal a Nemes Vármegyének véle küldött Levelét föl szakasztván, abból az vétkének, és büntetésének minémüséget jelentő

Tabellát ki vette, s a helyett mást, magának kedvezőbbet tett, azon kívül szegedi fogságának ideje alatt raboskodó társától, Nemes Kis Tétsi Andrásról 25 frtos Banko tzedulát el lopott, és még egy 10 frt érő ezüst kalánnak, és egy 5 aranyat érő petsét gyűrűnek el lopásával is a leg terhesebb gyanukkal terheltetett, végtére pedig kitudodván az, hogy a fellyebb említett Nemes Vármegyének Levelét föl törte s az abban lévő Tabellát meg hamisította, midőn ezen gonoszságának meg vizsgálására vissza késértetett, s Szegedről ide őrizet alatt hoztatott volna, szokott tsalárdsággal magát az őrizet alol valahogy ki szabadítván Izsáktól Budáig szabadon jött, ott magát Hadnagynak adta ki, onnan ismét ott fogadott szállását elhagyván mind addig tsavargott, mig nem ismét meg fogattatván az Itélő Törvénynek, a melyet el számlált mesterségével el akart kerülni, által adattatott. Mind ezen ravaszságait tehát, s stalárdságait, és lopásait, következésképpen meg jobbithatatlanságát fontolora vévén, többször is nevezett raboskodo Gozon Dániel a fellyebb említett 3 esztendei, és 150 páltza ütésekben álló büntetésen kívül, mely itt ellene meg ujjittatik, még két esztendei, ugyan tsak a Szegedi Fenyítő Házban s vasban ki töltendő, s az ezen Esztendőben megesendő Mind Szent Havának huszonötödik napjától fogva, ugy mint a mikor előbb említett 3 esztendei rabsága ki tellik számlálendő fogságra, az alatt minden fél esztendőben 50 öszve-ségessen 200 páltza ütésekre ítéltetik.

Ki adta Kolosváry Pál
a fönt irt T. N. vgyének All-Jegyzője.¹

15. 1806^{ik} Esztend: Sz. Mihály Hava 23^{ik}án Pesten tartott T. Ns. Pest Vgyének Törvény Széke alkalmatosságával.

*A tisztelt Vgye Fiscalissának Büntető Periben mint Felperesnek
Nemes Nicola János mint Alperes ellen.*

Ítéltetett.

A Felperes Fiscalisnak az A. Betű alatt való, és az Alperes ellen tett vádjai a B. betű alatt való Tiszti vizsgálódásból ki világosodván, nevezetessen, nyilvánságos az, hogy az Alperes erköltstelenségétől viseltetvén, Sz. Endre Varosában köz Lakos Társai között élvén, azokat sok rendbeli, és botránkoztató Tselekedeteivel nyughatatlaníttya, sőt még Életeket is veszedelemben ejteni szokta, a mint is

1^{ör} A Köz Kávéházban, mely házban minden Emberre való nézve egy forma szabadsága vagyon, kik magokat tisztességessen mutatni szokták, az Alperes azokat ki vont Kardjával mulató Helyekről el szokta rettenteni.

2^{ör} Egy Kolduson, ki magában is mint Koldus nyomorult erőszak tételét gyakorolni kívánván, annak Szakállát Késsel el vágni szándékozott.

¹) Szeged v. l.

3^{or} Fényes nappal az utcán lövöldözni, és más Lakos Társainak Életeket, s' Vagyonyaikat veszedelembe szokta hozni, a mint is Zagorovits Istvánnak Boltja ajtajába lövén, magának Zagorovits Istvánnak Ruhájában akadtak meg a Srétek.

4er Az Élőknek nyughatatlanításával meg nem elégedvén. még a tsendes nyugodalomra el tett Testeket is háborgattya, és az által az Élőknek botránkozást szerez, a mint is Lisits Mátyásnak el takarittatása alkalmatosságával annak Koporsójára ugorván, annak fedelét bé törte.

5^{or} Sztojanovits Vintze egyéb eránt is sebei miatt haza botsajtott Katonának lábát szánzándékkal keresztül lövén, azt az I. betű alatt lévő Orvosi vizsgálás szerint örökre nyomorulta, és Sántával tette.

6^{or} Akkori Járásbeli Fő Szolga Biró Urat a K. betű alatt levő ok Levél szerint szidalmazással illetvén, szemtől szembe meg kisebbítette, melly ezen vádak a B. betű alatt lévő Tisztvi vizsgáldásból ki tetzenek, de az Alperes által sem tagadtatnak.

Mind ezekre való nézve az Alperesnek erköltstelensége rendetlen botránkoztatása másokra nézve veszedelmes Élete modja nyilvánágossan ki tetzvén a nevezett Alperes el követett vétkes tetteinek meg büntetése végett, másoknak pedig hathatos példa adásra nézve ezen Itéletnek ki mondása napjától szám-lálandó, és a Szegedi Javitó Házban el töltendő két egész Esztendei Fogságra minden héten két nap kenyeren, és vizen el szenvedendő böjtelése, és a maga költségén léendő tartására ítéltetett. Az 5^{ik} Pont alatt említett Sztojanovits Vintze állapotýára nézve pedig a G. H. és I. betűk alatt elő adott, és 401 frtra ment költségeket a fájdalom, s' kár vallások szenvedését ide értvén, az illető kereső Felekk meg fizetni köteleztetik, és ezen Itélet hozásnak végrehajtása elrendeltetik. Fel jegyzette Fay Ferentz V. Notarius m. p.

A Tettes Királyi Tábla előtt.

Dratum est.

Dictata Invincolato duorum Annorum in Domo Correctoria exigenda Captivitate, motivo aggravantium Processualium Circumstantiarum in tribus Annis defixa, hacque in parte modificata, in reliquo antem approbata Sedriae Comitatus sententia, Prossum fine effectuationis ad eandem remitti.

Hac demum sententia suo modo pronnuciata, et ex parte Incattea ad aliam quoque Tabulam seqtemviralem appellata, Prossu denique praesenti a. c. Die 10^a Mensis Martii, ibidem etiam relato, eadem Tabula septemviralis deliberaverit in haec verba

Dratum est.

Sententiam . . . T. K. I. approbari. — — —

Az Alperes ezen Itélet hozások után Eő Felsege kegyelméért folyamodván, ezen kegyelmes Rendelés érkezett.

13094. Sacrae Caesareae, et Reo Apostolicae Māt̄is Dñi Dñi clementissimi nomine Universitati Dñorum Praelatorum, Baronum, Magnatum, et Nobilium Cottus Pestiensis hisce bḡne intimamdum Nobilem Joannem Nicola a petito suo, quoad relaxandam dictatam Eidem Trium annorum Carcerum poenam in Domo Correctoria Szegediensi subeundam amotum haberi, cottui huic erga p̄stilam sub 24° 9^{bri} a. c. Relationem cum remissione Actorum hisce perscribitur. Datum in Archi=Ducali Civitate Vienna Austriae die 23^a X^{bri} 1808 Comes Josephus Erdődy m. p. Comes Antonius Cziráky mp.

Tettes Pest Vgyenek 1809^{ik} Eszt. Boldog Aszony Havának, 4^{ik} napján T. N. Pest vgyének Pesten tartatott Kiss Gyülés.

16. A jelenvaló kegyelmes rendelésnek következésében tehát, meg hagyatik Fő Sz. Biró Somogyi Antal Urnak, hogy a bent meg nevezett, és Sz. Endrén lakó Ns Nikola Jánosnak megfogadtatása, és a Vgye házában őrizet alatt léendő bé hozattatása eránt a szükséges Rendeléseket tegye meg, a tellyesítendőkről téendő tudositása váratattván.

Fel jegyzette Friebeisz Josef
Első V. Notárius.

16. 1807^{ik} Esztendőbeli Szent Iván hava 6^{ik} napján Miskolczon tartatott Tettes Ns Borsod Vármegye Tővény Székében Jardán házán lakos, most pedig fogházunkban raboskodó Iff. Nemes Nemes András és Iff. Berentsik Ferencz Isten káromlok ellen Fiskálisunknak Perében hozatott Itélet.

A Fel=Peres Fiscalis két rendbéli Pereiben be iktatott Számos Tanuknak meg hitelesített vallásaikból nyilvánosságosan az: hogy Ns Nemes András különböző, s több alkalmatosságokkal az Imádást érdemlő leg főbb valóság ellen borzasztó káromló szavakat el szorni, a Teremtőt s Teremtést szentségtelen ajakaival éktelenül szidalmazni Ns iffiu Berentsi is több undok, s rendkívül való káromkodásokat a Vád Levelekben ki fejezett szavakkal el szórni meg nem rettentek; azon iszonyatos káromkodásaikért érdemlett méltó büntetésül eddig szenyvedett rabságokon felül Ns Nemes András a Szegedi Fenyítő Házban harmad fél Esztendei, Ns iffiu Berentsi Ferencz köz fogházunkban egy esztendei vasban Köz munkában minden héten két napi bőjtet magok Kenyerén kitöltendő tömlöczre ítéltetnek.¹

17. *Extractus P. ottocolli Sedrialis.*

Anno 1808 d. 7^a Marty pag: 150. N° 17° Fő Szolgabíró Nztes Paukovits Pál Ur Junszky Mátyás Tselekedeteit tárgyázó hivatalos kinyomozását bémutatla az önkint való vallásával ebyült.

²⁾ O. I. 15515/1807.

Az előadattakból világossan kisűll hogy Junszky Mátyás Rosnyó Városában megházasodván és letelepedvén, magát az Itálnak, és feslett Életnek adta, mesterségét resten folytatta, Feleségét verte, és az Anyokját is gyilkolni kezdette, mellyet az Anyokja nem szenvedhetvén, midőn iránta panaszzkodott volna, Rosnyó Városunk által a' Tanáts eleibe idéztettvén a' tülle vett Reversális mellett a' közöttök forgó Ügy atyafiságosan elintéztetett, de Junszky Mátyás a' magáru adott Reversálisban foglalt kötelezésnek sem felelvén meg, az 1793^{dik} Esztben, Annyokját, Feleségét, és Gyermekeit üldözte és majd nem halálba annyira verte, hogy ha az ablakon ki nem ugrostak, és az öszve sereglett szomszédok meg-nem szabadították volna, valamint Gyermekei közzül egygyikét nehéz Nyavalyássá tette, azokat, a' kik ezen botránkozató életnek modját bejelentették Üldözőbe vette, melly miatt is Rosnyó Városunk Tanátsa által 18 botokra ítéltetett; de e' sem használván tsakhamar azután az Annyokját, Feleségét. Gyermekeit agyba főbe verte, újra Rosnyó Várossa Biráját Schmidt Jánost, a' ki ötet ezen cselekedétéért Arestomba vitette, hantzfutozta, a' Hajdút hajon fogva a földhöz ütötte, 's verte, Schmidt János Birót megöléssel fenyegette, nyomos Gyanuság van azonkívül ellene, hogy Schmidt Jánoson egyébképpen nem allhatván bosszúját, a' Csűrit 1795^{dik} Esztben ő gyujtotta meg, ezen rendetlen embertül, hogy a' Város megmenekedgyen, katonai állítás alkalmatosságával Katonának adattatott; de tsak hamar Rosnyóra visszakerülvén, Filiptsen Danielbe bizonyos ellene tett Vallás iránt beleakadván, az Öllének golyóbissát megfogván, annyira szorongatta, hogy ha emberek segítségül nem jöttek, 's kezét bottal nem verték volna, minthogy másképpen kezébül ki nem vehették, megölte volna. — Ezen tőkéletlen és gonosz Cselekedetekért, és a 3^{ik} 4^{ik} 5^{dik} és 6^{dik} Számok alatt lévő hivatalos Kinyomozásokban foglaltt, és a' raboskodó Junszky Mátyás által elkövetett gonosz Cselekedeteknek elkövetéséért, hogy az ilyen gonosz embertül Rosnyó Városunk meg-menekedgyen, és Bátorságba helyeztetthessen a Szegedi Fenyíték Házba töltendő Rabságra ítéltetik, úgy hogy mind addig, mig legbizonyosabb jeleit a' maga megjobbulásának adandgya, ottan tartattasson, és erős munkáknak végbenvitelére alkalmazzasson. Egyébb iránt a' Fenyíték Háznál lévő Tiztség megjobbulásának valóságos jeleit tapasztalván, és aztat nekünk tudunkra adván, általunk és a' mi Jelentésünkre azonnal fogja onnét Kiszabadulását venni. Végre a Nagy Méltóságú Királyi Helytartó Tanátsnak iratattni fog, hogy ezen Junszky Mátyásnak a' Szegedi Fenyíték Házban való bévetele, úgy nem külömbben az Ns Vármegyéknél, a' mellyeken keresztül vitettne, kísérése végett a' szükséges Rendeléseket megtenni méltóztasson.

Transumptum ex Protocollo Originali et Authentico Pelsützini. 19ta Septembr. 1814. per I. Cottus Cö'nöriensis Areházi Adjunctum

Gabrielem Marikovszky mp.¹

1) O. l. 173/1814.

18. 1808^{ik} Esztendei Pünkösdi Hava 28^{kán}.

85° Nemes Zorkovits ellen

Ítéltetett:

A Felperes Fiscalis rész szerint az A. betű alá zárt vád levélben, rész szerint a Pernek folyamata alatt a vádlott Fél ellen következő bűnös Tselekedeteket a köz Igazságnak út mutatása, és vezérlése szerint leendő megfenyíttetése végett adván elő, hogy tudni=illik a már említett vádlott Fél Verner Károlynak nevit all ortzásson magára ruházván, és a B. alatt lévő hamissan koholt Levél által magának hitelt szerezni igyekeztvén a C. D. E. H. K. L. M. és N. úgy nem különben az O. betűk alá a Perhez mellyékezt ok Levelek bizonyítása szerint ött Pesti kereskedőtől több rendbéli Portékákat tsalfa szinek alatt ki zsarolt, és azok közül némelyeket az általa meg alkudott áron alul, másokk ismét eladta, továbbá az U. V. Y. BB. CC. és EE. betűk alatt lévő ok Levelek bizonyítása szerint akkoron, a midőn édes anyának környörgésére, és az általa felvállalt kezessége mellett a Fogházbul szabadon botsájtatott, nem hogy jobbulásának jeleit adta volna, hanem tsak a Polgári, de ez által, hogy édes Anyával illetlenül bánt, őtet szidta, hurtzolta, sött Halállal is fenyegette, a Természetnek Törvényeit is által hágtá. Melly ebbeli gonosz=Tetteit ámbátor a vádlott Fél az által, hogy az általa meg tsalattatott kereskedőkkel idő közben meg egyezett, és meg bántott édes Anyát meg követvén a kettős HH. alá zárt ok Levélnek bizonyítása szerint meg jobbulását ajánlotta, s' fogadta, mellékessen magyarázni, s palástolni igyekezne, mivel azomban a tárgyalt keresetek nem önkint való Polgári egyezésből veszik eredeteket, hanem egyenesen fortélyos tsalássokkal, és mesterséges lopásokkal volnának öszve kötve, ide járulván az is, hogy édes Anya ellen még a Pernek folyamata alatt is, nevezetessen annak 27^{ik} 28^{ik} és 29^{ik} lapjain sértegető, és botrankoztató ki fejezésekkel élni bátorzkodott, mind ezeknél fogva tehát a többször említett vádlott Fél mint fortélyos tsaló al=ortzás személy, és tulajdon édes Anyával illetlenül bánó hálaadatlan fiú az általa okoztatott kárnak meg terítésin kívül (a mennyiben tudni=illik azt még tökéletessen meg nem térítette volna) érdemlett büntetésinek elvétele, és megjobbulása, nem különben másokk adandó hathatós Példa végett az eddig szenvedett raboskodásán kívül egy Esztendőbéli a szegedi fenytő Házban minden héten két napi kenyéren és vizen szenvedendő Bőjt mellett katona vasban tulajdon költségén töltendő raboskodásra ítéltetik, úgy nem különben az eddig okoztatott és tartására fordítatott költségek meg térítettésében is marasztaltatik, és mind ezekre nézve az Ítéletnek végrehajtása rendeltetik.

A szegedi Javitó Házra Itéltetett Rossz Tévőnek Tabellája.

<p>A meg Itéltetettnek neve Ideje születése helye. Mestersége.</p>	<p>Rossz Tettye.</p>	<p>A Törvény- széknek helye.</p>	<p>A z I t é l e t t</p>	<p>Mikor kezdődik és végződik bűntetése.</p>	<p>Személyes leírása.</p>	<p>A meg Itéltetettnek Erköltse.</p>
<p>Nemes Zorkovics János 26 Esztendőös Pápista, Pozsonyi születés ez előtt Katona most a Klyvi Helytartó Tanácsnál Practicans volt.</p>	<p>Mesterséges Tsálások és az Édes Anyával való méltatlan bánás.</p>	<p>Nemes Pest város megye Törvény-széke.</p>	<p>A Főrvény szék által a szegedi Javitó Házba Katona vason két napi börtöléssel tartandó egy Esztendei rabságra Itéltett.</p>	<p>Kezdődik az Itéletnek Ideje 1808^k Esztendei Május tenei Május Hohnapnak 28^k napján és fog tartani 1809^k Eszt. 28^k Májusig.</p>	<p>Alatsony Köp-czös Fekete Hajú és Szakállú Bajusztalan Tisztaképii.</p>	<p>Csendes magaviseletti.</p>

Feljegyzette: Friebeisz Josef

Első V. Notárius.¹

¹) O. l. 13881/1808.

19. 1809ik Esztendei Boldog Aszöny Havának 11kén Telles Pest Vármegyének P sten tartott Fenyítő Törvény Székében.

Itéltetett.

A Felperes Ügyész rész szerint az A. betű alá zárt Vád Levelében rész szerint pedig a Pernek Folyamottya alatt a vádlott Fél ellen következő bűnös Tettet ugyan a Vád Levélben érdekelt Törvény Czikkelyek Út mutatása, és értelme szerint leendő meg fényitetése végett Környülállásossan adván elől, hogy t. i. a már említett vádlott Fél a multt 807. Esztendei, Mind Szent Havának 30^{ik} napját követő Éjszákán töltött Puskával néhai Szaller György Földmérőnek Szállására rohanván, s' Konyha Ajtaját erőszakossan bé törvén, Puskáját néki eresztette, és őtet úgy meg lötte, hogy kevés orák mulván a leg nagyobb fájdalmak között a világból ki multt. — Melly ebbeli vádjának bé bizonyítására leg inkább az M. betű alá foglalt Tana bizonyság szedésben meg nevezett Tanuknak Vallásait, úgy nem külömben az L. betű alatt lévő Orvosi megvizsgálást elő mutatta. — A vádlott Fél részéről ellenben a Felperes Fiscalis Probáinak meg tzáfolására, és általa el követett Gonoszságnak pallastolására, és tőle léendő el háritatására 1. 2 és 3^{ik} szám alatt bé iktatott Ok=Leveleknél fogva következők adattak elő: hogy t. i. a Felperes által az M. betű alatt a Perhez mellékezett Tanú bizonyság szedésben meg nevezett Tanúk rész szerint oly Személyes Tulajdonságaik, hogy vallásaik a Bíróság előtt Probául nem szolgálhatnak, következőképpen, hogy ők a Bizonyság tételre éppen alkalmatlanok, annyival is inkább, mivel az egész történet alatt jelen nem voltak, 's így annak környülállásairól helyessen nem is valhatnak, továbbá, hogy a meg ölettetett nem a vádlott Fél, hanem tulajdon Fia által lövettetett légyen meg. — Végtére, hogy a többször említett vádlott Fél külömben is az ő elmebeli tulajdonságaira nézve oly karban vagyon, hogy ha mindjárt ő sütötte is volna el, a Puskát, azt sem lehetne nékie, úgy mint más ép elméjű Embernek vétkül tulajdonítani; — Mind ezeknél fogva tehát a Vádlott Félnek a Felperes Fiscalis vádja alol léendő fel mentetése annyival is inkább kérettetetik, mivel ahoz, hogy ő a meg Lövetettnek Gyikossa vala még tsak közelgető jelek sintsenek. Mind a két fél részéről előadott Próbák, és ok=Levelek tehát Fontolóra, és Bírói Itélet alá vétettvén, ámbátor a' vádlott Félnek könnyebbségére az szolgálna, hogy sem az M. betű alá zárt Tanubizonyság Szedésből, sem pedig a Felperes által bé iktatott egyéb Ok=Levelekből az, hogy a megölettetett Földmérő, és a vádlott Fél között a kérdésben vett esett előtt valamely harag, vagy irigység uralkodott volna, vagy hogy őtet annak előtte halállal fenyegette, s' élete után leselkedett, vagy olázkodott volna, ki nem sülne, következőképpen az, hogy a kérdésben levő szerentséllent meg gondolt, és el tökéllt szándékkal meg leste, és orozva meg támadta volna, bé nem bizonyítatna,

ugy, hogy a vád Levélben érdekeltt bűnös tettet szánt szándékos, és el tőkéllett gyikosságnak állítani nem lehet, mellynél fogva a vádlott Fél ellen kivánt halálos Büntetésnek helye nem lévén, ugyan ő az alól fel is mentetik. Mivel azonban nem tsak az M. betű alá foglalt Tanú bizonyság Szedésben foglalt Tanúkk (kiknek személyes Tulajdonságaik ellen tett pusztá ki fogások a Pernek 12^{ik} Lapján hozott Bírói Itélet által külömben is el vétetettek) nevezetessen pedig a másodiknak, harmadiknak, és negyedikk a Törvény Szék szine előtt annak módja szerint meghitelesített vallástételeiből, hanem a C. betű alá zárt önkint való vallásnak 28^{ik} Pontya alá íratattott, és a város Fiscalissának egy a végre ki küldött Tiszt=viselő Taggal egyetemben tett, s' hiteltt érdemlő hivatalos Tudositásából nyilvánságos volna, hogy a vádlott Fél minekutánna a vadászattól vissza térvén, Puskáját az utban el sütötte volna, azt ismét a kertek között seréttel megtöltötte (valamint ezen Környülállást a C. alatt lévő önkint való vallásában maga is meg valja) annak utánna meg nem elégedvén azzal, hogy a megkövetetett nékie az általa kivánt ita- lokat; és pipákat egész készséggel nyújtotta, még másodsor, és még pedig Éjfélt tájban töltött fegyverrel minden ok nélkül ismét vissza térvén, a midőn mind a szerentsétlenítetett, mind pedig a többi Zsellér Társai nyugodalomban voltak, Puskájának Csövet a Konyha Ajtajának Szegezvén, azt erőszakossan a Sarkából kiis fordította, és többször említett agyon lövetetett Embert, mikor magát leg nagyobb tsendességben lenni gondolta, haborgatta, és töltött Fegy- verét ha el tőkéllett gyilkoló szándékkal nem is, de legalább ki menthetetlen vigyázatlanásgbul el sütötte, mely ebbéli tette annyival is bűnössebb, mivel a kérdésben lévő Puska a Felperes Fiscus által a Pernek 10^{ik} lapján jelentett mod szerint minden részeiben épnek, és alkalmasnak találtatott, ugy hogy az oly hirtelen, s igen könnyen el sem sülhetett.

Mi pedig a vádlott Fél által elő hozott, azon kifogást illeti, hogy ő elme háborodottságának nyilvánságos Jeleit adta, az, sem az a végre elő hozott Tanu vallásaibul, sem pedig a vádlott Fének a Törvény Szék szine előtt lett meg halgattatása, és a Tanukkal lett szemben állítatása alkalmasosságával ki nem tetzett, sőt az utóbbi környülállásokbul ellenkező tapasztaltatott — Mind ezekbül, mind pedig magának a halállal köszködű szerentsétlennek az M. alá foglalt Tanú bizonyság szedésben meg nevezett 1. 2. 3. 4. és 5-^{ik} Tanuk- nak bizonyítása szerint több ízben előhozott jelentésébül tehát nyilvánságossan ki tetzvén, hogy a vádlott Fél a meg öletettnék halálát leg vétkesebb vigyá- zatlanasága, és roszt erköltsű pajkossága által nem tsak közelítette, hanem egyenesen okozta; Mellynél fogva ezen vétkes Tselekedetéért érdemlett Bün- tetésének elvétele, s megjobbulása, egyszersmind pedig másokk adando hat- hatos Példa végett az eddig szenvedett raboskodásain kívül a mai napságtól számlálendő a Szegedi Fenyítő Házban minden héten két napi kenyéren, és vizen szenvedendő Bűjt mellett Katona vasban tulajdon költségen töltendő 3.

Eszkendőbéli Raboskodásra ítéltetik és a meg öletettnek 40 Ftokat tévő VÉR Déjjának az illető örökösök léjendő meg fizetésében marasztaltatik, és mind ezekre nézve az Itéletnek végre hajtátása rendeltetik.

Feljegyzette Friebeisz Josef a
fent irt Vármegyének Első
V. Notáriussa és Tábla Birája.

*20. Tekintetes Nemes Máramaros Vármegyének 1809^{ik} Esztkendőben Bőjt-
más Hava 10^{ik} napján Szigelhen tartott Törvény Széke tovább folytattatván.*

*K. A. Kabolai Nemes Dánts Péter és Szarvaszai Gerhes Mihály úton
álló Tolvajok ellen kezdett, 's bé végzett Fenyítő Perben*

Itéltetett

Ezen Rabok ellen Ábrahám Stern Szaplonszai Zsido Mesternek a' mult 1808^{ik} Esztkendőben Sz. Jakab Hava 31^{ik} Napján Szarvaszon aloll az Ország uttyán Éjszakának idején 10 vagy 11 ora tájban uton állással egyesült meg-támadtatása, kegyetlen meg verettetése, és 190 Rfig lett meg fosztat-tatása, valamint Simon RácZ Zsidonak is hasonloul lett meg verettetése, a D. E. F. G. és H betük alatt perben iktatott, s meg hitelesítettett Iroványokból, Nemes Dános Péter ellen még az is, hogy Ábrahám Ruselel Remetei Zsidónak Lováról a' Szarvaszai Kortsománál (midőn t. i. Lova nyugtattatása végett az uton meg állott) általvetőjét a' benne lévő Portékákkal egyetemben el lopta 's némely részben vissza is adta, az elvesztegettettekre nézve pedig magát 30 Rfig Contractualiter le kötelezte légyen, ki világosodván, hogy a' Közönséges bátorságot, 's csendes Járást, Kelést fel háborito, és e Megyében meg szapo-rodott több illyetén uton álló Tolvajok rettentő példájára, az első u. m. Dánts Péter mint szokásos gonosztévő 3 Esztkendei; Gerhes Mihály pedig 2. Esztkendei e mai naptól számlálandó rabságot, az okozott 190 Rfkból álló Kárnak egy aránt Lejendő meg térítésén, és az úgy nevezett Vivum Homagiumokk külön, külön, 20 Rfokban, melyből 20 Rft. Ábrahám Stern Zsido Mesternek, 20 Rft. pedig Simon RácZ Sánta Zsidonak meg ítéltetett; lejendő ki fizetésén felyül Békó vasban, közönséges munkákban és magok Kenyerén a' Szegedi Jobbitó Házban szenvedjenek.

Ki adta Nagy—Iday Sámuel s. k. Első Al—Jegyző.

Copia.

*21. 1810^{ik} Esztkendőben Bőjt Más havának 15^{ik} napján Mező Torna
Városába folybást tartatott Törvény Széken*

Itéltetett.

Minekutána a' Ts. Törvény Szék előt vasban áló Rab¹ meg hitelezett önkint való vallásába meg esmérné, e felet a' Pörhöz rekesztett A. B. Betük alatt látható Tanúkk vallásai által is azzal terheltetnék; hogy ezen Istentelen

¹) Hornyák József.

gonoszságban el merültt, mások javaira ásitózó Tolvaj, és Istent Káromló, nem gondolván az Isten és Emberek Törvényei által rendeltt Kemény, és halálos büntetésekkel, minekutána ez elöt mintegy hat esztendőkel ezen Ns. Vármegye által Katonának adatott volna, onnan a' Felső Király, és Haza hűségére le tett hitének meg szegésével, három, a vagy több izben is el szökni, itt a' Vmegyében körül belül tsavarogni, több Magához hasonló zsványokkal, nevezetessen Szászy Andrással, és Senki Miskával egy czimboraságba álván, Külömb külömbféle Tolvajságokat el követni, ugymind a Jósafői Birónak, midőn a Ns. Vmegye Fő Adó Szedőjéhez a Portió Pénzt hozta volna, Szászy András pajtásával utyát álván, tőle 15 Rf. erőszakossan el venni. A Jósafői zsidót 2 Rf. megfosztani; nem külömben Rozsnyáról Martonyiban hazafelé menő Martonyi lakosokk Hóbert Annának, és Lukáts Andrásnak a' martonyi Erdőn útyokat el álván harmad magával, őket minden ruhájoktól, és egyéb nálok találtatott pénzeiktől megfosztani. A Jablonczai Mestertől Puskáját az Erdőn el venni. Egy Hoszszuréti Embernek 10 Rf. ugyancsak az Erdőben erőszakossan el venni. Hasonlóképpen egy Széni zsidónak az Erdőben útyát másod magával el állani, azt Atta, Teremtette Káromkodással ijesztvén, tőle egy sajtot és 6 garast magának és pajtásának adatni; végezetre Szinen lett meg fogatásának alkalmatosságával, és Tornára, a Ts. Vmegye Tömlöczébe lett hoztatásakor is az útban, halatlan, és az Emberi füleket borzasztó Káromkodásokat, egyenesen az Isten, Krisztus, és Király ellen ilyen Képen: Baszom az Isteneteket, baszom a' Krisztustokat, baszom az Istentek, Krisztustokk Teremtését, baszom a Királyomnak Teremtését, basza meg a prófuntyát, baszom a Krisztusát a' Szolgabirónak is, számtalanszor fertelmes száján ki okádni, és az egész Széni Helységet, ha ki szabadulhat fel égetéssel fenyegetni, és e Képen az egész Környéket félelembé ejteni, és a Közönséges bátorságot annyira meg háborítani, hogy már fényes nappal is az ország úton is járni nem bátorkodnak; Felebarátyait meg fosztani, a Jó Istent, Krisztust, Királyt, egyenesen hallatlan szavakkal káromlani, magát pedig kinos halállal való büntetésre méltóvá tenni nem iszonyodott, következképpen, minekutána a Hadi Törvény Szerint több izben való el szökéseieért keményen meg veszőztetvén jobbulásához már semmi reménység nem volna, de e felet az Isteni Káromlás is annyira elterjedne, hogy az Istennek igaz büntetésétől méltán lehetne félni, kegyes Királyunknak is minden tartalék nélkül való szidalmaztatása, a Köz Társaságba jót nem szülne, mind mindenféle gonoszságokban elmerültt hiti szegett Úton áló Tolvajt, és egyenesen Istent, s' Királyt káromló Gonosztévőt maga meg érdemlett büntetésére, másoknak pedig rettentő példájára, 3 részes Törvény Első Részének 15^{ik} Ttlusa, az 1563 Esztbéli 42 cikkely és a Praxis Criminális 59. és 80^{ik} Cikkelyei szerint, elsőben nyelvének, annak utána Fejének el vágatására, mindennek rettentő példájokra, Fejének nyársba, Testének Kerékre való tételére íteltetett.

Az Al Peresnek részéről — A Felyebb hozattott felette terhes Halálos Itélettel meg nem elégedvén, azt a Tettes Királyi Táblára fel viszi, Kérvén: ezen Pört hozzá tartozandókkal egygyütt oda fel küldettni.

Itéltetett.

Az Al Peresnek munkálkodó Prókátornak kivánságához képest bővebb meg vizsgálás és Itélet tétel véget a' Tettes Királyi Táblára fel küldettetik.

Ki kiáltatott Ns. Torna
Vmegye Fő Jegyzője:
Szányi Josef.

Anno 1811 1^a Februarii in Tabula Ria Jdria.

Deliberatum est.

Sententiam Sedriae Cottus approbari, Processum pro effectuatione ad eandem remitti.

I. Appellat.

Anno 1811 6^a Februarii in Exc. Tabula Septem-virati

Deliberatum est.

Amputatione Linguae praescissa, in reliquo Sententiam Inclitae Tabulae Regiae Jdriae approbari.¹

22. 1810^{ik} Esztend. Pünkösdi havának 28^{ik} napján Sz. K. Kassa városában tartatott Törvény Szék alkalmatosságával

Itéltetett.

Mivel a Perben álott Alperes már ennek előtte is elkövetett gonoszságai iránt 2 esztend. a Vármegye Tömlöczében lévén, és onnan ki szabadulván a ki szabadulása után egy Vasárnap harmad nap mulva magát garazdául a' falun végig muzsikáltattván midőn a csendes maga viseletre meg intetett; durván vissza felett hogy ő a Tömlöczben is ur lett volna, és ezen alkalmatosságát, a mint a Tiszti nyomozás a' B. betű alatt nyilván bizonyította, retenetes és az emberi Természetett meg borzasztó módon, a Halgatóknak nagy Botránkozására Istent Káromkotta volna, ezen iszonyu Káromkodásért, és azon fenyegetőzésért, hogy az őtet jóra intöket, a' midőn ki fog szabadulni halálal is meg boszulya, mind egy a roszban meg rögzött ember, hat esztendei a' szegedi Fenyítő házban el töltendő rabságra, olly formán, hogy az elviendő büntetésnek határja, Szegedre való megérkezésének napjátul kezdődjön Itéltetett.

Kimondatott V. Notáriuss
Semsey Lajos által.

23. 1810^{ik} eszt. Szent György Havának 2^{ik} napján Szegváron tartatott Tettes Nemes Csongrád vármegye Rabokat Itélő Törvény Széke alkalmatosságával.

Nemes Adamovits Mátyásnak, mint Tettes Nemes Csongrád Vármegye Magistratualis Ord. Fiscalissának A. Félnek.

Nemes Sárdi Szabó József és I. Fél ellen tartott Pörében.

Minek utánna a Pörbe huzatott All Pörös Rész Nemes Sárdi Szabó József el követett Tolvajsága miatt a Szegedi Királyi Fenyítő Házban töltendő négy esztendei rabságra meg Itélve lévén, nem hogy ezen Itéletnek tzéjához s intézetjéhez képpeszt magában szállott, s élete módját meg jobbitotta volna, hanem inkább gonoszságában meg rögezvén, s aztat új gonosz tettekkel tetézvén, valamint az F. betű alatt foglaltt s' meg Hételesített Tanu Vallásokból nyilván való képpen ki tetzik, s' bé bizonyosodik, vétkes káromkodásai mellett Rab Társait gonosz indulatosságra gerjeszteni, és önnön maga az Őrizeten lévő Stázsákat gyilkos szándékkal s' igyekezettel meg támadni, sérteni, és sebesíteni nem áttallott; ezen gonosz eltökéltett rosz tselekedeteinek érdemlett meg büntetése okáért, másoknak Üdvösséges Példájára is, a már meg Itéltetett négy esztendei Rabsága hátra lévő idejének ezentúl Vasban és Hetenként két napi Bőjtöléssel léendő el töltésére, ennek el telésével pedig egy egész folyó esztendei Rabságnak tsakugyan vasban, dologban és Hetenként való két napi Bőjtöiással a föntt említett Fenyíték Házban folyvást történendő el szenvédésére, ennek fölötte pedig a mennyiben önnön saját vagyonából kitelne, tulajdon költségein való tartására, és a meg sebesített két őriző katonák Élő Birságainak 20 forintjával számítva öszveséggel tehát 40 forintoknak le fizetésére Itéltetett, és ezen Itélet a végben viendőknék végben vitele végett az illető Királyi Fenyíték Ház Tisztségének a Járásbeli Szolga Biró által adatni végeztetett.

P. h.

Felolvasta és kiadta Tettes Ns.
Csongrád Vgyének H. Fő Notariusza
Horgosi Kárász Miklós.¹

24. Tekintetes Nemes Máramaros Vármegyének Szigethen 1810^{ik} Esztendőben Szent Iván Hava 13^{ik} Napján tar atott Rabokat Itélő Törvény-széke alatt Nemes Bozsa Tamás és Pap Mihály ellen indított Büntető Perben

Itéltetett:

Bozsa Tamás és Pap Mihály Szarvaszói Nemes Rabok ellen a C. Betű Jegy alatt Perbe iktatott, meg hitelesített vizsgálódsból ki világosodván az, hogy ők ugyan tsak Szarvaszon lako Bendel Fogel zsidó házára éjjel rohanván,

¹) Szeged v. l. Jegyzés: Az eset 1809-ben történt.

a ház ajtaját feltörvén, Bé=mentek, holott is a nállok lévő Baltájokkal az asztalt vagdalni, és a cserép edényeket törni kezdték, nem különben edgy czin edényekkel, és köntösökkel tele lévő Ládát onnan ki vittek; sőt másodszori Bé=meneteléssel más ládát is ki akartak ragadni, ha tsak a zsidónak az ablakon való kiszökését észre nem vették volna, mindazáltal egy bebencze pálinkát mégis ki vittek, töltött Fegyverekkel, 's fejszékkel jártak, lövöldöztek, és részegeskedtek, mely gonosz ragadozásokért, 's tettyeikért a hasonló gonosz=tevők példájokra, 's magok meg jobbulásokra, hogy a szededi Jobbitó Házban az innen oda való indulástól számlálendő két esztendei Rabbságot a kár megtérítésén felül, és a részegítő italoktól való eltartóztatások mellett békó vasban, magok kenyereken, és közönséges múnkában szenvedjenek. Kelt a fennirtt Törvénszékből:

Megolvasta és kiadta
Igyártó Mihály
Ts Ns Máramaros Vmegye
Hites Főjegyzője.

Kivül.

25. Sz. Kir. Szeged várossába lévő Kir. Fenyitékházba raboskodó Ns Dalmady Mihály és Patay Balázsnak ezen idéztető levél . . .

Hból

Az All Pörös részére

Szegeden.

Belül.

Adamovich Mátyás T. Csongrád Vármegye Surog. All=Ispánja ezen Tekéntetes Csongrád Vármegye Szolga Birák Urak közzül egyikének hozzá tartozandó Eskütyeivel együtt barátságát ajánlja.

Személyesen eleiben terjesztette Nemes Bene Antal Ur ezen T. Csongrád Vármegyének All=Ügyésze, és Föl=Pörös a Szegedi Kir: Fenyiték Házba raboskodó Ns. Dalmady Mihály és Patay Balázs All=Pörösök ellen, miképpen nevezett Dalmady Mihály első rendbéli All=Pörös az említett Javitó Házba általa sok miatt megjobbitás végett 6 Esztendei raboskodásra íteltettvén, nem hogy jobbulásának tsak legkissebb jelét is adta volna, sőt többszöri részegeskedése, engedetlensége, és Istentelen káromkodásai miatt több izben való megbüntetése utánn ugyan azon Kir. Fenyitékházba in 1811^{ik} Esztendei Sz. András Hava 26^{ik} napján az meg-hagyott munkának a folytatására meg-intettvén, először rut káromlások között a Talitskát úgy vágta a Földre, hogy azonnal annak kereke öszve tört, azután pedig különös tömlöztbe bészárattatván, a midön a szokott vizsgálata történne, hirtelen kezébe lévő mezitelen késsel a vizsgálók között ki rohanván halállal fenyegetődött, és a midön bé fogására több Strázsák jöttek volna, azok közzül hármat, nevezetessen Petrányi Pál,

Horvát Ferentz és Kruslich Tamás Köz Katonákat az említett Késsel veszedelmessen megszúrni, és ezen föllül többi rab Társait védelmezésére nagy kiabálással föll lázítani igyekezett, melly lázító szavakra Patay Balázs második rendbéli All-Pörös a ki tulajdon Szüléivel való vétkes Bánás, istentelen káromkodás és föl lázítás végett 8 Esztendei raboskodásra a többszer említett Szegedi Királyi Fenyíték Házba íteltetett, és ott is több rendbéli vétkestetteiért több ízben meg-büntettetett, rút káromkodások között több véle lévő rab Társait föl támadásra lázítani és biztatni merészlették, melly zendülés tsak nagy nehezen tsillapitathatott le; a mint az elő adattoknak valósága, a pörnek follyamottya alatt, nyilván ki fog tetzeni.

Minthogy pedig az ilyen erőszakos vérengzők és meg-rögzött gonosz tévők az, Veb. III^{dik} 31^k 723. 12^{dik} és Több Élő Törvényeink értelme szerint az meg-veregezteknék eleven dijján, és fájdalmakért, nem külömben gyógyításokra tett költségeknék meg-térítésén föllül példás büntetésre érdemesitnének.

Arra való nézve azon elő adott gonosztetteknek, és az kért büntetésnek meg-Itéltetésére nézve Néktek Vice-Ispányi Hivatalommal meg-hagyom, hogy nevezett Ns. Dalmadi Mihály, és Patai Balázs Kir: Szegedi Fenyíték Házban lévő rabokat ezen Vád Levélnek kezükbe való szolgáltatás által e. f. E. jövő Sz.-Iván hava 11^{dik} napján Szegvár Hellységébe tartandó ezen Tettes Csongrád Vármegye Rabokat Itélő Törvény Széke elejbe Személyes meg Jelenésre idézzétek, megy hagyván Nékik hogy akár meg jelenenek ott, akár nem, mégis az Törvény Szék ezt teendi, amit az Igasság rendel, azután pedig Föll Pörös Tiszti Ügyész Urnak az Idéztetésről szokott Bizonyító Leveleket ki adgyátok. Szegeden 24 April. 1812.

Az a ki föllyebb,
Sur. Vice Ispány.¹

26. *Edelényi születésű Varga András ellen*

1812^{dik} Esztendőben Sz. György Havának 14^{dik} napján az Edelényi Tettes Uradalom részéről az Edelényi Kastélyban tartatott Uri Szék által hozatott

Itélet.

Edelényi születésű Varga Andrásnak rész szerint önnön vallásábúl, rész szerint pedig Drótos Máriának Mútsonyi lakos Zúbko Antal feleségének az E. betű alatt látható, hit alatt kivett, és a raboskodó Varga Andrásnak szemébe is mondatott vallásábúl elegendőképen be bizonyosodván az, hogy Varga András a múlt 1808^{dik} Esztendőben, Kis Asszony Havának 7^{dik} napján, Lukáts Mátyás szökésre vetemedett, s most is csavargóban lévő czinkos-társával együtt, az edelényi Határban lévő, s ugy nevezett Cserés Erdő tetején

¹) Szeged v. levéltára.

a fent említett Drótos Máriát, Zubko Antal feleségét, rendkívül való káromkodások szórása közben a meg állásra kényszeríteni, a földre lerántani, a nálla volt Lajdjátúl, Kosorátúl, gyümölsétül, és Kötőjétül erőszakosan megfosztani, s eképen a ki rablott Drótos Máriát rémulésben, s retteggető félelemben hozni meg nem borzadott; De továbbá ambátor ugyan átallyán fogva tagadni nem merve habozó tagadásában el esmérni nem akarná is Varga András azt, hogy ő a fellyebb lerajzolt rablás esete után tsak hamar, úgy mint Kis Aszszony Havának 10^{dik} napján Mutsonyba lakos, s akkoriban 13^{dik} Esztendőben járt Szabados Erzsébethen a fiskálisi vádban előladott erőszakos Szüzeség meg rontást el követte volna, s jóllehet ezeknek folyfában a védelmező által a Raboskodó könnyítésére az adatnék is elől: hogy a Tettnek szemey látott, és elegendő számú Tanuja nem lévén, e részben a Raboskodó nem terheltethetik; mivel azonba Tóth Borbálának Koritvány György feleségének a D. Galán Hantsa most már 15^{dik} Esztendőben járó Leánynak az F. Betük alatt lévő, s Hit alatt ki vett vallásaikbúl tellyes világosságra jön az, hogy Varga András a fent ki tett napon, s említett gonosztévő-társával az Edelényivel öszve szögellő Mutsonyi Erdőben rablani szándékozó Indulatokkal ólalkodván a Szabados Erzsébettel egygyütt a Szöllőbe menni igyekezett, s a D. és F. Betük alatt foglalt Tanukat rendkívül való káromkodással egyesített kiáltás között meg támadni, a D. alatt lévő Tanúhoz tett többféle óldalgó kérdések, és mind annyiszor elszort borzasztó káromkodások után Szabados Erzsébeth gyenge Leány gyermeket, jóllehet magának rendes felesége vagyon, kárhozatos fajtonkodásra vágyódó Indulatai tüze lobogására Lajdjánál fogva meg ragadni, s a fellyebb említett, de a szorongató félelem miatt meg riadtt, s szaladásnak eredtt két Tanúknak szemek láttára, nem gondolván Szabados Erzsébethnek a D. alatt lévő Tanúk által is jól hallatott sikoltásaival, ezt az Erdőbe be felé, s a sűrű gazon Bokrok közzé erőszakosan bé huzni, s Szabados Erzsébethnek a C. alatt látható, és Hittel is meg erőssített vallása szerint Szabados Erzsébethet a Bokrok között ölással való többszöri fenyegetések között a földre le nyomni, s a dühösködéssel párosított, és már maga a Természet által is kárhoztattatott fajtalan közösködését vele erőszakosan végrehajtani, s e képen a többször meg nevezett Leány gyermeket, minek előtte élete és teste a gyermeki korbúl kifejtődött volna szüzeségétül meg fosztani, sőt még undok büne elkövetése után is Szabados Erzsébetet élete eloltásával fenyegetni, s retteggetni nem iszonyodott.

Arra való nézve mivel a D. és F. Betük alatt lévő Tanúknak, s a Szabados Erzsébet vallásaiknak, mellyek a dolog kezdetét, folyamattját egyenlően irván le, ha szinte a két elsőbb Tanúk a Szabados Erzsébet esetét már nem látták is, egyeseknek lenni éppen nem tartathatnak, annál nagyobb hitelt; és erőt kellett adni, minthogy az említett Tanúk s maga Szabados Erzsébet is, mind az Uradalom fiskálissa által mindjárt az eset után lett ki halgattatások

mind pedig meghitelesítettések alkalmatosságával, külön külön egyenkint a magához életek idejekre, s testek állásokra hasonló három Rabok közzé elegyített Varga Andrással szemben állittatván, őtet e vallásaikban érdeklött gonosztevőnek lenni, mindnyájjan, s egyenlően minden legkisebb habozás, tétovázás vagy kétségeskedő késedelmezés nélkül egyszerre, és újjal ki mutatták, s ezekhez járulna még az is, hogy a Kis asszony Hava 10^k napján Varga András ellen elkövetett utonállás, s erőszakoskodás után Szabados Ersébet, mint egy harmad napra a kézi-orvoshoz hozatván, ez Szabados Ersébetet, szüzességétől erőszakkal meg fosztatottnak, s a G. alatt lévő Bizonyosság Levele szerint a jövődökre nézve is Káros, és kedvetlen eseteket várható boldogtalannak találta, a Szabados Ersébeten elkövetett erőszak, s szüzesség fosztás, annyival is inkább, mivel a Tettet maga is Varga András egyenesen tagadni nem merészeli, ő kívülötte még tsak legkisebb gyanúság sem forogna fel senkire; Varga Andrásnak tulajdonittatván, s terheltetésére szolgálván még ő néki az is, hogy az Edelényi lakos Lipótzki Jánosné házában tolvaj módra bémenvén, abbúl egy forintot, egy vég vásznat, s egy Lepedőt elorozni; sőt el is rejteni bátorkodott, hogy Varga András a fiskálisi próbákbúl bebizonyosodott úton állásáért, rablásáért, a köz csendességnek és bátorságnak megháborításáért, a Szüz szemérmetségén a legfelsőbb mértékre hágott vakmerőséggel elkövetett Erőszaktételért, s tolvajkodásáért halmozott gonoszságai által magára húzott büntetését elvehesse, magának ugyan a fiskálisi vádban felhozott Hazai Törvényekben kiszabott büntetésére, másoknak pedig elrettentve tanító példájokra Fővételre itilletik, s a Szabados Ersébet szenyvedett testi sérelme némi némü visszatérítése fejében 20 forintoknak lefizetésekre köteleztetett.

Anno 1813. die 21^a Januarii in Libera, Regiaque Civitate Pesthiensi per Inclytam Tabulam Regiam Judriam

In Causa Criminali Egr. Samuelis Szüts, qua tamen Dominiorum Cserépvár, et Edelény fisci Dominalis; contra Andream Varga criminum Latrocinii, et pudicitiae illatae reum

Deliberatum est:

Sententiam Sedis Dominalis approbari, Procesumque fine effectuationis ad suam Competentiam remitti

In eadem Causa Die 4ta Februar 1813. in Exc. Tabula 7 virali

Deliberatum est:

Sententiam Inclytae Tabulae Regiae Judriae approbari.

Copia.

2599.

Sacrae Caesarea etc. Universitati Cöttus Borsodiensis hisce benigne intimandum: Andream Varga in Processu criminali Fisci Dominiorum Cserépvár et Edelény, ex Capite Criminis Praedocinii, et virsillatae pudicitiae per omni a fora ad mortem condemnatum, ab hacce poena, motivo subver-

santium circumstantiarum, accedente gratia, et clementia Caesareo Regia, benigne relevari, in ejusdemque locum Delinquenti huic, trium annorum captivitatem in Domo correctorea Szegediensi, in compedibus et Laboribus, penes recipiendos Semestrales Triginta Scuticarum ictus, et tolerandum duplex per septimanam in solo pane et atqva Jejuniū exigendam substitui. Quod ipsum Cōtūi huic, cum acclusione Processus, et Sententialium Curiae Regiae fine edocendae eatenus concernentis Sedis Domnialis hisce perscribi; factis in reliquo circa ejusdem Captivi ad Domum Correctoream receptionem, sub hodierno sua via congruis dispositionibus. Datum in Imperiali Urbe Vienna Austriae die 12ma Mensis Marty Anno Domini 1813. Comes Josephus Erdődy mp. Comes Josephus Eszterházy mp. ad Benignum Sssae C. R. et aplicae Mattis Mandatum Comes Franciscus Forgács.

Sig. per. Jur. I. Cōtus Borsod Primar. V. Notar.

Ladislauum Palóczy.¹

27. Az 1815^{dik} Eszl. Szent György hava 17^{dik} napján Pelsültzön tartott Törvény Szék Jegyző könyvéből való hiteles kiírás.

Szabó Erzsébeth megrögzött Tolvaj személynek önként tett vallása meghitelesitetett.

Ezen önként való vallásból kisülvén az, hogy ezen megrögzött Tolvaj személy kis idő alatt, három Helységben, nevezetessenn Harmaszon, Felső és Alsó Hangonyon egy más után három rendbéli nevezetes lopást követet el, minek utánna a' többszöri tömlőtözttetés, a' száma nélkül való korbatsoltatás, és az iránta tett abbéli Rendelés, hogy Rimaszétsbül, a' hova való kimenvén, azonnal fogatasson el, ezen megrögzött Tolvaj személynek meg jobbulására sikertelen módok valának, hogy ezentúl a' lopásra alkalmatossága ne légyen, a' Szögedi Fenyítő Házban való raboskodásra ítéltetik, mind addig valamedig megjobbulásának, nyilván való jeleit nem adandja. Költ mint fellyebb 's feljegyeztetett

v. Notárius

Abaffy Miklós által.²

28. 1815^{dik} Eszlendei December holnapnak 18^{ikán} Tekenteles Nemes Pest Vármegyének Pesten tartott Törvény széke előtt a mbéli Ügyésznek Fel Peresége alatt All Peres Nemes Paroczay másképp Megyeri másképp Mecséri vagyis Lukács igazabban pedig Matis Miklós Rabb ellen le folyt büntető Perében

Itéltetett — — —

hogy a jelen Perben bé-bizonyított vétkeiért ¹⁾ az eddig ezen Megye fogságában most ez uttal ugymint 1813^{ik} Eszlendei Augustus Holnapnak

¹⁾ Szeged v. l.

²⁾ O. l. 14932/1815.

³⁾ Lopásokért

23^{ik}ától fogva az mai Napig azaz Decemb. hónap 18^{ik}áig el töltött Rabságra nékie büntetésül bé-számittatik az okozott Károkát és tartásának Árrát ezen felül meg fizetni Köteleztetik, továbbá a 7^{ik} és 8^{ik} és 9^{ik} számok alatt meg Itélt, de szökései által ki nem töltött Rabságainak ki töltések végett, oly egyenes meg Itélt Jegyzéssel Szegedre vissza küldeni rendeltetik, hogy a hátra levő Rabságát Szünet nélkül való bészárás mellett vason töltse ell, és ha egészsége tekintetéből néha dologra ki-eresztettnék is, a vár belső Bástyáján kívül ne botsájtasson melly ezen Itélet hozásnak végre hajtása Birói képpen el rendeltetett.¹

29. 1818^{ik} Esztendőben Januárius Hónak 28^{ik} Nappján e:en Tettes Nemes Csongrád Vármegyének, Szabad Királyi Szeged Várossában tartatott Büntető Törvény Székén.

Nemes Adamovits Mátyásnak, mint Tettes Nemes Csongrád Vármegye Magistratualis Ordinárius Fiscalissának A. Félnek.

Molli Rosália Fenyíték Házbéli Rabsága alatt Házasság törő és I. fél ellen Föl vétetett Pörében.

1814^{ik} Esztendei Bőjt elő hava 10^{én} Szegváron tartatott Tettes Ns. Csongrád Vármegye Rabokat Itelő Törvény Széke alkalmatosságával.
Itéltetett.

A Pörben huzott Fenyíték házbéli rab, s' all Peres a keresetbéli vád levélben le=írtt Gonosztettétt A. betü alatt önként ell=ösmérvén, minthogy most is büntetés alatt lévén nem hogy jobbulásának jelét adná, sőt már egy izben folytatott, hasonló ugyan ily házasság törésbéli titkos szövetsége végett pörben idéztetvén, minek utánna Felsőbb Helyen a büntetés terhe alól feloldoztatott ismét, ugyan azon gonosz tettbe merülni, s' azzal jobbulásának reménységét el fojtani nem átalott — érdemlett büntetéséül meg itéltt raboskodása idején fölül ugyan azon fenyíték házban még fél Esztendei, s hetenként kenyéren vizen töltendő két napi böjtöléssel vason, s' köz munkákban szenvedendő rabsággal fenyíteni.

Felljegyzette Müller Ignátz m. k. Tiszt. Ns. Csongrád Vármegye V. Notáriussa.²

30. 1819. Bőjt Más Hava 19^{ik} nappján, Tettes, Ns. Borsod Vármegyének Miskolczon tartatott Törvény-Széke Jegyző Könyvének ki-huzása:

Itélet:

Nemes Kereskényi Jánosnak á D. alatt lévő önnön ki-nyilatkoztatásából, valamint szinte á G. H. N. CC. ee. alatt lévő Vallásokból, tökéletesen Bébizonyosodik az, hogy Papi Lakos, Nemes Szikszay Péterrel, Szikszai száрма-

¹) O. I. 11524/1816.

²) O. I. 6916/1818.

zású Kurutz Jánossal, és Szent Péteri születésű s' el szökése után, Ország-szerte = fel-kerestetni rendelt Ns. Lévai Andrással össze-szövetkezvén, Ns. Szedlitzky Istvánnak 4 Lovait, a' Szikszai Akolból elorozván, azokat Czinkos Társaival, imitt amott el-harácsolta, és hanem ha a' kárvallott a' Tolvajok nyomozásában szorgalmatosan el-jártt volna, azokat végképpen el-sikkasztani szándékozott.

Továbbá á D. G. K. L. Y. és BB. Betük alatt lévő Iroványokból, az is Világosságra hozattatik, hogy Ns. Kereskényi János, Ns. Szikszay Péterrel, és említett Lévai Andrással, Tábla Biró Nztes Kubinyi Lajos 4 Lovait Dusnokrúl el-lopván, azokat is elharátsolta.

E' felett az aaa. és BBB. Betük alatt Fonyi Árendás Sidó Vieder Jakab 2 Lovainak, úgy szinte a' hh. alatt Zombori Árendás Braun Jakab 2. Lovainak és hámjainak, Ns. Kereskényi János által történtt el-orzása kétségen kívül tétetik.

Mellyhez járul az is, hogy Ns. Kereskényi János sem azon Lónak, melyet a' W. alatt lévő Vallása szerint Miskoltzi Csikós Kovács Imrének, sem azon 4 Lovaknak melyeket a Miskoltzi Búza-Vásárban, Dominits István szökött Katona társaságában fel-fogtak, és el-harátsoltak, Urát adni nem tudja, és ennél fogva az említett Öt Lovak valóságos el-orozójának is Ns. Kereskényi János tartattatik.

Terheltetésére szolgál ezeken kívül á raboskodónak az is, hogy minekutánna el-követett több rendbeli Tolvajlásaiért és vérengzéséért a vv. ww. xx. yy. alatt lévő Iroványok szerént, a Nagy Mlgú Királyi Curia által Ns. Kereskényi János a' Szegedi fenyítő-házban ki-töltendő 4 Esztendei rabságra íteltetett, az említett Fenyítő-Házból nem tsak el-szökött, hanem a meg-jobbulás helyett a' fellyebb le-irtt újabb és újabb Gonoszságok el-követésére vetemedett, egy egész Sivány-Bandát formállt, szökött Katona Dominits Istvánnal társalkodott, és ezen egész Vidéket, rettegésben, és riadásban tartotta; ezen felül pedig az E. F. és V. Betük alatt lévő Iroványok szerént, minekutánna Miskoltz Városa Kapitánya Nagy András által, Al-Peres Ns Oláh János házánál keresetetett, és el-fogattatása Czélban vétetett; Ns Kereskényi János kezében vett előbb Fokossal, azután bottal, és végre Kapával, Nagy Andrásra rohantt, ötöt meg-vérzette, s' hanem ha az általa tett tsapásoknak Nagy András ellent állott volna Nagy Andrásnak könnyen halála is következett volna;

Mely halmos Gonosztetteiért, melyeken kívül á Raboskodó Harsányi Lakos Bakó Jozsef 5 Lovainak el orozásában való részvétellel is nyomos gyanúsággal terheltetik, Ns. Kereskényi János megjobbulásához, már különben is semmi reménység többé nem lévén, másoknak ugyan el rettentő példájára Magának pedig érdemlett büntetése el vétele végett, Fő-Vételre íteltetik.

Megolvasta Galgóczy László
Fő-Nótárius.¹

¹) O. l. 13442 1819

31. *Mi Honth Vármegye Karjai és Rendei adjuk tudlokra e jelenvaló Levelünknek* Rendeiben, mindeneknek a' kiknek illik, hogy minekutánna ditsőségesen országló Kegyelmes Koronás Fejedelmünknek szolgáltyát, a' Köz Jót, és ezen Vármegye egyéb dolgait érdeklő Tárgyaknak folytatások és elintéztetések végett, a' mai alul meg-iratott napon és helyen egyben gyülekezvén Kissebb Gyűlést tartottunk volna: akkoron Nemes Ujfalusy Mária, Nemes Haán Antal Ur hites Társa ellen, még 1819^{ik} Esztendei Szent Mihály Hava 2^{ik} Napján indított, s idő közben bé fejezett Főben járó Perben hozatott és mind a Két Feőbb Itélő Székek által helybe hagyatott, végtére pedig a Feő Méltóságú Királyi Udvari Tanáts utyával, folyó Esztendőbeli Pünkösd Hava 29^{ik} Napján 6769^{ik} szám alatt hozzánk érkezett Kegyelmes parantsolat ereje szerént, meg-állapított Itéleteknek, és azon Feő Méltóságú Udvari Tanáts Decretumának szórul szóra való ide írása mellett, annak a' Szege di Fenyítő Házban való le szállítatását el is rendeltük.

Melly Kegyelmes parantsolatnak és Itéletnek foglalattyai ekképpen következnek:

6769. Sacrae Caesae et Reo Aplicae Mattis Dni Dni Clementini Nomine Universitati Dnorum Prelatorum, Baronum, Magnatum et Nobilium Comitatus Honthensis hisce bgne intimandum: Erga Remonstrationem dd 29° Aprilis a. c. in merito Recursus Mariae Ujfalusy, Nobilis Antonii Haán Consortis, dictatam sibi e Capite intentatae intoxicationis Mariti sui, per Omnia Fora trium Annorum Captivitatis poenam, in Domo correctorea Szege diensi exigendam Clementer relaxari petentis, horsum praestitam, Comitatus huic penes reclusionem procesualium Actorum hisce rescribi: Antelatam Recurrentem a petito suo instantionali isthic amotam esse. Caeterum Comitatus huic una ejusdem Recurrentis conformi Indorsata provisam Instantiam fine procurandae admanuationis in advoluto transmitti. Datum in imperiali Urbe Vienna Austriae, die vigesima quinta Mensis Maii, Anno Domini Millesimo Octingentesimo vigesimo Secundo. Princeps Franciscus Koháry m. p. Ignatiu Márkus m. p. Ad bgnum Sacrae Caesareo et Reo Ap. Mattis Mandatum Nicolaus Rapner m. p.

1821^{ik} Esztendőbeli Boldog Asszony Havának 26^{ik} napján, Tekintetes Nemes Honth Vármegye Ipolysághon tartatott Törvény Széke alkalmatosságával Itéltetett.

Minekutánna az All-Peres Fél sűrű ki-hágásait gyakorolván, e Megyének több rendbéli jobbulásra intő végzéseire nem ügyelvén, azoknak folytyában várt jobbulás helyett, naponként el-követett vétségeit léptsönként öregbitvén, az Isteni világi és természeti Törvényeknek félre tévésével a 4^{ik} 5^{ik} 6^{ik} 7^{ik} 8^{ik} számok alatt lévő, és a Tiszti Ügyész által e Perbe iktatott jelenségek bizonyítása szerént, Férfjének méreggel való el emésztésén törekedett világos szándéka által, azokat nem tsak tetézte volna, de több izbéli Férfje élete ellen való intselkedései is adáig világosságra hozatattak volna, hogy kételkedés

nélkül bátran állítani lehetne, hogy semmi olyas tsalárd módnak használását el nem mulasztott, a' melly által vétkes czélja végben vihetését közelebrül reményelhette, mert próbálta fertelmes szándékát, Pepler nevü Nemes Nádor Ispányi Ezred orvosnak fel-bérlelése által végre haitani, melly szándéka el-tökéllését az Tiszti Ügyész az elől mutatott 4^{ik} számú Tanu vallatásnak e Perben való bé iktatásával nyilván bé bizonyította annyival inkább, mint-hogy ezen vallás tételt maga a' fel bérlett orvos tette, lelkesítettvén annak Tanu-sága az által is, hogy az All-Peres Félnek Kezébül, a' mérget erőszakosan ki-tsavarván, nyomba mind vétségnak jelét elől adta, a' melly is Járásbéli Szolga Biró Ur jelenlétében, az Orvosi Hivatal, és a' Megyebéli Patikárius által meg-vizsgáltattván, az 5^{ik} szám alatt lévő jelenség szerént 50. Juh kiemésztésére elegendő erejűnek találtatott, hitelt érdemelvén ezen Tanu annyival inkább, minthogy a' 14^{ik} szám alatt lévő Bizonyság Levél szerént, az Ezered által is igen jámbor embernek ösmértetett, mindenkor a vallást tévő Orvos, bé bizonyitattván a 7^{ik} szám alatt foglaltt hitelesített Tanu vallatás által is, az All-Peres Férje élete ellen törekedett nyilván való szándéka, ki sülvén abbul, hogy ugyan ezen 7^{ik} szám alatt lévő Bizonyságot tévő Tanuságot kívánta az Al-Peres Fél Férje el-vesztése eszközéül használni, erősítette a' Fel Peres Tiszti Ügyész méltó vágyát 9^{ik} szám alatt foglaltt Tanu vallásoknak e Perbe való iktatása által is, a' honnan a' Negyedik Tanunak önkényes hitelesített vallás tételéből nyilvánosságossá tétetett, a' vád alatt lévő All-Peresnek el-tökéllött ebbéli gonosz szándéka, mert ezen Tanut magát is kívánta fel-bérelni arra, hogy paprika árulás színe alatt, Férje Konyhájába annak ételébe mérget elégitsen, és az által Férjét titkos mód által e világbul ki végezze, továbbá a' világosításhoz közelítette vétkes tettét, Férjével tellyes életébe való viszálkodása, és azzal örökös háboruság-ja, és gyűlötségbe való élése, világossá tétettvén továbbá vétkes el tökéllött szándéka a 4^{ik} 5^{ik} 6^{ik} 7^{ik} 8^{ik} szám alatt lévő jelenségeknek egymással való egyben hasonlítások által odáig, hogy Férje életét egyedül a' gondviselésnek, és nem az intselkedő módok el-mulasztásának lehetne tulajdonítani, sulyositattván Kárhozatos vétsége a 9^{ik} szám alatt lévő hiteles Tanuvallatásoknak, e Perben való iktatása által is, mellybül a vád alatt lévőknek égbe kiáltó káromkodásai világossan ki tűnnek, nyilvánosságra hozatott továbbá a' vádló pernek 11^{ik} 14^{ik} 15^{ik} és 16^{ik} lapján bé iktatott szóváltásokbul is a 9^{ik} szám alatt lévő vallás tételbül az, hogy az All-Peres Fél, nem egyéb, hanem a' Köz bátorságot háborgató paizanságok eleven példázattya, a' ki nem tsak minden emberségbül, de a legszentebb anyai és hitvesi érzékenységekbül-is, mind ki vetközött rohant önkényesen a gonoszságoknak rettentő özönébe, mellyek miatt ezen tekéntettbül, hogy az el-tökéllött szándéknak szomorú következése meg nem történt, az All Peres Fél egyedül a' Szegedi Fenyítő Házba, tulaidon Költségein három Esztendő-beli rabságra, és hetenként három napi böitre íteltetett, mi pedig a' 22^{ik} szám alatt

jelelt hiteles vizsgálódásban elől került panaszokat illeti minekutánna az érdekelt 22^{ik} számalatt lévő Irovány Bizonyosága szerént igazoltatna ez, hogy a forspont pénzt, a panaszolkodóktol gyakorta meg tagadta volna, az All Peres Fél azoknak meg-adásában valamint ugyan ezen vizsgálódásában, és e Pernek 18^{ik} lapján elől számlált helytelenül letartóztatott Cselédek bérének, és vagyonyaiknak meg-téréteésekben, és azoknak a' kiket testbéli büntetéssel méltatlanul érdekelt volna, a' kegyetlenkedésből származott fáidalombeli Fél homágiumnak meg-adásában az All-Peres Fél marasztaltatik, és mind az eddig elől fordult, mind az Executio alkalmatosságával ne talán elől kerülendő más meg károsítottak ki-elégítésekre fordítandó Költségek mennyiségének el-határozatása a' Tiszti Ügyésznek, a' vádló pernek 21^{ik} lapján bé iktatott szóváltásaikhoz képpeszt, az Itélet végre haitására hallasztatik, és a törvényes ki-küldés el-rendeltetik. — — — — —

— — Melly ekképen foglalt Itéleteket, minekutánna az itteni érdeklett bünkődő Nemes Ujfalusy Máriát utba is botsáitottuk, ezeknek végre haitása bizonyosságául, szokott hiteles petsétünk alatt ki-adtuk. Költ 1822^{ik} Esztendő-beli Szent Ivány Havának 17^{dik} Napján Ipolysághon tartatott Kissebb Gyülésünkéből. P. H.

Megolvasta, és ki adta a' fentebb érdeklett Ts. Ns. Honth Vármegyének V. nótáriussa Bakay László m. p.

1172.

32. Szatthmári József Úrnak mint Magistratuálisá rendelt Felperes Fiskálisnak Horváth Sámuel Vád alá fogott Alperes ellen folyó Perben

Végeztetett

Az Alperes ellen foglalt Fiskálisi Vád a következőkben határozatván 1^{ször} Hogy miólta a katonaságból haza került részeges és korhely életet folytatván, nem tsak a Szüleitől adott feles örökségeket, hanem Feleségének vagyont is nagyobb részent el pazérolta, ezzel házsártos életet él, ok nélkül üti, veri szidja, sőt ölni is akarta, e mellett Édes Annyát átkozza, káromolja, és gyilkolás által ki végezni törekedik, Borszegi Csüirt felégetéssel fenyegeti, hogy nálla Borjat süthessen, a miért

2^{ször} Bé fogattatván, de következőleg ezen Per folyamattya alatt édes Annyának és Feleségének közben járójára kezesség mellett kibotsáttatván, az alatt a Lakine Asszony Csernátszegi pálinka főző Házánál le vágva talált Moldvai Marhának le ölésébe részes Társ volt, az édes Annyára késsel reá ment, melly alvásában Csizmája szára mellől vevődött, ki az Anya házán lévő Zsalut iszonyu átkok és káromkodások között bé törte, a Bor szegen lévő pálinka főző Üstyét fejszével be vágta, és a Csüirt ujjabban felgyujtással fenyegette, a midőn

3^{szor} Ujjabban be fogattatván, de azomban a ki szökésre módot találván amint a Vetési Csordán elfogattatott, ottan a kamarába egy Marhát kötött be, mellyet a következő éjszaka le vágni szándékozott, Végre

4^{szor} Hogy Arestomba Való tételének ideje alatt nem tsak édes Annyát és Testvéreit, hanem ezen Város kapitányát is Abonyi József Urat borzasztó káromlásokkal illette, hasonló módon Csűrinek felgyújtásával fenyegette, a Vallásról és Vallás Szertartásokról hallatlan káromlással és botránkoztatással járó ki fejezésekkel szólott; Mellyek közül:

Az 1^ő és 2^{ik} pontok alatt elő adott Vádoknak azon része, melly erköltsi maga Viseletét, és Feleségével, de kiváltképpen édes Annyával való bánása módját érdeklí, az A. alatt bé hozott Vizsgálatbéli 1^ő 3^{ik} 4^{ik} 5^{ik} 6^{ik} 7^{ik} 9^{ik} 10^{ik} és 11^{ik}, ismét az E. alatt bé iktatott Vizsgálatbéli 1^ő 3^{ik} 4^{ik} 6. 7 és 8^{ik} Tanuknak egyenlő Vallomásaikból, mellyek szerént a Vád alá fogott Alperest mindnyájan egy korhely, részeges, Vesztegető és semmi jóban nem foglalatostkodó Embernek esmérik, Feleségével házsártos életet él, de kivált képpen édes Annyával, kiben igenis különös jóltevőjét tapasztalhatta, a természet ellen bánik, nevezetesen Vén kurva, Boszorkány, Istenét, Krisztusát káromolja, kutyához teszi, hogy tsináljan nékie olly gyermeket, mint ő maga, öléssel fenyegette, és fenyegető káromkodások között éjjel is házára ment, az ajtókat ütötte verte, ablaka Zsaluját átkok és káromlások között bé törte, e mellett a Borszeğin lévő két három göntzis pálinka főző Üstyét fejszével be vágta, és azzalis fenyegetődött több izbe, hogy Csűrit felgyujtja a Disznó ölö kést az E. alatt lévő 1^ő Tanu az Édes Annyával alvásában Csizmája szára mellől huzta ki, egész Világosságra hozattatnak; továbbá

a 2^{ik} pont alatt foglalt Vádnak azon része, hogy a Csernátszegi pálinka főző háznál találtatott Moldvai Marhának le vágásában, és a 3^{ik} pont alatt elő adott, bár ha egész valósággal ellene ki nem Világosodik is, a mennyiben mind azon által más gyanus emberek azon időben, és azokon a helyeken meg fordulni nem tapasztaltattak e mellett /. alatt lévő vallomása szerént mintegy 5 fontnyi Hust azon melegenn abból le vágott, azt a Csernátszegi Csordára vivén, gulyásos husnak meg főzette, a D. alatt lévő 3^{ik} és 4^{ik} Tanuknak kérdezősködésekre, hogy hol vette azon hust? azt adta feleletül, hogy egy asszonnyal a Városon vétette, hogy ezen Marháknak el lopásában részt vett, a vagy legalább azt tudta légyen, fontos gyanunak terhe ellene fent marad, Végre

a 4^{ik} rendbeli Vád az F. alatt lévő Vizsgálatbéli 1. 2. 3. 4. és 5^{ik} Tanuknak Vallomásaikból, mellyek szerént ujjaban Annyának háza és Csűri Valamint Abonyi József kapitány Urnak, kinek bé hozattatását, és itten való tartását, bár ha helytelenül tulajdonította, Csűre felgyújtásával fenyegetődött, mind kettőjöknek Krisztusát, Istenét káromolta, a Vallásról borzasztó, és a leg botránkoztatóbb kifejezésekkel szólott, nevezetesen, hogy Szarik arra a

Tányérra mellyen az Ostya áll, és az Oltára, és arra az Asztalra, mellyen az Ur vatsorája áll, nyilván való.

Ezen terhelő környül állásokhoz képpest az elfajult, és gonoszságokban egészen el merült Vád alá fogott, a kit feslett és erkölcstelen maga Viselete miatt Szülei által katonának adatattván, a katonai fenytés sem jobbithatott meg, és a kitől elsőbb Felesége és az 1807^k Esztendő Augustus 31^{én} romlott erkölceinél fogva, amint a G. alatt a bé hozott Itéltéből láttatik, törvényesen Választatott el, és nem hogy jobbuláshoz valami reménység lehetne, sőt inkább hová tovább a tölle való félelemnek, és rettegésnek, melly mind édes Anyyára, Feleségére, Atyafiaira, mind pedig az egész közönségre veszedelmes következéseket vonhat maga után, több több jeleit adja, a tellyes bátorság meg nyerhetése tzéljából a Szegedi Fenytő Házban hóltig való fogságra tétetik, mellyre a szükséges köttségéket édes Anyya, és Testvérei, kiknek az ithon Való léte leginkább rémülést okoz, tellyesíteni kötelesek fognak lenni. Egyébb eránt ezen Itéltet a Felsőbb Rendelésekhez képpest, hogy a nevezett fenytő Ház Tisztségénél az által vétel eránt a Rendelések megtétetethessenek,

Nagy Mlgú kiralyi Helytartó Magyar Tanátsnak fel terjesztetni határoztatik. Költ Szatthmár Németiben Junius 24^{én} 1822^{be} tartatott Tanátsi Gyűlésből.

Soos György Notar. 1289. Szatthmári József Urnak, Magistratualiter rendelt Felperes Fiskálisnak, Horváth Sámuel ellen folyó Vádló Perében hozott Itéltet a Vád alá fogott jelenlétében fel olvastatván, közönségessé tétetett. Költ Szatthmár Németiben Julius 6^{án} 1822^{be} tartatott Tanátsi Gyűléstől.

Soos György Notar.¹

33. 1831^k Esztendőben Martius 3^{ik} 's több Napjain N. Kálló a tartatott Rabokat Itéllő Törvény Széken Itéltetett.

Az 5^{ik} Számmal Jegyzett meghitelesített 21 Tanuvallomásokból be bizonyosodván, hogy az Alperes megvetvén minden Isteni és Emberi Törvényeket, Istent, Krisztust, Teremtőt, és minden Szenteket számtalan izben, az azt iszonyodva hallóknak nagy meg Botránkoztatásával karomitani bátor kodott, továbbá nem tekintvén a' természet által meg szentelt Fiui kötele séséget, túlajdon szülő Édes Anyját illetlen szavak között meg kinzani, Önn Testvérjét annyira verni, hogy az a' Félelem és kinok miatt nehéz nyavallya töréseit szenvedett, Hites Társát Borzasztó szidalmazásokkal illetni nem iszonyodott, — de még ezekkel az Bünökkel meg rögzött Alperes² meg nem elégedvén Édes Anyya Házát tüzes üszögnek bele dugásával fel gyujtani szándékozni, Ember Társait a' Töltött Puskának mellyéhez lett szegezésével el rémiteni, és életeket könnyen történhető veszedelemnek kitenni kitsinnek tartaná, tevén még Bünét a' Nemes Puskás Józsefné tehenének eltolvajlá-

¹) O. l. 18659/1822.

²) Nemes Fazekas János.

sával, és más több ízben elkövetett Tolvajságokkal, érdemlett Büntetéséül a Szegedi Javitó Fogházban tulajdon költségén Békó vasban eltöltendő Négy Esztendei Rabságra, hetenként két Napi Bőjtire, és Bőjti Napokon hat hat Órai kurta vasra közmunkába ítéltett. Büntetésének eltöltése végett el Fogattatása, és minden vagyonainak Törvényes Zár alá való vétele rendeltetvén; — Mellynek végre hajtása Szolga Biró Nemzetes Jármý Lászlónak meg hagyatott. Feljegyzette Eröss Lajos s. k. V. Notar.¹

 XI.

PÓTLÁS. SZEMPCZI FENYÍTŐHÁZ.

I okmány.

A szempczi f. ház részére 1772-ben kiadott utasítás.

Instruction

für den Verwalter des Wartberger Zucht- und Arbeit-Hauses, in welcher zugleich die Instructionen für alle übrige Individua des Hauszes begriffen sind.

Instruction für den Hausz-Verwalter zu Wartberg.

Nachdem der Verwalter das gantze Haus unter seiner Obsicht hat, so musz selber auch für alle unterlaufende Fehler mit Verantwortung haften, es seye denn, dasz er der Sache nicht eigenmächtig steuern können, und selbe zur Abhülfe bey höhern Orten in Zeiten gemeldet hätte: dahero er besorg seyn musz, einen jeden unabläszlich zu seiner Schuldigkeit zu verhalten.

Zu was Ende er seinen Untergebenen sowohl, als auch denen Züchtlingen selbst immer mit einem guten Beyspiele vorgehen, allen Vorschriften genaue Folge leisten, eine beständig — sorgfällige Ordnung halten, sich den Fleisz und die Beszerung der Züchtlinge, wie nicht minder den Nutzen des Hauses sorgsamst angelegen seyn laszen, folglich alles, was er zu deszen Besten gereichen zu können erachten wird, jedesmahl umständlich anzeigen soll.

Auf dasz er aber auch satksam wisze, in was eigentlich seine und siner Untergebenen Pflichten bestehen, und auf was für einen Fusz dasz Hausz zu halten der Antrag seye, wird demselben der zu seiner Wissenschaft nöthige Theil des begnehmigten Instituti in folgenden mitgetheilet.

1mo Wegen denen Fundis die zu Unterhaltung des Hauszes bestimmt sind.

¹) O. . 9543/1832.

Zu diesen Unterhaltungs-Fundo gehören 1mo die von einem jeden derer Verurtheilten Personen auf die gantze Zeit ihrer Verurtheilung mit zu bringende tägliche 4 xr, wobey dem Verwalter obliegen wird für deren richtige Einflieszung allemahl zu sorgen.

„2do der von dem Arbeits-Lohn der Züchtlinge dem Hause zufallende und zu Bezahlung des Brods und der Kleidung bestimmte tägliche Groschen,

„3^{tio} Der aus denen im Hause zum Verkauf erzeugten Sachen abfließende Nutzen : worzu künftig vielleicht auch einige Manufacturs-Producta zu rechnen kommen dürften,

„4to Endlich, und bisz das Hausz nicht eines Theils selbst zu Kräften kömmt, und andern Theils durch das angetragene Versatz-Amt mit einem sicheren jährlichen Fundo versehen seyn wird, kan durch die ersten Drey Jahr auf nichts anderes gerechnet werden, als auf ein dem Hausz von Aller-Höchsten Orten zufließendes Allmosen. Alle diese zum Unterhalt gewidmete Gelder müszen demnach sorgfältig auf die unten weiter zu erklärende Art in Verrechnung genommen werden.

2do *Wegen der Hand-Arbeit der Züchtlinge.*

Was die Verwendung der Züchtlinge betrifft, so musz selbe nach der Gattung und Fähigkeit dererselben auch verschieden seyn. In einnem Zucht-Hause ist der Haupt-Gegenstand, dasz die darinn befindliche Menschen zur beständigen Arbeit angehalten, hierdurch aber zu einem Fleisz gewöhnet werden, deszen Mangel sie zu allerley Lastern verleitet hat. Und da es wenig Menschen giebt, welche zu gar keiner Arbeit tauglich, oder geschickt wären, so soll auch in diesem Hause alles nach Kräften arbeiten, und immer dahin gesorget werden, auf dasz jedermann zu einer solchen Arbeit verwendet werde, zu welcher er am geschicktesten befunden wird, oder tauglich gemacht werden kan.

Damit aber diese Menschen mehr zum Fleisz angefrischet werden, so müszen sie die Verbeszerung ihres sich zugezogenen Schicksaals allein aus ihrem Fleisz herholen können, indem ihnen nach Maasse ihrer mehr oder weniger, beszer oder schlechteren Arbeit auch ein proportionirter Lohn abgereicht werden wird.

Die vortheilhafteste Arbeit, mit welcher sich dieserley Art Menschen beschäftigen kan, ist unstreitig jene, welche, oder die allgemeinste, oder wenigstens am leichtesten zu erlernen ist, und wovon die Erzeugnisse am sichersten und geschwindesten gegen baares Geld abgesetzt werden mögen.

Diese Absicht zu erreichen dürfte die Spinnerey das beste Mittel seyn; Man trägt dahero darauf an,— 1mo Hanf anzuschaffen, selben durch die noch unkündigen Anfänger spinnen und daraus Leinwand zu Stoch-Säcken verfer-

tigen zu laszen; 2do Flaschsz zu verspinnen, und aus selben für die Königlichen Magazine Korn-Säcke, und für das Militare Zwillich zu Kitteln zu erzeugen; 3^{tio} Ungarische Wolle von der ersten Hand einkaufen, selbe im Hausz Sortiren, reinigen, kämmen, und dergestalten zurichten zu laszen, dasz selbige allda nicht nur versponnen sondern auch nach der ausfallenden Gattung verarbeitet werden möge, und zwar gehet der Antrag dahin, daraus überhaupt, besonders aber für die Käysr-Königl-Cavallerie die erforderlichen Kotzen zu erzeugen, welche, wenn die Sache einmahl im Gang seyn wird, von Niemanden um einen leichteren Preysz geliefert werden können als aus einem solchen Hausz, wo man mehr auf den für die Züchtlinge abfließenden Arbeits-Lohn und Unterhalt, als auf einen sonstigen Nutzen zu sehen hat.

Dieses wäre demahlen der Gegenstand vorausz die Beschäftigung der Züchtlinge und ein Theil ihrer Nahrungs-Qwelle entspringen kan, welche künftig noch ausgiebiger werden dürfte, wenn die Umstände erlauben sollten, auf noch mehr andere dergleichen Manufacta zu denken.

Auf diese Art stehet mit guten Grunde zu hoffen, dasz ein jeder Züchtling binnen kurzer Zeit im Stande seyn werde, sich täglich 6—7 und mehr X^{er} zu verdienen, von welchen sie den, zu Bezahlung des Brods und der Kleydung dem Hausz zugemeszenen täglichen Groschen, und zugleich ihre Nahrung gantz füglich erschwingen können. Ja, es kann wohl auch dahin angetragen werden, dasz für die jenigen eine Ersparung ausfalle, welche sich im Fleisz hervor gethan und dadurch einen gröszren Lohn erworben haben, welcher ihnen als eine billige Forderung immer zu Gute geschrieben und alsdann abgereicht werden musz, wenn sie nach verstrichener Büssungs-Zeit in sich gegangen, und würdig erkannt werden sollen, frey gelaszen zu werden, und den Lohn ihres Fleiszes mit sich zu nehmen auf dasz sie dadurch für den schlüpfrigen Weg des Rück-Falls und der Noth in so lang bewahret bleiben, bis sie nicht Gelegenheit finden sich durch Arbeit erlich zu nähren.

Zu dem Ende musz die Maasz der Arbeit vorgeschrieben seyn, welche jeder unter einer Straf täglich und unausbleiblich zu verrichten hat; dagegen jemehr einer davon lieferet, desto gröszter wird dafür sein Lohn ausfallen. Damit jedoch diszfalls niemanden Kürtze geschehen möge, so ist der Bestimmte Lohn für alle im Hausz verarbeitet wervendende Gattungen des Materialis nach der Quantitaet und Qualitaet zu bestimmen, und zur genauen Wissenschaft der Züchtlinge mittelsz einer in denen Arbeits-Zimmern anzuschlagenden Tabell kund zu machen.

Ferners wäre ihnen zu noch mehrerer Aneyferung zu erklären, dasz diejenigen, welche von einer im Hausz verarbeitet werdenden Material-Gattung über ihre Schuldigkeit das meiste verarbeiten werden, einen Gulden; Jene aber, so die beste Qualitaet in einem proportionirten Maasz erzeugen

Zwey Gulden, über die geöhnliche Bezahlung, zu Ende eines jeden $\frac{1}{4}$ tl: Jahrs aus der Casse erhalten sollten. Beynebst würde zur Vermehrung des Fleiszes und Verbeszerung der Sitten vermuthlich vieles beytragen, wenn denen Züchtlingen die Verheissung gemachet würde, dasz, wenn sie sich zur Gottesfurcht und emsigen Arbeit wenden, andurch aber eine anhaltende wahre Beszrung zeigen werden, sie auf den Fall, wenn sich Zwey dasige Personen unter behöriger Vorsicht mit einander verehlichen wollten, ihnen nicht nur die erforderlichen Grund-Stücke zu ihrer Ansidlung auf einer Cameral=Herrschaft angewiesen, sondern auch zu Antretung der Wirthschaft mit einem nöthigen Vorrath von Frucht, Vieh und Holtz, an Hand gegangen werden würde' — Oder dasz mansich geneigt finden laszen werde, denen welche erstbesagten Bedingnützen ein Genüge gethan, auch nach der vollstreckten Büszungs-Zeit, jedoch als völlig freyen Menschen, in so lang Arbeit und Nahrungs-Mittel zu verschaffen, als sie nicht Gelegenheit finden möchen, ihre Umstände anderwärts zu verbeszern.

Damit jedoch die Arbeit in den erforderlichen Gang gebracht, das Materiale nicht liederlich verschleudert, sondern auf das vortheilhafteste genützet, und jeder der Züchtlinge nach seiner Schicksamkeit verwendet werden möge, so müssen die darzu erforderliche Lehr und Werk-Meistern angestellt werden, welchen, unter der Aufsicht und Besorgnisz, des Verwalters obliegen wird, die nöthigen Werk-Zeuge und das Erste Materiale in genugsamer Menge und Güte beyzuschaffen, die Züchtlinge zu lehren, und alles, so gut als möglich, zum Nutzen des Hauszes und Erzeugung guter Arbeit anzuwenden. Der Verwalter aber wird insbesondere bedacht seyn, dasz die Arbeitende ihren verdienten Lohn wochentlich richtig und ohne alle Bekrängung erhalten: doch nicht in gangbarer Müntze sondern in eigenst darzu verfertiget — werdenden Kupfer-Zeichen, auf dasz allem Miszbrauch, den die Züchtlinge mit baarem Gelde verüben könnten, vorgebeuget werde. Sollten sich einige etwas ersparen, oder aber durch fleiszige Arbeit die obenberührte Belohnung erhalten, und alsz ein Stück Geld vor sich bringen, so ist selbes niemahln gegen baare Müntz zu verwechszlen, sondern dasjenige, was die Besitzer davon freywillig in der Cassa laszen wollen, musz ihnen mittelsz eines förmlichen Guthabungs-Scheines als eine Forderung versicheret werden, — dergestalten zwar, dasz ihnen diese Ersparung auf allemahliges Verlangen, bey ihrem Austritt aber ohnfehlbar abgereichet werden müsse. So ferne sich unter denen Züchtlingen solche Menschen fänden die zu aller im Hausz eingeführten Arbeit, aller ernsthaften Anhaltung ohngeachtet, oder nicht tauglich oder nicht geschickt genug wären, so sollen selbe ohne Unterschied des Geschlechts zu allen erforderlichen Hausz-Arbeiten verwendet werden, dafür sie jedoch, auszer des Brodts und täglichen X^m, keinen andern Lohn zu empfangen haben.

3to Von der Verköst—und Verpflegung der einkommenden Züchtlinge.

1mo Weilm das Brod im Hausz selbst gebacken werden musz, so wird dem Verwalter obliegen dafür zu sorgen, dasz die erforderliche Frucht so vortheilhaft als möglich eingekauft, vermahlen, und immer ein hindlänglicher Vorrath angeschaffet werde;

2do Hiervon lässt er so oft und viel backen, als nöthig ist; ein jedes Brod soll im Teig 4 tt wiegen, und eine 2 Tägige Portion ausmachen;

3to kömmt der sorgfältige Bedacht dahin zu nehmen, dasz das Brod jedesmahl in einer vollkommen — guten Qualitaet ausfalle, und nie zu frisch-gebacken ausgetheilet werde. Die Verbackung ist eine Schuldigkeit, welcher sich die Speise-Mutter unterziehen musz; Zu welchem Ende ihr bey jedemahliger Verbackung die erforderlichen Bedürfnisse nach Maasz der zu erzeugen-kommenden Portionen abzureichen sind. Weilm aber

4to über diesem Gegenstand eine genaue Rechnung gepflogen, und andurch allem Miszbrauch sorgfältig gesteuert werden musz, (wofür der Verwalter allein zu haften hat) so wird selber sein Augenmerck allein dahin unaufhörlich gerichtet halten, womit diese Backerey beständig auf das wirthschaftlichste besorget und verrechnet werde.

Ein jeder fleiszig — und geschickter Arbeiter kan sich, besonders bey der Wolle-Spinnerey, täglich 8 und mehrere X^r verdienen; wenn er nun auch davon die dem Hausz für Brod und Kleidung zurückfallende tägliche 3 X^r abgeben musz, so bleiben ihm annoch 5 X^r übrig, welches, nebst dem ohnentgeldlichen Brod, für die Nahrung solcher Leute, die zur Strafe da sind, überflüszig ist.

Freylich wird dieses Schicksaal im Anfang nicht die meisten treffen, weilm wenige fleiszig oder geschickt genug seyn werden, sich diesen Verdienst zu erwerben; Aber eben darum, dasz sie zur Arbeit angeeferet werden, musz ihnen der Genusz ihres auch höheren Verdienstes unverwerht bleiben, wenn selber schon für büszende Züchtlinge zu reichlich zu zein scheinete, indem es nicht daran gelegen, dasz dergleichen Menschen im Elend darben und verzweifeln; sondern, dasz sie sich beszeren, arbeiten, und nützliche Bürger werden.

Gleichwie nun im Gegentheil denen Züchtlingen, welche zu keiner anderen als Hausz-Arbeit angestellet werden, mithin auch keinen ordentlichen Lohn verdienen können, auszer des Brods in Natura, mehr nicht als täglich 2 X^r zu ihrem höchst nöthigen Unterhalt abzureichen kommen, während als jene, die eine nützliche Hand-Arbeit verrichten, Zwey und Drey mahl soviel erwerben, und auf ihre Nahrung verwenden können, so musz dafür gesorget werden, dasz, deszen ohngeachtet, auch die ersteren für ihre 2 X^r die höchst-nöthige Nahrung erhalten mögen.

Damit aber diese Absicht desto leichter erreicht werden könne, so ist eine eigene Speisz=Mutter im Hausze aufgestellt, und mit jährlichem 150 fl. besoldet worden, damit sie für die Züchtlinge kochen, dabey aber keinen weiteren Nutzen suchen, sondern alle Nahrung so wolfeil als möglich, verschaffen solle; Damit also die Züchtlinge wissen mögen, was sie für eine jede Speisz zu bezahlen haben, wird der Verwalter über eine jede Gattung ein Prob-Kochen anstellen, und durch die Erfahrung den Preysz einer jeden Portion genauest bestimmen, und selben in Specifico — angedeuteter mittels von ihm unterschriebenen und in denen Arbeits=Zimmern angeschlagenen Tabell zu jedermanns Wissenschaft gelangen laszen.

Die Speisz=Mutter soll niemanden borgen, sondern jedesmahl Geld für Speise oder Tranck abnehmen; widrigenfallsz aber sich selbst zuschreiben, wenn sie nicht bezahlt würde. Dieses ist der sicherste Weg, um allen Verdrüßlichkeiten und Bevortheilungen vorzubauen. Eine Haupt=Schuldigkeit, des Verwalters wird hierbey seyn, ein beständig — wachsames Aug darob zu halten, dasz die Speisen immer gleich genuszbar seyen, und denen Leuten allzeit in der bestimmten Quantitaet — Qualitaet, und Preysz abgereicht werden.

4to Was bey der Einnahme der Züchtlinge in dasz Hausz zu beobach en kömmt.

Es kan niemand in das Hausz eingenommen werden es seye denn auf Anordnung des Hoch=löbl. — Ungarischⁿ. Locumtenential Raths ein jeder einkommender Züchtling musz von dem Ort, durch welchen er gerichtlich verdammet worden, eine umständliche Beschreibung seines begangenen Lasters, dann Benennung der Zeit, wie lang und mit was etwa für einer besonderen Strafe selber dafür gezüchtigt werden soll? wie nicht minder das auf die gantze Zeit seiner Condemnirung dem Hausz gebührende Unterhaltungs=Quantum per Täglⁿ 5 X^r baar mit sich bringen, wovon der Verwalter das erstere zu seiner Legitimation sogleich ad Protocollum, das Andere aber in den Cassa-Empfang zu nehmen hat.

Sollten allenfals Eltern incorrigible Kinder hinein geben wollen, und darzu von dem Stadt=Halterey=Rath die Erlaubnisz erhalten, so müszen sie für ihren Unterhalt selbst sorgen; Wobey ihnen frey stehet, für ihre Kinder gegen Bezahlung eine willkührliche Kost zu bedingen — jedoch sollen sie gehalten seyn, dem Hausz bloß für ihre Einnahme und Bewahrung täglich 3 X^r vor hinein zu bezahlen.

Ehe und bevor jemand in das Hausz eingenommen werde, ist selber sowohl wegen eines etwa bey sich — habenden schädlichen Instruments, als auch von dem Feldscherer am Leibe wegen der Gesundheit genau zu visitiren. Sollte selber hierbey ungesund, oder gar mit einem ansteckenden Uebel

behaftet zu seyn befunden werden, so soll er zur Vermejdung der Ansteckung gleich in das Kranken-Zimmer, und in die Cur genommen werden. Ferners ist zu sorgen, dasz niemand unter die anderen Züchtlinge eingetheilet werde, bisz man nicht versichert ist, dasz er von allen Ungezefter und Unsauberkeit gänzlich gereiniget, und wo es nöthig wäre, mit dem Hausz-Kleid versehen, welches, dasz es geschehe, dem Zucht-Meister, und der Zucht-Mutter auf das schärfteste einzubinden kommet.

5to *Von der Kleydung.*

Es ist unter denen einkommenden Züchtlingen nothwendig ein Unterschied zu machen, denn es werden einige auf 1. 2. 3. auch mehrere Jahre, Andere auf allzeit verurtheilet werden; und wenn der erstern ihre bestimmte Büszungs-Zeit auch würcklich verloschen wäre, so können sie dennoch nicht entlaszen werden, es seye denn, sie haben Merckmahle der Beszerung gegeben.

Diejenigen, welche von ihren Eltern hinein-gegeben werden, oder sonst Vermögen haben, sich selbst zu kleiden, oder, welche auf eine nur gantz kurtze Zeit hinein kommen sollten, dürfen im Hausz nicht gekleidet werden. Jene aber, so vermög Richterlichen Spruch über 1 Jahr in der Zucht zu verbleiben haben, müszen allerdings nach der vorgeschriebenen Art gekleidet werden, indem sie sonst ihre eigenen gänzlich abreiszen, und alsdann halb nackend zu entlaszen seyn würden, welches nicht nur unanständig seyn, sondern auch die Folge nach sich ziehen müszte, dasz die Austretende gebeszte Menschen ihr Brod in diesem Zustand nicht finden könnten; daher o musz denen einkommenden Züchtlingen die mit sich bringende gute Kleydung abgenommen, bisz zu ihrem Austritt verwahret, dargegen aber die in nebenstehender Specification Sub X, enthaltene Kleydung abgereicht werden: welche sich bey denen ohnehin, alsz eine unumgängliche Nothdurft, versteht, die mit abgenützten oder indecenten Kleydern hinein kommen sollten.

Damit jedoch dieser Aufwand der Hausz-Cassa nicht zur Last falle, so musz denen Züchtlingen, welche mit ihrer Hand-Arbeit einen Lohn erhalten, von diesem Verdienste für die Kleydung täglich 1 X^r abgezogen werden; Dargegen kommen ihnen bey ihrem Austritt nicht nur die mitgebrachte Kleyder, sondern auch der sich etwa ergebende Ueberschusz dieses geschehenen Abzugs richtig zu verabfolgen. So ferne auch eine derley Person mit Hand-Arbeit nichts verdienen könnte, so musz selbe, ohngeachtet, dasz sie den Aufwand zu ersetzen unvermögend ist, dennoch immer gekleydet werden, um zu verhindern, dasz sie das mitgebrachte nicht abreisze, und entweder im Hause selbst, oder bey dem Austritt zu jedermanns Aergernisz herum-laufe, oder man wird doch gezwungen seyn, ihr bey dem Austritt die höchst nöthige Kleigung anzuschaffen, welches also auf eines hinaus läuft! Uebrigens,

können diese Menschen schon kein baares Geld verdienen, so müssen sie doch immer die auf sie verwendete Kosten durch Häusliche schwere Arbeiten abdienen; indem alle erdenckliche im Hausz vorfallende Arbeit, blosz und allein, durch dergleichen Leute zu verrichten kommet.

6to Von deme, so zu Religions-und Andachts-Uebungen gehört.

1mo Nachdem in ein Zucht-Hausz viele Gott — und ruchlose Menschen zusammen zu kommen pflegen, als ist vorzüglich nöthig, dasz diese Leute durch eyferig — und unermüdete Seelsorger nicht nur auf einen beszern Weg gebracht, und in denen Grundsätzen der Religion durch allwöchentliche Kinder-Lehren und Predigten wohl unterrichtet; sondern auch bey zunehmender Andacht darinnen gestärket, öfters zur heiligen Beicht dergestalten, angehalten, und im Glauben so unterrichtet werden, dasz gleichwie sie an ihrem Leibe gezüchtiget, alsz auch an ihrer Seele gereiniget, und zum Guten gebracht werden mögen.

2do Da sich eben füget, dasz in Wartberg P. P — Piaristen; so wird denenselben, gegen eine jährliche Bestallung, die Seel Sorge aufgetragen werden. Diese werden täglich um 9 Uhr eine heilige Messe lesen, wobey alle Katholische zu erscheinen haben; Die Männer zuerst, und nehmen die linke mittenverschlagene Seite der Kirchen ein, welchen die Weiber folgen und in der rechten zu verbleiben haben. Alle Sonn — und Feyer-Täge musz Vor — und Nach — Mittag die Grund — Lehre der Catholischen Religion vorgetragen werden, und dieses zwar, wenn es erforderlich ist, in mehrerley Sprachen Ein jeder Züchtling soll beym Eintritt, wenn er lesen kan, mit einem Catechismus versehen werden, und denen zum Lehr — Amt bestimmten Geistlichen obliegen, sie alte Sonn — und Feyer — Täge wechsels — weise, die Männer Vor — die Weiber aber: Nach — Mittag, in denen Arbeits — Zimmern versammleter, aus dem Catechismo zu prüfen, und zu besorgen, dasz jedermann wenigstens die um Seelen — Heyl erforderliche Pflichten eines Christen vollkommen wisze.

3^{tiö} Würde zwar bey dem Gutachten der Seelsorger allein stehen, wann und wie oft ein jeder Catholischer Züchtling zur heiligen Beicht und Abend — Mahl angehalten werden solle, doch musz selbes wenigstens alle 1 Viertel — Jahr einmahl geschehen.

4to Bey dem täglichen Heil. Mesz — Opfer solle entweder das bey denen Soldaten gewöhnliche Lied gesungen, oder der Rosen — Krantz laut gebetet werden; Damit jedoch dieses, und alle übrige Kirchen — Functionen anständig, und mit gebührender Ehrfurcht verrichtet werden, sollen die gegenwärtige Hausz — Beamte überhaupt, insbesondere aber Zucht — Vater und Zucht — Mutter (welche mit denen Züchtlingen ihres Geschlechts immer gegenwärtig seyn und ihnen vorbeten müssen) genane Acht tragen. Auf diese Art werden die Gott gewidmete Stunden auch würcklich mit Andacht, oder wenigstens p̄a

mit gebührenden äußerlichen Sittsamkeit zuzubringen seyn, wie denn jene, so darwider zu handeln sich etwa gelüsten lieszen, Anfangs ermahnet und, da dieses nicht fruchtete, nach Maasz ihres Vergehens, mit einigen Streichen öffentlich gezüchtiget werden sollen.

5to. Die Protestanten sollen nicht gezwungen werden, bey denen öffentlichen Andachts-Uebungen zu erscheinen, doch wenn sie es selbst wollen, bleibt selbes ihnen unverwehrt mit dem Bedingnisz dasz sie sich dabey geziemend betragen. Uebrigens wird ihnen gestattet dasz ein jeder dererselben sein Gebet nach seiner Art im Zimmer in der Stille verrichten, aber zu dem Ende keinesweges mehrere Glaubens-Genoszen eine Art von Zusammenkunft halten mögen.

6to Alle Morgen, wenn sich die Züchtlinge in Arbeits-Zimmern versammeln, soll anstatt des Morgen-Gebets, der Glauben, und fünf Vater-Unser, laut gebetet werden; Ein gleiches des Abends, nach geendigter Arbeit, zum Nacht Gebet; vor dem Eszen aber der Englische Grusz.

7mo *Von deme, was bey denen Gesundheits Umständen zu betrachten vorkömmt.*

1mo Sobald die Züchtlinge des Morgens aus ihren, in die Arbeits-Zimmer gegangen, müssen auf eine Stund Fenster und Thüren geöffnet, und dadurch die Luft erneuert werden; wobey die Reinigung der Schlaf-Zimmer sorgfältigst zu beobachten ist.

2do Gemeinlich kommen in ein Zimmer nicht mehr als 10, in höchster Noth aber 12, doch nie mehrere Personen zusammen liegen.

3^{io} Damit die Sauberkeit, welche nie zu weit getrieben werden kan, unter diesen Leuten immer erhalten, und dasz Hausz vom Ungeziefer bewahret werde, ist alle mögliche Sorgfalt anzuwenden, dahero die Stroh = Säcke, alle Jahr wenigstens dreymahl, mit frischem Stroh gefüllet, und eben so oft gewaschen werden müssen. Die Kotzen aber sollen alle Monathe ein- oder Zweymahl, nach ausgenommenem Brod, in Backofen geschoben und also vom Ungeziefer bewahret werden.

4to Denenjenigen, welche sich gut und sittsam aufführen, kan der Verwalter erlauben, dasz sie an Sonn- und Feyer-Tägen, wechselseise, ein jedes Geschlecht besonders, in einem gesperrten Platz herum gehen, und sich eine unschuldige Leibes-Bewegung machen dürfen.

5to Ist mit allem Ernst darauf zu setzen, dasz das Brod, und die übrigen Speisen gut, genuszbar, und jedes in seiner Gattung ohne Mangel, mithin denen Leuten an der Gesundheit nicht schädlich seye.

6to Wenn jemand in Krankheit verfällt, musz selber also gleich dem Chirurgo übergeben, und durch selben, nach Befund der Krankheit, in die bestimmte Kranken- oder Infections = Stuben gebracht, allda aber für

seine Genesung = Wart = und Verpflegung ohne Rücksicht auf seine begangene Fehler, die möglichste Obsorg' getragen werden. Der Zucht = Meister wird dahero alle Tag Morgens die Züchtlinge im Arbeits = Zimmer verlesen, und die etwan krank zurück = verbliebene dem Verwalter und Chirurgo andeuten.

7° In denen Krancken Zimmern müssen die Betten mit Matrazzen Polster, und Leintüchern versehen, auch denen Kranken Hauben und Schlaf = Röcke gereicht werden, auch musz man Sorge tragen, dasz ihrer mit Geistlich — und Weltlichen Mitteln gewartet werde, weswegen der Chirurgus eine mit denen nöthigsten Medicamenten versehene Hausz = Apotheque an der Hand haben, auf den Fall aber, wenn gefährliche Kranke wären, und er die Gegenwart eines Medici nöthig erachtete, solches in Zeiten melden soll, auf dasz einer von der Stadt dahin geschaffet werden könne.

8° Die Nahrung musz durch den Chirurgen vorgeschrieben, durch den Verwalter bey der Speisz = Mutter angeschafft und durch selbe gekocht werden ; Alles um den vorhinein zu bestimmenden Preysz, und wöchentliche Verrechnung, wobey das vom Chirurgo gemachte, und vom Verwalter unterschriebene Krancken = Speisz = Zettel zur Legitimation der Speise = Mutter dienen, ausserdem aber keine Bezahlung geleistet werden solle.

8. Von der inneren Einrichtung des Hauses.

1mo Das männliche Geschlecht musz von dem weiblichen bey allen Gelegenheiten abgesondert bleiben, dahero die Weiber die Schlaf = Kammern des Oberen, die Männer aber jene des Unteren Stockes bewohnen. In einer jeden dieser Kammern befinden sich 10 Betten, deren jedes mit einem Stroh = Sack, Heckerling = Polster, und einer guten Kotzen versehen ist. Wäsche und Kleider, oder was sie sonst haben, verwahren die Leute unter dem Kopf Bret.

2do In denen Arbeits = Stuben, deren hinlängliche sind, um, nach Maasz der wachsenden Anzahl derer Züchtlinge, jedes Geschlecht abzusondern, wird des Winters Früh und Nach = Mittag nach Erfordernisz geheizet.

3^{tio} Zum Aufstehen, zum Arbeiten, in die Kirche, zum Eszen werden die Zeichen mit der Glocke gegeben. Im Sommer ist die Stunde zum Aufstehen um 4, im Winter aber um 5 Uhr bestimmt; Eine Viertel = Stunde nach dem gegebenen Zeichen werden die Schlaf = Kammern aufgesperrt, und jeder mann verfüget sich in die Arbeits = Zimmer, allwo einem jeden sein Ort und Arbeit angewiesen ist; die Plätze aber nach art der Beschäftigung dergestalt ausgemessen werden müssen, dasz einer dem anderen nicht hindere. Entweder Zucht oder Lehr = Meister müssen immer gegenwärtig seyn, damit alles fleiszig arbeite, wobey sie nicht zu gestatten haben, dasz gelärmet oder etwas unanständiges begangen, sondern alles in denen Schranken der Ehr = und Sittsamkeit erhalten werde; Um allem Uebermuth und Ausschweifungen desto sicherer zu steuern, wird sich beständig in einem jeden Arbeits = Zimmer

ein Hausz=Wächter halten, welcher bey entstehenden Lermen die Wache herbey zu rufen hat.

4to Früh Morgens, wenn die Leute zur Arbeit, und Abends, wenn sie von solcher in ihre Schlaf=Kammern gehen, sollen jedesmahl 12 bewaffnete Hausz=Wächter oder Invaliden in dem Männer Gang erscheinen, und allda so lang verbleiben, bisz nicht, in der Fruh alle Züchtlinge in die Arbeits=Zimmer abgegangen, und Abends wieder in die Schlaf Kammern verschloszen worden. Eine gleiche Vorsicht musz gebraucht werden, wenn die Leute nach der Kirche gehen und allda versammelt sind. Die Wache hat sich allemahl, sonderlich aber bey obgedachten Gelegenheiten wohl in Acht zu nehmen, dasz kein Aufruhr entstehe, welches leicht erfolgen könnte, wenn so viele, auch unbewaffnete Männer, die Kräfte zu ihrer Befreyung vereinigen und etwas wagen wollten. Diesem Uebel vorzubeugen wird der Verwalter genaue Sorge tragen; alle im Hausz befindliche Invaliden immer allert (?) halten, und nicht gestatten, dasz sich mehrere als 2 oder 3, auf einmahl auszer des Hauszes befinden, und jeder sein Gewehr im brauchbahren Stand erhalte; auch mit 6 scharfen Patronen versehen seye.

5to Nachdeme das gantze Gebäude allenthalben gut verschloszen mit hinlänglich hohen Mauern versehen, auch kein anderer Eingang als durch die Wach=Stube ist, so wird ohne Vorwissen des Verwalters niemanden der Aus= und Eingang in das Hausz gestattet; die Pforten aber immer wohl verschloszener gehalten werden.

6to Es ist mit gutem Vorbedacht darauf angetragen worden, dasz ein Theil der Invaliden — Hausz = Wacht ihre Wohnung bey Nachts Zeit in denen nehmlichen Gängen haben sollen, wo die Schlaf=Kammern der Züchtlinge sind, auf dasz selbe (?) zu Verhütung einer nächtlichen Aufruhr immer bey der Hand seyn mögen. Allemahl werden 6 Mann zur Wache commandiret wovon in einem jeden Gang die Nacht hindurch ein Posten zu stehen, und für die Ruhe und Sicherheit des Hauszes zu sorgen hat, zu welchem Ende in jedem Gang 2 Laternen mit Lampen zu unterhalten kommen.

7mo Nachdeme einem jeden in das Haus gehörigen Individuo die benöthigten Wohnungen angewiesen sind, so wird dem Verwalter obliegen, alles in Frieden und Ruhe zu erhalten, einem jeden aber zu Ausübung seiner vorgeschriebenen Schuldigkeit verweisen; Uebrigens hat er auch zu sorgen, dasz das rohe, und verarbeitete Material in guten Magazinen wohl verwahret, die Werckstätte vortheilhaft angeleget, die Werkmeister zu ihrer Schuldigkei angehalten, und also, der Nutzen des Hauszes möglichst beförderet werde, welches in allen Gelegenheiten sein Augenmerck seyn musz. Die Reinigkeit in allen Stücken, auf das äusserste zu unterhalten, wird selbem hiermit ebenfals aufgetragen.

8do Sollte, wider alles Vermuthen, und aller gebrauchten Vorsichtigkeit ungeachtet, in dem Hausz durch einige Bösewichter Aufruhr angesponnen werden, oder aber Feuer entstehen, so müszte man im Orte unwerzöglich Lermen machen, auf dasz die Innwohner, in Gefolge des ihnen bereits ertheilten Befehls, sogleich zu Hülfe eilen, und die Gefahr abwenden können.

9no Sollen alle zur Löschung des Feuers erforderliche Instrumenten, und Zugehörungen immerdar auf dem Hofe in guter Bereitschaft stehen; Damit jedoch ein dergleichen Unglück aus keines Menschen Schuld oder Nachlässigkeit entstehen möge, wird der Verwalter, durch sich, und alle seine Untergebene, beständige Sorge tragen.

9no *Von der Disciplin so im Hausz einzuführen kömmt.*

1mo In Betreff der in diesem Hausz einzuführenden strengen Ordnung kann nie genug Nachdruck gebrauchet werden; Jedermann weisz, dasz selbe keiner Orten mehr nöthig feye, und dasz dahero unablässlich, genau darob gehalten werden müsze, es ist bereits oben erwähnt worden, wie man die Leute zur Gottesfurcht und Andacht, denn auch zur Arbeit anleiten solle, weiln aber, besonders unter einem so ruhlosen Gesindel, sehr viele seyn werden, bey welchen eine gelindere Vermahnung langsam, oder gar nicht würcken dürfte, als wird zwar insgemein niemand mit Schlägen zu tractiren seyn, jene ausgenommen, welche durch Richterlichen Spruch, oder zur Strafe ordentlich verurtheilet worden; woferne jedoch einige incorrigible wären, und sich weder zur Andacht, noch zur Arbeit bequemen wollten, oder aber sonst, selbst im Zuchthausze neue Ausschweifungen, Laster und Miszethaten begehen sollten, so müszten selbe, anderen zum Beyspiel, allerdings mit einer gemessenen Körperlichen Strafe angesehen werden. Dahero

2do Jene, so sich zur Andacht, oder Arbeit, und Sauberkeit nach erfolgter ernstlichen Vermahnung aus Muthwillen nicht fügen wollten, anfangs ein — oder Zwey Tag bey Waszer und Brod gelaszen, sonach aber Staffelweis, mit 8, 12, 16, 20 bisz mit 24 Carbatsch Streichen bestrafet, und so lang bey Waszer und Brod gezüchtiget werden sollen, bisz nicht wahre Reu, und Gehorsam erfolget ist.

3^{tio} Leichtfertige, unwerschämte Reden oder Handlungen, Fluchen und Schwören wodurch andern Aergernisz gegeben wird, soll niemahn geduldet werden; dahero jene, so in dergleichen Frevel Thaten betreten werden, allzeit nach Maasze des Verbrechens mit einer Züchtigung anzusehen kommen. Wenn aber

4to etwa eine schwere Gotteslästerung, Schandthat, Widersetzung, Tumult, Aufwieglung, oder Complotirung unterlaufete, da sind die Schuldigen, nach Gestalt der Sache, allenfalsz auch, Creutzweis in Eysen und Bande geschloszener in Kercker zu werfen, ihr begangenes Laster aber sogleich bey dem Stadt—

Halterey=Rath anzuzeigen, damit allda entschieden werden könne, ob wider dergleichen Deliquenten nicht etwa criminaliter verfahren werden müsse, oder, was eigentlich für eine Strafe wider sie zu verhängen komme?

5to Weiln die niederträchigen Seelen öfters gegen die Strafe mehr Verstockung als Beszerung zeigen, so ist fest gesetzt worden, dasz wenn jemand um eines gröszeren Verbrechens willen mit einer auszerordentlichen Strafe belegt worden, deszen Büszungs = Zeit auf 3 Monath verlängeret werden solle; Und wenn ein Züchtling drey Mahl in eine dergleichen Strafe verfällt, so musz selber seine Büszungs = Zeit wieder gantz von forne anfangen; auch wenn er nicht schon durch Richterlichen = Spruch zu Slägen verurtheilet ist, wegen seiner boszhaften Incurribilitaet, nebst einem Wochentlichen Fast = Tag bey Waszer und Brod alle Quartal mit 12 Streichen gezüchtigt werden; Benebst auch durch die ersten drey Monath, auszer des Brods, von seinem Verdienst, nicht mehr als täglich 2 X^r auf seine Nahrung erhalten.

10mo *Von dem Hausz Personali, und deszen Amts-Plichten und zwar*

1mo Vom Verwalter.

Nachdeme die Errichtung des Zucht-Hauszes nicht so sehr die Bestrafung als die Beszerung derer dahin kommenden unglücklichen Auswürfe der menschlichen Gesellschaft zum Gegenstande hat, so musz die Sorge des Verwalters immerdar auf die Erreichung dieses Ziels allein gerichtet seyn. Zu dem Ende musz er mit löblich — und auch erbaulichen Sitten anderen zum Beyspiel dienen, und ein Christliches Mitleyden musz alle seine Handlungen dergestallten leiten, dasz er weder willkührlich, noch auszer der Höchsten Noth mit Strafen für gehe; hierdurch aber die büszende Züchtlinge so lange es immer möglich, mit Güte auf den rechten Weg zurück zu führen, und aus ihnen wieder nützliche Bürger zu machen trachte.

2do Weiln man sich von diesem Zucht-Hausz nicht anders die angehoffte Wirckung versprechen kan, als durch Ordnung, immerwährende Sorgfalt, und Vollziehung der Plichten, welche einem jeden vorgeschrieben sind, so wird einem jeden in dem Hausze angestellten Individuo (wie gleich folgen soll) eine sritfliche Instruction gegeben werden, welche dasz sie genauest befolget werde, der Verwalter als ihr Vorgesetzter unausbleiblich und unter Verantwortung zu sorgen hat.

3^{tio} Es ist wahrscheinliche Hoffnung dasz, wenn gute Vorkelhrungen zur Aufnahme der Arbeit getroffen werden, das Hausz bald in dem Stand seyn dürfte, sich nicht nur zu nähren sondern auch mit Verwendung des ihm aus dem angetragenen Versats = Amte zufallenden Fundi nach und nach dergestallten zu erweitern, dasz ein Arbeit-Hausz, und in selben eine nützliche Fabrique errichtet werden könne. Gleichwie nun hierduch dem Publico der unschätzbare Vortheil zuwachssete, dasz man Gelegenheit erhielt, müszige und vaga-

bonde Menschen zu beschäftigen, so musz das Bestreben des Verwalters immer auf diese Absicht gerichtet seyn.

4to Die Ober-Einsicht über dieses Hausz ist dem Ungarischⁿ Staathalterey=Rath übertragen, dahero der Verwalter sich in allen auszerordentlichen Vorfällen dahin zu wenden, und die weiteren Befehle zu erwarten hat. Zugleich wird ihme obliegen, dieser hohen Instantz alle Vier Wochen den genauesten Rapport einzusenden, auch keine auszerordentliche Ausgaben machen, ohne von daher die vorläufige Genehmigung überkommen zu haben.

Der Rapport selbst wird in einer deutlichen Eröffnung alles deszen bestehen, was etwa zu erinnern vorkömt. Auszerdeme aber 1mo in einer *Personal=Monats=Tabellen*, nach dem beyliegenden Formular sub A, welche aus denen eigenst darzu gewidmeten Hand=Büchern, von denen unten ein mehreres erinnert werden soll, zu formiren kommet; 2do, in einem *Cassa=Stand=Extract* nach dem Formular sub „B“, wobey eben die erstbemeldete Beobachtung vorfällt; 3^{tio} hat er eine *Material=Berechnung* von dem Material-Verwahrer gemäsz der Beylage Sub „C“ zu fordern und einzusenden, mittelst welcher sein Casse-Extract controlliret, 4to sendet er auch den vom Chirurgo eingereichten *Spital=Riport* ein, nach Ausweisz der Beilage Sub „D.“

Diese Einsendungen haben demnach alle 4 Wochen richtig, mithin im Jahr 13^{mahl} zu geschehen. Mit Ende des Jahres aber werden alle untenberührte Original=Handbücher mit denen erforderlichen Beylagen dem Consilio zur Censur einzusenden, und von daher entweder das Absolutorium, oder die Ausstellung der Mängel, zu erwarten seyn, für welche der Schuldige haften musz. Da jedoch 5to alles dieses nicht leicht ohne genaueste Ordnung, welche die Seele einer jeden Sache ist, bewürcket werden kan, so wird ihme Verwalter nachstehende Manipulation zur Richtschnur vorgeschrieben, nach welcher er sich selbst zu achten, und auch seine Untergebenen einzuleiten haben wird.

Erstens: hat er sich ein *Tage=Buch* nach Ausweisz des Formular Sub „E“ beyzulegen, und in selbes alle in die Verrechnung schlagende Gegenstände, wie sie vorkommen, ohne Unterschied gleich einzuschreiben, und alsdann eine jede Post in das gehörige Hand=Buch Ordnungsmässig einzutragen.

Zweytens: ein *Cassa=Buch* nach dem Formular Sub „F“ in welches aller Geld=Empfang und Ausgab' allemahl richtig eingeschrieben, jede Sache mit behörigen Documenten belegt, und also eine, immer abgeschlossene Rechnung gehalten werden musz; Aus diesem Cassa=Buch wird der dem Consilio einzusendende Cassa=Stand Extract alle 4 Wochen herausgeschrieben, und müssen dahero diese Extracten, wenn selbe zu Ende des Jahres mit dem Cassa=Buch zur Censur kommen, gänzlich übereinstimmend, und genau alle Posten ausgewiesen befunden werden.

Drittens: ein *Material-Buch* nach dem Formular Sub „G“ bey welchem die Instruction wie sich diszfalls zu benehmen seye, hinzugefügt befindet, und nach der also sich zu achten seyn wird.

Virtens: ein *Anschaffungs — und Reparations-Buch* nach dem Formular Sub „H“ mittelsz welchem alle erdenckliche im Hausz vorfallende Anschaffungen und Reparationen, vorgeschriebener-maszen ausgewiesen, und so beschaffen sein müssen, dasz des Material-Verwahrers gleich förmig zu haltendes Buch dadurch controliret werde.

Fünftens: ein *Individual-Buch* nach dem Formular Sub „I“ woraus die dem Consilio alle 4 Wochen einzusickende Monaths-Tabell gar leicht herausgeschriben werden kan.

Sechszens: ein *Individual-Kleydungs-Buch* nach dem Formular Sub „K“ aus welchem stündlich zu ersehen seye, was jeder Züchtling mit sich ins Hausz gebracht, allda bey dem Eintritt, und während seines daseyns empfangen. Beym Austritt aber wieder Zuruckgelaszen, oder mit sich genommen, auch was er dafür durch den täglichen Abzug bezahlet habe.

Siebentens: ein *Werk-Buch* nach dem Formular Sub „L“, in welchem genau eingetragen seyn musz, was für Art-Materiale durch wen, und zu was verarbeitet, auch was dafür bezahlet oder eingenommen worden ist? Diese Vorsicht wird damahls am nöthigsten seyn, wen einstens im Hausze mehrere Manufacta erzeugt werden sollten; — das Werkbuch Sub „L“ bestehet dermahlen nur noch aus einer genauen Consignation des Verarbeiteten und bezahlten Materialis wie sub 5; und hat der Verwalter genau zu sehen, dasz fleiszig, richtig, wirtschaftlich und gut verarbeitet werde; zu seiner Zeit hat er selbst eines zu führen.

Achtens: ein *General-Inventarium* aller indem Hausze befindlichen und demselben zugehörigen Geräthschaften nach dem Formular Sub „M“ wobey zu beobachten kömmt, dasz wenigstens alle Viertel Jahr einmahl eine Visirung gehalten, und untersucht werden solle, ob, und in was für einem Stand diese Haus-Geräthschaften vorhanden seyen? Worüber dem Consilio in dem Rapport Bericht abzustatten, mit Ende des Jahres aber das Inventarium in Abschrift einzusenden ist.

Neuntens: wird dem Verwalter in der Beylage Sub „N“ *der Stand des Haus-Personalis* zu dem Ende mitgetheilet, auf dasz er daraus ersehen möge, was eigentlich jedwedem deren an Gehalt ausgemessen, und aus der Cassa viertel-Jährlich, oder Monatlich gegen Quittung zu verabfolgen seye.

In diesem bestehen nun die Haupt-Schuldigkeiten des Verwalters = Ordnung und Eyfer für die Aufnahme und Wohl des Hauszes musz übrigens alle seine Handlungen leiten, auch hat er sich immer gegenwärtig zu halten, dasz ihm sein abgelegter Eyd nicht nur zu diesen, sondern auch zu einer ohnaufhörlichen Wachsamkeit verbinde, womit von allen seinen Untergebenen

(deren Pflichten gleich unten bestimmt werden sollen) ein gleiches beschehe, indem er allein für alle Fehler und Unordnungen zu stehen hat.

2do Vom Material=Verwahrer.

Dieser ist dem Verwalter zugegeben, und vertritt in dem Fall, wenn selber krank, oder in Dienst-Sachen abwesend wäre, (welches jedoch so selten und kurz als möglich, geschehen musz) seine Stelle. Er führet unter Anleitung des ersteren die gantze Hausz-Wirthschaft, verwahret, und berechnet alle rohe, und die verarbeitete Materialien, wie nicht minder alles, was zum Manufactur=Wesen, Kleydungen und Mehl=Vorrath, oder Verbackung gehörig; Ferners liegt ihm ob, denen Züchtlingen das Rohe Materiale zur Arbeit abzugeben; das Verarbeitete wiederum abzunehmen ihnen den dafür verdienten Lohn zu Gute zu schreiben, den für Brod und Kleydung dem Hausze zufallenden Abzug zu berichtigen, die von dem Verwalter erhaltende, und der Instructions=Vorschrift nicht entgegenlaufende Aufträge allemahl ohnweigerlich zu befolgen, um sich widrigen Falls keiner Verantwort= und Bestrafung auszusetzen.

Gleichwie nun der Verwalter nicht befugt ist ohne höheren Befehl eine auszerordentliche Ausgabe zu machen, so wird der Material Verwahrer zu keiner Zeit etwas von deme, so er unter Verrechnung hat, verabfolgen laszen, es sey denn, dasz er dazu von dem Verwalter eine schriftliche Anweisung erhalten habe, welche seinen zu — legenden Rechnungen zur Berichtigung dienen müssen.

Damit aber alles in behöriger Ordnung geschehe, so wird er sich folgender=Rechnungs=Bücher bedienen, und zwar Erstlich: ein *Tage=Buch* nach dem Formular Sub O. Zweitens: ein *Material=Buch*, nach dem Formular Sub P. Drittens: *Anschaffung=und Reparations=Buch*, nach dem Formular Sub Q. Viertens: ein *Individual=Kleydungs=Buch* nach dem Formulae Sub „R.“ endlich Fünftens: ein *Werck=Buch*. besage Formulars Sub „S.“

Aus allen diesen durch die angefügte Manipulations=Instruction (Nota: die 2 allegata Sub Q. u. R, sind mit denen Obigen Sub H et K gleichhörig; mithin sich nach selben zu achten kömmt) sattsam klargemachten Formularen wird er demnach hinlänglich ersehen, wie er seiner Pflicht vorzustehen, und die erforderliche Rechnungen zu führen habe; Wornach er sich also unausbleiblich achten, Uebrigens aber in allen Gelegenheiten äusserst bedacht seyn wird das Beste und den Nutzen des Hauszes nach allen Kräften zu befördern, und andurch seiner Eydes=Pflicht ein Genügen zu leisten.

3^{tio} Von denen Seel=Sorgeren.

Man wird mit denen in Wartberg befindlichen P. P. Piaristen gegen Bestallung einen Vertrag machen, nach welchen sie sich zu verhalten haben werden; dieser wird dem Verwalter zu seiner Wissenschaft und Richtschnur

mitgetheilet werden: Hauptsächlich wird selber immer dahin angetragen seyn, dasz der oben-bestimmten Vorschrift, allwo von denen Religions-Uebungen gehandelt worden, Genüge geleitet werde.

4to Von dem Chirurgo.

Es wird voraus gesetzt, dasz dieses ein geschickter und im seiner Kunst erfahrener Mann sey, nebst diesem musz er aber auch Fleisz und Menschen-Liebe haben, seine Pflicht immer gegenwärtig halten, denen erkrankenden Züchtlingen mit Eyfer und Liebe unermüdet beystehen, auf ihre gute Warung und Genesung ein wachsames Auge tragen, und soweit eines mit dem andern vereinbahrlich ist, bey denen Medicamenten und Verköstung der Krancken bey unausbleiblicher Verantwortung, auch die thunlichste Wirtschaft sehen. Damit er aber alle seine Handlungen rechtfertigen möge, so hat er sich folgender Rechnungs-Bücher zu bedienen: Erstens: ein *Apothequen-Inventarium* worinnen der Empfang und Ausgabe derer Medicamenten in Specifico angedeutet seye. Zweitens: ein *Medicament-Buch* in welchen eingetragen werden soll, was und für wen, etwas an Medicinen täglich verwendet worden. Drittens: ein *Individual-Krancken-Buch*, woraus der dem Consilio alle 4 Wochen einzusendende Spital = Rapport zu formiren kömet. Gleichwie es die beyliegende 3 Formularien Sub T. U. und W. näher ausweisen. Da übrigens dem Chirurgo am besten wissend seyn musz, was denen Krancken für eine Nahrung gereicht werden könne, so wird er täglich Abends dem Verwalter ein *Krancken Speisz-Zettel* nach der Vorschrift Sub Nb. Nb. für den künftigen Tageinreichen, dieser die Passirung, darauf schreiben, und selbes der Speisz-Mutter zur Besorgung übergeben laszen; Wornebst zu beobachten kömmt, dasz nicht nur der Chirurgus, sondern auch der Verwalter sorgfältig Acht haben sollen, dasz ein jeder die bewilligte Portion Krancken-Speise, und zwar in guter Qualitaet, überkomme. Wenn sich häufige oder ansteckende Kranckheiten äuszern sollten, so musz deren Verbreitung durch zeitige Veranstaltungen vorgebeuget, in jenen Fällen aber, wo der Chirurgus die Gegenwart eines Medici nöthig erachtete, der Ordinarius herbeygehohlet; insbesondere aber bey gefährlichen Krancken, unter schwerer Verantwortung, die Versehung mit denen Heilⁿ Sacramenten niemahln versäümet werden. Uebrigens, und wenn etwas bedeutende Krancke im Hausze befindlich, ist dem Chirurgo gar nicht; wenn aber deren keine vorhanden, höchstens auf 24. Stunden abwesend zu seyn, und auch dieses nur selten erlaubt, maszen man jähe Zufälle niemahls voraus sehen kan.

5to Von dem Zucht-Vater.

Das Wort selbst zeigt schon die Pflichten seines Amtes an; die Züchtlinge seyn seiner Obsorge insbesondere übergeben, er hat auf all' ihr Thun und Laszen genaue Obsicht zu tragen, sie zur beständigen Arbeit

anzuhalten, das sich jedermann ehrbar und züchtig verhalte, zum Augenmerk zu nehmen, auf alle ihre Schritt und Tritt, auf Feuer und andre Unglücksfälle, und überhaupt vor die Sicherheit des Hauses ein wachsames Auge zu haben; Er ist nicht befugt, eigenmächtig zu strafen, wohl aber soll er dem Verwalter von jeder Vorfällenheit alsogleich Bericht erstalten, welcher das weitere zu verfügen haben wird. Die strengste Ordnung in allen Sachen, welche oder für beständig im Hause zur Regel vorgeschrieben sind, oder durch den Verwalter von Zeit zu Zeit anbefohlen werden, hat er unfehlbar zu beobachten, es liegt ihm ob dafür zu sorgen, dasz die Reinigkeit sowohl bey denen Menschen, als im gantzen Hause um so gewisser erhalten werde, als widrigenfalls die Verantwortung und Bestrafung auf ihn zurückfallen wird.

Weilen nun die Aufrechthaltung einer beständigen Ordnung und Emsigkeit der Hauptgegenstand seiner Pflicht ist, so wird er zu ihrer Erfüllung alle Kräfte anspannen, und sein Aug auf die Beszerung der Sitten immert gerichtet halten. Damit dieses desto füglicher geschehen könne, so verstehe sich von selbst, wasmaszen sein Amt mit sich bringe, dasz er beständig mit- und um die Züchtlinge seye, und einen jeden dererselben zu denen vorgeschriebenen Schuldigkeiten das ist: zum Fleisz bey der Arbeit, zur Andacht beira Gebet, zur Ehrbarkeit in Handlungen, und bey allen Gelegenheiten zur Sittsamkeit, nachdrücklichst anhalte.

Früh Morgens, nach gegebenen Zeichen zum Aufstehen, verfüget er sich sammt der Wachtbereitschaft in den Gang der Schlaf-Kammer, öffnet eine nach der andern, und lästzt die Züchtlinge nach den Arbeits-Zimmern gehen. Wenn sie allda versammelt sind, werden sie verlesen, um zu sehen, ob niemand abgängig seye. Hiernach betet er mit ihnen das Morgen-Gebet, und lästzt sie alsdann die Arbeit anfangen. Wenn Zeit in die Kirche ist, führet er sie dahin, singet, oder betet mit ihnen das vorgeschriebene Gebet, führet sie, nach vollendeten Gottes-Dienst (wobey die Hausz-Wache ebenfalls gegenwärtig seyn musz) wieder zur Arbeit zurück. Er hat jederzeit das Brod zu empfangen und behörig auszutheilen; Bey der Mittags-Stunde, wenn die Züchtlinge von der Speisz-Mutter das Eszen abfordern, soll er sich immer gegenwärtig halten, und sorgen, eines Theils, dasz nichts ungebührliches, sondern alles in grözter Ordnung, für sich gehe, andern Theils, dasz die Nahrung, welche ein jeder nach seinem Vermögen begehren kan, doch gleich bezahlen musz, in der vorgeschriebenen Qualitaet, Quantitaet, und Preysz abgereicht werde; Worbey er jedoch zu beobachten hat, dasz jene, welche durch Richterlichen Spruch, oder sonst zu irgend einem Fast-Tag verurtheilet sind, keine Nahrung erhalten. Wenn Abends zum Ende der Arbeit geläutet wird, betet er das Nacht-Gebet vor, und führt di Leute mit der nehmlichen Behutsamkeit, wie Früh Morgens, in ihre Schlaf-Kammern, allwo sie bestens verschloszen, und die Schild-Wachen aufgestellt werden.

Sollten einige auch des Abends etwas zu essen verlangen, und selbes bezahlen können, so bleibet ihnen solches, ehe sie aus denen Arbeits-Zimmern gehen, zu thun unverwehrt. Seine Schuldigkeit ist ferner, zu sorgen, dasz der Züchtlinge ihre Kleydungen, Körper, und Betten immer rein erhalten, alle Sonnabend Nachmittag ihre Kleydungen ausgefegt, und wo nöthig, geflickt, die Haare aber gekämmt, und der Kopf gesäuberet werde.

Er hält sich ein Individual-Arbeit-Buch: denn nach deme das rohe Materiale sowohl, welches denen Züchtlingen zur Verarbeitung übergeben wird, als auch jenes, welches von ihnen verarbeiteter wiederum zurückgenommen wird, wegen Beybehaltung der Ordnung und Richtigkeit immer vorgemerckt werden musz, damit eines Theils kein Materiale unnütz verschleuderet oder verlohren werde, andern Theils aber denen Arbeitenden der verdiente Lohn nicht entgehe, so wird er beydes Empfang und Abgabe, Verdienst und Guthabung, nach dem Beyliegenden Formular Sub W. W. richtig eingetragen, welches sodann mit des Material-Verwahrers seiner diesz-falszigen Rechnung übereinstimmen, und die alle Wochen Samstag Nachmittag vorzunehmende Auszahlung bestimmen musz.

Ferners hat er zu sorgen, dasz die Arrestanten gut verwahret, jeder mit der ihme richterlich zugesprochenen Strafe zu seiner Zeit, doch immer mit Genehmhaltung des Verwalters beleget, niemand aber über die Maasz und Billigkeit hart gehalten werde.

Die Krancken sind seiner Aufsicht besonders übergeben, dahero er für ihre gute Wartung alle mögliche Sorgfalt anzuwenden, und während ihrer Kranckheit auf ihre begangene Fehler gänzlich zu vergessen hat.

Alles dieses zeigt schon von sich selbst an, dasz der Zucht-Vater sich nicht leicht von dem Hausze entfernen, sondern immer bey der Hand seyn müsse.

Uebrigens wird ein eigener Arrest-Diener, oder Stock-Knecht gehalten werden, der die Kercker und Gefangene zu bewahren und zu versorgen, die Eysen anzulegen und abzunehmen, auch die anbefohlene Strafen auszuthellen hat, und dieserwegen unter dem Zucht-Vater stehen wird.

6° Von der Zucht-Mutter.

Die obliegenheiten der Zucht-Mutter sind mit selbigen des Zucht-Vaters gantz gleich, und bestehet der Unterschied nur in deme, dasz sie dasz nehmliche bey denen Weibern befolge, was jenem bey denen Männern zu verrichten vorgeschrieben worden. Doch soll sie nebst deme noch die gantze Hausz-Wäsche gegen einen jährlichen Lohn von fl. zu besorgen haben, worzu sie die Macht hat, die tauglichste Männer und Weiber auszusuchen und zu verwenden, jedoch soll sie gehalten seyn, ihnen dafür den nehmlichen Lohn zu geben, als sie sich sonst mit ihrer Hand-Arbeit zu verdienen pflegen.

Alle Wäsche soll mit dem Numero des Betts eines jeden Züchtlings bemerckt seyn, und alle Sonnabend einem jeden das erforderliche weisse Zeug abgereicht, Sonntags aber das abgelegte wieder abgeforderet werden. Die Reinlichkeit überhaupt hat sie sorgfältigst sich angelegen seyn zu laszen.

7mo *Von der Speise=Mutter.*

Die Haupt=Absicht warum man eine Speise=Mutter angestellet, ihr gewisse Vortheile eingeräumt, und sie mit einem hinlänglichen jährlichen Gehalt versehen hat, bestehet eigentlich in deme, dasz sie die Nahrung für die Züchtlinge um den möglichst geringen Preysz auskochen möge. Der Verwalter wird dahero von einer jeden Gattung der Speisen welche Wöchentlich wechszels=weise gegeben werden sollen, ein genaues Prob=Kochen anstellen, und daraus den Preysz bestimmen, den eine jegliche Portion gelten soll. Diese Taxe (welche zu jedermanns Wissenschaft in denen Arbeits=Zimmern angeschlagen seyn wird) musz allemahl getreulich gehalten, die Speisen nicht nur in guter Qualitaet, sondern auch in dem vorgeschriebenen Maasze abgereicht, und bey diesen ohnehin Beklagungs=würdigen Menschen kein sträflicher Nutzen gesucht, vielmehr aber ihr Schicksal Christlich erleichtert werden. Besonders wird sie sich dieses bey denen Krancken angelegen seyn laszen, denen Sie nach Vorschrift des Chirurghi, jedoch mit hinzugefügter schriftlichen Passirung des Verwalters, die nöthige Speise abreichen, und gegen Aufweisung derer Passir=Zetteln alle Wochen die Bezahlung überkommen wird.

Wenn das Zeichen zur Mittags=Stunde gegeben wird, läszt sie die speise in eisernen oder irdenen, niemahls aber in Kupfernen Geschirr, gekochter, in ein eigenes an die Arbeits=Zimmer stozendes Vorhaus tragen, und vertheilet selbe nach eines jeden Verlangen, aber allzeit gegen baare Bezahlung, auszer welcher Sie niemanden etwas zu geben, oder sich den Verlust selbst zuzuschreiben hat.

Er ist leicht zu erachten, dasz man nicht meyne, es müszten täglich mehrere Speisen gekocht werden, und den Züchtlingen die Auswahl zu laszen. Der gantze Unterchied bestehet blosz in deme, ob jemand die Suppe mit — oder ohne Fleisch, das Zugemüszte, oder die Mehl=Speise in einfacher, oder doppelten Portion haben wolle und bezahlen könne; auszer diesen hat bey der Nahrung kein Unterschied statt; doch ist billig dasz hierinnfallsz eine Abwechslung an Speisen beobachtet werde.

Ferners wird der Speise=Mutter ihre Schuldigkeit mit sich bringen, alles das ins Hausz erforderliche Brod zu verbacken. Hierzu sind die nöthigen Oefen bereits errichtet; sie wird zu dem Ende die Verbackung beständig so einrichten, dasz nach Maasz der täglich erforderlichen Portionen immer hinlänglicher Vorrath bey Handen seye, damit das Brod zu keiner Zeit frisch-

gebackener ausgetheilet werden müsse; sie empfängt Mehl, Holtz, und andere Zubehör von dem Material-Verwahrer gegen ihren auszustellenden Schein, und liefert an denselben gegen seine Quittung, das erzeugte Brod wiederum ab; Weilen nun bekannt ist, wie viele Portionen aus einem gegebenen Gewicht Mehl erzeugt werden können, und was sonst zu einer jeden Verbackung an Zugehör nöthig seye, so werden diese Empfang und Ablieferungs-Scheine, wenn sie gegen einander gehalten werden, die unterloffene Richtig- oder Unrichtigkeit bestätigen. Uebrigens ist ihr erlaubt, im Hausz für jedermann zu kochen, auch Bier und Wein zu schencken, doch darf keinem Züchtling, auch für baares Geld, in einem Tage mehr als $\frac{1}{2}$ Bier, oder 1 Seydel Wein, auszer Hausz aber, unter 20 fl. Strafe (welche nach Belieben der Grund-Herrschaft zu verwenden kännt) nicht das geringste abgefolget werden. Sonst bleibet ihr unverwehrt, alles, was zur Wirtschaft nöthig ist, bey guten Zeiten, nach eigenen Ermeszen anzuschaffen, worzu ihr ihm Hausze erforderlicher Raum und Gelegenheit angewiesen werden soll. Ungesunde oder schädliche Sachen aber soll sie ins Hausz zu bringen niemahln befugt seyn.

S^{vo} Von der Hausz=Wacht.

Diese bestehet aus:

1. Wacht-Meister,

1. Corporaln, und

24. Gemeinen Invaliden. Sie stehen insgesamt unter dem Verwalter, der nach Umständen die nöthigen Befehle ertheilen wird; sonsten aber werden sie vom Wacht-Meister commandiret, welcher für alle Fehler zu haften hat; Zu seiner beständigen Richtschnur hat folgendes zu gereichen:

In einem solchen Hausz ist ein allgemein gutes Beyspiel Hauptsächlih erforderlich. Man wird demnach bedacht seyn, lauter wohlgesittete, und noch bey guten Kräften befindliche Invaliden für das Hausz zu wählen, welche er zu allen ihren Schuldigkeiten zur Ordnung und Reinlichkeit und zu einer genauen Wachtsamkeit zu verhalten hat, dieses erforderet die Entfernung des Zucht-Hauszes von aller andern Hilfe, denn, weiln sich darinnen manche ruchlose Menschen befinden werden, so könnte sichs leicht fügen, dasz einige deren auf ihre gewaltsame Befreyung gedemken und Aufruhr anspinnen dürften, welchem Uebel durch sorgfältige Masznehmungen hinlänglich vorgebauet werden musz. Zu dem Ende ist die Vorsehung getroffen, dasz die Pforten immer geschloszen und sorgfältig bewahret seye.

Diesemnach hat sich die Mannschaft des Tages über in der an der Pforten nah-gelegenen Wacht-Stube versamlet, und ihr Gewehr im guten Stande zu halten, damit sie bey einem entstehenden Lermen gleich bey der Hand sey. Früh Morgens wenn zur Arbeit geläutet wird, verfügen sich . . . Mann in die Gänge der Schlaf-Kammer, bleiben allda so lang unterm

Gewehr stehen, bisz die Züchtlinge nicht alle in die Arbeits=Zimmer abgegangen sind; Während der Mesze (wobey sich die gantze Hausz=Wacht mit ihrem Seiten=Gewehr einzufinden hat) musz eben diese Mannschaft mit dem Feuer=Gewehr erscheinen, und beyde zusammen nicht ehe abgehen bisz nicht alles wieder in der Arbeits=Zimmern versammelt ist, allwo den gantzen Tag über eine bewaffnete Post zur Aufsicht zu halten ist. Uebrigens sind in denen Gängen der Schlaf=Kammern eigene Zimmer aufbehalten worden, in welchen der Corporal und 15 Mann die Nacht hindurch zu wohnen, durch jene, welche die Ordnung trifft, fleissige Wacht halten zu lassen, andurch aber aller Unordnung vorzubeugen hat.

Eben diese Mannschaft haltet sich des Abends, wenn zum Schlafen=Gehn geläutet wird, (wie oben beym Aufstehen gesagt worden) in den Gängen unter Gewehr so lang, bisz nicht alle Züchtlinge in ihren Kammern verschloszen worden. Die Wache musz öfters in denen Gängen auf=und ab=gehen, horchen und nachsehen, ob nichts ungebührliches vor sich gehe, niemahls gestatten, dasz gelermet werde, sondern alles zur Stille und Ruhe verweisen. Soferne sie aber etwas verdächtiges oder ungebührliches entdecken sollte, meldet es selbe sogleich dem Corporal, der die Sache abzustellen, oder, weiter zu melden hat.

Ehe und bevor die Manschaft aus dem Gewehr gegangen, soll der Corporal eine jede Thür visitiren und nachsehen, ob auch alles gut verschloszen seye?

Der Macht=Meister bleibt mit dem übrigen Theil der Manschaft in denen Wacht=Zimern, die nächst der Pforten sind, um auch diese zu versichern. Er selbst soll öfters unversehens visitiren, und nachsehen, ob alles was vorgeschrieben ist, genau erfüllet werde? Dahero, unter der gröszten Verantwortung niemahls gestalten, dasz sich dieszfall eine Nachlässigkeit einschleiche, welcher sich einige Verwegene Züchtlinge zu Nutz machen könnten. Weiln nun der Wacht=Meister auszer, der Obsorg für die Sicherheit des Hauszes, und, der unter seiner Mannschaft zu erhaltenden Zucht und Ordnung, keine andere Beschäftigung hat, als soll er sich zu allen den entständigen Verrichtungen, zu welchen ihn der Verwalter im Hausze tauglich und nöthig finden wird, nebenbey gebrauchen laszen, sonst aber sich des Tages hindurch, so viel es thunlich ist, in denen Arbeits=Zimmern aufhalten, und dem Zucht=Vater nach Thunlichkeit beystehen.

Was die Schild=Wachten anbelangt so musz zwar täglich Ordnungsmässig eine Wacht commandirt werden, welche bey der Pforten gantzer 24 Stund in der Wach=Stube zu verbleiben, und nachstehende Posten zu versehen hat, 1mo eine in der Stube bey der Pforte; 2do eine in dem Arbeits=Zimmer der Männer; 3^{tio} eine in dem Arbeits=Zimmer der Weiber; welch'

letztere 2 Posten des Nachts in den Gängen der Schlaf=Camer zu wachen haben. Bey allen öffentlichen Strafen musz die Mannschaft mit Gewehr ausrücken; ein gleiches hat sie zu thun, wann Aufruhr oder Feuer entstünde, damit durch ihre Hülfe alles Unheyl abgewendet und das Hausz beschützt werden könne.

Uebrigens wird der Mannschaft alle Sonnabend die Löhnung, und das Brod alle dritte Täg' abgereicht werden; es bleibt derselben unverwehrt entweder in der Cameradschaft zu kochen, oder ihre Nahrung sich bey der Speise=Mutter anzuschaffen, welch' letzteres nicht das übelste wäre, maszen sie schuldig ist, der Hausz=Wache die Speise um den nehmlichen Preysz abzureichen, der für die Züchtlinge bestimmt, folgsam so geringe, als möglich ist; Doch ist hierbey darauf zu sehen, dasz die Mannschaft alltäglich auf eine oder die andere Art warme Speise geniesze, andurch aber Kräfte und Gesundheit beybehalte.

9mo Von denen Werck=auch Lehr-Meister oder Meisterinnen.

Die beständige, fleisige, und gute Arbeit musz in dem Hausz zum Haupt=Gegenstand genommen werden, allermaszen selbe eines Theils die Beschäftung — und Besserung würcken, andern Theils aber auch ihre Unterhaltungs=Mittel erschwingen soll; Damit also ihre Arbeit zu Nutzen gebracht werden möge, so müssen erstlich: Lehr-Meister oder Meisterinnen aufgestellt werden, deren Schuldigkeit in deme bestehet, dasz sie die Züchtlinge lehren, wie sie das rohe Materiale gut, schicksam und vortheilhaft zu dem daraus zu erzeugenden Manufacto verarbeiten sollen, und, dasz dieses nicht nachlässig oder schleuderisch geschehe, unausgesetzte Sorge tragen; wobey sie sich in Verarbeitung des rohen Materialis nach dem Verlangen und Angeben des Werck=Meisters genau zu richten haben werden.

Dargegen Zweitens: wird dem Werck=Meister obliegen, alles nöthige dergestaltten vorzukehren, dasz immer so viele Werck=Stühle und andere Nothdurften bey Handen und in Bewegung seyen, als nöthig erachtet werden, um das vorrätliche Materiale, jedes nach seiner Gattung, zu verarbeiten, und dem Hausz, so gut, als möglich, zum Nutzen zu bringen. Dieser Gegenstand ist von der grözten Wichtigkeit, und erforderet von Seiten des Verwalters eine auszerordentliche Aufmercksamkeit, auf dasz aller Unterschleif, Untreue oder Nachlässigkeit, vermieden, und für den Nutzen auf alle mögliche Art gesorget werde. Diesen Endzweck desto gewiszer zu erreichen wird dem Verwalter die Auswahl derer Werck=und auch Lehr Meister oder Meisterinnen gäntzlich überlassen, auch die Macht eingeräumt selbe wenn sie untauglich oder liederlich wären, nach eigener Willkür abzuschaffen, und an ihre Stelle andere aufzunehmen, maszen er für die bey der Hausz=Manufactur vorkommende Fehler, Unwirtschaft und Schaden, mit Verantwortung

und Ersatz allein haften musz. — In diesen bestehen nun die Schuldigkeiten eines jeden in dem Hausze verwendeten Individui, welche dem Verwalter zu dem Ende ihn ihren gantzen Umfang mitgetheilet werden, damit er nicht nur seine, sondern auch jedermans Pflichten kennen, sich selbst darnach genauest achten, seine Untergebenen aber zu deren unfehlbaren Erfüllung verhalten, und andurch jene Ordnung immerdar zum Augenmerck nehmen möge, welche zu Aufrechthaltung dieses Hauszes unumgänglich, und mehr, als keiner Orten nöthig ist.

Gleichwie ihm nun obliegt, jedermann zu seiner Schuldigkeit anzuhalten, so musz auch jedem bekannt gemacht werden, in was selbe eigentlich bestehe. Derohalben wird er Verwalter die obstehender massen zu eines jeden Hausz=Individui Richtschnur angedeutete Pflichten aus gegenwärtiger Instruction heraus=ziehen, und denen. die es betrifft, unter seiner Unterschrift, zur genauesten Beobachtung einhändigen. Den Material — Verwahrer aber auszerdeme auch gegenwärtige gantze Instruction einsehen laszen, damit selbiger, auf den Fall, wenn er Verwalter erkrankten, oder in nothwendigen Hausz=Geschäften abwesend seyn sollte, von allen Wissenschaft und Kenntniz haben möge.

Schlüzlichen ist jedermann im Hausze an ihm Verwalter mit Gehorsam und Sub=ordination angewiesen, und weilen er allein sammt den gegenwärtigen Hausze unter der Ober=Aufsicht des Ungarisⁿ Statthalterey=Raths stehet, als wird er sich in allen auszerordentlichen Vorfällen dahin wenden und die fernere beliebige Befehle erwarten.

TARTALOM.

Első rész:

Katonai büntetések.

A.

A nemzeti hadseregre vonatkozó rendszabályok.

	Lapszám
I. Bocskay fejedelem hadi fegyelmi rendszabályai. 1606.	8— 10
II. I-ső Rákóczy György hadi rendszabályai. 1645.	11— 14
III. I-ső Rákóczy György rendelete a hadi fegyelemről. 1645.	14— 19
IV. Gr. Eszterházy Antal kurucz generális büntető intézkedései 1706—1709. ...	19— 21

B.

A nemesi fölkelést érdeklő intézkedések.

Az 1808: XI. t. cz. Fegyelmi törvények a fölkelés esetére	21— 23
--	--------

C.

A császári és a cs. kir. haderő törvényei, intézkedései a büntetésekről.

I. Kivonat I. Miksa császár 1508. évi hadi cikkéből... ..	24
II. Lándsafutás	25— 27
III. Az 1739. április 20-án kelt hadi cikk	28— 32
IV. Huszár-Rendtartás a XVIII. század elejéről	33— 39
1. Vesszőzés, kengyelszijazás vagy farmatringozás.	
2. Az executióról.	
3. Az arquebuzirozásról.	
4. Executio in ef figie.	
5. Infamálnak restitúciója.	
V. A Khevenhüller-dragonosok rendszabályai 1739-ből. Kivonat	39— 41
a) A császári hadi cikk magyarázata.	
b) Utasítás a főstrázsamesternek.	
c) Utasítás a porkolábnak.	
VI. Büntetések végrehajtására vonatkozó utasítások a XIX. század elejéről ...	42— 57
1. Utasítás a sánczmunkára ítélt rabokkal való bánásmódra nézve 1805-ből.	
2. Utasítás 1805-ből a fenyítőházra ítélt rabnőkkel való bánásmódot illetőleg.	

3. A várfogságra ítélt foglyokkal való bánásmódra vonatkozó 1806-ban kiadott utasítás.
4. A katonai büntető igazságszolgáltatás 1812-ben.

Második rész:

Iskolai fenyítés.

I. Büntetések az esztergomi szt. benedrendi róm. kath. főgimnáziumban ...	61— 62
II. Fenyítés a pápai ev. ref. főiskolában ...	62— 63
III. Miként büntettek a sárospataki ev. ref. főiskolában? ...	64— 65
IV. A debreczeni ev. ref. főiskolában szokásos büntetések ...	65— 66
V. Büntetések a nagyenyedi ev. ref. Bethlen-főiskolában ...	66— 67
VI. Az eperjesi ág. ev. kollégiumban alkalmazásban volt büntetések ...	67— 68
VII. A büntetések módja a kolozsvári unitárius kollégiumban ...	68— 69

Harmadik rész:

Megszégyenítő és megbecstelenítő büntetések.

Bevezetés ...	73— 90
I. Haj- és szakáll-lenyírás ...	90— 92
II. Megvesszőzés és kiseprűzés. Kicsapás ...	92— 96
III. Szalmakoszorú ...	96— 98
IV. Paczalvetés ...	99
V. Kaloda ...	99—112
1. a) Gallér és hegedű alakú nyak- és kézkaloda.	
b) Álló nyak- és kézkaloda.	
2. Lábkaloda.	
3. Láb- és kézkaloda.	
VI. Pellengér ...	112—124
VII. Nyakló vagy nyakvas ...	125—128
VIII. Szégyenkő ...	128—130
IX. Kényszerű séta vagy meghurczolás ...	130—131
X. Szégyenketrecz ...	131—137
XI. Fa-ló és fa-szamár ...	137—141
XII. Keresztrefeszítés ...	141—142
XIII. Nyelvlakat ...	142—143
XIV. Önmeghazudtolás ...	143—145
XV. Eklézsiakövetés ...	145—160
XVI. Kuriozumok ...	160—165

Negyedik rész:

Kétféle halálos büntetés.

Akaszttás.

I. Az akasztófáról általában. Az akasztás régi módja ...	169—185
II. A modern „oszlop-akasztófa“ ...	185—189
III. A négy ágú akasztófa ...	189—206
IV. A háromágú akasztófa ...	206—210

	Lapszám :
V. A két ágú akasztófa... .. .	210—215
VI. A hóhér	215—226
Kerékbetörés	226—247

Ötödik rész:

Az emberevők.

I. A bünpör	251—267
II. A vádlottakkal fölvetett jegyzőkönyvek... .. .	267—292
III. Következtetés	292—298

Hatodik rész:

Töredékek.

I. A zenggi fonóház	301—307
II. A dalmát szigetekre való deportáció eszméje... .. .	307—308
III. A pesti dolgozóház terve	309—310
IV. Boszorkánypörök	311—318
A) A deési boszorkányok.	
B) A körmöczbányai varázsló	

Hetedik rész:

Okmánytár.

I. Előzmények	
1—3 okmány	321—323
II. Szempci fenyítőház	
1—8 okmány	323—335
III. Tallósi fenyítőház	
1—12 okmány	335—358
IV. Szegedi fenyítőház	
A) Vegyes tárgyú okmányok	
1—17 okmány	359—376
B) Utasítások	
1—14 okmány	377—409
C) Szökések	
1—38 okmány	409—470
V. Csatornaásás	
1 okmány	471—473
VI. Olasz foglyok	
1 okmány	478
VII. Akasztás	
1 okmány	478
VIII. Emberevők	
1—6 okmány	497
IX. Zenggi fonóház	
1 okmány	497—499
X. Ítéletek	
1—33 okmány	499—541
XI. Pótlás: Szempci fenyítőház	
1 okmány	541—564

KÉPEK JEGYZÉKE.

(A képek nagy része a Dobos Dezső gyűjtőfogházi tanító fényképfölvétele után készült.

Az ábrákat azokhoz jobbra Neumann Ártur rajzolta.

A klisék a Koblinger Gyula budapesti foto-czinkografus műintézetéből kerültek ki.)

1. Törvénylátás a Landsknechteknél.
2. Lándsafutás.
3. Lefejezés. Mindhárom kép egy 1571-ben megjelent műből való fametszet. A mű címlapja hiányzik. Hátulsó lapján azonban ez olvasható: Getruckt zu Franckfurt am Mayn, durch Martin Lechler, In verlegung Hieronymi Feyrabends. Sigismundus Feyrabend. 1571. Ugyanezek a képek — más keretdíszítménnyel — megvannak Leonhardt Fronssperger: „Von Kayserlichem Kriegsrechten“ című Majna melletti Frankfurtban 1565-ben és 1566-ban Sigm. Feyrabend és Simon Hüter kiadásában megjelent könyvében is.
4. Deresre húzott nő. 1787. Egykorú rézmetszet a pozsonyi városi muzeumban.
5. Deres a selmeczbányai városi muzeumban.
6. Deres a pozsonyvárosi muzeumban. Rajta korbács és régi békóvas.
7. A löcsei vármegyeházán levő deres.
8. Bártfai deres. A Myskovszky Viktor lovag emlékezetből készült vázlata után rajzolva.
9. Deres a Koburg herceg kastélyában Szt.-Antal községben, Hont vármegyében.
10. Szájkörte a steini feygházból. Szerző tulajdona.
11. A botbüntetésnek a katonai határörvidéken való megszüntetése tárgyában 1762-ben kelt legfelsőbb kézirat hasonmása. Eredetije az orsz. levéltár udv. kancelláriai iratai között.
12. Két lapát Körmöczbánya város levéltárából. Egyik lapát a csizmadia czéh tulajdona volt. Ennek hossza 63 cm.; tányérjának szélessége 13 cm.; vastagsága 2.5 cm.; súlya 500 gr. Bükkfából van. Pirosra volt festve. Egyik oldalán a magyar czímer vörös polyás mezője, a másikon magyar csizma, musta, bicskia (csizmadia-szerszámok) és 1778 évszám láthatók. A másik lapát a mészárosok-é volt. Ez jóval nagyobb: 78 cm. hosszú. Tányérja 17.5 cm. átmérőjű, vastagsága 2.8 cm. és 850 grammot nyom. Egyik oldalán piros mellényű mészáros áll, másik oldalán: bárány egyházi zászlót tart, a melynek két szélső mezeje piros. Ennek a „ferulának“ nevezett szerszámnak zöld nyele körül piros szalag csavarodik, mely a lapát és a nyél kerek végének külső (kerületi) szélét is takarja. Tölgyfából van faragva.

13. Ugyanaz a két lapát más oldalról nézve.

A selmeczbányai városi muzeumban is őriznek egy pár lapátot. Melyek közül az egyik 78 cm hosszú, 2,2—2,5 cm. vastag. Tányérjának átmérője 21 cm. Súlya 1,10 kg. Gyertyánfából van. A másik szintén 78 cm. hosszú, de 2,7—3,5 cm. vastagságú. Tányérjának átmérője 17 cm. Súlya 0,65 kg. Jávorfából van faragva.

14. Kancsuka a nagybányai muzeumban. Nyele 45, ostora 60 cm. 1849ben, az orosz invázió idejében került Nagy-Bányára. Az ottani városi levéltár illetőleg muzeum letéteménye.

15. Talpbőrrel való megverés. Templomi falkép, mely a Szt. Dorottya legendáját ábrázolja. A XIV. század második feléből való. Lőcse¹.

16. Farkas gúzs. Szemtanuk magyarázata után készült kép.

17. Ugyanaz oldalról nézve.

18. Nyakló kaloda a kassai muzeumban. (Hegedűnek, brúgónak is mondják.) Ehhez hasonló példány van Ipolyságon, a vármegyeházán.

19. Nyakló kaloda az Erdélyi Muzeumegylet muzeumában Kolozsvárt.

20. Nyakló kaloda nyitva és csukva. Tölgyfából készült, kis ujjnyi vastagságú, vörösré volt festve. Olyan könnyű és olyan kicsinyek a lyukai, hogy bizonyára csak nőkre alkalmazták. Férfi kéz nem is fér bele. A Gr. Kreith Béla tulajdona.

21. Álló nyakló kaloda elülről nézve. Emlékezetből rajzolt kép.

22. Ugyanaz hátulról.

23. Lábkaloda. A Myskovszky Viktor tanár emlékezetből készült vázlata után megrajzolva.

24. Kalodában. A hét könyörületeselekvényt ábrázoló, a lőcsei plebánia templomban levő falképek egyike. „Balra az idegen kalodában ül, balján még más fogolynak is van helye, mint ezt a lábnek való 2 üres lyuk mutatja. Két keze a kalodához van bilincselve, nyaka gyűrűvel körülfogva, melytől a láncz a mögötte levő torony falához nyul el.“²) (A XIV. század második feléből.) A kalodában levő alak két kezén henger alakú lakat látható, olyanszerű mint a melyet az I. kötet 31. sz. képének 10. ábrája mutat.

25. Thököly Imre a fogságban, kalodában. „Vasárnapi Ujság“ 1889. évf. 396. lap.

26. Két darab lábkaloda a turóc-szent-mártoni muzeumból.

27. A lábkaloda más alakja elülről. Emlékezetből.

28. Ugyanaz hátulról.

29. Kéz és lábkaloda. A Pálffy grófok Pozsony megyei vöröskői várában a földalatti börtönben levő kalodáról készült modell után rajzolva. Elülről nézve.

30. Ugyanaz hátulról.

31. Láb- és kézkaloda. Külföldi. „Archiv für Natur, Kunst, Wissenschaft u. Leben.“ Braunschweig. 1845.

32. A dubniczi (trencsénmegyei) szégyenoszlop.

33. Az újvároskai (nyitrakegyei) szégyenoszlop, az oldalán csüngő szégyenkövel.

34. A Sopron megyében levő Rákos községbeli szégyenoszlop.

35. Szégyenoszlop Szempcz piacán.

36. A pöstyéni pellengér Nyitrakegyében. Sziklai János és Borovszky Samú: „Magy. Orsz. Vármegyei És Városai“ cz. művéből.

37. A pinkafői pellengér, a pallosjog jelvényével. Fénykép után rajzolva. A mögötte levő falba illesztett tábla fölírata:

¹) Magyarországi Régészeti Emlékek. Kiadja a Magy. Tud. Akadémia. Bpest. 1874 Athenaeum. III. k. II. rész : Henszlmann J.: Lőcsének Régiségei. 1878. 104. lap.

²) Henszlmann idézett műve. 97. és 98. lap.

Jus hic dicitur civibus
 Exterisve cunctis;
 Consiliis, viisque
 Studetur rectis.

38. A nyitrai pellengér 1635-ből. Kubinyi Ferencz és Vahot Imre: „Magyar És Erdélyorsz. Képekben.“ Pest 1854. Emich G. III. k. 19.

39. „Kikötőoszlop.“ Juhász János nyug. fegyőr, volt lovas csendőr előadása után készült kép. Juhász az 50-es években látott ilyet egy községházának az udvarán. Kikötőoszlopnak hívták.

40. A kis-tapolcsányi pellengér, oldalán szégyenkővel és nyakvassal.

41. A korponai „boszorkány-pellengér“. Jelenleg az Alsó Vendéglőben a kapú sarkán áll, mint kerékvető. Nem rég még rajta volt a nyakvas. Az oszlop 8 szögű, átmérője 42, kerülete 147 cm. Egy-egy lapja 18—19 cm. széles. Az oszlop egész magassága 2 méter. Ebből most egy méternyi a földben van.

42. Nyakba akasztó szégyentábla Dévényből. Nyitott szájból kilógó nyelvet ábrázoló kis fekete tábla, mely a káromkodók és rágalmazók megbüntetésére szolgált.¹

43. A székes-fehérvári szégyentábla, a városi levéltárból. Szélessége 61 cm., magassága 47 cm. Alapszíne fekete, a tehén képe és a betűk rajta fehérrel vannak festve.

44. Tarnóczi (liptómezei) szégyenoszlop.

45. Szégyentábla ugyancsak Székesfehérvárról. Nagysága és színe olyan, mint az előbbeni-é.

Mindkettő nyakba való.

46. Gajari szégyenoszlop. A Vasárnapi Ujság 1860. évf. 117. lap.

47. A bazini pellengér-álarcz.

48. Nyakvas a selmeczbányai plebánia kertjének bejáratánál, a hova azonban csak lefényképezése alk.-val tették föl. Eredetileg egy hontmezei malom ajtaja mellett csüngött.

49. Ugyanaz.

50. A halálraítélt a templom bejáratánál kiállítva. 24 óráig kellett ott állania nyakvasban. Nyakába akasztva az ítélet, előtte égő gyertya, mellette a bakó.

Rossowski W. festményének fametszetű reprodukciójáról fényképezve.

Ország-Világ 1882. évf. 365.

51. Szégyenkő a budapesti Nemz. Muzeumban.

52. Szégyenkő a szász-sebesi ág. ev. templom sekrestyéjében.

Romer Floris: „Archaeologiai Értesítő.“ 1870. II. k. 4. és 1872. VI. k. 122.

53. A lőcsei szégyenketrecz.

54. A trsztenai rácsos börtön (szégyenketrecz), a czinterem bejáratának külsőbe alatt.

55. Fa-szamárra való ültetés mint iskolai büntetés. Rudolf Quanter: Die Leibes U. Lebensstrafen cz. művéből. 356. lap.

56. A fa-ló a katonaságnál. Marczali Henrik: „Nagy Képes Világtört.“ Bpest. Franklin. IX. k. 418.

57. Bakhuzás. Czéda fehérnépek büntetése. Rud. Quanter: „Sittlichkeitsverbrechen.“ Dritte Aufl. 1904. Berlin. Hugó Bermüller.

58. Lovaglás gerenda-élen. A gyulafehérvári Batthyány-féle könyvtár „Esztergomi Mise-Könyvének“ 25ik lapján levő inicziálé. A kéziratot misekönyvet írta és festette Henrikfia István csukárdi (pozsonymegyei) plebános 1377-ben.²⁾

¹⁾ Dr. Borovszky Samú: „Magyarország Vármegyei És Városai“ cz. művéből Pozsonyvármegye. 54

²⁾ Varjú Elemér muzeumi tisztviselő adatai.

A meztelen női alak a vizkereszt ünnepére rendelt mise introitusának incziáléját képező E betű ²⁾ középső vízszintes tagján vagyis gerendához hasonló tengelyén ül. Mögötte kék mezőben fekete vonalakkal rajzolt ablakrács látszik.

Az introitus a LXXI. illetőleg a LXXII. zsoltárra vonatkozik, a mely jövendölés a Krisztus országáról, a Salamon személyének példázatában és a melynek magyar szövege a Károli Gáspárféle biblia szerint:

„1. Isten, a te ítéletedet adjad a Királynak, és a te igazságodat a Király fíjainak;
2. Hogy ítélje a te népedet igazságban, és a te szegényidet ítéletben.

4. Megítéli a népnek szegényit és megszabadítja a szűkölködőnek fíjait; és megrottja a nyomorgatót.“

59. Ekkleziatikövetés. Benedek Eleknek „A Magyar Nép Multja és Jelene“ című művéből. I. k. 252.

60. Egy és négyágú akasztófa. Egy rézmetszetű tábori képről 1571ből. A művet, melynek ez a kép illusztrációját képezi, Sigism. Feyrabend adta ki a Majna melletti Frankfurtban. Czimlapja hiányzik. Ugyanez a kép megvan a Leonh. Fronsperger „Von Kayserlichem Kriegsrecht etc“ című, Frankfurtban Sigm. Feyerabend és Simon Hüter kiadásában 1566ban megjelent művében is a 60ik lapon.

61. Fenyegető levél a XV. századból. Melyben a bártfaiakat a husziták, kivégzett társaikért (cseh nyelven irt levelükben) bosszuállással fenyegetik, ha 400 arany forintot a lechnitzi zárdában le nem tesznek értük. A levélre tollal rajzolt „illusztrációk“ között egy két ágú akasztófa is látható.

62. Paradeiser német ezredesnek és társainak kivégzése 1601ben Bécsben. Orteliusnak 1613ban Nürnbergben megjelent művéből. Rézmetszet. Az eredeti képmagyarázat: „Mivel Paradeiser György ezredes Kanizsa jól megőrzött főerősségét — — végső szükség nélkül Kishaja basának esküje ellenére földadta: a bécsi hadi t.szék által társaival halálra ítéltetett s az ítélet 1601 oktob. 19én végrehajtatott.

Először Paradeiser György urnak mint Kanizsa és bekebelezett határa volt ezredesének, valamint Kugler György zászlótartónak és kanizsai kinevezett kapitánynak mint az ítélet rendeli, le kell vágni a jobb kezét, azt követőleg karddal ki kell őket végezni és azután egyiket a másik után el kell takarítani és temetni.

Ohrmüller Vilmos babocsi kapitány és Rasso Hugó zászlótartó, mint a kik Babocsot csüggeteg kislelküségből földadták, mint az ítélet rendeli, karddal végeztessenek ki, és azután egyik a másikával temettessék el.

Nusch Pongrácznak kanizsai ezredesnek és főörmesternek, a ki eskü-kötelezett-ségéről több ízben nagyon megfélemedezett és a mikor a törökkel értekeztek, rajtakapatott, hamis bizonyítványok és irások is rábizonyítottak: a hozott ítélet szerint először a nyelvét nyakából ki kell szakítani, és azután Stöckel Mátyás babocsi örmester mellett az akasztófáni a mig mindketten megfulladnak, ki kell őket végezni. A soltész nyelvét föléje, az akasztó-fára kell szögezni és mindkettőjüket 3 napig süsse a nap, annakutána ismét le kell vágni, és eltemetni és a végrehajtás Bécs városában a Grabennek nevezett téren legott való-sággal foganatosíttassék.

— — Említett napon az ítéleteket kihirdették és mindjárt rá a végrehajtás meg-történt.“

63. Pika Gáspár és 31 társának kivégzése Árvában, 1672-ben. Rézmetszet. Eredetije az orsz. képtár metszetgyűjteményében.

64. A nagyenyedi két ágú akasztófa, a Holtmarossal átellenben levő u. n. Akasztófa-dombon, az országút mellett.

A Szegegy- Maszák Hugó író és festő vázlata után megrajzolva.

²⁾ Ecce advenit dominator Dominus—.

Ez akasztófa a 40-es években még fennállott a város határán. Tölgyfából készült. Ilyenszerű volt a temesvári két ágú akasztófa is, de annak mintegy méternyi magas lábazata volt, kőfalból.

65. Akasztóhám elülről. A gr. Kreith Béla ereklye muzeumából.

66. Ugyanaz hátulról.

67. Akasztóhám vasból. Elülről nézve. A sepsi-szt-györgyi Székely-Muzeumból.

68. Ugyanaz szinte elülről nézve, felöltve.

69. Ugyanaz hátulról.

70. Egy ágú akasztófa, melyre hámiban húzták föl az elítéltet. $2\frac{1}{2}$ m. hosszú, 18—20 cm. vastag fenyőfából faragott négyszögletű oszlop volt ez, keresztgerenda helyett vasszerkezettel ellátva. A vasszerkezetnek 60 cm-nyi hosszabb része az oszlop tetejébe volt beleszarva. Rövidebb, mintegy 14 cm-nyi vízszintes szára kampóban végződött. Erre a kampóra húzták föl hámiban az elítéltet.

71. Lélekváltság-harang (a képen látható két harang közül a kisebbik) az Üllei úton levő fi-árvaház udvarán. Halálváltó-csöngettyűnek is hívták. 1845-ben öntötték. Súlya 153 font.

72. Két ágú társas akasztófa.

Két felől két 18—20 cm. vastagságú, 4 m. magas, fenyőfából faragott oszlop állott egymástól 1 méternivel távolabb mint a hány ember kivégzésére készült. 3 ember kivégzésére 4 m., 5 ember kivégzésére 6 m. távolságra állították azt föl. A két oszlopot fölül összekötő vízszintes gerendába voltak beleszarva a csavarvégű kampós szegek, minden kivégzendő számára egy, 1 m. távolságra egymástól.

A vízszintes gerendákkal párhuzamos léczet a kivégzés után szegeztek a két oszlopra, a hullák dereka táján avvégből, hogy a szél ne lóbálja azokat.

Ezt a társas akasztófát a soroksári út végén levő dombra szokták volt felállítani.

Ugy ezen, mint az előbbi ábrára vonatkozó adatokat Dobos Dezső gyűjtőfogházi tanító gyűjtötte össze, jobbára a Kozárek Ferencz bakó özvegyétől és Bott József ó-budai állatorvos-gyepmestertől.

73. Akasztó-kötelek, csigák és csavarszegek a Kozárek Ferencz hagyatékából.

Az 1 sz. vastag kötelet az elítélt két lábára kötötték kereszturokkal. Alul, csigán áthuzva a test kinyújtására szolgált.

A 2. sz. vékonyabb kötél a kéz összekötésére használtatott, kettős hurokkal, mely az elítélt két kezét a czombjához szorította.

A 3. sz. a régi Kornberger-féle kötél, illetőleg nyakhurok.

4. sz. Használt nyakhurok. 9—10 alkalommal szerepelt. Hosszabb az 5. sz. huroknál, mivel kinyúlt a használat folytán.

5. sz. Egyszer használt nyakhurok.

6. sz. (Czukorspárga vastagságú) vékony nyak- és kéz-kötél Both idejéből.

7. sz. Régi csigák.

8. sz. 100—115 éves, halcsontból készült mérőpálcza. $\frac{1}{2}$ öl hosszú. Annak a megállapítására használták, hogy az alsó, (a test kinyújtására való) csigás kampó hova alkalmaztassék?

Szám nélkül: balfelől a csavarban végződő kampós szeggel egy régi csiga.

Jobb felől, szintén szám nélkül egy hasonló kampós szegen az újabb csiga.

A középben látható 3 kampós szeg a kivégzésnél következőképen használtatott:

egy a nyakhurokhoz,

egy a lábkötél csigájához és

egy a lábkötél végének az akasztófa oldalán való megerősítésére.

74. Ugyancsak akasztáshoz való kötelek és egyéb készülékek, szintén a Kozarek hagyatékából.

1. sz. Lábkötél, 3 m. hosszú.
2. sz. Női szoknyakötél. Ez a czukorspárga vastagságú $3\frac{1}{2}$ m. hosszúságú, két végén ólmozott kötél arra szolgált, hogy a kivégzendő nők szoknyáját térden alul összekössék vele.¹
3. sz. Nyak- illetőleg kéz-hurok. Czukorspárga vastagságú.
4. sz. Ugyanaz.
5. és 7. sz. Kozarek nyakhurokja. 1-szer használta.
6. sz. Ugyancsak a Kozarek nyakhurokja. 9-szer volt használva. Azért nyult ki.
8. sz. Csigák. Egy újabb és 3 régi.
9. sz. Két kéz-összekötő, 3 méteres kötél.
10. sz. Kornberger nyakkötele.

A kötelek alatt a dobozban 6 fiók 3—3 csavaros kampós szeggel, jobbra a mérő pálczával, balra a csavarhajtó kulccsal.

75. Oszlop-akasztófa, a melyen Kármán Mátyást 1903. július 31-én a budapesti kir. orsz. gyűjtőfogház udvarán kivégezték. Természet után készült fényképről rajzolva.

76. A pesti négy ágú akasztófa.

77. A pelsüci törvényfa.

78. A nyitrai akasztófa.

79. A nagyszebeni akasztófa.

80. A debreczeni „törvényház“.

81. A pozsonyi akasztófa.

82. A korponai akasztófa.

83. A zalaegerszegi akasztófa.

84. A turócz-szt.-mártoni akasztófa.

85. Az egri két ágú kö-akasztófa.

86. Keréketörés. Marczali Henrik „Nagy Képes Világtörténet“ cz. Bpsten, Franklin társ. kiadásában megjelent művének VIII. kötetéből. 464. lap.

87. Keréketörés. Hogarth-féle rézmetszet. (Hogarth szül. 1697-ben, meghalt 1764-ben.)

88. Keréketörés. Pika és társainak kivégzése 1672-ben. Szilágyi Sándornak „A Magy. Nemzet Története“ cz. művéből. VII. K. 313.

89. Hórát és Kloskát kerékbe törik 1785-ben. Benedek Eleknek „A Magy. Nép Multja És Jelene“ cz. Bpsten 1898-ban, az Athenaeum kiadásában megjelent művéből I. K. 379.

90. Hóra és Kloska kivégzése. Andr. Brinhausér Augsburuban készült rézmetszete után. Eredetije az orsz. képtár metszet-gyűjteményében.

91. Előkészület a keréketöréshez. A képen 2 „kettős jászol“ látható.

Egy XVIII. századbéli rézmetszet után. A metszet a budapesti Nemz. Muzeumból, egy régi büntető ítéletek gyűjteményét tartalmazó kötetből való.

¹) Mert nőket is végeztek ki akasztófán. Kozarek Ferencz „m. kir. hóhér“ jegyzeteiből, melyek az 1867-től 1894-ig terjedő időben való működéséről szólanak, kitűnik, hogy az általa kivégzett 87 egyén között 4 nő volt és pedig:

az 1882. nov. 30-án kivégzett Nagy Anna (Szombathely)

az 1884. jul. 26-án kivégzett Barát Erzsébet (Zalaegerszeg)

az 1885. jan. 29-én kivégzett Romanov Józsefné (Temesvár) és

az 1894. jan. 4-én kivégzett Draguja Nervo (Belovár.)

92. Kettős jászol a Castan Panopticumából Berlinből. Ugyanilyen négy darab jászol látható a nürnbergi Germán Muzeumban. Ezek mérete:

51 cm. hosszú

29 „ széles

20 „ magas

11 „ távolság a két élesre faragott jászolfa között.

93. Nagy jászol a nürnbergi várban levő Criminal Museumban (Folterkammer), a mely állítólag arra szolgált, hogy a keréketörésre ítéltet ráfektessék. Egészen fából van. Hossza mintegy 2 méter, szélessége csak 67 cm. Az élesre faragott és élükkel fölfelé álló keresztfák egymástól való távolsága 10—12 cm., magassága 10 cm.

94. Győr-Szt.-Mártoni törvényfa, a keréketöréshez való keresztrel és kerékkel. A Kovách Ernő volt 1848/49-iki örnagy és nyug. fegyint. igazgató vázlata után megrajzolva.

95. Büntető és kínzó eszközök a pozsonyi városi muzeumban. Köztük egy pengével ellátott kerék. A képen fölül egy pallost tartó kéz látszik, a jus gladii jelképe, melyet vásárok alkalmával ki szoktak tüzni.

Alatta nyakba-akasztó szégyentáblák

Bal felől a „spékelt nyúlnak“ nevezett kínzó eszköz és alatta a hóhérszék, melyre a fővételre ítéltet a kivégzés alkalmával ráültették és hozzákötötték.

96. A pozsonyi kerék, külön.

97. A korponai csonttörő tuskó. Mocsári tölgyfából faragott, alul félkör alakban ívelt, felül két — gömbben végződő — fogantyúval ellátott, 36 cm. hosszú és 16 cm. széles eszköz, melyet bizonyára keréketörésre (kerék helyett) használtak. Magassága 10. cm. fogantyúinak hossza 14 cm., Súly 6.50 kg.

Felső lapján egy szárnyas angyalfej van szépen domborura kifaragva. Ez alatt egy ugyancsak domboruan kifaragott körben a következő homorú metszésű fölírat olvasható: Trestani Dobri Biwaji¹⁾ Creatum sub Gabrielis Bakkji A. D. 1676.

98. Szegedinecz Pero és társainak kivégzése 1736-ban Budán, a Szt. György-téren. A szerző tulajdonát képező egykorú rézmetszetnek kisebbített fényképe. A képen látható mindkét kerék vaspengével van ellátva, ép úgy mint a pozsonyi kerék.

99. A zenggi fonóház romja.

100. Ugyanaz.

¹⁾ azaz: A büntetettek megjavulnak.

SAJTÓHIBÁK.

- A 7. lapon, alúl (azaz alúlról számítva) a 18. sorban: Utóbbiról — e helyett: *Utóbbiból*.
- A 9. lapon, felül a 17. sorban: az az fejedelem — e helyett: *az fejedelem*.
- A 12. lapon, alúl a 7. sorban: helyekeben — e helyett: *helyekben*.
- Ugyanott, alúl a 6. sorban: háborganyi — e helyett: *háborgatni*.
- A 14. lapon, felül a 3. sorban: Edictamunkban — e helyett: *Edictumunkban*.
- A 16. lapon, alúl a 18. sorban: Örrökre — e helyett: *Őrzőkre*.
- A 24. lapon, felül az 5. sorban: cikkekéből — e helyett: *czikkéből*.
- A 30. lapon, felül a 11. sorban: folvajló. — e helyett: *tolvajló*.
- A 40. lapon, felül a 18. sorban: vessztőhelyén — e helyett: *vesztőhelyén*.
- A 41. lapon, alúl a 14. sorban: megvasalatlan — e helyett: *megvasaltan*.
- A 48. lapon, alúl a 15. sorban: 1905. — e helyett: *1805*.
- A 68. lapon, felül a 15. sorban: állította meg — e helyett: *állapította meg*.
- Ugyanott, felül a 16. sorban: coectus — e helyett: *coetus*.
- A 69. lapon, a jegyzetben, alúl az 1. sorban: Egy — e helyett: *Igy*.
- A 73. lapon, alúl a 4. sorban: átkozódok — e helyett: *átkozódók*.
- A 83. lapon, alúl a 12. sorban: Turócz-Klenő — e helyett: *Turócz-Szklenő*.
- Ugyanott, alúl a 11. sorban: molnárczéhez — e helyett: *molnárczéhhez*.
- Ugyanott, alúl a 8. sorban: ütötték — e helyett: *ütöttek*.
- A 88. lapon, a jegyzetben, alúl a 3. sorban: lopot — e helyett: *lopott*.
- A 90. lapon felül a 4. sorban: állot — e helyett: *állott*.
- A 93. lapon, felül a 15. sorban: rend-eltük — e helyett: *ren-deltük*.
- Ugyanott, a jegyzetben, alúl a 2. sorban: Insituts — e helyett: *Instituts*.
- A 100. lapon alúl a 2. sorban: 81 — e helyett: *18*.
- A 105. lapon, a jegyzetben: 1) — e helyett: 2) és 2) — e helyett: 1). Valamint: 3)
Ugyanott I. 235 — e helyett: 3) *Kolozsvári és Ovári »Corpus Statutorum.« I. 235.*
- A 112. lapon, felül a 12. sorban: ekszekuzsiója — e helyett: *ekszekucziója*.
- A 119. lapon, a jegyzetben: 2) 1) 2) — e helyett: 1) 2) 3).
- A 127. lapon, felül a 11. sorban: Turócz-Klenő — e helyett: *Turócz-Szklenő*.
- Ugyanott: molnárczéhez — e helyett: *molnárczéhhez*.
- A 134. lapon, felül a 2. sorban: jó — e helyett: *jól*.
- A 136. lapon, felül a 9. sorban: 1805. — e helyett: *1580*.
- A 136. lapon, alúl a 3. sorban: vite — e helyett: *vice*.
- A 142. lapon, felül a 11. sorban: hosszát — e helyett: *hosszatt*.
- A 147. lapon, a jegyzetben, alúl a 13. sorban: protentás — e helyett: *protestáns*.
- A 148. lapon, alúl az 5. sorban: tisztek — e helyett: *tisztek*.
- Ugyanott, alúl az 1. sorban: szokásan — e helyett: *szokásban*.
- A 181. lapon, felül a 11. sorban: elé² — e helyett: *elé³*.
- Ugyanott, felül a 13. sorban: Üllői — e helyett: *Üllei*.
- A 186. lapon, felül a 7. sorban: leesesének — e helyett: *leesésének*.

- A 214. lapon, alúl a 2. sorban: gonoszt — e helyett: *gonosz*.
- A 223. lapon, alúl a 8. sorban: Kornberget, — e helyett: *Kornbergert*.
- A 224. lapon, felül a 9. sorban és a jegyzetben, alúl a 12. sorban: perdő — e helyett: *perdo*.
- A 234. lapon, felül a 16. sorban: követetett — e helyett: *követetett*.
- A 238. lapon, felül a 3. sorban: a mély — e helyett: *a mély*.
- A 265. lapon, a jegyzetben, alúl a 2. sorban: személylyet — e helyett: *személylyel*.
- Ugyanott, alúl a 16. sorban: megtendő — e helyett: *megteendő*.
- A 265. lapon, felül a 16. sorban: 1882 — e helyett: *1782*.
- A 275. lapon, alúl a 15. sorban: csontokat — e helyett: *csontokat?*
- A 282. lapon, alúl a 12. sorban: stb. — e helyett: *stb?*
- A 297. lapon, felül a 15. sorban: elitélték — e helyett: *elitélték*.
- A 308. lapon, alúl a 11. sorban: összeegyelítsék — e helyett: *összeegyítsék*.
- A 309. lapon, alúl a 13. sorban: foglalkoztatattnak — e helyett: *foglalkoztattattnak*.
- A 314. lapon, felül a 2. sorban: oncludálatott — e helyett: *concludáltatott*.
- A 317. lapon, felül a 3. sorban: hatálig — e helyett: *halálig*.
- A 321. lapon, alúl a 2. sorban: cristiane — e helyett: *christianae*.
- A 322. lapon, felül a 7. sorban: Benigus — e helyett: *Benignae*.
- Ugyanott, alúl a 12. sorban: Resoluoném — e helyett: *Resoluonem*.
- A 323. lapon, alúl a 12. sorban: Delictio — e helyett: *Dilectio*.
- A 324. lapon, felül az 1. sorban: Romanurum — e helyett: *Romanorum*.
- A 324. lapon, felül a 8. sorban: ex — e helyett: *et*.
- Ugyanott, felül a 9. sorban: Magna — e helyett: *Magnae*.
- Ugyanott, felül 14. sorban: Septingetessimo — e helyett: *Septingentesimo*.
- Ugyanott, alúl a 14. sorban: Perpetuns in Frankó — e helyett: *Perpetuus in Franko*.
- Ugyanott, a 16. sorban: sue — e helyett: *sui*.
- Ugyanott, alúl a 10. sorban: Qrdinis — e helyett: *Ordinis*.
- Ugyanott, alúl a 6. sorban: Ovod: — e helyett: *Quod*.
- Ugyanott, alúl a 3. sorban: Caerareo — e helyett: *Caesareo*.
- A 325. lapon, alúl a 7. sorban: raboratas — e helyett: *roboratas*.
- Ugyanott, alúl, a 8. sorban: anthenticandas — e helyett: *authenticandas*.
- A 326. lapon, felül a 16. sorban: incorrigilibis — e helyett: *incorrigibilis*.
- Ugyanott a 17. sorban: sucessive és medecina — e helyett: *successive és medicina*.
- Ugyanott, a 19. sorban: augustiatum — e helyett: *angustiatum*.
- Ugyanott, a 22. sorban: adstilit — e helyett: *adstitit*.
- Ugyanott, alúl a 3. sorban: seperatus — e helyett: *separatus*.
- Ugyanott, alúl az 5. sorban: intaque — e helyett: *itaque*.
- Ugyanott, alúl a 6. sorban: ejasmodi és iutra — e helyett: *ejusmodi és intra*.
- Ugyanott, alúl a 13. sorban: conciuato — e helyett: *concinato*.
- A 327. lapon, felül a 6. sorban: hauc — e helyett: *hanc*.
- Ugyanott, felül a 8. sorban: intentinne — e helyett: *intertentione*.
- Ugyanott, felül a 17. sorban: Lacumtenentiali — e helyett: *Locumtenentiali*.
- Ugyanott, alúl a 11. sorban: promationem — e helyett: *promotionem*.
- Ugyanott, alúl a 16. sorban: corsum és fueriut — e helyett: *eorsum és fuerint*.
- Ugyanott, alúl a 19. sorban: aliemus — e helyett: *alienus*.
- A 328. lapon, felül a 2. sorban: Consilierium — e helyett: *Consiliarium*.
- Ugyanott, alúl a 9. sorban: werden — e helyett: *verde*.
- A 329. lapon, felül a. sorban: wnnigstens — e helyett: *wennigstens*.
- A 330. lapon, alúl a 14. sorban: Orphandrophium — e helyett: *Orphanatrophium*.
- A 331. lapon, felül a 11. sorban: Duz — e helyett: *Dux*.

- Ugyanott, a 18. sorban: adprobanus — e helyett: *adprobamus*.
 Ugyanott, a 20. sorban: acclerentur — e helyett: *accelerentur*.
 A 333. lapon, felül a 9. sorban: au — e helyett: *an*.
 A 335. lapon, felül a 18. sorban: 1—13 okmány e helyett: — *1—12 okmány*.
 Ugyanott, alúl a 8. sorban: commendannus — e helyett: *commendamus*.
 Ugyanott, alúl a 13. sorban: eelebata — e helyett: *celebrata*.
 A 336. lapon, felül a 4. sorban: ae — e helyett: *ac*.
 Ugyanott a 9. sorban: sequitor — e helyett: *sequitur*.
 Ugyanott a 20. sorban: Aluae — e helyett: *Aulae*.
 Ugyanott a 23. sorban: ant és ant — e helyett: *ant* és *ant*.
 A 337. lapon, alúl az 5. illetőleg a 6. sorban: intertenere — e helyett: *intertenerere*.
 Ugyanott, alúl a 18. sorban: Reggii — e helyett: *Regii*.
 A 338. lapon, felül az 5. sorban: Adificatum — e helyett: *Aedificatum*.
 Ugyanott, a 8. sorban: compenesare — e helyett: *compensare*.
 Ugyanott, a 15. sorban: obbligo — e helyett: *obligo*.
 Ugyanott, alúl a 3. sorban: eins — e helyett: *eius*.
 Ugyanott, alúl a 9. sorban: orphanatropium — e helyett: *orphanatrophium*.
 Ugyanott, alúl a 13. sorban: hacc — e helyett: *haec*.
 A 339. lapon, felül a 14. sorban: saxa — e helyett: *saxo*.
 Ugyanott, felül a 18. sorban: osservatur — e helyett: *asservatur*.
 Ugyanott, felül a 19. sorban: odoratione — e helyett: *adoratione*.
 Ugyanott, alúl a 16. sorban: formicis — e helyett: *fornicis*.
 A 340. lapon, felül a 15. sorban: contrationis — e helyett: *contritionis*.
 Ugyanott, a 20. sorban: seorstim — e helyett: *seorsim*.
 Ugyanott, a 21. sorban: communium — e helyett: *communium*.
 Ugyanott, alúl az 1. sorban: Benficiati -- e helyett: *Beneficiati*.
 Ugyanott, alúl a 14. sorban: colluctio — e helyett: *collocutio*.
 A 341. lapon, felül a 11. sorban: parorhialibus — e helyett: *parochialibus*.
 Ugyanott, felül a 13. sorban: zelosut és munera — e helyett: *zelosus* és *munere*.
 A 342. lapon felül a 6. sorban: paroch-iale — e helyett: *parochi-ale*.
 A 344. lapon, alúl a 14. sorban: Incarceretionis — e helyett: *Incarcerationis*.
 Ugyanott, alúl a 17. sorban: subversuntibus — e helyett: *subversantibus*.
 A 345. lapon, felül az 1. sorban: aetem — e helyett: *aetatem*.
 Ugyanott, a 2. sorban: perpetrassett -- e helyett: *perpetrasset*.
 Ugyanott, a 6. sorban: quibus — e helyett: *quibus*.
 Ugyanott, a 10. sorban: Rexeptionis — e helyett: *Receptionis*.
 Ugyanott, alúl a 4. sorban: Delniqventis — e helyett: *Delinquentis*.
 Ugyanott, alúl a 6. sorban: subnissionem — e helyett: *submissionem*.
 A 347. lapon, alúl a második sorban: specifitum — e helyett: *specificum*.
 Ugyanott, alúl az 5. sorban: sum — e helyett: *cum*.
 Ugyanott, alúl a 7. sorban: praexistentis — e helyett: *praexistentis*.
 Ugyanott, alúl a 17. sorban: ant — e helyett: *ante*.
 A 348. lapon, felül a 13. sorban: Joanuem — e helyett: *Joannem*.
 Ugyanott, alúl a 13. sorban: Capitivitatis — e helyett: *Captivitatis*.
 A 349. lapon, alúl a 2. sorban: gesehen — e helyett: *gehen*.
 A 350. lapon, alúl a 12. sorban: iquorantia — e helyett: *ignorantia*.
 A 351. lapon, felül a 16. sorban: quoidem — e helyett: *quidem*.
 A 352. lapon, alúl az 5. sorban: dat — e helyett: *das*.
 Ugyanott, alúl a 11. sorban: pracfixus — e helyett: *praefixus*.

- A 353. lapon, a 2. sorban alúl: Intertentionen — e helyett: *Intertentionem*.
 A 356 lapon, felül a 17. sorban: quandeant — e helyett: *gaudeant*.
 A 357. lapon, felül a 3. sorban: Extranci — e helyett: *Extranei*.
 Ugyanott, a 15. sorban: clocata — e helyett: *elocata*.
 Ugyanott, a jegyzetben: helyet — e helyett: *helyett*.
 A 364. lapon, felül a 3. sorban: Amphissino — e helyett: *Amplissimo*.
 A 367. lapon, felül a 6. sorban: ejosdem — e helyett: *ejusdem*.
 A 369. lapon, alúl a 7. sorban: asner — e helyett: *auser*.
 A 371. lapon, felül a 17. sorban: observandissimimi — e helyett: *observandissimi*.
 Ugyanott, alúl a 7. sorban: carceridus — e helyett: *carceribus*.
 Ugyanott, alúl a 14. sorban: Locruntemientiale — e helyett: *Locumtentionale*.
 A 372. lapon, alúl a 3. sorban: praexistentem — e helyett: *praeexistentem*.
 Ugyanott, alúl a 8. sorban: Regie — e helyett: *Regiae*.
 Ugyanott, alúl a 17. sorban: qus ocius — e helyett: *quoocius*.
 A 373. lapon, felül a 7. sorban: commitendos — e helyett: *commitendas*.
 Ugyanott, felül a 16. sorban: out — e helyett: *aut*.
 Ugyanott, a 17. sorban: Cosareo — e helyett: *Caesareo*.
 A 374. lapon, alúl az 1. sorban: Jurament,o — e helyett: *Juramento*.
 Ugyanott, alúl a 6. sorban: qualitarum — e helyett: *qualitatum*.
 A 375. lapon, a fejczimben: Tallósi — e helyett: *Szegedi*.
 A 376. lapon, alúl a 10. sorban: eines — e helyett: *einer*.
 A 377. lapon, a fejczimben: Tallósi — e helyett: *Szegedi*.
 A 384. lapon, felül a 7. sorban: Saurigkeit — e helyett: *Saubrigkeit*.
 Ugyanott: Sätts — e helyett: *Stäts*.
 Ugyanott, a 14. sorban: Reune — e helyett: *Reue*.
 Ugyanott, alúl a 13. sorban: Leintlücher — e helyett: *Leintücher*.
 A 388. lapon, felül a 14. sorban: ersattet — e helyett: *erstattet*.
 A 389. lapon, felül a 16. sorban: eohibendos — e helyett: *cohibendos*.
 Ugyanott a 19. sorban: commitant — e helyett: *committant*.
 Ugyanott, a 23. sorban: ad mittet — e helyett: *admittet*.
 Ugyanott, alúl az 5. sorban: conoitioni — e helyett: *conditioni*.
 A 390. lapon, felül a 8. sorban: suportandas — e helyett: *supportandas*.
 Ugyanott, a 9. sorban: remostrabit — e helyett: *remonstrabit*.
 Ugyanott, alúl a 2. sorban: obtinenta — e helyett: *obtinenda*.
 Ugyanott, alúl a 17. sorban: Prcfectus — e helyett: *Praefectus*.
 A 391. lapon, felül az 1. sorban: animo és el — e helyett: *anima és et*.
 Ugyanott, a 4. sorban: gvam — e helyett: *qvam*.
 Ugyanott, a 11. sorban: Reflexiones — e helyett: *Reflexiones*.
 Ugyanott, a 16. sorban: Juidictionem — e helyett: *Jurisdictionem*.
 Ugyanott, alúl a 4. sorban: omnij — e helyett: *omnis*.
 A 392. lapon, alúl a 3. sorban: quoa — e helyett: *quod*.
 Ugyanott, alúl az 5. sorban: opti — e helyett: *apti*.
 A 393. lapon, a fejczimben: Tallósi — e helyett: *Szegedi*.
 A 393. lapon, felül a 4. sorban: compare — e helyett: *comparare*.
 Ugyanott, a 6. sorban: Centomum — e helyett: *Centonum*.
 Ugyanott a 14. sorban: quequiam — e helyett: *quaequam*.
 Ugyanott, alúl az 1. sorban: e — e helyett: *et*.
 Ugyanott, alúl a 9. sorban: Faemine — e helyett: *Foeminae*.
 Ugyanott, alúl a 17. sorban: quepiam — e helyett: *quaequam*.

- A 394. lapon, felül a 4. sorban : *catera* — e helyett : *caetera*.
 Ugyanott, a 7. sorban : *necessariatis* — e helyett : *necessaritatis*.
 Ugyanott, a 9. sorban : *juxtra* — e helyett : *juxta*.
 Ugyanott, alúl az 1. sorban : *Faeminae* — e helyett : *Foeminae*.
 Ugyanott, alúl a 8. sorban : *praetareo* — e helyett : *praeterea*.
 Ugyanott, alúl a 15. sorban : *propinentur* — e helyett : *proponentur*.
 A 395. lapon, felül a 9. sorban : *quequa* — e helyett : *quaqua*.
 Ugyanott, a 11. sorban : *tracteatur* — e helyett : *tractentur*.
 Ugyanott, a 15. sorban : *nomullorum* — e helyett : *nonnullarum*.
 Ugyanott, alúl az 1. sorban : *tuam* — e helyett : *suam*.
 Ugyanott, alúl a 12. sorban : *anteverdendarum* — e helyett : *antevertendarum*.
 A 396. lapon, felül az 1. sorban : *Circumsuantiis* — e helyett : *Circumstantiis*.
 Ugyanott, a 9. sorban : *geminam* — e helyett : *genuinam*.
 Ugyanott, alúl a 4. sorban : *prossit* — e helyett : *possit*.
 A 397. lapon, alúl a 15. sorban : *faciende* — e helyett : *faciendae*.
 A 398. lapon, alúl a 10. sorban : *Dgna* — e helyett : *Egna*.
 A 399. lapon, felül a 14. sorban : *summet* — e helyett : *sumet*.
 Ugyanott, alúl a 2. sorban : *Fractamento* — e helyett : *Tractamento*.
 A 400. lapon, felül a 8. sorban : *alicna* — e helyett : *aliena*.
 Ugyanott, a 10. sorban : *Obseqvirun* — e helyett : *Obseqvium*.
 Ugyanott, a 14. sorban : *scelerastisimum* — e helyett : *sceleratissimum*.
 Ugyanott, a 22. sorban : *Praepfecto* — e helyett : *Praefecto*.
 Ugyanott, alúl a 2. sorban : *dünittere* — e helyett : *dimittere*.
 A 401. lapon, felül a 2. sorban : *desiquandam* — e helyett : *designandam*.
 Ugyanott, a 8. sorban : *Contragens* — e helyett : *Contraagens*.
 Ugyanott, a 18. sorban : *Misca* — e helyett : *Misse*.
 A 402. lapon, felül a 18. sorban : *desummere* — e helyett : *desumere*.
 Ugyanott, a 21. sorban : *praesummant* — e helyett : *praesumant*.
 A 403. lapon, felül a 20. sorban : *obedienti* — e helyett : *obediendi*.
 Ugyanott, a 24. sorban : *Domumt* — e helyett : *Domum*.
 Ugyanott, a 25. sorban : *au* — e helyett : *ac*.
 A 404. lapon, felül az 1. sorban : *Qvaepropter* — e helyett : *Qvapropter*.
 Ugyanott, a 16. sorban : *continnabuntur* — e helyett : *continuabuntur*.
 A 405. lapon, felül a 12. sorban : *Liquorum* — e helyett : *Lignorum*.
 A 406. lapon, alúl az 1. sorban : *servaudi* — e helyett : *servandi*.
 Ugyanott, alúl a 8. sorban : *praesummeret* — e helyett : *praesumeret*.
 Ugyanott, a 8. sorban : *Altentatio* — e helyett : *Attentatio*.
 Ugyanott, alúl a 12. sorban : *excedendte* — e helyett : *excedente*.
 A 407. lapon, a 13. sorban : *Mercese Laboribus* — e helyett : *Merces e Laboribus*.
 Ugyanott, alúl a 10. sorban : *Informorum* — e helyett : *Infirmorum*.
 A 408. lapon, felül a 11. sorban : *siut* — e helyett : *sint*.
 A 409. lapon, felül a 7. sorban : *Transaltum* — e helyett : *Translatum*.
 A 410. lapon, a 4. és 5. sor között kimaradt : *í*,
 A 441. lapon, felül a 14. sorban : *olvaslatott* — e helyett : *olvasatott*.
 A 443. lapon, felül a 9. sorban : *hálálni* — e helyett : *hálni*.
 A 448. lapon, alúl a 14. sorban : *Ki-állást* — e helyett : *Ki-állást*,
 A 455. lapon, alúl az 5. sorban : *tideiben* — e helyett : *ideiben*.
 A 471. lapon, felül a 19. sorban : *dieetim* — e helyett : *dietim*.
 A 472. lapon, felül a 19. sorban : *Infirimariam* — e helyett : *Infirmariam*.

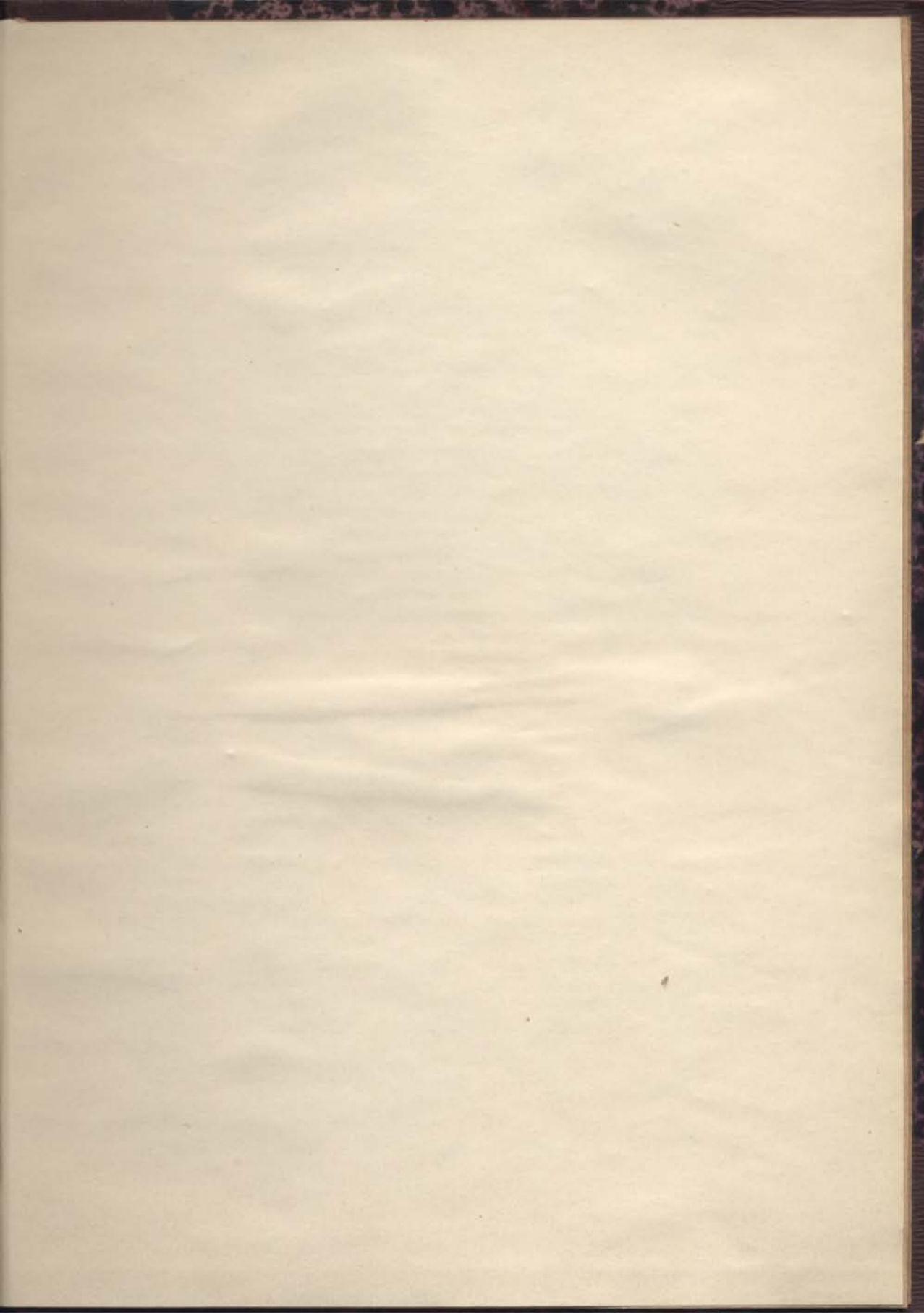
- A 473. lapon, felül a 4. sorban : *continno* — e helyett: *continuo*.
 Ugyanott: *be lohut* — e helyett: *belohut*.
 A 477. lapon, felül a 10. sorban : *reichenweis* — e helyett: *reihenweis*.
 Ugyanott, felül a 17. sorban : *eingelasten* — e helyett: *eingelassen*.
 A 480. lapon, felül az 1. sorban : *Homiciliis* — e helyett: *Homicidiis*.
 Ugyanott, felül a 4. sorban : *antesignanorum* — e helyett: *antesignatorum*.
 Ugyanott, felül a 11. sorban : *occurreret* — e helyett: *occurreret*.
 Ugyanott, alúl az 5. sorban : *Beniquitati* — e helyett: *Benignitati*.
 A 482. lapon, felül az 1. sorban : *occulate* — e helyett: *oculata*.
 Ugyanott, felül a 4. sorban : *quarentibus* — e helyett: *quaerentibus*.
 Ugyanott az 5. sorban : *conventerint* — e helyett: *converterint*.
 Ugyanott, a 6. illetőleg a 7. sorban : *consecuerunt clamante* — e helyett: *consecuerunt clamante*.
 Ugyanott, a 13. sorban : *Foemine* — e helyett: *Foeminae*.
 Ugyanott, a 18. sorban : *comodis* — e helyett: *commodis*.
 A 484. lapon, felül a 15. sorban : *quod* — e helyett: *qua*.
 Ugyanott, a 17. sorban : *contumenes* — e helyett: *contumaces*.
 Ugyanott, a 20. sorban : *remeto* — e helyett: *remoto*.
 Ugyanott, a 21. sorban : *edeo* — e helyett: *adeo*.
 Ugyanott, alúl az 1. sorban : *possuissent* — e helyett: *potuissent*.
 Ugyanott, alúl az 2. sorban : *probibus* — e helyett: *prohibus*.
 A 486. lapon, felül az 5. sorban : *spetali* — e helyett: *spoliari*.
 Ugyanott, a 6. sorban : *iis dem* — e helyett: *iisdem*.
 Ugyanott, a 9. sorban : *contrnidere* — e helyett: *contruncare*.
 Ugyanott, alúl az 5. sorban : *praetereae* — e helyett: *praeterea*.
 A 487. lapon, alúl az 5. sorban : *celebrauda* — e helyett: *celebranda*.
 Ugyanott, alúl a 4. sorban : *qu* — e helyett: *quo*.
 Ugyanott, alúl a 2. sorban : *Taemeraom* — e helyett: *Temporalem*.
 A 488. lapon alúl a 6. sorban : *Die Mensis* — e helyett: *Die 16. Mensis*.
 A 490. lapon, alúl a 3. sorban : *eo dem* — e helyett: *eodem*.
 A 491. lapon, felül a 21. sorban : *agistratualis* — e helyett: *Magistratualis*.
 A 492. lapon, felül a 14. sorban : *deprahendentur* — e helyett: *depraehenderentur*.
 Ugyanott, a 21. sorban : *casdem* — e helyett: *easdem*.
 Ugyanott, alúl a 3. sorban : *sua* — e helyett: *suo*.
 Ugyanott, alúl a 11. sorban : *qluribus* e helyett: *pluribus*.
 A 493. lapon, felül az 5. sorban : *eijdem* e helyett: *eidem*.
 Ugyanabban a sorban : *indulgeater* — e helyett: *indulgeatur*.
 Ugyanott, alúl a 3. sorban : *leqveum* — e helyett: *laqueum*.
 A 494. lapon, felül a 3. sorban : *comuni* — e helyett: *communi*.
 A 495. lapon, felül az 5. sorban : *Lantenae* — e helyett: *Lanienae*.
 A 496. lapon, felül a 20. sorban : *Zsingaris* — e helyett: *Zingaris*.
 Ugyanott, a 21. sorban : *Lvadrifariationem* — e helyett: *Quad rifariationem*.
 A 497. lapon, felül az 5. sorban : *quoud* — e helyett: *quoad*.
 A 498. lapon, a jegyzetben, alúl a 4. sorban : *Mere* — e helyett: *Meere*.
 Az 500. lapon, felül a 3. sorban : *25re* — e helyett: *25to*.
 Az 501. lapon, felül a 16. sorban : *Cautelem* — e helyett: *Cautelam*.
 Az 502. lapon, felül az 1. sorban : *appellate* — e helyett: *appellate*.
 Ugyanott, a 6. sorban : *irreligiotaie* — e helyett: *irreligiose*.
 Ugyanott, alúl a 2. sorban : *Transilvanie* — e helyett: *Transsilvaniae*.
 Ugyanott, alúl a 12. sorban : *justia* — e helyett: *justia*.

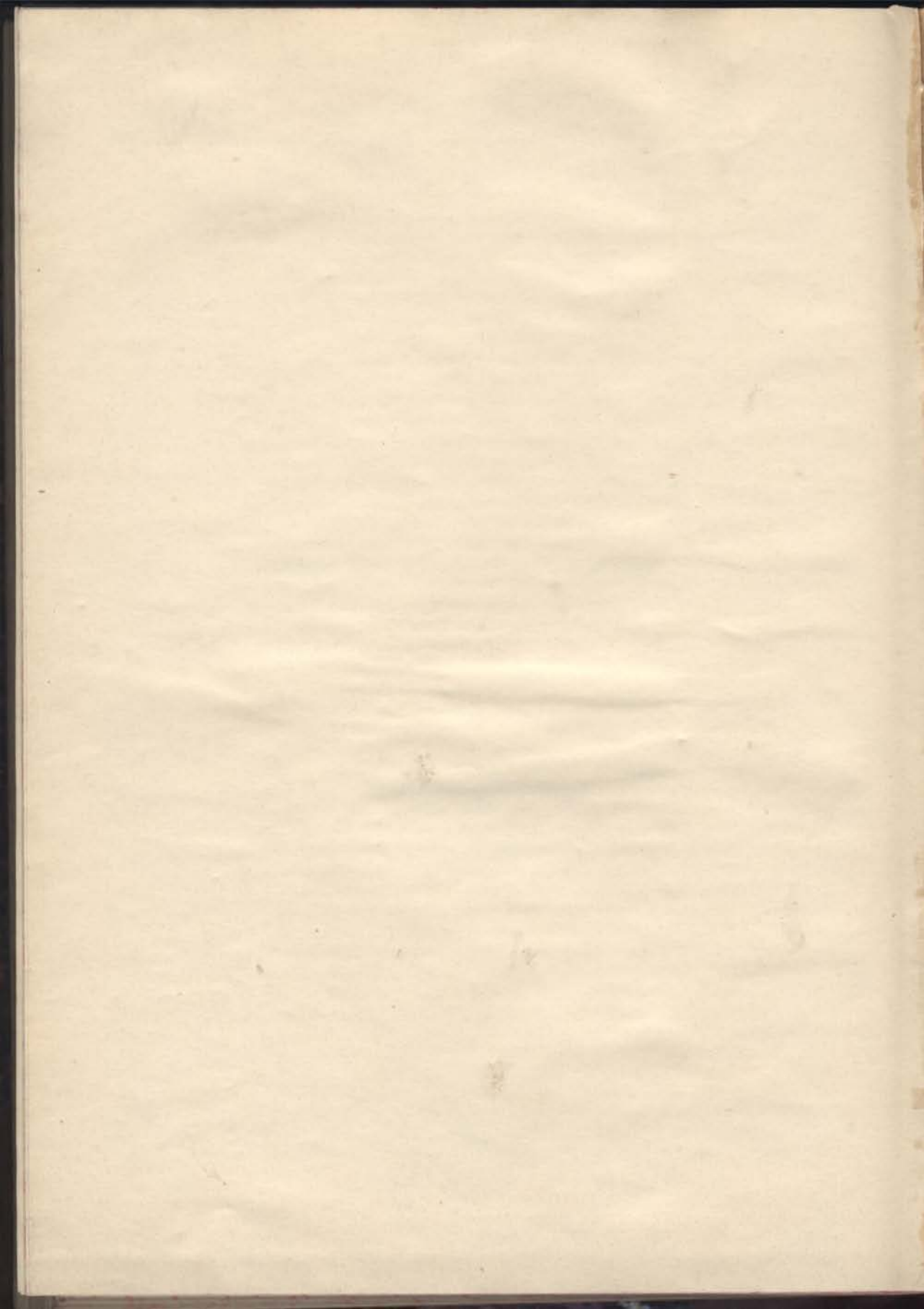
- Az 503. lapon, alúl a 11. sorban : Dormini -- e helyett : *Domini*.
 Ugyanott, alúl a 19. sorban : facta que — e helyett : *factaque*.
 Az 504. lapon, alúl a 15. sorban : portzók — e helyett : *portziók*.
 Az 505. lapon, felül a 10. sorban : Umverstatibus — e helyett : *Universitatibus*.
 Ugyanott a 18. sorban : Commnitate — e helyett : *Communitate*.
 Ugyanott, alúl a 12. sorban : Resipiseentia — e helyett : *Resipiscentia*.
 Az 506. lapon, felül a 2. sorban : siistere — e helyett : *sistere*.
 Ugyanott, a 12. sorban : ad huc — e helyett : *adhuc*.
 Ugyanott, a 15. sorban : Capatitatae — e helyett : *Capacitatae*.
 Ugyanott, a 17. sorban : ad stues — e helyett : *adstruere*.
 Ugyanott, a 21. sorban : spceimina — e helyett : *specimina*.
 Az 508. lapon, alúl a 6. sorban : élése — e helyett : *élése*.
 Az 509. lapon, felül a 16. sorban : Arrát — e helyett : *Árrát*.
 Az 516. lapon, felül a 18. sorban : üdossebb — e helyett : *üdössebb*.
 Az 517. lapon, felül a 13. sorban : stalárdságait — e helyett : *tsalárdságait*.
 Az 532. lapon, alúl az 1. sorban : omni a fora — e helyett : *omnia fora*.
 Az 533. lapon, felül a 16. sorban : atqva — e helyett : *aqva*.
 Az 537. lapon, alúl a 18. sorban : elégitsen — e helyett : *elegyitsen*.
 Az 540. lapon, felül a 13. sorban : költségeket — e helyett : *költséget*.
 Az 541. lapon, alúl a 11. sorban : sorgfällige — e helyett : *sorgfältige*.
 Ugyanott, alúl a 18. sorbn : anzei-egen — e helyett : *anzei-gen*.
 Az 543. lapon, felül az 1. sorban : Flaschsz — e helyett : *Flachsz*.
 Az 544. lapon, felül a 14. sorban : möchen — e helyett : *möchten*.
 Az 546. lapon, felül a 19. sorban : Einahme — e helyett *Einnahme* és beobachten — e helyett : *beobachten*.
 Az 547. lapon, felül az 1. sorban : Vermeydud — e helyett : *Vermeydung*.
 Ugyanott, a 4. sorban : Ungeztefer — e helyett : *Ungetziefer*.
 Az 548. lapon, alúl az első sorban : per — e helyett : *der*.
 Ugyanott alúl a 2. sorban : genane — e helyett : *genaue*.
 Ugyanott, alúl a 16. sorban : alte — e helyett : *alle*.
 Az 551. lapon, alúl az 5. sorban ; Schuldigkei — e helyett : *Schuldigkeit*,
 Az 552. lapon, felül a 14. sorban ; feye — e helyett : *seye*.
 Az 553. lapon, felül a 4. sorban : niederträchtigen — e helyett : *niederträchtigen*.
 Ugyanott, alúl a 2. sorban ; hierducch — e helyett : *hierdurch*.
 Az 556. lapon, felül az 1. sorban : beschehe — e helyett : *geschehe*.
 Az 557. lapon, felül a 3. sorban : geleintet — e helyett : *geleistet*.
 Az 560. lapon, alúl a 12. sorban : Er — e helyett : *Es*.
 Az 561. lapon, felül a 12. sorban : kánnt — e helyett : *kömmt*.
 Az 562. lapon, felül az 1. sorban : abgeganen — e helyett : *abgegangen*.
 Ugyanott, a 23. sorban : Macht=Meister — e helyett : *Wacht=Meister*.
 Ugyanott, alúl a 15. sorban : gestalten — e helyett : *gestatten*.
 Az 566. lapon, felül a 7. sorban : benedrendi — e helyett : *benedekrendi*.

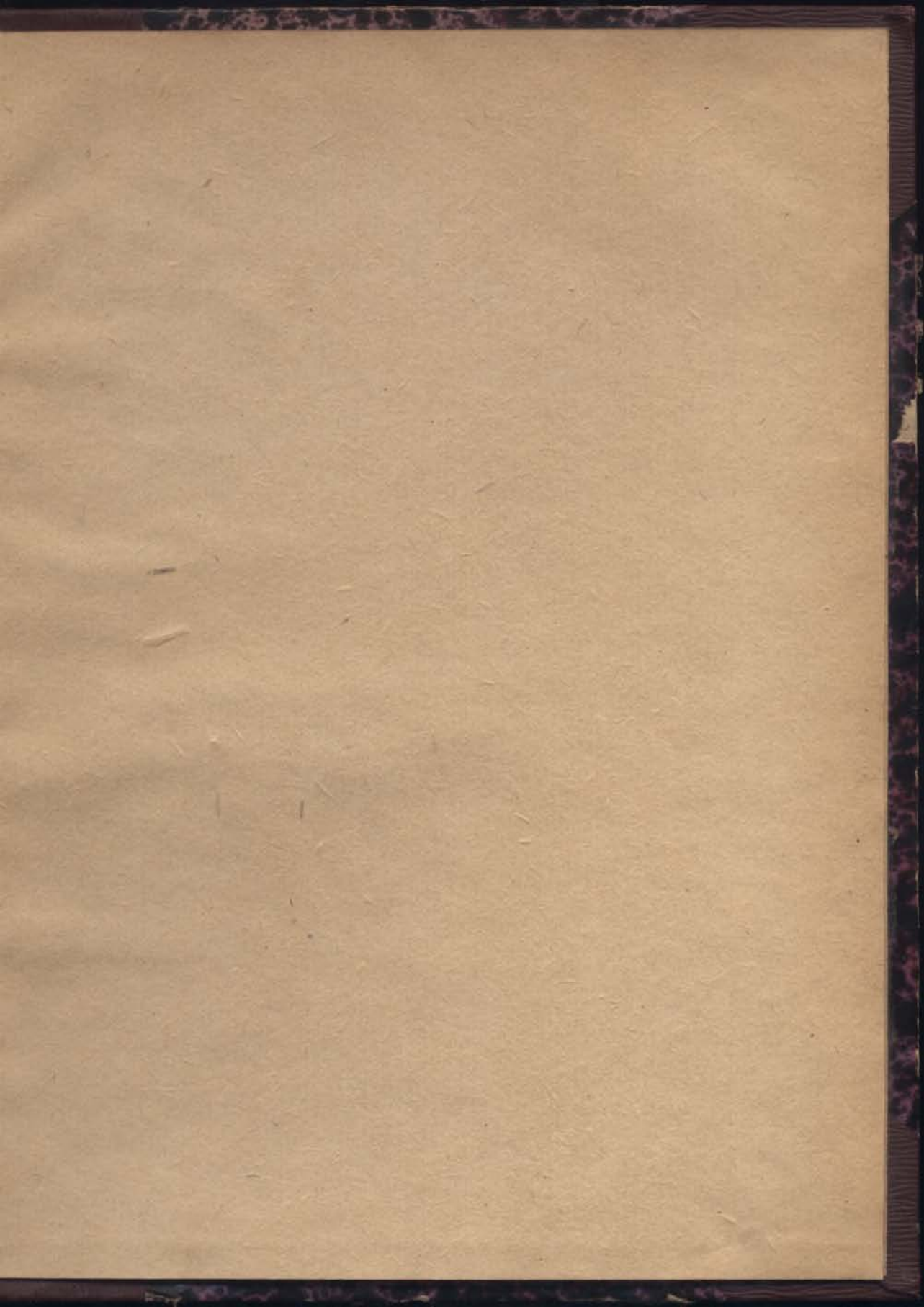

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page.

Vajna Károly

Hazai régi
Büntetés

II

343
V 23